

SOLIDA
ATQVE
IN ACTIS PVBLICIS ET HISTORIARVM
MONVMENTIS FVNDATA
DEMONSTRATIO
QVOD
STATIBVS
CVRLANDIÆ
TANQVAM VASALLIS FEVDI
INCLYTO POLONIÆ REGNO
APERTI
NVLLVM DE EO DISPONENDI ARBITRIVM
VEL
IVS LIBERÆ QVAM VOCANT ELECTIONIS
COMPETAT

Dresden
ANNO M DCC XLII

PRÆFATIO

Non est novum, Regna & Imperia tot casibus Scriptorum arbitrio illusa, mutuis inter se dissidiis agitari, imaginariisque eorundem rationibus a veritatis tramite abducta, de alieno nonnunquam jure, tanquam sibi competente, contendere. Æquo casui Poloniæ Regnum exponi præsumitur, postquam nonnulli, vel partium studio distracti, vel Regni legum minus gnari, supremum & directum ejusdem in Ducatum Curlandix

✱

dix

diæ dominium publicis scriptis labefactare, imo penitus inficiari, conatifuere, five illi extranei sint Autores, five illius auræ, quam liberam cum libero Regno junctam suffocare intendunt Anonymi, sub titulis: *Brevis & succincta enarratio Jurium Curlandiæ & Semgalliæ circa electionem novi Principis; item: Jus eligendi Ducem Statibus Curlandiæ ex principiis Juris Naturalis vindicatum; nec non: Solida Demonstratio, qua facultatem eligendi Ducis ad Ordines Curlandiæ & Semgalliæ optimo jure devolutam esse, ostenditur*, quorum singulorum corrasa undique argumenta, haud adeo pridem

a *Zschackwitzio*, Halensi, denuo reco-
cta, id agere videntur, ut Curlandiam,
velut Rempublicam, juribus absolutis
regi, nec ejus Ducem Regum & Regni
Poloniæ legibus ligari, vel harum arbi-
trio creari, sed potius ab ipsa Curlan-
diæ & Semgalliæ Nobilitate liberis suf-
fragiis eligi, publico imponant. Operæ
igitur pretium ductum est, dictorum
novæ Reipublicæ conditorum placita
ventilare, supposita argumenta retor-
quere, jura volatilia legibus Regni fun-
damentalibus tollere, conclusiones mi-
nus aptas & implicantes solidioribus
ratiociniis infringere, proinde excus-
sas volante calamo scintillas vividis ra-
tio-

tionum fontibus, ne in flammās erumpant, extinguere, & ne latius serpendo excrescant, validis documentorum repagulis obicem ponere. Hunc in scopum potissimum collimare visum est, pristinum Curlandicæ Provinciæ statum, partim sub Suecis & Danis, partim sub Episcopis & Ensisferis Equitibus, partim sub Teutonico Ordine, ex Historiarum monumentis brevibus præmittere, hinc subortum cum integræ Livoniæ subjectione supremum Poloniæ Regni in Curlandiam dominium, atque originem & naturam Ducalis feudi, ex ipsis pactorum tabulis eruere, necnon consulto ante omnia Cancel-
la-

lariæ Regni Archivo, ex fidei publicæ documentis, nixas supposititiis speculationibus dissentientium exceptiones removere. Hinc integrum deductionis hujus argumentum tribus illico dispescitur sectionibus, quarum prior *antiquam Curlandici Regiminis formam, initasque cum origine Ducatus transactiones & feudi conditiones, historice recenset, posterior fundatum tam in subjectione, quam ipsa feudi natura, supremum & directum Poloniae Regni in Curlandiam dominium, indeque resultantia in feudum apertum jura, exponit, postrema dissentientium objectiones & dubitandi rationes ex præmissis*
possi-

*positionibus solvit, quibus pro solidiori
argumento ad calcem potiora huc spe-
ctantia documenta, juraque Curlan-
diæ, ab Inclyto Poloniæ Regno præ-
scripta, subjunguntur, ut sufficere vi-
deantur, tam ad instruendos de vero
controversiæ statu superficialiter saltem
instructos, quam ad confirmandos me-
lius sentientium beneque in Regni ju-
ra propensorum animos, nec non ad
evincendum certum indubitatumque
Serenissimi Regis & Inclyti Regni Polo-
niæ jus, de Ducali Curlandiæ feudo
ad nutum & arbitrium suum
disponendi.*

Pars Prior

Primævam Curlandici Regiminis formam, initalque cum ipsâ Ducatus origine transactiones & feudi conditiones, recensens

§. I.

Livonia & Curlandia sub Suecis & Danis

Uod in antiquis Historiarum monumen-
tis rarissime, vel nunquam, separata Cur-
landiæ mentio occurrat, inde videtur
derivandum, quod partem constituebat
Livoniæ, & huic, perinde ac Esthonia
& Lettia, inserta erat, ita, ut quicquid
de Livoniæ fatiis, regimine & subactio-
nibus, Historici commemorant, idem
quoque de Curlandia, tanquam ejusdem

*Livonia, et-
demque anne-
xa Curonia,*

membro, maximam partem simul intelligendum veniat. (a)
Quæ de vetustiori, primis post reparatam salutem seculis, in

A

Li-

(a) Vid *Alexandri Guagnini*, Veronen-
sis, Arcis Vitepsensis quondam Præ-
fecti, *Descriptio Livoniæ*, in *Sarmat-
ia Europæa*, p. 7. edit. Cracov. 1578.
f. dein Spiræ 1581. f. edita, inter ip-
sius *Opera Historica* Francof. 1584. 8.
promulgata, n. 2. quam tamen pla-

gio sibi sublatam opus suum pronun-
ciat *Matthias Strukobius Osoftevicius*,
lib. VI. *Histor. Lithuan.* cap. XIII.
edit. Regiom. 1582. f. *Stanislai Sarni-
nicii Descriptio Livoniæ & adsitærum
Duna subio provinciarum*, in *Dlu-
goffi vel Longini* Vol. II, *Histor. Po-*

sub Suecorum
imperio

Livonia regimine, inter nonnullos circumferuntur Chronographos, mutila sunt & manca, ne dicam incerta. (b) Seculo autem nono *Rembertus*, *Hamburgensium* & *Bremensium* Archiepiscopus, Divorum numero postea adscriptus, nominatim Curonum meminit, ubi Livoniam perinde, ac ejus partem, Curlandiam, Suecorum imperio subjectam fuisse testatur, atque in *Vita D. Ansgarii*, antecessoris sui, qui ipsemet Daniam & Sueciam peragraverat, atque *Ericum*, Regem, A. 855. ad Christianam fidem perduxerat, (c) uberius recenset, quo pacto, dissipata Danorum Livoniæ inhiantium classe, Curlandia mox in Suecorum potestatem redierit, expugnatisque quinque arcibus, & inter has *Selburgo* & *Pola*, sequentibus se conditionibus subjecerit, ut solutum olim tributum denuo penderet, datisque obsidibus Sceptro Suecico ceu antea, pareret. (d) Qua immediate conjuncta tributum & sub-

seculo nono
iterum redacta,

& tributaria,
ut quondam
reddita,

Ion. col. 1933. edit. Lips. 1711. *Matthia Strubitzii Succincta Historico-Geograph. Ducatus Livonici Descriptio*, a *Justo Laur. Dietzio*, Amstel 1727. 8. ex MSto edita; *Descriptio Livon. Elzeviriorum Reipubl. Polon. A. 1627. 16. annexa, & T. XIV. Topograph. Zeilera-Merianar.* inserta; *Jacobi Schotti Hist. Livon. & Pauli Einhornii Hist. Lett.* Dorpati 1649. 4. edita.

(b) De quibus *Christ. Kelch*, P. I. *Hist. Livon. & Anonymus Anglus*, in *Descript. Livon.* idiomate suo, Londini 1701. 8. & *Gallice*, Trajecti ad Rhen. 1705. 8. edita, Epistola I. plura enarrant. De *Bericonis*, Suecorum Regis, prima in *Esthoniæ & Curlandiam expeditione Thormodus Torfaus*, in *Serie Dynastiarum ac Reg. Dan.* lib. II. cap. IX. & *Jacobus Reutenfels*, de *Rebus Moscoviticis*, ad Cosmum III. *Magnum Etruriæ Ducem*, pag. 8. edit.

Patav. 1680. 8. Conf. *Saxonis Grammatici* lib. I. *Hist. Dan.* p. 12. & *Stephanus in Notis* p. 48. *Pontani Hist. Dan.* lib. IV. p. 87. *Olai Hermelini de Origine Livonorum*, Dorpati 1693. 4. recus. Lips. 1717. 8. *Samuel. Rhanai*, Curoni, *Diatriba Hist. de Genuina Gentis Curlandica origine*, Witteberg. 1683. 4.

(c) Test. *Joh. Messenii Hist. Suecor.* lib. I. p. 47. edit. Holm. 1625. 4. *Jf. Pontani Hist. Dan.* lib. IV. p. 103.

(d) Vid. *D. Remberti Vita D. Ansgarii*, Antecessoris sui, A. 865. defuncti, cap. XIII. in *Lambecii Originibus Hamburgens.* & *Collectione Lindenbrogiana Scriptorum Septentrional.* editionis Fabricianæ n. 13. nec non in *Actis Sanctior.* T. I. mensis Februarii, p. 408. a *Gualdone*, Abbatiae Corbejenfis Monacho, latino carmine reddita, ibidem, p. 427. & juncta veteri versione Suecica, Episcopi Lincopienfis, a *Clau-*

jectionis notione indubitato colligere licet, Curlandiam illo ævo haud forte Rempublicam legibus suis gubernatam, & tantummodo tributariam fuisse, sed potius instar provinciæ ^{instar provinciæ bello partæ,} bello partæ, simul cum Livonia Suecorum dominio jam antea paruisse, per horum præfides aut gubernatores administratam, ita quidem, ut celebris Seculi XI. fideque dignus scriptor, *Adamus Bremensis*, testatum reliquerit, ^{usque ad seculum XI. victorum legisthorum arbitrio gubernata,} suo tempore *Curlandos Suecorum dominium adhuc agnovisse*, (e) nulla vel liberæ Reipublicæ, vel Status electivi, ratione subducta, donec exunte seculo A. 1084. CANUTUS IV. Daniæ ^{posthac a Danis subacta,} Rex, ob religionis zelum Sancti cognomine insignitus, Esthoniæ & Curlandiam tributariam sibi reddiderit, (f) quod etiam seculo subsequente WALDEMARUS I. hujusque filius, CANUTUS, A. 1195. strenue persecuti sunt, (ff) penes quos, ^{liberæ Reipublice formam penitus ignorabit;} teste cœvo SAXONE GRAMMATICO, supremum Livoniæ dominium eodem fere tempore stetit, quo Germani, primum novi coloni & hospites, mox ipsimet domini, imperium ibidem capelebant.

A 2

§. II.

diso Arrhenio ab Oernhielm, Stockholmiz 1677. 4. edita, de qua *Joh. Schefferi Suecia Literata*, p. 10. cum additam. *Mulleri*, Hamb. 1698. 8. Ipsas pacis conditiones citatus ab *Oernhielm*, lib. I. *Histor. Eccles* fusius repetit. Subactionem vero Finniæ, Esthoniæ atque Curoniæ, ab *Erico*, Rege, factam, colligere licet ex *Sturlesonii Histor. Norweg.* Tom. I. pag. 484. Add. *Joh. Messenii Scand. Illustr.* Tom. X. pag. 3.

(e) *Adamus Bremensis*, de *Situ Daniæ*, cap. 223. p. 137. editionis *Lindenbrogianæ* ex *MSto Biblioth. Ranzovianæ*,

& in *Collezione Scriptor. Septentrion.* edit. Francof. 1609. n. 2. Vid. plura in *Christiani Nettelblatti Dissertatione de Antiquo Suecorum in Curlandiam jure*, in *Fasciculo I. Rerum Curlandicarum* in præfat. §. IV. sqq.

(f) *Saxonis Grammatici Hist. Dan.* lib. XI c. 66 f. 214. edit. *Sorensis* 1644. f. *Pontani Hist. Dan.* lib. V. p. 196. *Joh. Meursii Hist. Dan.* P. I. lib. IV. p. 66. *Joh. Messenii Scand. Illustr.* T. X. p. 4 edit. *Stockholm*, 1703. f.

(ff) *Jf. Pontani Hist. Dan.* lib. VI. p. 277. 290. *Meursii Hist. Dan.* P. II. lib. I. p. 8. ad A. 1196.

§. II.

Livonia ejusque pars Curlandia sub Enſiferis Equitibus

Dehinc Seculo XII, occasione mercatorum Bremensium, Postquam medio quasi seculo duodecimo, moderante Germanici Imperii sceptrum FRIDERICO I. navigantes aliquot per mare Balticum in Gothiam Bemenses mercatores, adversa tempeſtate ad Livoniæ oras, prope Dunæ ostia, rejecti, regiones illas primum inviserent, (g) ibidemque commercia quædam instituerent, habita commodi negotiis situs ratione, atque iuta cum incolis transactione, sæpius iteratoque deinceps redierunt, & hac occasione adductis secum pro sacrorum celebratione Ecclesiasticis, Christianæ fidei semina dispergere coeperunt, (h) adeo, ut MEINHARDUS, Canonicus Segebergensis, ab Archiepiscopo Bremensi missus, indultu WALDEMARI I Daniæ Regis, qui tum Livoniam tenebat, sacello prope ripam Rubonis, seu Dunæ fluvii, exstructo, (i) indeque Kercknolin dicto, complures ad Christiana sacra perduceret, (ii) & constitutus a Papa Episcopus, sedem suam Episcopalem Rigæ figeret. (k) Hunc secutus BERTHOLDUS, Cisterciensis Ordinis monachus, Rigensem urbem moeniis cingere coepit, (l) quod indigne ferentes Livoni Christianam cohort-

(g) Balib. Ruffobius, P. I. *Chronic. Livon.* f. 4. annum 158. determinat.

(h) Alberti Krantzii *Vandalia* lib. VI. cap. IX & X. Alex Guagnini *Sarmat. Europ.* T. II. operum pag. 144. Matth. Waiffelii *Chronic. Prussico-Libon. Curland.* pag 54.

(i) Teste Pontano, lib. VI. *Histor. Danie,* p. 290. ad A. 1170

(ii) *Chronic. Carionis* f. 476. edit. Witteb. 1572. Ruffobii *Chronic. Libon.* pag. 5

(k) Anselmi Gemblacens. *Contin. Annal. Sigeberti,* apud Pistorium, T. I. *Scriptor.*

Germ. f. 995. edit. Struviana. *Joh. Dlugoffi,* vel *Longini,* lib. VI. *Histor. Polon.* edit. Lips. 1711. Tom. I. f. 561. *Helmoldi Chronic. Slesor.* cum addit. *Arnoldi Lubecensis,* lib. VII. cap. IX. p. 514. edit. Lubec. 1659. 4. & in *Reineccii Collectione Scriptor. Germ.* n. IV.

(l) Alberti Stad. *Chronic.* ad A. 1195. in *Collectione Boecleriana Script. Germ.* p. 297. Matth. Pretorii lib. II. *Orbis Gothici,* cap. IV. p. 197 *Innocentii III. Epistolarum* lib. II n. 191. f. 460 editionis Baluzii. Mich. Vexionius *Gul-*

cohortem praelio adorti sunt, in quo ipse Episcopus cum multis fidelibus cecidit, (ll) in cuius locum *Albertus*, Canonius Bremensis, per Archiepiscopum suffectus, (m) ab Innocentio, III. Pontifice, veniam obtinuit, pro facilitanda pertinacium Livonorum conversione, armatos aliquot Apostolos, seu *fratres de militia Christi*, Templariorum regulis adstrictos, instituendi, qui a permagno, quo cincti erant ense, rubrisque gladiis albæ vesti in brachio sinistro decussatim insutis, *Ensisferorum* nomen tulerunt. (n) Horum Ordini Episcopus, velut ipsius conditor, VINNONEM, Magistrum præfecit, eique tertiam redituum partem, nec non peculium omnium ab infidelibus expugnandarum ditionum, promisit, qui etiam, confirmato per Pontificem INNOCENTIUM III. Ordine, (o) initisque cum Episcopo conditionibus infimul rati-
habitis, (p) complures brevi tempore ejusdem candidatos, indulgentiis Papalibus, terrarumque acquisitione allectos, conscripsit, proinde dominium Ordinis, una cum Evangelica fide, per Livoniam & Curoniam dilatavit, sub Imperii Germani-

Alberto, immediate,

deinceps, instituto Ensisferorum Ordine, & divisis terris, qua partem mediate, paruit.

Primus ab Episcopo nominatus Ordinis Magister, Vinno,

A 3

mani-

- denstolpe*, lib. VII. *Epitom. Descript. Suec. Goth. & subjeclar. provinc.* cap. 77. p. 344. initium conditæ urbis Rigensis ad A 1200. refert.
- (ll) *Arnoldus Lubecensis*, I c. lib. VII. cap. IX ad A. 1204. *Balthas. Russowii Chron. Lißon.* p. 6. quem *Waiselius*, *Schutz*, *Kelch*, *Hartinnoch*, aliique Chronographi, sequuntur.
- (m) *Alb. Krantz* lib. VII. *Vandalia* cap. XXI. & lib. VI. cap. XL
- (n) *Matth. Pratorii Orb. Goth.* lib. II. §. VI. p. 190. *Joh. Meursii Hist. Dan.* P. II. lib. I. p. 8. *Pontani Hist. Dan.* lib. VI. p. 290. *Francisci Mennenii Deliciae Equestrium, seu Militar. Ordinum*, p. 83. edit. Colon. 1613 8. & in *Joh. Gualterii Chron. Chronicorum* p. 106. *Petri Dusburg. Chronic. Pruss.* P. II.

- eap. IV. p. 32. edit. Lips. 1679. 4. *Henr. Leonh. Schurtzschischii Histor. Ensisferorum Ordinis Teutonicor.* Vitembergæ 1701. 8.
- (o) *Naucleri Chron.* Vol. III. Generat. XI. l. p. 281. *Oderici Raynaldi T. I.* Annal. ad A. 1215 n. XIX. *Innocentii III. Epist. a Baluzio*, Paris. 1682. fol. edit. lib. XIII. epistol. 141. 142. fol. 479. & lib. XVI. epistol. 123. fol. 808.
- (p) *Joh. Dlugessi Hist. Polon.* lib. VI. edit. Lips. 1711. T. I. f. 600. *Carionis Chronic.* lib. IV. f. 476. edit. Witteb. 1572. f. *Caspar Schützi Descript. Pruss.* lib. I. f. 15. edit. Isleb. 1599. f. *Henrici Spondani Contin. Annal. Baron.* A. 1205. n. XV. *Innocentii III.* Epistol. lib. XVI. n. 119. f. 306.

dilatato per manici auspiciis firmavit, munitas aliquot arces, *Segevaldam,*
infidelium *Afcherodam* & *Vendam*, posthæc Magistri sedem, ædificavit,
terras domi- tantamque brevi famam acquisivit, ut a CONRADO, Mazoviæ
nio, & ex- Duce, summopere a Prussis oppresso, sub quarundam terra-
structis ali- rum promissione, in auxilium vocaretur. (q) Interea WAL-
quot arcibus, DEMARUS II. Daniæ Rex, tot insignes Ensisiferorum in Livo-
insignes pro- nia successus ægre ferens, eosdemque provinciæ, cujus paulo
gressus fecit, ante hospites erant, nunc plane dominos tolerare gravatus,
quos ægre fe- sub prætextu, Esthoniæ, post CANUTI Regis obitum, Danorum
rens Walde- armæ scepro se subduxisse, arma contra Livonos movit,
marus II. magnaue ipsorum strage ad *Woldemariam*, seu *Volmariam*,
armata ma- quæ a victore nomen tulit, edita, insignem Livoniæ & Cur-
nuLiſonia at- landiæ partem A. 1218. subegit, (r) *Revalensem* in Harrya ur-
que Curlandia bem, (s) & in Curlandia *Piltinensem*, (t) utramque Episco-
partem sube- palem sedem, exstruxit & dotavit; (u) victoriæ autem hu-
git, jus fructum paulo post iterum perdidit, ubi tempore trien-
Durante au- nalis,
tem triennali
ejus captivi-
sate,

(q) *Petri Dusburgii Chronic. Pruss. P. II.* cap. II. p. 30. *Naucleri Chronic. Gen.* XLI. f. 293. *Alberti Wtjuck Kojalobicz Hiflor. Lith* lib. I. P. III. p. 62. ad A. 1218. Causam invasionis adducit *Hugobaldus Mutius, Chronic. Rer. Germ.* lib. XX. f. 203. Conditiones inter Ducem & Equites initas recensent *Matth. Michobius*, vel *Mechobita*, lib. III. *Chronic. Polon.* t. 116. edit. Cracov 1521. *Casp. Schutz* lib. I. *Descript. Pruss.* f. 16. *Christoph. Hartknochii Antiqu. & Noß. Pruss.* cap. I. §. XIII. p. 270.

(r) *Joh. Meursii Hifst. Dan.* P. II. lib. I. f. 16. 17. *Pontani Hifst. Dan.* lib. VI. p. 307.

(s) *Danopil* inde appellatam, teste *Cario-nis Chronico*, lib. IV. p. 476. *Joh. Lud. Gottfried Inventar. Suec P. I* f. 10. *Alberti Krantzii* lib. VII. *Saxonia*, cap. 37.

(t) A stante ibidem puero, *Danis Piltens* dicto, hoc nomen sortitam, juxta *Pontanum*, lib. VI. *Hiflor. Dan.* f. 307. a quo deinceps integrum *Episcopatum Curonensem*, postquam A. 1559. *Daniæ Regi* venditus, & ab hujus fratre *Magno*, *Holfatiæ Duce*, A. 1560. seculo addictus fuit, *Disfrictum Piltensem* appellaverunt. Vid. *Nicol. Chobalkob Chobalkobsky*, lib. IV. *Jur Publ. Regni Polon.* cap. IX. p. 511 edit. Regiom. 1683. 4. Acta Commissionum Reg transactiones & deductiones super eodem exhibet *Christ. Nettelbladt*, Fascic. I. *Rer. Curl* n. V p. 119. & integro Fasc. II. sub tit. *Anecd. Curl.* Lipsi 1736. 4.

(u) *Alb Krantz* lib. VII. *Vandal.* cap. 22. *Innocentii III. Epist* lib. XVI. ep. 120. 128 p. 806. sq. edit. Paris 1682, curante Baluzio.

nalis, qua ab HENRICO, Suerinenſi Comite, detinebatur capti-
vitatſ, (x) Enſiferi ſubactas ab eodem Livoniæ & Curlan-
diæ provincias feliciter recuperarunt. Interfecto enim, per
Vendenſis præfecti inſidias, A. 1223. primo ipſorum Magiſtro,
VINNONE, conſtitutus ab Epifcopo ſucceſſor, VOLQUINUS,
(y) Danos Eſthonia & Livonia A. 1225. rurfus expulſit, Re-
valiam muro cinxit, arcem *Fellynum* in Eſthonum finibus
condidit, (z) ac opem ferente ALBERTO, Saxonix Duce, ſe-
plures inſidelium vicit & tributarios reddidit, (zz) quo factò
HERMANNUS UGGENUS, munita Torpato, Epifcopali ſede,
capitulum ibidem inſtituit, ac ſimul cum Rigenſi Præſule ab
HENRICO VII. Romanorum Rege, ſecularem jurisdictionem
ac Regalium jura, per Epifcopatum ſuum, tanquam Marchi-
am, inſtar aliorum Principum, obtinuit. (a) *Semgalenſis* Epi-
ſcopus, Legati Apoſtolici munere inſignitus, poteſtatem a
Pontifice obtinuit, cuncta ad ſalutare hoc converſionis opus
conducentia in iſtis Septentrionalibus oris coordinandi. (b)

*Secundus Li-
bonie Magi-
ſter, Volqui-
nus,*

*Danos iterum
expulſit,*

*Epifcopis ju-
riſdictionem
ſecularem ex-
ercentibus,*

*Semgalenſi A-
poſtolici Lega-
ti munere per-
functo:*

WAL-

- (x) *Albert. Stad. Chronic.* ad A. 1223
edit. Boeclerianæ, p. 303. *Joh. Trithe-
mii Chronic. Hirſaug.* A. 1222. inter
ipſius *Opera*, T. II. f. 175. edit. Fran-
cof. *Joh. Funcii Chronolog.* A. 1222.
Captivitatis cauſam *Arnoldus Wiſſel-
dus*, Regni olim Cancellarius, in
Chronologicis ſuis, illicitæ Regis con-
ſuetudini cum abſentis in Palæſtina
Henrici conjuge tribuit, quem *Joh.
Meurſius, Hiſt. Dan.* P. I. lib. I. p. 17.
& *Pontanus*, lib. VI. p. 309. ſequun-
tur. Captivitatis modum enarrat *Alb
Krantzius*, lib. VII. *Saxonia*, cap. 38.
& conditiones liberationis, cap. 41.
quas uberius recenſet *Godofredus*, Mo-
nachus Cœnobii Colon. ad. D. Pan-
taleonem, in *Collectione Freheriana
Script. Germ.* T. I. f. 393. edit. Struvii.
(y) *Kojaloſkicz Hiſt. Lith.* lib. IV. p. 89.
Chriſt. Kelchii Hiſt. Liſon. P. II. p. 74.

- (z) *Balthaf. Ruſſobii Chron. Liſon.* P. I.
p. 10. *Joh. Meurſii Hiſt. Dan.* P. I. lib. I.
p. 18. *Pontani Hiſtor. Dan.* lib. VI. pag.
312.
(zz) Vid. *Inſtrum. transactionis* fratrum
Militiæ Chriſti cum Curonibus Ethni-
cis, ratione tributi annui, Rigæ A.
1230. apud *Chriſt. Nettelbladt*, Faſc. I.
Rer. Curland n. VI. p. 145.
(a) *Henrici VII.* Romanor. Regis, *Fride-
rici II.* Imp. filii, in Comitibus Herbi-
polit. A. 1222. teſte *Nauclero*, Gener.
XLI. f. 290. electi & coronati, *Diplo-
mata Epifcopis, Rigenſi & Torpatenſi*,
d. 1. Dec. A. 1226. *conceſſa*, leguntur
in *Londorpii Aſſ. Publ.* T. VIII. lib. IX.
n. XI. p. 658. & *Diar. Europ. Contin.*
VII. T. VIII. in additam. p. 47.
(b) *Alphonſi Ciaceonii Vit. Pontif. R. in
Biographia Gregorii IX.* cum addit.
Auguſt. Oldoini, Rom. 1677.

Waldemarus hinc Livoniam armis recuperare studet. WALDEMARUS, interea carcere liberatus arma iterum in Livoniam parabat, sua in eandem quaesita jura arbitro Marte suffulturus. Pro componendo itaque diffidio omnem Pontifex navabat operam, hisce, interveniente quoque Imperatore FRIDERICO, propositis transigendi articulis, *ut integra Esthonia, cum appertinentibus provinciis, Daniæ Regi cederet, Curlandia vero & tractus Ultra-Dunensis Episcopo Rigensi, ac Equitibus, remanerent.* (c) Enliferi autem, hisce terminis acquiescere nolentes, omnem moverunt lapidem, integram servandi Livoniam; Sed WALDEMARI potentia impares sese rati, nec solis intrinsecis viribus confisi, suadente VOLQUINO, consilia A. 1234. inierunt, potentiori in vicina Prussia Teutonicorum Ordini se potius submittendi, quam suis quidquam juribus cedendi. (cc) Hac itaque periodo summa rerum partim penes Episcopos, partim penes Ordinem, stetit. Episcopi enim, primum *Rigensis*, deinceps instituti *Torpatensis, Revaliensis, Osiliensis, Curoniensis & Semailensis*, quilibet in Diocesi sua, jurisdictionem secularem exercebant, ac civibus suis utile dominium de nonnullis in feudum concedebant; (d) Magistri autem Livoniae, cum Equitibus, tertiam assignatarum sibi terrarum partem, (e) beneficiario modo, reliquasque armis & sanguine suo infidelibus ademptas, tanquam peculium suum, administrabant, & durante Ordine suo, ab A. 1205. per Episcopum Rigensem, tanquam Primatem, Ordinisque conditorem, nominabantur, non vero reliquorum Equi-

(c) Teste *Joh. Meursio*, P. I. *Histor. Dan.* lib. I. F. 24, ad A. 1234. edit. Amstelod. 1638. f.

(cc) Genuinam hanc submissionis causam allegant *Casp. Schutz*, lib. I. *Descript. Pruss.* f. 20. *Matth. Waißellius*, *Chron. Rer. Prussico-Libonico-Curlandicar.* p. 54. *Pontanus* lib. VI. *Histor. Dan.* p. 318.

(d) Privilegium *Nicolai*, Episcopi Rigensis, civibus suis de parte *Osiliae*, *Curland.* & *Semail.* V. Id. Aug. 1231. concessum, vid. in *Nettelbladt Fasc. I. Rer. Curland.* n. VI. p. 146.

(e) *Instrumentum* desuper in *Capitulo Venetiis*, d. X. Maji A. 1223. signatum habetur apud *Nettelbladtium*, loc. cit. p. 148.

Equitum suffragiis eligebantur, donec Teutonicorum Equitum Ordini, suo penitus sublato, A. 1238. se subjicerent.

§. III.

Livonia & Curlandia sub Ordine Teutonico

Teutonici Equites interea Prussiam ex parte subegerant, Postquam Teutonici Equites, a Conrado, Mazoviae Duce, in subsidium vocati, insignem Prussiae partem subegerant,
 ex quo CONRADUS, dictus Mazoviae Dux, post insignem a Prussis acceptam Ensisiferorum cladem, (f) quocunque pacto pacem inire coactus, sed denuo violenta Prussorum irruptione laceffitus, prosperiorem cum Teutonicis Equitibus Martem experturus, eosdem contra novos aggressorum insultus, in subsidium accerserat, pro navanda opera *Culmensensem & Dobriniensem tractus*, (ff) aliasque egregias conditiones, ab Imperatore, FRIDERICO II. (g) pariter, atque Pontifice, GREGORIO IX. confirmatas, (h) pollicitus. Fama igitur horum incrementorum, atque adauctae Teutonicorum per Prussiae subactionem potentiae, vicinis in Livonia Ensisiferis haudquaquam ignota poterat manere, ut desiderio eo magis flagrarent, celebriori huic Ordini, pro majori contra Danos, unitis viribus, resistentia, se coniungendi, quod missis ad HERMANNUM de SALTZA, Teutonicum Magistrum,

(f) Kojalobicz, *Hist. Lith.* P. I. lib. III. p. 62. Caspar Schütz, l. c. p. 16. Simon Grunovii *Descript. Pruss. Manuscripta*, Tract. VI cap. I. §. 2.
 (ff) Petr. Dusbürg, P. II. cap. II. p. 30. Joa. Curai *Annal. Siles.* p. 62 Jac. Schickfusii *Chronic. Siles.* lib. II. cap. III. f. 14. Hartknachii *Prussia Vet & Nov.* P. II. cap. I. f. 271. Prætorii *Orb. Goth.* lib. II. p. 180. Aliter Dlugoff, *Hist. Polon.* lib. VI. Michobii *Chron. Pol.* lib. III. cap. 34. f. 125. Stanislaus Sarnitii lib. VI. *Annal. Pol.* f. 273 Mart. Cromeri lib. VII. *Histor. Polon.*

Johannis Herburti de Fulsin, lib. VI. *Chronic. Rerum Polon.* cap. IX. pag. III. edit. Hancv 1618. 4.
 (g) Donationis Instrumentum vid in Prætorii *Orbe Goth.* lib. II. cap. IV. p. 178. Confirmatio Imperatoris Frider. II. apud Goldastum, in *Actis Imperii*, p. 168. lit. C. adjuncta renovatione Caroli IV. A. 1354. p. 172.
 (h) *Bulla Papalis*, Viterbii 24. Jul. 1230. signata, inter *Epistolas Gregorii IX.* lib. VIII. n. 290. apud Raynaldum, T. I. *Annal. A.* 1230. n. 24. & *Prætorium*, loc. cit. p. 182. - 186.

strum, Legatis efflagitarunt, (i) ac annuente Pontifice, Romanam ipsi dedunt, ut sua in Livoniam & Curlandiam jura in eodem transferrent, Hinc ab illo etiam tempore Livoniae Magistri, quorum primi, VINNO & VOLQUINUS, ab Episcopis constituti erant, deinceps a Magistro Teutonico, qui ob subordinationem illam Supremi nomen tulit, tanquam Provinciales, praeiciebantur, primoque loco HERMANNUS BALKE, provincialis Livoniae Magister, non a Livonis, nec Episcopis, aut Equitibus quondam Ensisferis, ex suo gremio, sed a Supremo in Prussia Magistro, HERMANNO de SALTZA, ex ipso Teutonico Ordine, nominabatur, ita ut Livoni, & his annexi populi, immediate a Provincialis sui, atque hoc mediante a Supremo Magistri, dominio penderent.

§. IV.

Curlandia sub potestate Magni Lithuaniae Ducis, Mendogi

Post insecutam utriusque Ordinis conjunctionem successus Teutonicorum Equitum majora indies incrementa ceperunt, ut brevi post de Suprematu cum Episcopis contenderent. Primum novi Magistri studium & cura fuit provida, pa-

(i) Sim. Granovicii Descript. Pruss. Tract. VII cap. I. §. 2. Kelchii Hist. Livon. P. II. p. 74. Casp. Hennenbergeri Expositio Tabulae Major. Pruss. p. 360. 367. Naucleri Chron. Gen. XLI. p. 298. Kojalovicz Hist. Lithuan. P. I. lib. III p. 89.

(ii) Russobii Chronic. Livon. p. 15. Matth. Waisselii Chronic. Pruss. Livon. Curl. p. 14. Alex. Guagnini Sarmat. Europ. apud Pistorium, Tom. I. Scriptor. Polon. p. 64. Petri Dusburg. Chronic. Pruss. Part. III. cap. XXVIII. pag. 113. edit. Lips.

pacem cum Danis quacunque ratione stabiliendi, quorum Legati cum restitutionem Esthonicarum provinciarum, *Harriæ & Wyrriæ*, cum *arte Revalensi*, quotidie urgerent, Equites autem continua ipsarum possessione sese exuere nollent, interveniente tandem Pontificis Legato, GUILIELMO, Mutinensi Episcopo, atque *definitiva Supremi Magistri sententia*, ex qua sola hujus in Livoniæ Magistros autoritas elucet, hoc pacto lis composita fuit, ut Harriensis & Wyrriensis ditiones, cum munimento Revalensi, WALDEMARO Regi cederent, reliqua vero Esthonia & Jervia penes Ordinem permanerent.

(k) Pacata sic controversia Teutonici Equites quod reliquum erat in Curlandia & Semgallia infidelium paulatim subjugare coeperunt. *Semgalensi* Episcopo, in favorem Metropolitanæ Rigenfis, autoritate Papali, atque consensu Præfulis Rigenfis, Livoniæque Magistri, A. 1245. sublato, una reddituum pars Episcopo, binæ autem Ordini, assignatæ fuerunt, (l) cujus proinde dominium firmiores indies radices egit, suaque jura dilatavit. THEODORICUS GRONINGENSIS, novus Livoniæ Provincialis, a Supremo Prussiæ Magistro, CONRADO, Thuringiæ Landgravio, in HENRICI HEIMBURGII locum A. 1247. successit, ulterius in Curlandiam penetrans, aliquot munimenta, inter hæc *Goldingam* atque *Ampotam*, exstruxit & præfidiario milite custodivit. (m) Incolæ autem ad novam religionem armis persuaderi abnuentes, ob Sacrorum paritatem potius MENDOGO, Magno Lithuanicæ Duci, se subjecerunt, (n) qui suo etiam milite ipsorum munimenta cu-

Equites residuum Curlandia & Semgallia subigere, imo de Supremata cum Episcopis contendere, ceperunt,

Libonta Magister aliquot munimenta in Curlandia exstruxit,

Incola autem religionis & domini perterriti, Mendogo, Magno Lithuanicæ Duci, se subjecerunt,

B 2

sto-

(k) *Matth. Waisselii Chron. Prussico-Libonico-Curland. p. 61. Job. Meursii P. II. Hist. Dan. lib. I. p. 22. Ipsa transactionis formula, Stenbyz VII. Id. Maji A. 1238. signata, apud Pontanum, lib. VI. Hist. Dan. p. 319.*

(l) *Instrumentum sublationis, a Petro Albanensi & Wilhelmo Sabinensi Episcopis, Lugduni d. V. Mart. 1245. fi-*

gnatum, vid. in Christ. Nettelbladt Fasc. I. Rerum Curlandicarum n. VI. pag. 150

(m) *Ruffovii Chron. Libon. p. 13. Waisselii Chron. p. 73. & Schutzii Descript. Pruss. lib. I. f. 26.*

(n) *Kojalovicz Hist. Lithuan. P. I. lib. IV. p. 96. Matth. Michovius & Alex. Gna-gnius, locis citatis.*

stodire aggressus, sed crebris propterea bellis ab Ordine la-
cessitus, tandem a subsecuto Livoniæ Magistro, ANDREA
STUCKLANDIO, ad incitas reductus, integræ Curlandiæ re-
nunciare, partemque Lithvaniæ cedere, imo pacem, quibus-
cumque victorum conditionibus, inire coactus est, (o) dato
deinceps Christianis Sacris nomine, vel simulata potius, in
favorem pacis, & satisfactionem Pontificis Equitumque, Chri-
stianismi professione, in Lithvaniæ Regem inauguratus. (p)
Ex qua periodo, licet brevissima, hoc saltem de ejusdem for-
ma Regiminis licet concludere, quod Curoni etiam eo tem-
pore, quo a Livoniæ Dominis secessionem fecerant, ne qui-
dem Liberi Status jura degustaverint, sed pleno Magni Lihua-
niæ Ducis dominio subiecti fuerint, ac cum transacto inter
dominos provinciarum reditu ad Livoniæ Magistrum, simul in
ejusdem potestatem denuo transferint.

Et aliquot an-
nos, absque li-
bertatis usu,
ipsius dominio
paruerunt;

§. V.

Curonum reditus ad Livoniæ Magistrum, renuntiante Mendogo

Reverso au-
tem ad patri-
os Lares Men-
dogo, Curlan-
di ad pristinos
dominos re-
dire, qui pau-

Quarvis quidem hac compositione inita Teutonici Equi-
tes, in pristina Curlandiæ possessione stabiliti, multis
deinceps bellis a MENDOGO, Lithvaniæ Rege, pactorum
poenitentia ducto, lacefferentur, (q) secundo tamen Marte
partas sustinuerunt provincias, ac inutili reddito hostili im-
petu,

(o) Dlugossi Hist. Polon. lib. VII. f. 723.
759. Abrab. Bzobii Contin. Annal. Ba-
ron. ad A. 1252. n. V. f. 606. Henr.
Spondani Annal. ad A. 1252.

(p) Literæ Pontificis Innocentii IV. ad
Mendogum, quibus eundem Regem de-
clarat, datæ Mediolani, XVII. Kal.
Aug. 1251. itemque aliæ, ad Episcopum
Culmensem, ibidem subscripæ, nobi-
que Regis inaugurationem committen-

tes, habentur inter ipsius Epistolas, lib.
IX. n. 1 3. & apud Raynaldum, Tom.
I. Annal. ad Annum 1251. num. 44.
45.

(q) Kojaloscicz Hist. Lithuan. P I p. 98.
Dlugossi Hist. Pol. lib. VII. pag. 759.
Abrab. Bzobii Contin. Annal. Baron.
T I f. 630. ad A. 1254. n. VIII. Ras-
sobii Chron. Liſon. pag. 22. Michobii
Chron. Pol. lib. III. cap. 55.

petu, brevi tempore renitentes adhuc Sempgallōs variis præliis, usque ad A. 1287. sub CONRADO HERTZOGEN-STEIN, Livoniæ Magistro, plane subegerunt, (r) & postquam sæculo subtequente a WALDEMARO III. Daniæ Rege, numerorum subsidiiis pro itinere Hierosolymitano indigente, cessas quondam Esthoniæ provincias, Harriam & Wyrriam, cum urbe Revaliensi, pretio novendecim millium argenti puri librarum, A. 1347. redemissent, (s) insuperque in controversa dudum cum Episcopis circa suprenatum causa, arbitrio Summi Pontificis definitivo, A. 1390. superioritatem in Episcopos, licet his invitis, obtinuissent, (t) integram Livoniam, eoque spectantes Esthoniæ, Lettiæ, Curlandiæ & Sempgalliæ, provincias in potestatem suam redegerant, quæ omnes immediate provinciali Livoniæ Magistro, mediate autem Supremo Ordinis in Prussia Magistro, parebant, qui Livonenſium Præsides, vi summæ potestatis, constituebat, donec WALTHERUS PLETTENBERGIUS illud obsequii vinculum, quo a prima subjectione A. 1238. adstricti erant, soluta conspicua

B 3

- (r) Alex. Guagnini Sarmat. Europ. apud Pistorium, Tom. I. Script Polon. pag. 68. Ruffobii Chron. pag. 27. 30. Johannis Caspar. Venatoris Histor. Ord. Marianæ, pag. 60. sq.
- (s) Ruffobii Chronic. Libon. p. 39. Sal. Henningii Chron. Libon. Curland. f. 16. Joh. Lud. Godofredi Inventar Suec. P. I. f. 11. Pontanus autem, Hist. Dan. lib. VIII. p. 475. & Meursius, P. II. Hist. Dan. lib. I. pag. 81. hæc ad A. 1346. referunt, & venditionis summam octodecim millium marcarum determinant, simul commemorantes, eundem Waldemaram simili ratione paulo ante Scaniam & Hallandiam, Magno Suecicæ Regi, A. 1343. vendidisse, cujus Instrumentum in Du Mont Corp. Di-

- plom. T. I. f. 224. ex quo tamen perperam concludit Zschackwitzius, T. II. Præntensionum Illustrum, Sect. IV. p. 110. Teutonicos Equites Curlandiam & Sempgalliam a Daniæ Rege emtionis jure obtinuisse, quam ultra centum annos antea armis jam occupaverant, nulla Curlandiæ ratione in Instrumento venditionis habita, quod ad solam Esthoniæ restrictum erat.
- (t) Vid. Christ. Kelch, P. III. Histor. Libon. p. 127. Waisselii Chron. loc. cit. Martin. Cromerus expressis circumstantiam addit, causam Ordinis munere 15. millium solidorum aureorum suffultam, maximum sententiæ definitivæ pondus addidisse, Histor. Polon. lib. XV. pag. 358.

cua numerorum summa, A. 1521. demum dissolveret, (tt) quæ sublatio sane inutilis & supervacanea judicaretur, si jam antea ab illo observantiæ nexu exempti, vel liberis suffragiis, ac quodam Magistros suos eligendi jure, gavisi fuissent. Contigit autem illa dimissio occasione belli inter SIGISMUNDUM I. Poloniæ Regem, & Supremum in Prussia Magistrum, ALBERTUM, Marchionem Brandenburgicum, per biennium gesti, & mediante hujus subjectione, cum Teutonici in Prussia Ordinis abolitione, tanquam imagine subsecuti deinceps ejusdem in Livonia interitus, demum finiti; Quæ binæ epochæ quoniam insigni harum provinciarum mutationi ansam dederunt, atque posterioris occasione subnatus Curlandiæ Ducatus, ad similitudinem prioris Prusici institutus fuit, operæ erit pretium & argumenti scopus, utramque periodum brevibus seorsim illustrasse.

§. VI.

Teutonici Ordinis in Prussia interitus cum origine Ducatus Prusici

Postquam enim Equites, perpetuis belli disidiis cum Lithuanis impliciti, a Polonis quoque, propter Culmensis & Dobrinensis tractuum, nec non quarundam Pomeraniæ terrarum, possessionem, conturbarentur, (u) ancipite diu Marte & alternis invicem dimicuerunt victo.

(tt) *Ruffobius, Schützius, Chytraeus*, annum 1513. ponunt, quem *Henninges, T. IV. Oper. Geneal. pag. 350. & Leonh. Wurfbaïn, in relat. histor. Habsb. Austr. p. 191.* sequuntur. Diploma autem ipsum, quo *Plessenbergio* obsequium remittitur, *Regiomonti, die D. Michaeli sacro A. 1521. datum est, teste Schurtzseisb. l. c. p. 336.*

(u) *Privilegium Henrici VII. de terris Pomerania, Ordini A. 1311. concessum, inter Goldasti Acta Imperial. pag. 170. Decisio Pontificis Joh. XXII. in hac lite, apud Dlugoff. Hist. Pol. lib. IX. p. 977. Compromissum Caroli & Johannis, Hung. & Bohem. Regum, super hac causa, ibidem p. 1033 & in Du Mont Corp. Dipl. T. I. P. II. f. 151. Interdi-*

victoriis, donec exeunte Seculo, A. 1386. felici VLADISLAI JAGELLONIS cum HEDVIGE, Polomæ Principe, connubio, (x) Lithuania Regno Poloniæ juncta, (y) novus Rex jura sua majori prosequeretur vigore, eorundemque decisionem variis committeret conflictibus, (z) quos inter Tannenbergenſis maxime fuit notabilis, quo ambæ partes, cæſis utrimque centum millibus, & inter hos ipſo Supremo Magiſtro & centum aliquot Equitibus, adeo exhaustæ fuerunt, ut pace etiam mox ſecuta vires vix potuerint colligere. (a) Hac peſſima rerum facie inſignis Equitum notari meretur nævus Politicus, quod durius ſuos habere cœperint, (b) ipſique cauſam præbuerint, ut ultra viginti urbes, grave cervicibus jugum excutere ratæ, CASIMIRO, Poloniæ Regi, ſe ſubjacerint, atque ipſius Regno A. 1454. inſertæ fuerint, (c) quod novo tredecennali bello natales dedit, (d) ſub cujus primordiis fauſto quidem pugnarunt omine Equites, (e) mox vel-

*præcipue poſſe
Lithuanie
cum Polonia
unionem,*

*intefino qua-
que conſtitu-
bantur boſſe,*

*compures Bo-
ruſſie urbes
ſe Regi Polo-
nie ſubjece-
runt,*

*unde tred-
cennale bel-
lum,*

ro

*Sum Imp. Lud. Baſari, Theodorico Al-
tenburgenſi, Supremo Magiſtro, de non
reddendis ſue poſſeſſionis rationibus, A.
1338. datum, in Goldaſti Atlas Imper.
p. 171. lit. E. Sententia definitiva Pon-
tiſicis, Benedicti XII. Toletani, de A.
1339. apud Dlugoſſum l. cit. p. 1045. &
Du Mont, l. c. f. 175.*

(x) *Jod Lud. Decii de Jagellonum fami-
lia, f. 34. ad calcem Michoſii Chronic.
Pol. edit. Cracov. 1521.*

(y) *Casp. Schutziſ Descript. Pruff. lib. III.
p. 95. edit. Zerveſt. 1592. Chriſtoph.
Hartknoch Pruff. Vet. & Noſ. P. II.
cap. II. f. 305.*

(z) *Ruſſoſii Chron. Liſon. p. 44. Kojalo-
bicz Hiſt. Lith. P. II. lib. II. p. 68 ſqq.
Martin. Cromeri Hiſt. Pol. lib. XV. in
Collectione Piſtor. Scriptor. Pol. P. II.
p. 635.*

(a) *Kajalobicz Hiſtor. Lith. p. 86. Joh.
Chriſtoph. Beckmanni Obſervat. de Or-*

*dine Johannis. cap. I. pag. 24. Alex.
Guagnini Sarmat. Europ. apud Piſto-
rium, T. I. fol. 59. Schutziſ Descript.
Pruff. lib. III. f. 113. exſtructo, in me-
moriam hujus ſtragis, ibidem ſacello,
præter annum & diem prælii, hac ſig-
nato Epigraphe: Centies mille occiſi.
Vid. Anonymi Angli Descript. Liſon. E-
piſt. V. p. 73.*

(b) *Matth. Weiſſelii Chronic. Pruff. Li-
ſonico-Curland. a p. 144. ad 166.*

(c) *Jacobi Schickfuſii Chronic. Sileſ. lib.
I. c. 35. p. 114. Incorporationis Inſtru-
mentum vid. in Jac. Priuliſi Statut.
Regni Pol. lib. V. cap. III. p. 751.*

(d) *Dionyſii Runavii Descriptio belli tre-
decennalis in Pruſſia, ab A. 1454 ad
A. 1466. Wirreb edit. 1582. 4. Hart-
knochii Pruff. Vet. & Noſ. P. II. cap.
II. f. 318.*

(e) *Joach. Curai Annal. Sileſ. p. 151. &
Jac. Schickfuſ, loc. cit.*

ro plerisque inferiores præliis, (f) sub LUDOVICO ab ERLICHSHAUSEN, Supremo tum Magistro, duras pacis conditiones a Rege CASIMIRO amplecti, *Culmensi & Michaloviensi tractibus, aliisque urbibus, renunciare, Poloniaeque Regibus homagium præstare*, A. 1466. coacti sunt. (g) Per hanc igitur divisionem summo opere debilitati, pro conservando Ordinis sui flore, Supremi Magisterii dignitatem in potentes Germaniæ Principes derivare studuerunt, & hinc FRIDERICUM, Saxoniae Ducem, eoque defuncto, ALBERTUM, Marchionem Brandenburgicum, ineunte seculo XVI. Supremos Magistros elegerunt. (h) Hic ultimus etiam, non obstante consanguinitatis vinculo, (i) bellum contra SIGISMUNDUM, Poloniae Regem, strenue persecutus est, (k) ac in subsidium impendendorum sumtuum WALTHERO PLETTENBERGIO, Livoniae Provinciali, obsequium, quo Supremo in Prussia Magistro antecessores ipsius ab A. 1238. devincti erant, soluta conspicua pecuniae summa, A. 1521. remisit; (l) verum durante biennali bello imparem se Regi cernens, imo pactis ad quadriennium induciis omni exterarum copiarum auxilio destitutus languens, pacem Regi SIGISMUNDO obtulit, (m) ceterisque conditionibus omnes Prussiae terras eidem

*paco Thoruni-
ensi, primo
subjectionis
fundamento,
positum,*

*quam Mar-
chio Albertus,*

*sublato Ordine
suo A. 1525.
perfecto,*

(f) Testibus *Cromero*, lib. XXIV. XXV. ejusque Epitomatoribus, *Joh. Herburto de Fulfin*, lib. XVI. c. XII. XIII. p. 302. sqq. *Salom. Neugebauer*, *Hist. Pol.* lib. V. & VI. edit. Hanov. 1618. 4.

(g) *Christ. Kelch*, *Hist. Livon.* P. III. p. 143. *Casp. Schütz*, lib. VII. f. 330. *Instrumentum Pacis Thorunienfis*, d. 19. Oct. 1466. apud *Prilussum*, lib. V. cap. III. f. 724. cum confirmatione *Maximil. I.* de A. 1515. ibid. t. 758. & *Caroli V.* literis exhortatoriis ad *Albertum*, p. 762. *Formula homagii Regi præstiti*, p. 731. & 753.

(h) *Jod. Lud. Decii Historia Regis Sigis-*

mundi ad A. 1516. f. 74. ad calcem Michossi Chron. Polen.

(i) *Matre Sophia*, Regis *Casimiri IV.* filia, *Sigismundi I.* sorore, natus.

(k) *Dionysii Runakii Historia breviter belli biennalis inter Sigismundum I. & Albertum Brand.* annexa citatae Historiae belli prævii tredecennalis.

(l) Vid supra §. V. nota (tt)

(m) *Leonis X. Pontificis litera ad Albertum, pacis suaseria*, Romæ d. 26. Dec. 1521. ac *Caroli V. Imperatoris propositio per Legatos ad Sigismundum Regem*, apud *Prilussum*, in *Statut. Regni Polen.* lib. V. cap. III. p. 760.

eidem A. 1525. subjecit, (n) atque solenni deinceps investitura ^{Berussia Dux} cum Ducali dignitate, praestito homagio, in feudum accepit, (o) ^{creatus} Ordine Teutonico in Prussia cessante.

§. VII.

*Similis Teutonici Ordinis in Livonia interitus, & origo
Ducatus Curlandici*

Ingravescentibus pariter intestinis in Livonia, Ordinem inter
& Episcopos, de Suprematu diffidiis, succedentibus quoque ^{Intestini perinde in Livonia motus}
externis e Lithuania turbis, pessima Status publici facies mox
apparere coepit, ex quo Episcopi, definitiva Bonifacii Pontificis
sententia condemnati & causa lapsi, (p) quibuscunque urebantur
mediis, exacerbati hinc animi livorem contra Equites effunden- ^{exteris inva- sionibus viam aperiant;}
di, eosdemque, vocatis in subsidium vicinis Lithuanis, Russis
& Samogetis, debellandi (q) Hisce intrinsecis Livoniae moti- ^{In turbida piscaturus mari Johannes Ba- silides}
bus invigilans Magnus Russorum Dux, JOHANNES BASILIDES, altaque repositam mente ferens insignem quondam, sub
antecessoribus suis, a Livonis Equitibus, A. 1501. PLETTEN-
BERGIO Duce, acceptam cladem, (r) tempus esse duxit, ex-
spirante praesertim inita ad dimidium seculum pace, luctantem

C

inter-

(n) *Instrumentum Pacis*, Cracoviae A. 1525. signatum, in *Goldasti Actis Imperial.* p. 175. G. & *Prilusso*, p. 762. *Formula consensus Ordinum Prussia*, d. 9. April. 1525. *ibid.* p. 775.

(o) *Kojalovicz Hist. Lith.* P. II. Lib. VII. p. 382. *Investitura formula apud Prilussum*, *loc. cit.* p. 775.

(p) *Cuspi. Schutzi Descriptio Pruss.* *loc. cit.* *Christ. Keltzii Hist. Livon.* P. III. p. 127. *Martin. Cromeri Hist. Polon.* l. c.

(q) *Kojalovicz Hist. Lith.* P. II. lib. II.

(r) *Salom. Henningii Chron. Liv. Curl. f. 1. Tilem Bredenbachii Descript. tertii Belli Livon.* in *Collectione Pistoriana Script. Polon.* P. III. f. 55. & *Wecheliana Moscoviticorum*, f. 227. *Alex. Guagnini Sarmat. Europ.* fol. 7. edit. Cracov. 1578. f. & *Tom II. operum*, edit. Francof. 1584. 8. *Sigism. de Herberstein Comment. Rer. Moscovit.* fol. 115. edit. Basil. 1571. f. *Jo. Leunclavii Descriptio bellorum a Russis contra vicinos gestor.* dictis *Commentariis annexa.*

interno hoste Livoniam adoriendi, eoque facilius subigendi. (s) Victor itaque a Casanensibus & Astracaniis A. 1551. redux, atque Tartarorum Imperator salutatus, (t) numerosissimum omnique apparatu bellico instructissimum in Livoniam duxit exercitum, & quamvis Equites ad extremas redacti angustias semel iterumque per Legatos, precibus, promissis & præmiis, inducias obtinissent, bellumque per aliquot annos distulissent, (u) tandem vero, præscriptis conditionibus intra terminum haud adimpletis, (x) Russorum copiarum A. 1558. Livoniam inundarunt, oppidisque & arcibus compluribus occupatis, ferro flammaque omnia late vastarunt. (y) Accefferant novi intestini motus inter Livoniæ Magistrum & Archiepiscopum Rigensem, propter cooptatum in Præsulatus consortium, CHRISTOPHORUM, Megapolitanum Ducem, (z) quem utrumque Magistri Coadjutor, GUILIELMUS FÜRSTENBERGIUS, in arce Rigensi obsidione premebat atque captivum detinebat, (a) donec

arma in Livoniam movet,

copiis omnia inundat,

hinc supervenientibus turbis ob Coadjutorem Megapolitanum

(s) Henning Chronic. Livon. Curl. p. 3. Kelch, Hist. Livon. p. 193.

(t) Pauli Oderbornii Vita Joh. Basilidis, Magni Moscovia Ducis, ad Henr. Julium, Duc. Brunsvic. Witteb. 1585. 8. & in Collectione Wecheliana Scriptor. Moscov. p. 240.

(u) Thuan. Histor. sui temporis, lib. XXI. edit. Londin. Tom. I. f. 717.

(x) Classicum hujus belli, seu Joh. Basilidis Epistola ad Equites, belli denunciatoria, extat in Collectione Wecheliana Scriptor. Moscovit. p. 216. & Sim. Schardii Tom. III. Rer. German. p. 41. Causas belli in ipsa Russorum Cancellaria descriptas, & ad Ferdin. I. Iniperat. transmissas, vid. apud Russovium, Chron. Livon. P. II. p. 69.

(y) Salom. Henningii Chron. P. I. f. 11. Russorum immanitates describit Tilem.

Bredenbachius, vel sub hujus stilo, Philippus Olmen, qui literis, ad calcem Descriptionis tertii Belli Livonici, apud Wechelium p. 239 annexis, testatur, se ipsum præsentem omnia oculis suis usurpasset. Edita est illa descriptio seorsim Duaci 1564. 4. itemque in T. III. Collectionis Pistoriana Script. Pol. f. 55. ubi Russorum copiarum ad trecenties mille supputantur

(z) Per transactionem Volmariensem, A. 1546. convenerant Episcopi & Magister, ut neuter ipsorum extraneum quendam in Coadjutorem adscisceret. Henningii Chronic. p. 3.

(a) Sim. Schardii de vita & obitu Sigismundi Augusti, apud Pistorium, T. III. Scriptor. Pol. f. 64. Kojalovicz, P. II. lib. VIII. p. 429. Russvii Chronic. Livon. p. 66. sq.

donec a SIGISMUNDO AUGUSTO, Poloniae Rege, liberare- & ^{venditum}
 tur. (b) *Curonienſis* inſuper Episcopuſ, IOHANNES a MUNCH-^{Episcopatum}
 HAUSEN, ſuum & *Oſlienſem* Episcopatuſ, metu periculi addu-^{Curonienſem,}
 ctuſ, FRIDERICO II. Daniæ Regi, A. 1559. vendidit, cujuſ fra-
 ter, MAGNUS, Holſtiæ Dux, eoſdem loco paternæ hæreditariſ,
 A. 1560. dono acceptoſ mox ſeculo addixit, aliaſque illuc ſpe-
 ctanteſ terras ſibi vindicare cœpit, ut parum abeſſet, quin no-
 vum inde inteſtinum bellum inter novum hoſpitem & Equiteſ
 conflatuſ fuerit. (c) Hac perturbata reruſ facie Livoni ad
 Imperii Ordineſ confugiunt, opemque implorant, (d) ſed ob ^{deſicientibuſ}
 continua ejuſ contra Turcaſ bella repulſam ferenteſ, (e) oppi-^{quoque Ger-}
 gnorariſ Poloniae Regi quibuſdam arcibuſ, numoroſuſ ſubſidia ^{manuſ}
 obtinent, milituſque præſidia in potiora munimenta recipiunt,
 (f) hinc ad Sueciæ Regem, GUSTAVUM, & hoc deſuncto, ad
 ejuſ filium, ERICUM XIV. ſe convertunt, pecuniarum aut co- & ^{Suecoruſ}
 piarum auxilia efflagitanteſ. Verum cum ille non alia conditio-^{ſuppeticuſ}
 ne, niſi prævia plenæ in poteſtateſ Regni Sueciæ ſubjectioniſ
 ſuppeticuſ ferre promitteret, (g) viciffim Equiteſ tali pretio Sue-
 coruſ ſubſidia abnuerent, interea autem Eſthoneſ atque Reva-^{Ketſlernuſ, Li-}
 lienſeſ, facta defectione, Suecicæ clientelæ ſe committerent, (h) ^{vonie Magi-}
 ſter, ad inci-
 tas reductuſ,

- (b) Alex. Guagnini *Surm. Europ* f. 8. edit. Cracov. 1578 & apud Piſtori-
 um, T. I. f. 71. *Thzani Hiſt. ſui tem-*
 poris, lib. XXI. T. I. f. 712. edit.
 Lond *Bredenbachii Deſcriptio belli Li-*
 von. in Collect. Wechel. p. 226.
- (c) Chriſt. Kelchii *Hiſt. Livon* P. III. p.
 245. it. *Deductio Juris Curl. Duc. in*
Diſtrictam Piſtrenſem, inter *Anecdota*
Curlandæ a Netſelbladto 1736. edi-
 ta, num. VII. p. 78.
- (d) Vid. *Epitome Rerum ſub Ferdin. I.*
memorabilium. in *Sim. Schardii Tom.*
 III. *Script. Germ.* f. 134. *Pauli Oder-*
bornii vita Joh. Baſilidiſ, P. II.
- (e) Vid. *Receſſuſ Imperii Auguſtiniſ* A.
 1559. §. 12. in *Franc. Frid. Andleri*
Corp Conſtitut. T. I. f. 555. *Joh. Henr.*
Bæcleri Diſſ. de acquiſitio & amiſſio Im-
perii in Livoniam jure, Argentorati
 1711. habita.
- (f) *Kojalovicz Hiſt. Lith.* P. II. lib.
 VIII. p. 438. *Henningii Chron. Livon.*
Curland. P. I. f. 22. *Kelch*, p. 239.
 241.
- (g) *Ruſſovii Chron. Livon.* P. II. p. 80.
Kelchii Hiſtor. Livon. P. III. p. 251.
Henningii Chron p. 25.
- (h) *Ruſſo* l. c. p. 82. *Joh. Caſp. Venato-*
riſ Hiſt. Ord. Mariani, p. 322. ſq.

GOTTHARDUS KETTLERUS, tum temporis, post abdicati-
onem FURSTENBERGII, Livoniæ Magister, initum jam antea
de protectione Regis Poloniæ consilium (i) sine mora nunc
exequendum statuit, omni alia salutis via præclusa. Hinc præ-
via cum Archiepiscopo & Equitibus deliberatione, publico &
se suasque pro-
vincias Regi
Polonia subji-
cit,
concordi omnium consensu, *se provinciamque suam in fidem*
& potestatem Regis Poloniæ tradidit, ac in perpetuum ditioni-
bus dominiisque Regni ejus, ad instar terrarum Prussiæ, adjun-
xit & incorporavit, (k) solutoque subditorum juramento, quo
hactenus sibi devincti fuerant, eosdem pari fide ac observan-
tia nunc Regi devinciendos admonuit, dataque insuper cautio-
ne, ne ab Ordine Teutonico unquam deinceps impeterentur,
certiores reddidit. Rex itaque SIGISMUNDUS AUGUSTUS,
commiseratione afflictissimæ Provinciæ & amore totius Reipu-
blicæ adductus, misso NICOLAO RADZIVIL, Palatino Vil-
nensi, Duce Olycensi & Nieswiezensi, Livoniæ Ordines in
clientelam suam recepit, omni hinc ab Imperio in ipsos forsan
redundaturo damno & præjudicio immunes sanxit, certisque
pactorum conditionibus, ex ipsorum voto, subjectionis mo-
dum uberius illustrari, clementissime annuit. Confectis hinc
tabulis, iisdemque Regis manu & majori sigillo, d. 28. Nov.
1561. rite communitis, RADZIVILIUS, Princeps, in Livo-
niam anno sequente redux, a KETTLERO, Livoniæ Magistro,
insignia præteriti muneris, crucem auream ac sigillum Ordinis,
nec non diplomata ejusdem & literas, itemque claves arcis &
urbis

Ordine suo &
rerum summa
se abdicat,

Vicissim a Rege
Ducalem titu-
lum,

(i) *Kojalovicz Hist. Litb. P. II. lib. VIII. p. 446 collimantibus huc verbis, statim sub exordio pacti subjectionis, ita sonantibus: Cum terra Livonia nobis & vicinitate & multis, partim antiquis, partim novis, pactis & fœderibus devincta & consociata, &c.*

(k) Tenore ipsissimorum verborum sub

exordio XXVII. *Articulorum, ab Ordinibus Regi exhibitorum, atque in ipsorum favorem Vilnæ, A. 1561. a Rege ratihabitorum, inter Privilegia & Jura præcipua Ducat. Curl. & Semg. Varsoviæ 1719. 4. edita, n. 2. p. 25. & inter annexa Documenta, n. II.*

urbis Rigenſis, publice recepit, eundemque mutato ſtatu & abdicato Ordine, prævio fidelitatis homagio, A. 1562. ſolenni ritu *Ducem Curlandiæ & Semgalliæ* eventualiter inveſtivit, (1) aliter in fin-
 conceſſis interim in feudum iis provinciis, quarum determi-
 natio atque incorporatio cum Poloniæ Regno & Magno Li-
 thuanix Ducatu ad reditum Regis & prævium Senatorum Re-
 gni conſenſum remiſſa, & publicis demum tabulis A. 1569.
 confirmata eſt. (m)

§. VIII.

Potiores cum origine Ducatus Curlandici ſtipulatæ conditiones

Omnes dictæ ſubjectionis Livonicæ Articulos hic recensere
 ſuperfluum foret & a ſcopo alienum, cui ſuffecerit, illa
 ſaltem capita, quæ ad illuſtrandam feudi Curlandici naturam,
 eruendaque utriuſque partis & Domini & Vaſalli reſervata jura,
 conducere queunt. paulo curatius illuſtrare. In antecellum
 cuilibet obvium eſt, SIGISMUNDUM AUGUSTUM, Polo-
 niæ Regem, cum integro totius Livoniæ eique inferrarum pro-
 vinciarum corpore pacta iniſſe, nulla autem ſeparatim cum
 Curlandiæ Ordinibus, multominus ſolis ejusdem Proceribus,
 tranſeſſiſſe, liquidem in ipſa ſubjectione nondum ſeparabatur

C 3

Cur-

(1) *Stanisłai Savnicii Annal. de Orig. & Reb. Geſt Polonor* lib. VII. p. 399. edit. Cracov. 1587. *Pauli Piaſecii Chronic. Geſtor. in Europa Singularium*, p. 59. 60. edit. 1648. f. *Ruſſovii, Waſſilii, Keſchii, Henningii, Chronic.* loc. cit. *Joh. Henr. Bacleri Diſſ. de acquiſito & amiſſi. Imperii Rom. Germ. in Livoniam jure*, p. 64. *Argentorati 1711* habit. *termula homagii a Livonia Magiſtro præſtiti* vid. in Col-
 lectione Varſovienſi privileg. Curl. n.

V. p. 55. edit. 1719. 4. & p. 20. edit. 1736. f. hinc inter annexa documenta n. III.

(m) *Incorporationis formula* vid. in *Nicol. de Chrvalkovv Chrvalkovvsky Jur. Publ. Regni Polon.* lib. IV. §. 8. p. 511. edit. 1683. 4. in *Du Mont Corp. Dipl. T. V. part. 1* n. 83. f. 169. inter privilegia Duc. Curl. Varſoviæ 1719, edita, n. 6. p. 56. vel juxta editionem 1736. p. 21. & inter annexa documenta, n. VI.

Curlandia a reliquo Livoniæ complexu, sed incertum & indeterminatum relinquebatur, quænam provincia novo Duci in feudum adjudicaretur, adeoque sane nihil de non ente poterat prædicari & transigi, quæ etiam ratio est, quare nunquam titulo aliquo distincto Nobilitas Curlandiæ & Semgalliæ, neque in pactis, neque in privilegiis, seorsim nominata vel commemorata deprehendatur. Secundo etiam loco hoc generatim

*Et ad normam
quondam Du-
catus Prussici,*

præmittendum est, Ducatum hunc Curlandicum juxta normam erecti quondam Ducatus Prussici fuisse institutum, ad cujus conformitatem tam in subjectionis pacto, quam privilegiorum articulis, nec non Regiminis formula, subinde provocatur, (n) ut hinc de posterioris Curlandici natura judicaturi, ex prioris Prussici, tanquam præscripti exempli, conditionibus in memoriam revocare debeant, quemadmodum circa hunc in trans-

*vigore trans-
actis Craco-
viensis Feuda-
tarii, instru-
cta,*

actione Cracoviensi A. 1525. inter SIGISMUNDUM I. Poloniæ Regem, & ALBERTUM, Marchionem Brandenburgicum, primum Prussiæ Ducem, conclusum fuerit, ut dictus Marchio Regiæ Majestati & Regno Polon. juramentum, uti naturali & hæreditario Domino suo, præstaret, seque in omnibus, sicut Principem vasallum, erga Dominum suum hæreditarium, de jure decet, obedientem exhiberet, itemque ut privilegiis suis, dictæ transactioni & superioritati Regiæ Majestatis non repugnantibus, uteretur, hinc ergo nihil de Principatu & terris suis absque prævia Regis concessione venderet, tandem vero, ut decedentibus omnibus masculis, legitimisque feudi hæredibus, supradictæ Prussiæ terræ ad Regiam Majestatem, Regnumque Poloniæ, hæreditarie redirent & reciderent. (o) Eædem

*similes huic fe-
cum ferunt
conditiones,*

ergo conditiones, absque ulteriori illustratione & speciali recensitione, de Ducatu Curlandico, ex præstabilita cum Prussico conformita-

te,

(n) *Traſatus ſubject. Art. VII. Privilegia Nobilitari conſeſſa, in Proœmio, Formula Regiminis, de A. 1617. §. Vaſallagium Principis quod attinet &c.*

(o) *Inſtrumentum horum paſtorum vid. apud Priuſum, lib. V. cap. III. p. 762. Literas inveſtituræ ibid. f. 770. inter Privil. Ord Pruſſ. Brunſberg. 1616. p. 32.*

te, subintelligendæ & applicandæ erant. Nihilo tamen minus expressis insuper formulis, pro determinanda feudi natura, cautum fuit, ut *Dux Curlandiæ vasallus & feudatarius Princeps Regni Poloniæ* ^{de vasallagio novi Ducis,} foret, atque in ea fide, voluntate & observantia constanter permaneret & firmiter perseveraret, tanquam fidelem vasallum, Imperio & potestati Regiæ subiectum, decet; (p) itemque, ut Ordines ^{de fide & obsequio} fideles & obedientes forent Regi, tanquam Domino & hæredi, ejusque successoribus Regibus, & sese in omnibus fideles, observantes, & obsequentes omni loco & tempore præstarent, omnemque machinationem, quam practicari suboleverint, in præjudicium Regiæ Majestatis, averterent, præcaverent, & pro posse summa fide impedirent; (q) porro, ut novus Dux ejusque hæredes cum Ducatu Curlandico, Semigallicoque, Regno Poloniæ cum Ducatu Litvaniæ unito, ^{de incorporatione cum Poloniæ Regno,} tanquam uni & indiviso corpori, perpetuis temporibus subjiceretur & incorporaretur, ac in clientela & defensione Regis Regni que permaneret; (r) præterea item, ut in causis gravioribus provocatio seu appellatio etiam a Principe ad Conventum provincialem, ^{de provocatone ad Regem,} & Senatum Regium locum haberet; nec minus, ut integrum quoque Duci esset, monetam cudere, hac tamen lege, ut ex una parte ^{de moneta cudenta,} effigies Regia, vel insignia Regni Magnique Litvaniæ Ducatus, exprimerentur; tandem vero, ut quicquam de terris Ducalibus ^{de non alienando;} oppignorare vel vendere, aut alienare, absque prævia Regis consultatione, nequitquam liceret. (s) Privilegia Ordinibus circa subjectionem concessa summam religionem, jurisdictionem, dignitatem, ^{In privilegio articulis}

(p) Tenore tractatus subjectionis Art. VII. & in conclusione vel Epilogo, itemque juramenti Litvaniæ Magistri & formula incorporationis.

(q) Verba sunt juramenti, ab Ordinibus Litvaniæ præstiti, inter privilegia Ducatum Curl. & Semg. A. 1719. Varsoviæ edita, n. IV. p. 53. & inter hic subjuncta Documenta, n. V.

(r) Juxta Incorporationis formulam, Lublini, 3. Aug. 1569. publicatam, inter annexa Documenta, n. VI.

(s) Hi tres Articuli in subjectionis Tractatu, vel prima eventuali Ducis investitura, a Rege Sigismundo I. concessa, exprimuntur, §. 4. Cum provocat. §. 18. Moneta &c. §. 19. Si quid &c. inter annexa Documenta, n. I.

toti Livonia Nobilitati indultorum tatem, superioritatem territorialem, bona, possessiones, aliasque immunitates, supremo dominio haud contrarias respiciebant, & tam tenore Articuli III. pactorum subjectionis, quam reliquorum viginti septem, a Rege, SIGISMUNDO AUGUSTO, Vilnæ A. 1561. ratihabitorum, articulorum *generatim omnibus Livoniae Ordinibus* eodem vigore indulgebantur, *nulla Curlandica Nobilitatis distinctione admissa*, adeo, ut quicquid vel expresse, vel tacite, in iisdem concessum est, ad integram sane-
nulla speciatim ad solos Curlandiae Proceres restringuntur tum temporis Livoniæ Nobilitatem extensum fuerit, nec Curlandiæ Proceribus integrum sit, in sui prærogativam aliquid vertere aut ex iisdem pertrahere, quod non simul de reliquis Livoniæ Proceribus intellectum fuerit, evidenti argumento, nihil quidquam in patrocinium jactati electionis juris per eorum ipsorum contextum, restrictivè ad solam Curlandiæ Nobilitatem inferi potuisse, vel etiamnum sana consequentia inde erui posse, nisi simul idem de reliqua Livoniæ Nobilitate intelligi debuerit, quod tamen non solum implicaret, sed etiam ipsorum menti prorsus adversaretur. Hinc certum manet atque confectum, in allegatis pactorum conditionibus naturam feudi Curlandici atque ipsius subjectionis qualitates, nec non supremum Regni Poloniæ dominium, sicut a parte feudatarii Principis hominagiale obsequium, luculenter satis fuisse stabilita, nullamque de quodam vasallorum, supremæ potestati nonnihil derogante, liberæ electionis jure mentionem vel reservationem fuisse injectam, id quod sequente hujus Deductionis membro ulterius jam corroborandum
supereest.

Pars Altera

Fundatum tam in subjectione, quam
ipsa feudi natura, supremum & dire-
ctum Poloniæ Regni in Curlandiam
dominium ac inde resultantia
in feudum apertum jura,
exponens

THESIS I.

*Curoniam nunquam fuisse Statum Liberum & Electivum, adeoque
nec electionis jura sibi arrogare posse*

EX præmissis hucusque Curlandici Regiminis mutationi-
bus, cum postrema subjectione & Ducatus origine col-
latis, prono fuit alveo, *Curlandiam, tanquam penden-*
tem a Livonia partem, nunquam fuisse Statum Liberum
vel electivum, siquidem tot diversis Regiminis sui periodis suf-
fragiorum jura nunquam exercuit, sed a Livoniæ fati pen-
dens, illi, qui in eadem victor erat, simul paruit, & tanquam
provincia bello parta concessas a victoribus dominis optionis
prærogativas sperare vix potuit, vel unquam degustavit. Sum-
ma rerum in Livonia penes Supremum Ordinis Magistrum con-
stituta, ille Provinciales Livoniæ Magistros nominavit atque
in fidem recepit, alias sane superfluum fuisset & inane, PLET-
TENBERGIUM, soluto ingenti pretio, obsequium illud A. 1521.
a Marchione ALBERTO redemisse. (t) Hæc itaque Regimi-
D nis

(t) Vid. supra §. V. nota (tt) *Schurtz fleisch*, in *addit. ad Hist. Ord. Ensf.* p. 336.

nis facies ad trecentos annos substitit, durante qua Ordines Livoniæ immediate suo Provinciali, & hoc mediante, Supremo Ordinis Magistro, dicto audientes erant. A tempore autem dictæ subjectionis A. 1561. Curlandia multo minus in liberum Ducatum evecta, sed ad exemplum quondam Ducatus Prussici, ceu normam, adstricta fuit; Atqui hic a principio neutiquam Liberi Status jure gaudebat, ceteroquin inutile fuisset, per *tractatum Velaviensem*, A. 1657. adeoque 132. demum a prima institutione annos, eundem liberum pronunciare, (u) cujusmodi remissionem & exemptionem Ducatus Curlandicus non poterit allegare. Privilegia Duci & Ordinibus concessa nihil minus, quam indultam libertatem, arguunt, siquidem hac restrictione limitata sunt, *in quantum libertatibus & juribus Regni Poloniae non adversentur, aut quidquam derogent.* (x) Nec exercitium Regalium, aut actuum superioritatis territorialis, vinculum feudale solvunt, sed in feudum simul conceduntur, & juxta feudorum æque leges, (y) ac exemplorum testimonia, (z) cum

(u) Samuel. Pufendorffii de Rebus Gestis Frider. Wilhelmi M. lib. VI. §. 71. p. 375. lib. VII. §. 50. p. 433. Ipsum transactionis instrumentum, d. 19. Sept. 1657. Velaviæ signatum, in Nicol. Zalaszkowski additionibus Juris Regni Polon.

(x) Juxta tenorem Incorporationis formulæ, inter reliqua privilegia n. 6. p. 59. vel annexa documenta n. VI. & Formula Regiminis A. 1517 §. VI. Principem si abesse &c. inter Documenta n. X

(y) Nicol. Christoph. Lynckeri Consil. & Resp. Decis. 193. f. 209. Joh. Nicol. Hertii Consilior. P. I. Resp. 46. f. 110. n. 7. Ejusd. Diss. de Superioritate Territor. Giesæ 1682. Andr. Knichen. de

sublimi & Regio territorii jure, Francos. 1688. Joh. Henr. Bæcleri de Superiorit. Territ. Comit. Imp. Argent. 1710. Frid. Heilbronneri de Super. territ. Civit. Imp. Jenæ 1709. Joh. Laur. Schmid de Superior. territ. Nobil. Imp. immed. Altorfi 1708.

(z) Imperator Ludovicus, Bavarus, Castruccio Castraccani Ducatum Luccensem, d. 15. Febr. 1328. vigore Diplomatis, apud Leibnitium, Cod. I. G. Dipl. n. 65. p. 130. Carolus IV. Wenceslao fratri, Ducatum Lucemburg. Metis A. 1354. vi investitura, apud Meibomium, T. III. Rer. German. p. 212. Fridericus III, Christierno, Daniæ Regi, Ducatum Holstatiæ, tenore Diplomatis, 14. Febr. 1474. apud

cum homagiali obsequio utique subsistunt. Vbi igitur vel immemoriali tempore, vel vigore introductorum deinceps pactorum, nunquam liberæ Reipublicæ forma admissa est, *ibi quoque hinc nec liberis nec libera vasallorum electio, aut suffragiorum jus, locum habent.* ^{electionis votis gavisa,} De libera & absoluta electione sermo est, quali vel Ordines Imperii Romano-Germanici, vel Reipublicæ Polonicæ, gaudent, quorum suffragia nullo alio superiori arbitrio restringuntur, vel componuntur, sed suam ex se virtutem & efficaciam tenent ac adipiscuntur, cujusmodi electionem a Curoniæ Proceribus unquam fuisse in usum deductam, exemplo caret. ^{neque sub Suecis & Danis,} Tempore, quo alternatim Sueonibus & Danis Livonia parebat, armorum fors & arbitrium de Dominio decidebat. ^{neque sub En-} Ensiserunt Equites dominatum in Curonia armis stabiliverunt. ^{siferis,} Teutonici Ordo suum in Livoniam jus subjectione Ensisiferorum acquilivit atque armata manu per omnes ejusdem provincias, Curlandiam quoque & Semgalliam, extendit. ^{neque sub Teutonico Ordine,} Durante prope modum trifeculari ejusdem dominio nequidem Livones, multominus Curlandi, tanquam unica Regionis pars, provincialem Livoniæ Magistrum nominarunt, sed hic a Supremo Ordinis Magistro constitutus fuit, ita, ut, cum Equites post acceptam a Lithuanis cladem, qua ipse Livoniæ Magister, GERSDORFFIUS, A. 1439. ceciderat, in ejus locum Ordinis Marescalcum surrogari cuperent, nonnisi instantibus precibus multaue opera, eundem a supremo Magistro obtinere potuerint, (a) quibus ambagibus sane supersedissent, si pleno electionis arbitrio fuissent gavisi. Brevissima periodus, qua ab A. 1535. post PLETTEN-

D 2

BERGII,

Leibnit. l. c. n. 189. p. 431. *Sigismundus*, Imperator, *Amedeo* Ducatum *Sabaudia*, d. 19. Febr. 1416. apud *Leibnitium*, p. 310. cum omnibus actibus & prerogativis superioritatis territorialis, in feudum conce-

dunt, reservato tamen sibi supremo, directo & eminenti, dominio. (a) Testibus *Alberio Krantzio*, lib. XI. *Vandalia*, cap. XXXV. *Russvicio, Chronic. Livon.* P. I. p. 47. *Casp. Hennembergero, Chronic. Min.* loc. cit.

BERGII, Magistri, mortem, redemptam auro libertatem demum obtinuerunt, suos eligendi Magistros, vix in censum venit, quoniam illius exercitium mox cum ipsa subiectione & Ordinis

*non obstante
brevissimo ele-
ctionis exerci-
tio, ab A. 1535
cum interitu
Ordinis A. 1561.
absorpto,*

abolitione, A. 1561. penitus cessavit, insuperque ad integræ Livoniæ Nobilitatem Regularem, seu Ordinem Equestrem Teutonum, non ad Curlandiæ Nobilitatem Secularem, spectavit, ita, ut, cum recte dicatur, Magistros Livoniæ per istud brevissimum tempus ab Ordine Equestri totius Livoniæ electos fuisse, frustra vicissim atque incongrue asseratur, Nobilitatem Secularem Livoniæ, ne dicam solius Curlandiæ, Ordini tributariam, ejusmodi vota gessisse, soli Ordini Equestri Regulari olim propria, & cum eodem extincta. Ex quo *Kettleriana stirps*, ab

*neque durante
success. Kettle-
riana,*

A. 1562. cum Ducali dignitate, dominium in Curonia, annos ultra centum & septuaginta, gessit, multominus Curlandiæ Ordines electionis usum experti sunt, siquidem investiti cum primo Duce ejusdem legitimi hæredes masculi, jure successionis & investituræ simultaneæ, in locum defuncti ascendebant, homagiumque in renovata investitura reperebant, nulla amplius electione, vel Ordinum optione, indigentes. Primo feudatario Curlandiæ Duci, GOTTHARDO, filius successit FRIDERICUS, & huic frater WILHELMUS, hunc excepit filius JACOBUS, a quo hæreditas in filium FRIDERICUM CASIMIRUM & ab hoc in pupillum, FRIDERICUM WILHELMUM, propagata est, durante cujus minorennitate patruus, FERDINANDUS, regiminis administrationem gessit, & post secutam

*per integram
hanc stirpem,*

A. 1711. ejusdem mortem successionis jus ipse obrinuit, sed A. 1730. demum exercere cœpit. In qua integra hæreditaria in feudum successionem nullum sane electionis exercitium obrinere poterat, feudo nunquam vere aperto, quamdiu *Kettleriana stirps* subsistebat. Præterea non apparet, quo pacto jactata hujusmodi electio stare queat cum *juramento*, quod Curlandiæ

*nullo electionis
actu stabilito,*

Ordin-

Ordines & cives novo Duci præstare tenebantur, hujus fere tenoris: Si horum Ducum nullus superfuerit, Serenissimo ac Potentissimo Principi, Domino Sigismundo, Poloniae Regi, illiusque successoribus, Regibus, & inclito Regno Poloniae, Magnoque Ducatui Lithuaniae, tanquam non solum supremis ac directis, quales nunc sunt, sed etiam utilibus & immediatis, tum futuris Dominis meis, tam uti ceteri Regni indigenae, subditus fidelis & subiectus esse, (b) quo tenore etiam in forma juramenti Supremis Consiliariis, per Commissionem Mitaviensem, A. 1717. præscripta, unusquisque promittere debebat, se, Duci Ferdinando, - - sub dominio directo S. R. Majestatis Poloniae & Magni Lithuaniae Ducis, - - Ducibusque non amplius superstiribus, Serenissimo ac Potentissimo - - Poloniae Regi & Magno Duci Lithuaniae, tanquam suo non solum Domino supremo & directo, qui S. R. Majestas jam est, sed etiam tanquam suo tunc immediato & plane perfecto naturali Domino, & Reipublicae, uti alii Regni incolae, subditum fidelem & deditum futurum & mansurum, (bb) qua ipsa recognitione omni sane electionis exercitio sancte renunciarunt, pariter ac deinceps datis in Commissione Mitaviensi Reversalibus, Deputatorum manibus d. 6. Sept. 1727. subscriptis, inviolabiliter polliciti, fore, ut ab omni imaginaria præensione novi cujuscunque Principis eligendi in perpetuum abstinerent. (c) Quodsi vero Curlandiae Proceres quæ-

D 3

dam

(b) Verba sunt juramenti ab Ordinibus novo Duci præstandi, inter Privilegia Curl. Varsoviae 1719. 4. edita, n. 8. p. 80. vel juxta editionem anni 1736. p. 29. inter annexa Documenta, n. XI.

(bb) Vid. formula Juramenti a supremis Consiliariis Duci Curlandiae præstandi, in Commissione Mitaviensi A.

1717. præscripta, inter annexa Documenta, n. XV.

(c) Vid. Reversales Supremorum Consiliariorum & Deputatorum ex omnibus Districtibus Ducat. Curl. & Semg. Mitaviae d. 26. Sept. 1727. signatae, in Synopsi Actuum Commissionis Regiae Mitaviensis, Varsoviae 1736. f. edita, p. 53. inter annexa Documenta n. XXII.

qualis si sub-
stere debuisset,

necessario tot
instrumento-
rum formalis
fuisse stabili-
tus

dam suffragiorum & electionis jura possedissent, vel cum Duca-
tus origine acquirere debuissent, necessario sane & nemine du-
bitante, in ipso subjectionis tractatu, vel in concessis privile-
giis & indultorum articulis, tanti momenti, tam præstantis præ-
rogativæ, & eminentioris juris, mentio injicienda fuisset, hic
enim locus erat, ubi utriusque partis mutua & reciproca jura
componebantur. Atqui in omnibus istis instrumentis ne ver-
bulum quidem deprehenditur, quod electionis juris ideam
secum ferat; Ergo etiam ex silentio hujus passus liquide colli-
gitur, *Curlandiæ Proceres*, neque ante *Ducatus institutionem*, liber-
tatem suffragiorum possedisse, neque post *feudi erectionem* acqui-
visse.

THES. II.

Livoniæ Magister post subjectionem supremum *Poloniæ Regni domi-*
nium recognoscens, nonnisi utile in *Curoniam* feudi titulo obtinuit; Ergo
Vasalli feudatarii Principis jura supremi Domini, in collatione
feudi aperti, frustra sibi tribuunt

Subjectio Ma-
gistri Livoniæ

species feudi
oblatis, exemplo
Berengarii,

Quandoquidem vi supranarratorum *Livoniæ Magister*, in
extremo belli Russici periculo ad incitas redactus, omni-
que exterorum auxilio destitutus, clientelæ Regis Regnique Polo-
niæ se subjecerit, suprematu suo prorsus abdicaverit, directum ac
eminens *Poloniæ dominium* recognoverit, necnisi utile in *Curoniam*
dominium, cum Ducali titulo, in feudum obtinuerit; plurimi sane
judicabunt, dictam *Livoniæ Magistri subjectionem* speciem fu-
isse feudi oblatis, (cc) quemadmodum BERENGARIUS, Rex,
cum filio suo ADALBERTO, Germanorum Regi, dein Impe-
ratori,

(cc) Andr. Gail. lib. II. observat. præf.
n. 158. §. 1. Casp. Henr. Hornii Ju-
risprud., feud., Teuton., Langob. cap.

IV. p. 83. Christiani Thomasi & Jo-
hann. Nicol. Hertii Dissertat. de Feudis
Oblatis,

ratori, OTTONI I. tanquam vasallum, se subiecit, & *Italia dominium*, tanquam beneficiarium, ab eo in feudum sumfit, *Ottonis Lunaburgici*. (d) vel prout OTTO, *Lunaburgensis*, terras suas FRIDERICO II. Imperatori, A. 1235. (e) & *Silesia Principes* Ducatus suos *Silesia Ducum*, IOHANNI, Regi Bohemiæ, (f) itemque ALBERTUS & IOHANNES, *Megapolitani*, suas regiones Imperatori, CAROLO IV. A. 1349. (g) nec non ALBERTUS, Marchio Brandenburgi-*Megapolensis Principum*, cus, *Prussie terras*, A. 1525. SIGISMUNDO, Poloniæ Regi, (b) *Supremi Prus- sia Magistris*, in feudum obtulerunt, & sub hac qualitate iterum receperunt. Sed in *Kettleriana subiectione* aliæ occurrunt circumstantiæ, quæ & licet non- illam sane exilioris adhuc conditionis, quam reliqua *feuda obla- nulla attribu- ta*, reddere possent, (i) veluti, quod Livoniæ Magister terras *ta ejusd. qua- Regi obtulerit*, partim non amplius sibi proprias, partim in ex- *litates inimi- tremo hostilis subactionis periculo constitutas*, diuturnis belli *ture*, moribus exhaustas, hic Poloniæ Regi jam antea qua partem op- pignoratas, illic Daniæ Regibus, Prussiæ Duci, civitatibus, nec non

(d) *Rheginonis*, Prumiensis, *Annal. de Germ. Reb.* lib. II. ad A. 952. in *Collect. Pistoriana Script. Germ.* T. I. f. 106. edit. Struvii, & inter IV. *Antiquissimos German. Script.* a Sim. Schar- dio, Francof. 1566. editos, n. 2. f. 55. b.

(e) Vi Diplomatis apud Meibomium, T. III. *Rev. Germ.* p. 207.

(f) *Instrumenta*, apud Balbinum, *Lunigium & Goldastum*, hinc inde obvia in *Du Mont Corp. Dipl.* T. I. P. II. juxta ordin. Chronol. ab A. 1327. ad 1355. congesta. *Attestatum Preczlai, Episcopi Vratislaviensis*, de hac subiectione, d. 1. Jul. 1342. in *Balbini Miscell. Regni Boh.* Dec. I. lib. VIII. P. III. Epist. 6. p. 185. *Instrumentum incorporationis Caroli IV.* A. 1355. in *Goldasti Const. Imp.* T. I. p. 345.

(g) *Joh. Cuspiniani Vita Caroli IV.* cap.

285. f. 479. *Alb. Krantzii* lib. IX. *Saxonia*, cap. 27. *Pontani* lib. VII. *Histor. Dan.* A. 1349. p. 476. *Schurtz- fleisch*, de *Reb. Mecklenburg.* §. 10. *Opp. Historico Polit.* n. 31. p. 474. *Investitura Diploma in Relat. Lit. Hamburg.* A. 1734. p. 403.

(h) *Instrumentum transactionis Cracoviæ* d. VIII. April. 1525. in *Prulensi Statutis Regni Polon.* lib. V. cap. III. f. 762. *Investitura formula*, ibid. f. 770.

(i) De *prærogativis feudorum oblato- rum* præ aliis, *Christoph. Besoldus*, *Consil. Tubing.* P. II. *Consil.* 57. n. 87. *Wesenbecius*, *Consil.* 53. princ. *Rosenthal de feudis*, cap. VI. *Thomasius*, *Diss. de feudis oblatis*, c. I. §. 45. *Wurmserus*, de *feudis improprie*, class. III. *sect.* 8. n. 7. *Joh. Guil. Isterus*, de *feudis Imp.* cap. I. §. 12. p. 25.

non bono Equitum numero, pro ære alieno, assignatas, adeoque partim ab hostium insultu armis vindicandas, partim solutione debitorum redimendas: (k) Verum hisce etiam prætermis-
hoc tamen cum aliis commune habet, missis id tamen cum aliis propriis & datis feudis commune habet, quod obsequium & fidem erga supremum directum
ut obsequium & fidem, tanquam feudi signa, involvat, dominum natura sua secum ferat, quæ de substantia feudi sunt, idemque, ceu notæ characteristicæ, ab aliis bonis distinguunt;
Recognitio autem supremi domini non admittit actus ipsi directe contrarios, (l) Ergo etiam cum natura feudi pugnat, si, illo aperto, vassalli Principis quondam feudatarii jura collationis, soli domino directo competentia, sibi tribuere audent. In quantum enim
hinc feudale vinculum, instar Ducatus Prussici, comuni feudorum naturæ per initas transactiones clare & expresse non derogatum fuit, in tantum quoque juxta consuetas feudales leges & decisiones judicandum est. Quum itaque Curlandiæ Proceres, una cum ultimo Livoniæ Magistro, in ipsa subjectione juratam dederint fidem, præter Regem Regnumque Poloniæ, nullum alium supremum dominum unquam agnoscendi, sequitur, quod omnia molimina, in præjudicium hujus directi domini vergentia, ipsi fidei, quæ de substantia feudi est, (m) repugnent. In institutione Ducatus Prussici, ad cujus exemplum investitura Curlandica subinde provocat, idem provide cautum erat, ut, deficiente hæreditaria stirpe, Prussiæ Ordines Regi Regnoque Poloniæ debito obsequio ac subjectione, tanquam naturali hæreditario Domino, absque alterius cujusdam recognitione, tenerentur, (n) quod etiam denuo in ipsorum formula consensus
 CON-

(k) Hæ oppignorationes in ipso Subjectionis tractatu enumerantur, Art. VIII. inter annexa Documenta, n. 1.

(l) Strykius, de præsumt. feud. cap. 2. §. 9. Hornius, Jurisprud. feud. Langobard. Tent. cap. XIII. §. 1. Ejusd. Consultat. Resp. & sententia, class. XVI. n. 32. p. 1301.

(m) II. Feud. 4. & 5. Struvii Syntagm. Jur. Feud. cap. II. aphor. VI. n. 6. Ludewig Synops. Jur. Feud. cap. II. p. 22.

(n) Instrumentum concordia supracitatum apud Priussum, f. 762. & in Goldasti Actis Imperial. p. 175. inter Privileg. Ord. Pruss. Brunsb. 1616. edit. p. 32.

confirmatum fuit. (o) Eadem igitur conditiones de conformi Ducatu Curlandico suapte natura jam subintelligebantur; Nichilominus tamen primus Dux, GOTTHARDUS, in ipsa sub-^{a primo Cur-}jectione, suo & subditorum nomine, itemque hi per mandata-^{landia Duce}rios, solenni juramento fidem dederunt, in ea voluntate & obser-^{juramento li-}vantia, quam semel Regi detulerant, constanter permanendi & firmi-^{gatum,}ter perseverandi, tanquam fidelem vassallum & subditos decet, imperio & potestati Regis subiectos. (p) Perinde Ordines, in praestito Re-^{ab Ordinibus}giae Majestati homagio, his utebantur verbis: Nullos tractatus, nulla^{agnitum &}fœdera, inducias, aut contractus faciemus, sine suae Majestatis Regiae^{confirmatum,} consensu & approbatione; sed nos in omnibus fideles, observantes & obsequentes, omni loco & tempore, praestabimus - - omnemque machi-
nationem, quam praticari suboleverimus in prajudicium Regiae Ma-
jestatis, praecavebimus, & pro posse nostro summa fide impedi-
mus. (q) Nec minus in Instrumento Incorporationis, Lublini d. 3.
Aug. A. 1569. signato, Poloniae Rex feudatarium Principem hoc
ligavit vinculo: Speramus, Illustritatem suam & ejus posteros in
ea fide, voluntate, subjectione, quam Nobis Regnoque cum Ducatu
Litruaniae unito per supradictos Plenipotentes detulerunt, constanter
permanfuros & firmiter perseveraturos. (r) In Formula insuper^{per formulam}
Regiminis, A. 1617. promulgata, prospectum fuit, ne in conventi-^{Regiminis cor-}bus quicquam decerneretur, quod pactis subjectionis fundamentalibus,^{roboratum,}
& Ducalibus investituris, & hujus Regiminis formæ, aut ordina-
tioni, sit contrarium, quippe quorum omnium æterna autoritas esse
& observari deberet. (rr) Hinc unicuique æquo & nullo partium
E studio

(o) Formula Consensus Ordinum d. 9. April. 1525. Cracoviae signata, apud Prilussum, l. c. f. 775. & inter Privilegia Ordinum Ducatus Prussici, Brunsbergæ edita, p. 37.

(p) Verba sunt pacti subjectionis, in epilo-
go, inter annexa Documenta, n. l.

(q) Tenore juramenti ab Ordinibus Vil-

na per Legatos praestiti, inter privilegia Curland. Varsoviae 1719. 4. edita, n. 4. p. 53. vel juxta editionem 1736. p. 20. inter annexa Documenta, n. V.

(r) Juxta Diploma Incorporationis, inter annexa Documenta, n. VI.

(rr) Prouti verba fluunt in Formula Regiminis, A. 1617. promulgata §. In

ex ipsa feudi natura omne Vasallorum de eadem aperto dispositionem evertit studio distracto lectori relinquitur judicandum, numne dictis transactionibus & feudali observantiæ e diametro repugnet, si Proceres Curlandici feudum Poloniæ Regno, tanquam supremo domino, apertum novo Feudatario conferre, atque de re aliena, suo arbitrio, contra directi feudalis fori jura, disponere conantur. Hoc ipso sane natura feudi mutaretur, & novus Dux jus suum, perinde ac in aliis liberis & electivis Statibus, per Procerum electionem, non autem a supremo, directo Domino, adipisceretur, adeoque de Suprematu Regni Poloniæ actum foret, cujus fundamenta sequentibus firmanantur.

THES. III.

Vigore subjectionis, clientelæ atque incorporationis, inclytum Poloniæ Regnum supremum in Curlandiam dominium acquisivit; Ergo etiam solum de aperto feudo disponere potest

Quemadmodum Equites Teutonici primum in Curoniam jus, vi præcedentis narrationis, subjectione Ensisferorum, Ordini suo sese submittentium, obtinuerunt, donec residuam Curlandiæ & Semgalliæ partem armis subigerent; Ita etiam inclytum Poloniæ Regnum, simili facta Magistri Ordinumque subjectione & oblatione, itemque præstito ab iisdem homagio, nec minus concessa clientela, atque armata provinciarum ab hostibus defensione & protectione, perinde ac secuta incorporatione, eidemque incluso devolutionis jure, supremum, directum & eminens in Livoniam, ejusque partem Curlandiam, dominium legitime acquisivit. Prouti in priori Ensisferorum dominium cessabat, ita in posteriori Cruciferorum Ordinisque Teutonici suprematus exstinguebatur, cum illa Ensisferorum, cum hac Teutonicorum Ordo penitus exspirabat, & post composita subjectionis pacta nonnisi utile in Curlandiam dominium Livoniæ

Ma-

Magistro, tanquam beneficium Regium, cum Ducali titulo, in feudum conferebatur. Eadem ratione, qua in præcedente quondam Ducatus Prussici investitura proprietates supremi Poloniæ Dominii sufficientibus notis characteristicis expressæ leguntur; (s) eadem etiam in prima Curlandici Ducis uberius distinguuntur, (t) & ab hoc tempore a Serenissimis Poloniæ Regibus, haud interrupta serie & quacunque occasione, in actum sunt deductæ. Post SIGISMUNDI AUGUSTI mortem STEPHANUS, Rex, primo Duci, GOTTHARDO, investituram Ducatum suorum, in castris ad Dunam fluvium, d. 4. Aug. A. 1579. renovavit. (u) SIGISMUNDUS III. binos GOTTHARDI filios, FRIDERICUM & WILHELMUM, in Comitibus Varsoviensibus, d. 16. April. A. 1589 investivit, (x) quorum postremus, ob commissam A. 1613. a Satellitibus Ducalibus in MAGNUM NOLDIUM eadem, Ducatu suo ad 18. annos, vigore Regii Decreti, ac evidenti supremæ potestatis argumento, exulare cogebatur. (y) GUILIELMI filius, JACOBUS, jam A. 1633. d. 20. Jul. Vilnæ cum patruo, Duce FRIDERICO, simul investitus & ad contactum vexilli admissus, obtento per Responsum Comitiale A. 1638. Regio consensu, Ducatum Curlandiæ a Rege VLADISLAO, Vilnæ d. 18. Febr. A. 1639. in feudum accepit, (z) a Regibus, JOH. CASIMIRO, Varsoviæ, d. 20. Maji A. 1649. & MICHAELE, ibidem d. 20. Nov. A. 1670.

E 2

necc

(s) Vigore sæpius citatæ Investituræ, apud Prilissum, f. 770.

(t) In formula Incorporationis Lublini 3. Aug. 1569. signata, inter annexa Documenta, n. VI.

(u) Literas investituræ conf. in Zschackwitzii P. II. præfation. illustr. p. 180. & inter annexa Documenta, n. VII.

(x) Investituræ formulam, vid. apud

Zschackwitz l. c. p. 191. ubi etiam subiungitur Confirmatio Regii indulti, de oppignorandis bonis, prævia Regis permissione, de A. 1589. inter Documenta, n. VIII.

(y) Pauli Pfafecii Chronic. Gestorum in Europa singular. ad A. 1632. fol. 529. sub allegatis Docum. n. IX.

(z) Teste Pfafecio, l. c. ad A. 1639. f. 601. Instrumentum simultaneæ Inve-

nec non JOHANNE III. d. 28. April. A. 1677. confirmatum. Perinde FRIDERICUS CASIMIRUS, in Comitibus anni 1683. a Rege JOHANNE III. investitus, & nonnisi intuitu canutæ atatis a personali homagii præstatione dispensatus fuit (a) Post infectum A. 1698. hujus obitum, frater ejus, FERDINANDUS, administrationem Regiminis, nomine minorennis, FRIDERICI WILHELMI, & post maturam ipsius mortem, A. 1711. hæreditarii feudi jura obtinuit, renovato tamen hic a parte Poloniæ Regni supremi dominiis exercitio, ubi Seren. Rex AUGUSTUS II. anno sequente 1712. ob impedimentum debilis infeudandi Ducis valetudinis, homagii præstationem & investituræ receptionem ad sequentia Comitibus prorogavit, atque dein Rescripto Regio, Varaviæ d. 24. Mart. 1713. emanato, Supremis Consiliariis, & Officialibus torique Nobilitati, ut juxta præscriptum Statutorum Duci FERDINANDO obtemperarent, injunxit. (b) Durante ipsius Regimine idem Serenissimus Rex, pro tuendis supremi dominiis juribus, in *Commissione Mitaviensi*, A. 1717. juramenta extra Ducatum Duci præstata, tanquam directo S.R. Majestatis dominio derogantia nulla declaravit, atque Supremis Consiliariis, nec non Capitaneis Majoribus & Minoribus juramenti formam præscripsit, (c) ut taceam, *Constitutionem Grod-nensem*, anni 1726. & Acta Commissionis Mitaviensis, A. 1727. quorum paulo post mentio injicietur, luculenta satis de supremi

pluribus Decretis, Commissionibus & Constitutionibus stabilita,

stitura de A. 1633. & Consensus Regius ex Responso Comitibus, A. 1638. allegantur inter exhibita ab Ordinibus Curlandiæ Documenta, in Commissione Mitaviensi A. 1717.

(a) Ipsas *investitura literas*, supremum Poloniæ Regni dominium luculenter testantes, hunc in finem per extensum annexas, consule inter *Documenta*, n. XIII.

(b) *Rescriptum Reg.* Varav. d. 24. Mart. 1713. & *Decretum de A. 1712.* allegantur inter *Documenta a Curlandia Ordinibus, in Commissione Mitaviensi*, A. 1717. exhibita, sup. *Docum.* n. XV.

(c) *Vigore Resolutionis Commissariorum Regionum*, inter Acta Commissionis Mitaviensis A. 1717. ad Artic. XIII. quibus *juramenti formula* insertæ sub *Documentis*, n. XV. exhibentur.

mi domini exercitio testimonia perhibere. Summum hoc feudale forum ipse Dux FERDINANDUS probe recognovit, ubi in Deductione sua contra CAROLAM SOPHIAM, Abbatissam ^{ab ipsis Feudatariis agnita,} Hervordensem, natam Ducem Curlandicam, ratione prætensionum ipsius ex patrio testamento, A. 1711. formatarum, ira fere concludit, *ipsi haudquaquam integrum fore, possibito ordinario supremi feudalis judicis tribunali, jactata sua jura, potentioribus, vel aliis cedere, siquidem tali conatu omnium plane jurium, quæ forsitan aliquando adhuc evincere posset, jacturam ipso jure sit factura.* (d) In Constitutione Comitiorum pacificationis extraordinariorum, mense Junio A. 1736. habitorum, Augusta Regia Majestas, stabilito per Pacta Conventa indissolubili Curlandiæ cum Regno Poloniæ vinculo, decrevit, ut Ducatus Curlandiæ, tanquam Reipublicæ feudum, ab externis prætensionibus liberaretur, & Dux FERDINANDUS, vigore investituræ, possessionem ejus Ducatus quamprimum adiret &c. (e) Insecuta autem ad d. 4. Maji A. 1737. ipsius morte, idem Serenissimus Rex, AUGUSTUS III. datis ad Curlandiæ Ordines literis, rescripsit, ut *tam jurium a Serenissimis Regibus, Dominis, serio vindicata,* Rectorum supremi & directi in Ducatum Curlandiæ & Semgalliæ domini, quam vinculorum suorum jurisjurandi, vigore pactorum subjectionis, & formulæ Regiminis ac Ordinationis, debitam rationem habentes, in plena & perfecta erga Regem atque Rempublicam fidelitate obsequio & subjectione inteminate perseverarent, - ac nihil quidquam in contrarium iis lem pactis subjectionis, & juribus Regis, ac legibus Regni attentare præsumerent - interea inventarium de omnibus generaliter bonis Domus Ducalis, tam mobilibus, quam immobilibus, confici,

(d) Deductio jurium Carolæ Sophiæ, Abbatissæ Hervordensis, ex patrio testamento, A. 1711. inter Eunigii scripta Illustria, n. 86. p. 928. & Exceptio Ducis Ferdinandi eidem opposita, ibid. n. 87. p. 962

(e) Vid. Constitut. Comitior. Pacificat.

d. 25. Jun. 1736. p. 28. & 153. juxta translationem latinæ Dresdæ editam, ibidemque Pacta Conventa Regia. n. 166. p. 89. n. 189. p. 97. Roussset, Supplem. ad Du Mont Corp. Diplom. I. II. P. II. Vol. III. n. 202. p. 555. 1q. Allegata Documenta, n. XXVI. XXVII.

fici, curarent, - - ac sedulo incumbere, atq; procurarent, ne proventus ex iisdem bonis Ducalibus, feudalibus & allodialibus, quocunque modo & sic a prima Ducatus origine, ad hactenus usque temporis robori suo conservata sunt; vel prætextu, distraberentur, &c. (f) Novissime tandem supremis Curlandiæ Consiliariis currente anno 1742. Regio nomine insinuatum est, quod, stante supposito, Curlandiam immediatum Reipublicæ feudum esse, Ordinibus ejus haudquaquam integrum sit, electionem novi Ducis exercere, vel, absque prævio Regis & Reipublicæ consensu, simile aliquid moliri; si autem hoc non obstante quidquam huic declarationi contrarium suscipere auderent, idem omnino irritum atque nullum foret, siquidem S. R. M. atque Respubl. Polon. sibi solis reservaverint, in proximis abhinc Comitibus quæcunque emolumentis Nobilium ceterorumque Curlandiæ incolarum commodis conducere viderentur, dehinc disponere atque determinare. Eodem fere tempore Sacra Regia Majestas, emanato constituit Decreto, ut judicia Curlandica nomine Regio aperirentur, latæque sententiæ unito Curlandico Poloniæ Regni, Magnique Lithuanicæ Ducatus, sigillo munirentur. Quemadmodum igitur ex omnibus hisce actibus signa eminentioris directæ potestatis elucet, ac fundamentum supremi, directi, domini stabilitur; ita ex hoc vicissim sequitur, quod soli Regiæ Majestati Regnoque Poloniæ, tanquam naturali hæreditario Domino, jus competat, de aperto sibi feudo disponendi, idemque in novum Feudatarium Principem conferendi. Quicquid enim Curlandiæ Ordinibus, vigore supradictorum, non competit, sed ad solum Poloniæ Regnum spectat, de eo etiam iisdem nec decidere licet; Atqui apertus Curlandiæ Ducatus non Ordinibus, sed supremo, naturali, directo, Domino, vacat, ergo etiam penes illum solum novæ collationis jus quæ-

Hinc etiam so-
lum Polonia
Regnum, absq;
ullius concur-
su, de feudo a-
perto dispen-
re potest,

quod Domino,
non vassallis,
vacat,

(f) Conf. *Annal. Histor.* ad A. 1737
cap. XIII, p. 1102. *Ipsam S. R. Ma-*

jestatis Rescriptum, de Anno 1737.
leg. inter *annexa Docum.* n. XXVIII.

quærendum est. Devolutio illa vinculum est, quo mediatum antea & supremum dominium deinceps cum immediato & utili unitur ac consolidatur. (k) Natura & qualitas feudi hoc adeo evidenter suadent, ut, absque consultatione etiam feudalium consuetudinum, unicuique appareat, feudum finitum non movendo civiliter, sed & naturaliter ad Dominum spectare, quoniam possessio naturalis civili incubat, vel saltem ad jus ejus limitata & civili subalternata fuit, ideoque cum jus vassalli, nempe utile dominium, seu usufructus ejus ad hæredes transitorius, exspiret, possessio ejus quoque ipso facto finita, jamque a civili domino jure ipso attracta & consolidata esse videtur. (l) Non solum autem hoc desumpto ex ipsa feudi fundamenta dicta illa devolutio nititur, sed præterea quoque ipsi sanctis pactis fundatur. Ex præstabilita feudi Curlandici cum quondam Prussico conformitate asserti ratio petenda: In prima Ducatus Prussici institutione, per transactionem Cracoviensem, inter SIGISMUNDUM, Regem, & ALBERTUM, Marchionem Brandenburgicum, stipulatum fuit, ut deficientibus coinvestitis legitimis hæredibus masculis feudum ad R. M. & Regnum Poloniae hæreditarie rediret & recideret. (m) Hoc adeo cer-

(k) I. Feud. 18. II. F. 15. 26. Andr. de Isernia Comment. in Usus feudorum, p. 157. edit. Lugdun. 1579. Joh. Schilteri Instit. I. F. cap. VIII. §. 3. & Annotat. Gundlingii, p. 253.

(l) Verba sunt Klockii, Consiliorum, T. I. Conf. 29. n. 77. 78. p. 309. Cui assentitur Natta, Conf. 563. fin. dicens, quod nec requiratur retradio possessionis, quia virtus directi dominii semper sit in actu permanens, ex vi attractiva. Hinc eleganter Borgnin. Cavalcan. decis. 35. n. 69. sicut usus fructus morte fructuarii ipso facto fi-

nitur, & civili possessioni consolidatur naturalis, quam habebat fructuarius, & ad proprietarium etiam ignorantem ipso jure redit; Eadem ratione & possessio precaria, precario ipso finito, terminatur & ad concedentem revertitur. Vid. Molinæ Consuetud. Paris. tit. I. §. 1. n. 55. & §. 43. n. 187. sq. Opp. T. I. p. 36. & 540. edit. Paris. 1681. f.

(m) Transactionis sæpius citata instrumentum apud Prilussum, f. 762. & inter Privilegia & Documenta Ordinum Prussiae, Brunshergæ 1616. f. junctim edita, f. 32. sq.

certum est, ut, stante successionis jure, penes unicum primi feudatarii filium, ALBERTUM FRIDERICUM, ejusque patrum GEORGIUM, post quorum fata, superstite ex Linea Onoldina nemine, Ducatus ille Regno Poloniæ vacaturus erat, IO. ACHIMUS II. Elector Brandenburgicus, continuationem hæreditariæ in feudum successionis, novis pactis, novaque investitura, ad domum Electoralem derivare debuerit. (n) Quid, quod pronuntiata in Liberum Ducatum Prussiâ, atque diremto ejusdem cum Poloniæ Regno feudali vinculo, nihilo tamen minus, in omnem eventum expiraturæ legitimæ masculæ stirpis, terrarum devolutio inelyto Poloniæ Regno reservata fuerit.

ita & in con-
formi huic Cur-
landico,

durante cujus
in Kettleriana
stirpe periodo

(o) Simili sensu in institutione Ducatus Curlandici, vigore incorporationis formulæ, confectum fuit, ut idem, tanquam insertum Regno Poloniæ membrum, cum eodem, veluti uno & indivisibili corpore, in perpetuum unitus & conjunctus maneret. Quamdiu investita cum primo Duce Kettleriana stirps substitit, casus proprie dictæ Ducatus aperturæ nunquam contigit, adeoque de nova vacantis feudi collatione, superstitionibus semper legitimis hæredibus, vix controversia poterat moveri; & quamvis quidem Curlandiæ Procures, senescente ultimo hujus stirpis surculo, Duce FERDINANDO, de nova substitutione solliciti viderentur, inelytum tamen Poloniæ Regnum per *Constitutionem Grodnensem* anni 1726. supremi dominii jura salva & tuta asseruit, atque indissolubile feudi Curlandici cum Poloniæ Regno vinculum arctius non solum ligavit, (p) sed etiam ipse
AU-

(n) Conf. Frid. Dankelmanni, præside Jac. Perizonio, Lugd. Batav. 1708. habita *Dissertat. de Rebus & Incrementis Prussorum*. P. II. cap. IV. itemque *Privilegia & Diplomata Ducatus Prusici*, junctim edita, Lit. A.

(o) Sam Pufendorffii de Rebus Gestis Fri-

derici Wilh. M. lib. VI. §. 71. p. 375. lib. VII. §. 50. p. 433. Articulus V. *Tractat. Velaviensis*, d. 19. Sept. 1657. signati, in Nicol. Zalaszwski *Additionibus Juris Regni Polon.*

(p) *Constitutio Grodnensis*, de Anno 1726. habetur in *Rousseti Supplement.*

AUGUSTUS Rex, *Rescripto Inhibitorio*, sub 8. Junii ejusdem anni, intimatum pro electionis actu conventum severe interdixit, (q) vicissim Supremis Consiliariis atque Deputatis Curlandiæ celebranda Grodnæ, proximo Octobris mense, judicia ^{deficientibus} Curlandica *peculiari Mandato* injunxit; (r) Dehinc Proceres Regni Poloniæ & Magni Ducatus Lithuanicæ *Manifestationem* ^{occasione & facultate,} *contra attentatum actum*, mense Julio, exhibuerunt, (s) quam deinceps Commissarii Regii, anno sequente 1727. Mitaviæ reassumerunt, atque *Decreto Commissionis*, d. 9. Dec. ejusdem anni, vigorem Instrumentorum originalium subjectionis & incorporationis, nec non homagiorum a Magistro æque ac Ordinibus Livoniæ Regi quondam præstitorum, nullam omnino eligendi, vel infeudandi ab Ordinibus, novi Ducis reservationem continentium, denuo stabiliverunt, ac renovata autoritate confirmarunt. (t) Ex quibus omnibus nihil aliud hoc loco adstruere, aut evincere opus est, quam quod Proceres Curlandiæ eadem in confesso habentes, datisque Reversalibus, solenniter subscriptis, acceptantes, (u) solius Poloniæ Regni supremum dominium,

F

nium,

ad *Dn Mont Corp. Dipl. T. II. part. II. vol. III. f. 188. sq.* cujus extractus inter annexa Documenta, n. XVI. conferendus.

- (q) *Inhibitio S. R. Majestatis*, per Generosum Nakvasski, Capitaneum Ciechanoviensem, *Statibus Curlandiæ de non celebrando particulari congressu*, d. 8. Jun. 1726. intimata, inter annexa Documenta, n. XVII. cum *Reversalibus intimata inhibitionis*, n. XVI. l.
- (r) *Mandatum, pro Judiciis Curlandiciis, mense Octobri Grodnæ celebrandis*, Varsoviæ A. 1725. emanatum, inter *subjuncta Documenta*, n. XIX.
- (s) *Oblata videnda Manifestationis*, sub 11. Jul. A. 1726. inter annexa Docum.

n. XX. Ipsa autem Procerum Regni Poloniæ, Magnique Ducatus Lithuanicæ *Manifestatio contra congressum illicitum d. 26 Jun. formatum*, n. XXI.

- (t) *Decretum hujus Commissionis intergraque ipsius Acta*, a 30. Aug. usque ad finem anni 1727. habentur in *Supplementis Corp. Diplom. Du Mont, T. II. P. II. vol. III. f. 188.*
- (u) *Declaratio, sponso & obligatio, Supremorum Consiliarior. & Deputator. ex omnibus Districtibus, de non attendenda amplius electione*, Mitaviæ, d. 26. Sept. 1727. inter Docum. n. XXII. *Formula Novi Regiminis Ducatum Curl. & Semg. Mitav. d. 5. Dec. 1727. ibid. n. XXIII. cum subscriptionibus ma.*

*Proceribus
Curlandia om-
nes eligendi
conatus fuerit
præ. lusi*

nium, per consequens eidem annexum jus, de feudo aperto disponendi, denuo recognoverint & asseruerint, omnibusque suis in casu aperturæ conatibus sancte renunciaverint. His igitur in antecessum, pro stabilienda præsentis argumenti decisione, breviter præmissis, dissentientium objectiones ex sola pristinæ Curlandici Regiminis formæ & communis feudorum naturæ, initarumque cum Ducatus origine transactionum, inter se collatione, jam sponte sua corruent; Vt tamen & his plenarie & fufius satis fiat, potiores dubitandi rationes, compendii causa strictim comprehensas, articulatim hic allegare, earumque solutionem ex præmissis decidendi rationibus subnectere, expediet, id quod postremo Deductionis hujus membro nunc præstandum

Pars Tertia

Dissentientium objectiones & dubitandi rationes ex præmissis positionibus solvens

OBJECTIO I.

Per pacta primæva, & juramentum a Rege Sigismundo prælitum, omnia privilegia Statibus fuisse confirmata, ergo etiam jus eligendi, (h)

*Argumentum
a confirmatio-
ne privilegio-*

Petitio est principii, seu juxta Logicorum loquendi morem, Circulus, cum privilegium aliquod litigiosum, de quo sub
judice

nium propriarum Commissariorum Reg. Majestatis, n. XXIV. nec non ejusdem acceptatione, a Supremis Consiliariis Curlandia & Semgalia, nec non Depu- tatis ex omnibus Districtibus, suo ac

totius Nobilitatis nomine, subscripta, ibid. n. XXV.

(h) Vid. Anonymi Brevis & succineta enaratio jurium Curlandia & Semgalia circa electionem novi Principis, p. 8.

judice lis pendet, reliquis actu subsistentibus privilegiis, tan-^{rum ad confir-}
quam confectum, accensetur, & sub confirmationis ambitu^{matum electi-}
comprehenditur; hinc conclusio manet ambigua, si illud jacta-^{onis jus}
tum electionis jus antea subsistit, etiam hac confirmatione cor-^{peritio est}
roboratur; si vero locum nunquam habuit, confirmatum quo-^{principi,}
que non poterit supponi. Quod autem tale nunquam exstiterit,
multominus inter concessa privilegia subintellectum fuerit, vel
inde licet colligere, quod, prouti pacta subjectionis cum inte-^{quia in gene-}
gra Livonia, non sola Curlandia, contrahebantur, ita & privile-^{ralibus privi-}
gia toti Livonica Nobilitati indulgerentur, quibus si quoddam^{legiis totius}
electionis jus involutum vel comprehensum fuisset, sequeretur,^{Livonia Nobi-}
& reliqua Livoniae tale suffragiorum privilegium fuisse confir-^{latis non po-}
matum, quod tamen cum immediata hujus incorporatione im-^{terat compre-}
plicuisset, adeoque dubium eximit omne, ad simile, Curlandia^{hendi jus, cum}
Proceribus privative competens, jus in communi totius Livoni-^{immediata in.}
ca Nobilitatis instrumento tum non potuisse respici, nec in prae-^{corporatione}
sens provocari.^{implicans.}

OBJECTIO II.

*Ducem Curlandiae in locum Magistri Livoniae fuisse substitutum;
Cum ergo Nobilitas jus eligendi Magistrum habuerit, etiam
electione Ducis eandem non posse privari, (i)*

Fallis iterum suppositis similem producit conclusionem. Quod
enim Dux in Magistri locum substitutus sit, omnes sane^{Substitutio}
quibus Ducatus Curlandici origo perspecta est, inficiabuntur^{Ducis in Ma-}
Integer enim Teutonicus in Livonia Ordo expiravit ac desit,^{gistril locum}
& Magister prorsus sublatus est, postquam Provincia, Russo-^{infirmis nitit-}
rum viribus impares, subjiciendo se Poloniae Regi obtinuerunt,^{tur suppositis,}
ut contra hostilem subactionem easdem defenderet. Magister
F 2
Ordi-

(i) Vid. Brevi & succineta enarratio Jur, Curl, & Semg. p. 9.

Ordinem solenni ritu deposuit, crucem auream, sigillum, li-
sublato Ordine teras ac diplomata, Ordini quondam a Summo Pontifice & Im-
integrò nulla peratore concessa, in manus Principis RADZIVILII, Palatini
substitutione Vilnensis, consignavit, omnique dominii juri renunciâs statum
Magistri opus prorsus mutavit, (ii) ut sane nulla in ipsius locum substitutio,
erat, vel surrogatio, deprehendatur. KETTLERUS, Magister, in-
 tegrâ Livoniæ præerat, si ergo Dux Curlandiæ in ejus locum
alias Kettle- substitutus fuisset, totius Livoniæ Dux debuisset renunciari,
rus totius Li- cujus vix quartam partem obtinuit. Rex autem Poloniæ, SI-
vonis Dux de- GISMUNDUS AUGUSTUS, vi subjectionis, Livoniæ Dux
buisse renun- erat, suumque Locumtenentem & Propræsidem, KETTLE-
ciari, RUM, constituit, assignato ipsi interea utili in Curoniam do-
 minio, cum Ducali dignitate, omnique proprii feudi qualitate
 ad hæredes derivanda; Vnde etiam fit, ut in privilegiorum
 Articulis, Livoniæ Nobilitati circa subjectionem inductis, nun-
 quam Dux, sed ubique adhuc *Magister*, saluteretur. Si porro
 Curlandiæ Dux in locum Magistri Livoniæ substitutus fuisset,
imo in numero sequeretur, quod etiam Princeps Imperii Romano-Germanici,
Imperii Prin- qualis antea erat, permanisset, Statusque Livoniæ sub pristino
cipum, Imperii nexu, tanquam ipsius Ordines, perseverassent, qui
 tamen per infecutam subjectionem sub novum dominium plane
 diremtus & sublato Ordine solutus fuit, ita, ut Magister, post
pristinæque Ordinis mutationem, pristinum quoque locum, quo inter Eccle-
ante omnes Se- siasticos Principes, ante omnes Seculares, Marchiones, Land-
culares Prin- graves & Duces, præfulgebat, insimul amiserit, & tanquam
cipes dignita- Curlandiæ Dux dignitatem pariter mutaverit. Secundo exceptio-
te, retineri; nis loco negatur etiam, *Nobilitati jus eligendi Magistrum un-*
Nobilitas nun- quam *competisse*, sublata in antecessum æquivocatione *Nobilita-*
quam elegit *tis & Equestris Ordinis*, ne verbis ludatur, aut diversæ hæ
Magistros Li- notions,
vonis,

(ii) Hanc omnimodam *status mutatio-*
nem ipsa subjectionis pacta sub exordio

atque Artic. VII. nec non *proæmium*
privilegiorum commemorant.

tiones, tanquam Synonyma inter se confundantur. (k) Eque-
 stris Ordo sumitur, vel pro ipso quondam Teutonico Ordine,
 proprie sic dicto, vel pro Nobilibus & Equitibus, in opposi-
 tione ad Ordinem civitatum. Ita, si dicitur, *Equestris Ordo* Distinguendo
inter Eque-
strem Ordinem
& Nobilitatem
Livoniæ elegit quondam Magistrum suum, ab A. 1535. ad A. 1561.
 per 36. annos, *in priori sensu verum est*, si intelligatur de No-
 bilitate Regulari, Ordinem Teutonicum constituyente; *falsum*
vero juxta posteriorem notionem, si applicetur ad Nobilitatem
 Secularem, nunquam hoc jure gavisa. Equestrem namque
 Ordinem, proprie dictum, constituebant ii Nobiles, qui præ-
 via probatione in novitiatu & nuncupatis ordinariis votis, re-
 gulam & religionem Ordinis amplexi, in eundem cooptaban-
 tur; Sub Nobilitate vero generatim intelligebantur Nobiles pro-
 vinciarum, Ordini Equestri non incorporati, sed in ejus ditione
 quasdam terras, jure feudi, instar vassallorum, possidentes, &
 ad posteros suos transmittentes. Absit itaque, ut hæc Nobili-
 tas Secularis jure quodam eligendi Magistrum gavisa sit, cum
 nequidem societas Ordinis Equestris tali prærogativa uteretur,
 quandoquidem per tria fere secula, quibus Ordo Teutonicus
 Livoniæ imperabat, supremus semper in Prussia Magister, cum Sed Supremus
Magister erat ab
A. 1238. ad A.
1521. nomina-
vit, quo Plet-
tenbergius il-
lud jus in Or-
dinem suum
derivavit;
 Capitulo suo, Provinciales in Livonia Magistros nominabat, ita
 quidem indubitato, ut ea vice, qua, interfecto in pugna con-
 tra Lithuanos Magistro, GERSDORFIO, Ordinis Marescalcum
 A. 1439. sibi præfici cuperent Livoni Equites, non nisi summis
 precibus & maxima opera a PAULO RUSDORFIO, supremo
 Magistro, periti compotes reddi potuerint, (l) donec tandem
 WALTHERUS PLETTENBERGIUS ab ALBERTO, Marchio-
 ne

(k) *Distinctionem hanc* ipsum exordium
pactorum subjectionis, præsertim Artic.
 V. suppeditant, ubi tam ipsorum mem-
 brorum *Teutonici Ordinis*, quam *Nobi-
 litatis Livoniæ*, separata injicitur men-

tio, inter *annexa Documenta*, n. I.
 (l) Teste Alberto Krantzio, lib. XI. *Van-
 dalicæ*, cap. XXXV. *Russæ*, *Chron.
 Livon.* P. I. p. 47. vid. supra *Thesi* I.
 not. (a)

*Hoc defuncto
Equestris Ordo
Teutonicus,
non vero Nobili-
tas Secularis,
Magistrum eli-
gere capit,*

ne Brandenburgico, ultimo in Prussia Supremo Ordinis Magistro, in subsidium belli Polonici numorum egente, illud obsequium, quo ab A. 1238. Supremo Magistro devincti erant, soluta conspicua numorum summa, A. 1521. redemerit. (m) Post insecutam cujus A. 1535. mortem *Equestris Ordo Teutonicus* in Livonia, non vero *Nobilitas Secularis*, multominus Curlandiæ speciatim, tanquam Livoniæ particula, Provinciale Magistrum eligere cœpit, (n) usque ad tempus subjectionis, A. 1561. ut hoc brevissimum temporis spatium, turbulentum inprimis & litigiosum, vix in censum veniat, vel jactatum aliquod ab antiquo jus arguat, sed tantum id doceat, Ordinem Equestrem totius Livoniæ, non autem solius Curlandiæ, cujus nulla unquam separata mentio fit, habuisse quidem ab illo tempore jus eligendi Magistrum, hoc vero mox cum interitu Ordinis, ac mutato Magistri statu, ex religioso in secularem, ex calibe in uxoratum, penitus cessasse & exspirasse, siquidem non existente amplius Magistro nulla quoque ulterius locum habebat electio.

*quod perbreve
electionis Ma-
gistri exerciti-
um cum ipsa
Ordinis aboli-
tione exspira-
vit*

*Hinc non se-
quitur, Magi-
ster ab Equiti-
bus Teutonicis
electus est, ergo
Dux Curlan-
diæ a Nobilita-
te seculari eli-
gendus*

Hinc Curlandiæ Nobiles hoc totius Ordinis Equestris Livonici jus sibi frustra arrogant, atque post integram Regiminis Livonico-Curlandici mutationem & abolitum Ordinem ad electionem Ducis perperam detorquent. Duplici itaque vitio Logico laborat hæc Apologi Curlandici argumentatio: *Kettlerus in Conventu Valkenensi communi Equestris Ordinis suffragio in Magistrum Livoniæ electus est; Ergo Ordo Equestris Curlandiæ & Semgalliæ cum suo electo & jure eligendi in protectionem Regis Polo-*

(m) Vid. supra s. V. annotat. (tt) tenore *Diplomatum*, Regiomonti, A. 1521. & Posonii, Anno 1525. ab Alberto, ultimo Prussia Magistro, signatorum.

(n) Post mortem *Plettenbergii* A. 1535.

electus *Hermannus Bruggeneus*, & hoc defuncto A. 1549. *Joh. Reckus*, post hunc A. 1551. *Henr. Galenus*, & in ejus locum A. 1557. *Guil. Furstenbergius*, quo abdicante A. 1559. *Goth. Kettlerus*, ultimus.

Polonia venit. (o) Primo namque fallacia committitur æquocationis termini *Ordinis Equestris*, qui in præmissis sumitur pro toto Ordine Teutonico in Livonia, in conclusione autem pro Nobilitate seculari Curlandiæ, subiecta & feudataria Ordini Equestri Teutonico, quæ jus eligendi Magistrum nunquam habuit; Deinde etiam plus ponitur in conclusione, quam in præmissis, quia Nobilitati seculari Curlandiæ plus juris tribuitur, quam integro quondam Teutonico Ordini in Livonia, cui quidem a dicta PLETTENBERGII periodo jus compete-<sup>Livonia Nobi-
litas nunquā
jus habuit, eli-
gendi Magi-
strum, multo-
minus ejus-
dem particula</sup>bat, eligendi Magistrum, sed tantum ad vitæ tempus, hic autem Curlandiæ Nobilitati seculari jus vindicatur, non solum Magistrum ad dies vitæ, sed quoque Ducem, cum dominio ad posteros derivando, ope suffragiorum eligendi, quasi omne quondam totius Ordinis Equestris Livoniæ jus in solam Curlandiæ Nobilitatem<sup>Curlandia ha-
bebit faculta-
tem eligendi
Ducem,</sup>secularem, Ordinis olim feudatariam, concentratum, aut etiam Kettlerus, vel solius Curlandiæ Magister, vel hujus Dux electus, fuerit, quem tamen constat, mutato statu Equestri, demum a Rege SIGISMUNDO AUGUSTO, speciali gratia & favore, Ducali titulo ornatum, atque utili in Curlandicum feudum dominio donatum, fuisse, loco cujus etiam Rex, ex consilio Senatorum suorum, non vero Nobilitatis Curlandiæ, aliam Livoniæ partem ipsi pro feudo assignare potuisset, ita, ut Curlandiæ Nobiles easdem vices, ac paria fata cum reliqua Livoniæ Nobilitate experti, ac vicissim alterius Livonici tractus Nobiles Ducali immediato dominio, ipsorum loco, subiecti fuissent.<sup>post mutatum
provincia sta-
tum & fini-
tum Ordinem</sup>

OBJE-

(o) Argumentatio est *Ancynimi*, in brevi & succincta Enarratione Jurium

Curlandia & Sempgallia, circa electionem novi Principis, p. 8.

OBJECTIO III.

Exemplis Palatinorum Moldaviae & Valachiae constare, quod in Regno, ubi libera Regis electio Nobilitati competit, in eodem quoque Ducatibus facultas eligendi Ducem, quam ante incorporationem habuerunt, relicta sit, (p)

*Consequentia
a Regno electi.
v. ad similes
Ducatus labo-
rat nexu,*

*perinde ac
comparatio
inter Ordines
Poloniae & Cur-
landiae,*

*ex inductione
exemplorum
implicat,*

Levissimi ponderis est. Primo namque apud Palatinos Moldaviae & Valachiae, qui A. 1485. CASIMIRO III. Poloniae Regi, se subjecerunt, & praestito homagio, per bina fere secula, Polonico sceptro paruerunt, (q) nunquam, teste Historia, electionis jus obtinuit. Deinceps autem comparatio inter liberam Ordinum Regni Poloniae electionem, & iactata Nobilitatis Curlandicae suffragia, figuram sapit nimis Rhetoricam & ingenii potius lulum, quam serium assertum. Tali enim computo Curlandiae Proceres peculiare Reipublicae corpus, instar Polonici, constituere possent, omni incorporatione cum Poloniae Regno soluta, ne deterioris essent conditionis, quam Poloniae Ordines. Hoc pacto etiam Hungariae & Bohemiae Proceres, ipso electionis jure revera quondam gavisi, antiqua suffragia denuo resuscitare possent, si ratio sufficeret, *se nolle inferioris esse conditionis Poloniae Ordinibus*, tali electionis praerogativa praeditis. (r) Eadem pariter ratione Curlandiae Duces, tanquam Principes & Consilarii Regni Poloniae, ne exilioris forent dignitatis, quam reliqui Regni Proceres, ipsimet votum in electione Regis pra-

(p) In citata *Enarratione Jurium Curland.* p. 9. 10.

(q) Vid. *Stanislai a Kobierzycy Kobierzycy*, Castellani Gedanensis. *Histor. Vladislai*, Poloniae & Suec. Principis, lib. IX, p. 630. edit. Dantisc. 1655. 4. *Formula juramenti*, atque *descriptio seculennis homagii praestationis*, habentur

apud *Prilysum*, loc. cit.

(r) Argumentum est *Nobilis Curoni*, in *Solidis Demonstratione*, qua facultatem eligendi Ducis ad Ordines Curlandiae & Semg. optimo jure devolutum esse, ostenditur, hinc repetitum a *Zsibackvitzio*, p. II. *Præsentium Illustr.* sect. IV. §. XIV. n. VII.

prætendere potuissent, quod tamen nunquam, æqueminus ac quondam Mazoviæ & Prussiæ Duces, nec non Magistri Teutonici in Prussia, licet ceteroquin Principes & Consiliarii Regni Poloniæ, obtinere potuerunt. (s) Ultimo tandem loco minus apte concluditur: *In quocunque Regno libera Regis electio Nobilitati competit, in eo & Ducatibus eligendi facultas relinquitur*; In Imperio enim Romano - Germanico Ordini Electorali libera omnimode electio summi Capitis competit, propterea tamen Ducatus Imperii non sunt electivi, in quibus jus primogenituræ & successio linealis agnatica introducta sunt, vel, deficiente etiam omni stirpe, pacta confraternitatis obtinent, ita, exempli causa, in Ducatu Wurtembergico, casu extinguendæ omnis Ducalis prosapiæ, non obstante vigentis in Imperio electionis, Ordinibus tamen neutiquam integrum foret, Ducem eligere, quia jus devolutionis Domui Austriacæ reservatum fuit: (t) Ita per applicationem ad præsens argumentum non fuit illatio, *in Regno Poloniæ electio obtinet, ergo etiam in incorporatis ipsi Ducatibus*, ceteroquin enim Mazoviensis pariter electivus foret.

Ducatus enim Imperii non sunt electivi, quamvis Imperium sit electivum

OBJECTIO IV.

Succeſſionem hæreditariam lineæ Kettlerianæ antiquo mori & præeminentiæ Ducatus Curlandiæ, vel electionis juri, nequicquam derogasse, æqueminus ac regnante in Polonia Lechica, Piaſtensi & Jagellonica, lineæ, Regnum hæreditario-succeſſivum eligendi libertatem amiserit, (u)

G

Ex

(s) *Reſponſum in Comitibus, Regio nominis, Oratoribus Alberti, Ducis Prussiæ, de quaſto in electione Regis Poloniæ voto, negative datum, Vid. apud Priliſum, in Statutis Regni Polon. lib. V. cap. III. p. 784.*

(t) *Vi transactionis Pragenſis, cum Ru-*

dolpho II. A. 1599. initæ, juxta exemplar Chartophylacii Vindobon. in T. V. Corp. Dipl. du Mont, P. I. n. 268. f. 593. Vid. Imhoſſi Notitia Procer. Imp. lib. IV c. VI §. II p. 169 Herald. Europ. Sect. II. cap. VIII. f. 244. 245. edit. Francof. 1688. f.

Forma hereditario-electiva **E**x inconveniente applicatione corrui. Nam in theſi quidem conceditur, electionem poſſe concurrere cum ſucceſſione ad proximos hæredes, quemadmodum exemplo lineæ Jagello-nicæ ſucceſſivo-electivo in apicum ponitur. In Imperio pari-ter Romano-Germanico ſceptrum Regiminis per tria fere ſe-cula in Archiducali Domo Auſtriaca, accedente ſemper electio-ne, permanſit: In applicatione autem horum exemplorum ad ſucceſſionem Curlandicam Kettlerianam triplex inſignis notanda venit differentia, *primo*, quod in Imperio æque ac in Poloniæ Regno electio in quocunque caſu ſemper præceſſerit, licet illa, *propter rationes politicas eandem præferendo familiam, in hujus hæredibus ſubſtiterit, deinde* quod hæredes per ſucceſſionem nullum jus habuerint, ſed per electionem obtinuerint, & no-lentibus Ordinibus ſuccedere non potuerint, *tertio* quod illa per eandem lineam continuatio per nullius ſuperioris poteſtatis arbitrium determinata & limitata fuerit, ubi e contrario in ex-emplo Curlandico ſucceſſionis Kettlerianæ *initio* nulla unquam electio intervenerit, *ſecundo* hæredes per primam totius lineæ inveſtituram Regiam jus quaſitum & hæreditarium, in feudum ſuccedendi, jam habuerint, imo invitis etiam Proceribus ſuc-cedere potuerint, *denique* vero illa ſuccedendi ratio a ſupremo Feudi Curlandici dominio, abſque ulla Nobilitatis conſultatio-ne, aut interventione, in anteceſſum determinata fuerit, nec poſtea ipſorum ſuffragiis opus habuerit. Vnde applicatio hæ-reditario-electivæ periodi in Poloniæ Regno ad ſucceſſionem Curlandicam feudalem, ab Apologo Curono liberaliter pertracta, quod pace ipſius dictum ſit, maximopere vacillat.

OBJE-

OBJECTIO V.

Curlandiæ Procereſ jus præſentandi Principem, jam poſt ſubjectionem, in JACOBO, Guilielmi filio, exercuiſſe,

Sublato ambiguo *juris præſentandi* termino, rite explicanda eſt, ne æquivocis utendo verbis, meliora edocti offendantur, incautiores vero eo facilius in devia pertrahantur. Si enim *præſentandi jus* pro liberæ electionis ſynonymo ſumitur, plane falſum eſt, quod ejusmodi actus hic intervenerit; ſi autem juxta ſubnexam illuſtrationem de interpoſitis in gratiam JACOBI, Ducis, a Nobilitate precibus, intelligitur, maxime ^{Supplicatio pro ſucceſſione Ducis Jacobi} impropria eſt locutio, cum verba ad exprimendas rei notiones ^{incongruo juris præſentandi habitu in obſcenam produ-} idonea ſint adhibenda. Ipſa autem facti hiſtoria ita ſeſe habet: Poſtquam GUILIELMUS Dux, alter GOTTHARDI filius, ob eandem a Satellitibus Ducalibus A. 1613, in MAGNUM NOL-^{citur} DIUM patrata, vigore Decreti Regii, patrio Ducatu extorris proſcriberetur, & octodecim annos in exilio degeret, (x) Curlandiæ Procereſ, veriti, ne Rex Poloniæ paternum delictum in filium vindicaturus, eundem pariter ab avita in feudum ſucceſſione excluderet, datis ſupplicibus ad Regem literis, transmissionem feudi Curlandici in JACOBUM, Ducem, debito obſequio efflagitarunt, ne Rex forſitan aliter de ipſo vacaturo diſponeret, quibus tandem etiam Rex, in Comitibus Varſovienſibus, A. 1637. intuitu promiſſæ avo, GOTTHARDO, pro integra ſua ſtirpe, ſucceſſionis, clementer annuit. Vtrum vero hic actus vel *liberæ electionis*, vel modetiorem *juris præſentandi*, appellationem mereatur, æquo lectori dijudicandum relinquitur. ^{Alii enim Principes interceſſerunt.} Hoc pacto enim ſequeretur, quod etiam Reges Daniæ & Sueciæ, nec

G 2

nec

(x) Pauli Piaſecii *Chronic. Geſtorum in Europa Singularium*, ad A. 1632. f. 529. edit Cracov. 1648. f. & Nicol. Zalaszevski *Jus Regni Polon.* T. I.

lib. I. Tit. 31. §. 2. de Ducatu Curl. p. 666 edit. Poſnan. 1700. f. Ipſa Decreti Regii formula de A. 1613. inter annexa datur. legitur.

qui tamen pro- nec non Elector Brandenburgicus & Proceres Regni, pro JA-
pterea non ha- COBO, ne ob culpam patris a feudo excluderetur, interceden-
bent jus pra- tes, jus praesentandi exercuerint, adeoque & his similiter jus,
sentandi Du- ligendi Ducem Curlandiæ, nunc competeret.
cem

OBJECTIO VI.

*Consolidationem Dominii utilis cum directo, in formula juramenti
novo Duci praestiti contentam, non æternam, sed temporariam
esse, & ad tempus vacantis sedis Ducalis
determinandam, (y)*

*Vi consolida-
tionis ille de
feudo potest
disponere, ad
quem utile do-
minium redit,*

Simpliciter contra ipsos Curlandiæ Proceres militat; Sufficit enim, ut devolutionem feudi aperti ad verum hæreditarium Dominum & consolidationem utilis dominii cum supremo, directo & eminenti, sive illa jam æterna vel temporaria & periodica sit, concedant, per consequens etiam necessario admittere debent, utile dominium, quod, ex propria confessione, non ipsis, sed Regiæ Majestati, Regnoque Poloniæ, devolutum est, ab ipsorum dispositione non pendere, sed in solo supremi dominii cum quo consolidatum est, arbitrio fundari, & penes ipsum stare, quando, & cui novo feudatario, idem conferre velit. Superaddita autem ab Anonymo ratio, *quod Curlandiæ Nobilitas jure suo habendi Duces se nunquam abdicaverit*, in tantum utique vera est, in quantum nemo se aliqua re abdicare queat, quam nunquam possedit. Jam vero Curlandiæ Proceres jus tale nunquam habuerunt, siquidem solus Poloniæ Rex Ducem ipsis constituit, atque Curlandiam, ipsis non consultis, in Ducatum eve-
xit, loco cujus aliquam aliam Livoniæ provinciam, post mu-
tatum Kettleri statum, ex consilio Senatorum suorum, Ducali dignitate insignire potuisset. In ipsa subjectione non statim Ducis

*Curlandia Pro-
ceres non ab-
dicarunt se ju-
re, quo nun-
quam gavisi,*

*Rex Poloniæ, in
gratiam Kett-
leri, Ducem
ipsis dedit,*

Ducis titulus obtinuit, quæ ratio est, quare in integris Privilegi-^{cui aliam Li-}
giorum Articulis continua Magistri Livoniæ, verum nunquam ^{voniam partem}
Ducis, mentio fiat, deinceps autem in subsecutis subjectione ^{assignare po-}
nem pactis demum appromissus fuit, sed non determinate ^{tuisset,}
qualis, & quando, quoniam ipsa infeudatio nec non tituli, in-
signium & honorum, solennis concessio, ad Regis reditum ex
Polonia dilata fuerunt; (z) & quamvis interea Curlandiæ & ^{ubi tunc ipso-}
Semgalliæ tractus eventualiter ipsi assignaretur, ipsa tamen in-^{rum jus ha-}
feudationis confirmatio post aliquot annos ex consilio & con-^{bendi Ducem?}
sensu Ordinum Regni & Magni Lithuanie Ducatus, non ex
Nobilitatis Curlandicæ beneplacito, aut electione, aut jure ha-
bendi Ducem, A. 1569. demum subsecuta est. Cum igitur ipse
Equestris Ordo Teutonicus, multominus Nobilitas solius Cur-
landiæ, tempore subjectionis, dum ipsa pacta instruebantur, non
habuerit, neque arrogaverit sibi, jus eligendi Ducem Curlandiæ,
nam titulus Ducis vigore eorundem pactorum reservabatur de-
terminationi Regis & Regni Procerum, idque restrictè tan-
tum, ad lineam masculinam legitimam; ergo etiam in casu aper-
turæ hoc jus sibi tribuere nequit.

OBJECTIO VII.

*Conformitatem Curlandici Ducatus cum Prussico idem jus, quod
Prussiæ Ordines eligendo sibi Duces, vigore Actorum Commis-
sionis, A. 1609. exercuerint, etiam Curlandiæ Proce-
ribus adjudicare, (a)*

Eodem vigore in contrarium retorquetur. Conformitas qui-
dem illa utriusque Ducatus Prussici & Curlandici in dubium
vocari nequit, quia tam pacta subjectionis, quam privilegiorum
Arti-

(z) Vid. Art. VII. *Pactorum subjectionis.*

(a) *Objection est Nobilis Ceroni, in alle.*

*gata solida Demonstratione, repetita a
Zschackwitzio, P. II. Præfensionum Il-
lustr. Sect. IV. §. XIV. n. VIII.*

*Concessu con-
formitas Cur-
landicæ Duca-
tus cum Prus-
sico*

Articuli, nec non Regiminis formula, ad eandem subinde pro-
vocant; Cum vero hic in favorem suum a dissentientibus alle-
getur, etiam alibi, ubi summopere ipsorum hypothesei adversari
videtur, perinde pro decidendi norma admittenda est, alias
enim hic loci ipsis nihil prodesset, si vera est regula, quod qui
actum impugnat, aut instrumentum, ex eodem se juvare ne-
queat, quandoquidem contradictorium apparet, quemquam si-
mul ex principio, quod alibi rejicit, fructum velle consequi. (b)

*vicissim ar-
guit, Curlan-
dos frustra ja-
ctare jus, quod
Prussia Ordi-
nes non habue-
re,*

Admissam igitur utrimque hanc, tanquam communibus instru-
mentis fundatam, conformitatem contra ipsum Curlandicæ ele-
ctionis assertum retorquere, ac invertendo argumentum, in-
ferre liceat, quod jus suffragiorum, in casu aperti feudi, Prus-
siæ quondam Ordinibus nunquam concessum, æqueminus Cur-
landicæ Proceribus competere queat. In prima ALBERTI, Mar-
chionis, investitura ipse & hæredes masculi legitimi ad succes-
sionem hæreditariam Ducatus Prussici vocabantur, eisque de-
cedentibus GEORGIUS, illi vero CASIMIRUS, & huic tan-
dem IOHANNES, Marchiones, nulla electionis mentione in-
jecta, sola hæreditaria in feudum successionem, substituebantur,

*cen ex Historia
totius successio-
nis Prussica
negotii evinci-
tur,*

omnibus autem quatuor Principibus, absque legitima prole de-
functis, *Ducatus devolutio Regibus Regnoque Polonia reservaba-*
tur. (c) Interea JOACHIMUS II. primi filius, Elector Bran-
denburg. respectu affinitatis, a Rege SIGISMUNDO AUGU-
STO, cujus sorori nupserat, jus investituræ simultaneæ, & spem
successionis in Prussicæ Ducatum, A. 1563. obtinuit, (d) post
obi-

*ubi successionis
Ducalis ab O-
neldina linea
in Electoralem
translatio a
Regibus Polo-
nia petita &
obtentâ,*

(b) Cap. 38. de *Regulis Juris*, in VI.
Decretal. Ex eo non debet quis fru-
ctum consequi, quod nisi existit impu-
gnare, cui similis alii, frustra legis im-
plorat auxilium. &c.

(c) Instrumentum transactionis inter Si-
gismundum I. & Albertum, March.

Brand. primum Pruss. Ducem A. 1525.
Cracoviæ signatum, apud Prilufium I.
c. p. 762. Diploma investitura ibid. f.
770. Formula Consensus Ordinum Prus-
siae, ibid. p. 775

(d) Vid. Privilegia Ducatus Prussiae, jun-
ctim edita, lit. A.

obitum ejus ab eodem Rege in Electore, JOHANNE GEORGIO, d. 16. Sept. 1571. Varsoviæ confirmatam. (e) Aegrotante dein ALBERTO FRIDERICO, GEORGIUS FRIDERICUS Curatorium a Rege STEPHANO A. 1578. obtinuit, (f) & post illum JOHANNES SIGISMUNDUS, Cracoviæ d. 29. April. 1609. qui etiam, defunctis improlibus, GEORGIO & ALBERTO, jure avi acquisito, in Prussiæ Ducatum A. 1611. successit, & penes SIGISMUNDUM III. Regem effecit, ut tribus fratribus idem successioneis jus, vi simultanæ investituræ, tribueretur, (g) quo pacto etiam ipsi GEORGIUS WILHELMUS, & huic FRIDERICUS WILHELMUS, successit, in cujus favorem CASIMIRUS, Rex, A. 1657. feudale vinculum, reservato tamen, extincta stirpe, devolutionis jure, dissolvit. (h) Quo integro feudi Prussici negotio, a prima ipsius institutione A. 1525. usque ad illam transactionem anni 1657. neque in determinata hæreditaria successione, neque petita toties & indulta simultanæ investituræ extensione, qua, stante electionis jure, non opus fuisset, nulla Ordinibus Prussiæ data fuit occasio, multominus facultas, quoddam electionis jus exercendi. *Acta Commissionum Regio-Polonicarum*, annis 1609. & 1612. Regiomonti habitarum, (i) ad quæ Apologus Curonus provocat, ne verbum quidem juris eligendi, vel actus

a primi feudi origine A. 1525. ad ejus dissolutionem, A. 1657. sub Regia investitura, continuavit.

Acta Commissionis, nullum instrumentum exhibens, electionis actum docens,

(e) *Renovatio simultanea Investitura* deprehenditur inter privilegia cit. lit. D.

(f) *Diploma in feudationis seu Curatorium* habetur l. c. lit. I.

(g) *Diploma Regium*, d. 16. Nov. 1611. habetur inter *Privilegia Ordinum Ducatus Prussici*, Brunsbergæ 1616. f. edita, p. 122. cui etiam subjiciuntur *Litteræ Reversales, Commissariis Regiis Polonicis desuper data*, p. 126.

(h) *Sam. Pufendorfi de Rebus Gestis Frid. Wilb.* lib. VII. §. 50. p. 433. Ar-

tic. V. *Tractat. Velaviensis*, d. 19. Sept. 1657. signati, in *Nic. Zulaszewski Addit. Juris Regni Polon.*

(i) *Acta & Decreta Commissionum S. R. M. Polon. & Suecia*, Regiom. 1609. & 1612. habit. itemque *Responsa, Cautiones & Transactiones circa feudum Ducale Prussia* &c. Cracoviæ 1614. f. itemque inter *Privilegia Ordinum Ducatus Prussia*, Brunsbergæ 1616. f. junctim edita, per extensum leguntur, f. 98. sqq.

actus electionis ab Ordinibus usurpati, vel invito etiam Poloniae Rege, ceu ipse comminiscitur, vindicati, introspecturis exhibent, quin potius ipsissimum contrarium loquantur: *Curatorium* enim SIGISMUNDI III. Regis, JOHANNI SIGISMUNDO, Electori, pro ægrotante ALBERTO FRIDERICO, Cracoviæ, d. 29. April. 1609. Regia autoritate, inconsultis Prussiæ Ordinum suffragiis, concedebatur; (k) *Dispositio Regia de Feudo Prussico*, ex Constitutione Comitiorum Regni Generalium, Varsoviæ A. 1611. celebratorum, in favorem JOHANNIS SIGISMUNDI, Electoris, & trium fratrum, non ad deliberationem Prussiæ, sed Poloniae, Ordinum concepta legitur; (l) *Literæ supplices Consiliariorum Ducatus Prussiæ*, & universæ Nobilitatis & Civitatum, ad Regiam Poloniae Majestatem, Regiomonti, d. 11. Nov. 1611. datæ, ad nullum electionis jus provocant, sed commoda publica ex Regimine immediato Ducali allegantes, ad solam Regis clementiam confugiunt, (m) quo tenore etiam *Responsoria Regia*, d. 20. Nov. ejusdem anni 1611. signatæ, fluunt, (n) & non solum descriptio totius infeudationis negotii, (o) sed etiam Literæ, privilegia, cautiones & Recessus, Commissionis ibidem A. 1612. celebratæ, (p) qua Commissarii Regii supradicto JOH. SIGISMUNDO, Electori, possessionem Ducatus tradiderunt, & jura-

mentum,

neque Curatorium Sigismundi, Regis, pro Joh. Sigismundo, Electore,

neque Regia de feudo dispositio & hæc edum substitutio,

neque Literæ supplices Ordinum ad Regem,

neque Responsoria Regia,

neque Reversales Commissarius Regii exhibita,

(k) Vid. *Acta Commissionis* fol. 37.

(l) *Acta Commiss.* f. 33. in *Collectione Brunsvicensi*, p. 112. & 122. 126.

(m) *Acta Commiss.* edit. Cracov. f. 40. edit. Brunsv. p. 119 Vbi Ordines his inter alia utuntur verbis: *Gratissima mente clementiam & sollicitudinem S. V. Majestatis Reg. erga nos patriam. que Nostram ex eo agnoscimus, quod nuper Illustrissimo Electori, in Prussia Duci, per Commissarios suos curam agri Principis nostri & hujus Ducatus ad-*

ministracionem conferre voluerit; (ergo non intuitu electionis Ordinum prævia) - Quocirca S. Reg. Majestatem precibus nostris perhumillimis obtestamur, ut - tam Celsitudini ejus Electorali, quam desideriis nostris, votisque humillimis, satisfacere dignetur.

(n) *Acta Commissionis*, f. 42. edit. Cracov. & p. 142. editionis Brunsv.

(o) *Acta Commissionis*, f. 43. lqq.

(p) *Acta Commiss.* f. 71. 78. lq.

mentum, secundum transactionis condiciones, Regio Regnique ^{actatum ele}
nomine, exegerunt, conceptæ sunt, ita, ut in integra Actorum ^{ctionis actura}
designatione nullum deprehendatur instrumentum, quo aliquis ^{demonstrant}
electionis actus corroborari queat. Vnde ex concessa a dissen-
tientibus Curlandici Ducatus cum Prussico conformitate & sub-
ministrato Actorum argumento, in quibus altum asserti est si-
lentium, nunc contra eos retorquendo concludere liceat, cum
in quondam Ducatu Prussiæ nulla electio obtinuerit, talem quo-
que in simili Ducatu Curlandico perperam supponi.

OBJECTIO VIII.

*Jus eligendi Ducem in Curlandia eo magis obtinere, quo majores
ipsi prærogativæ, tanquam oblato, & non dato feudo, cui Res.
publica Poloniæ de peculio suo nihil addiderit, merito
concedendæ sint, (q)*

Incerto iterum nititur supposito de *Feudi oblati* qualitate. Pri-
mo namque problematica atque sub judice pendens quæstio,
utrum Curlandicum feudum ad *datum* magis, quam *oblato*,
accedat, tanquam confecta & decisa præstabilitur. In superio-
ribus quidem plures circumstantiæ allatæ sunt, quæ illud omnino ^{Oblati feudi}
exilioris, quam reliqua oblata, conditionis, reddere possent, (r) ^{qualitates ad}
sed illas veluti per transfennam ibi inspicere lubuit, quoniam ad ^{Curlandiam}
firmendam thesin utriusque effectus idem erat; Cum vero ^{frustra appli-}
oblati qualitates in abusum huc pertrahi videantur, pro rite for-
mando quæstionis statu monendum est, quod ordinarie oblata
beneficiario modo ad feudatarium offerentem redire solebant,
ceu ex inspectione omnium supra allatorum, aliorumque exem-
plorum,

H

(q) Objectio est *Nobilis Curoni*, in *Soli-* | IV. §. XIV. repetita, n. IV.
da Demonstratione citata, a *Zschackvi-* | (r) Vid. supra Thef. II. p. 31. sq. &
tzio, P. II. *Præfensionum Illustr. Sect.* | annotat. (i)

plorum, collatione patefcit. Livonia autem ad Magiftrum non rediit in feudum, evidenti argumento, hic potius fubjectionem, quam oblationem, locum habuiffe. Hæc enim plerumque in aliis exemplis fpon-
quæcum Livonia non fpon- te oblatæ, fed in tate fubjecta, taneæ & non coactæ fiebat, Kettleriana vero invite, in extremis anguftiis, & desperatis quafi rebus, ob denegatum ab Imperio & Suecis auxilium, nulla alia falutis via fuperfite, quam in Poloniæ clientela, quæ, absque prævia fubjectionis fponfione, armatam provinciarum defenfionem fufcipere abnuebat. Magifter itaque non obtulit, fed fubjecit, Regi confenfu Ordinum Livoniam, perinde ac quondam Enfiferorum Ordo Teutonicis Equitibus fe fubmiferat. Subjecta autem provincia non denuo in feudum, prouti in ceteris oblationibus, ipfi reddita, fed Regno Poloniæ, certis pactorum Articulis, immediate incorporata fuit, excepta ipfius parte Curlandia, quam Rex Magiftro Ordinis, qui poft mutatum ftatum, & abdicatum Ordinem, provinciis jam exutus, teftibus ipfis Curlandicis Historicis coævis, domum, vel alio, fe conferre ftatu-
erunt qualita- tibus dati feu- di Magiftro Li- vonia conceffa erat, (**) in feudum adjudicavit, ad legitimos ipfius hæredes mafculos tranfitorium, ita, ut fi vel maxime Livoniam, complexive fumptam, oblatum feudum appellare liceret, Curlandia tamen pro dato potius haberi debeat, Poloniæ Regis arbitrio a reliquo Livoniæ corpore feparatam Regiminis formam na-
 cta. Hinc non apparet, quo jure particula totius fubjectæ provinciæ, beneficio Regis in Magiftrum cum utili dominio conceffa, oblatis feudi nomine poffit infig-
 niri, in quam potius dati qualitates cadere videntur, nec evidens eft, quo titulo Curlandi, qui femper torrentem fatorum corporis, cujus membrum erant, ante fecutam ab eo feparationem fequebantur, caufari queant, fe provinciam fuam Regi obtuliffe, & vel inde aliquot feudi oblatis
 praro-

prærogativas acquisivisse, ad suffragiorum jura nunc extendendas. Secundo dehinc exceptionis loco falsum est, Rempubicam ex peculio suo nihil hic contribuissē; Ita sane pro nihilo supputaretur clientela Regni atque armata e Russorum manibus ereptio, nihili sic æstimaretur defensio provinciæ, quæ cæteroquin ad incitas redacta hostium præda erat, nihilo etiam æquiparentur solutiones æris alieni super oppignoratis tot arcibus & locis, partim cum ipso Poloniæ Rege, partim cum Prussiæ Duce, partim cum Archiepiscopo Rigenſi, nec non Nobilitatis & civitatum Ordinibus, contracti, a Rege Poloniæ maximam partem compensandi, (s) quæ sufficienter docent, Rempubicam utique ex peculio suo aliquid ad feudi Curlandici integritatem contribuissē. Verum etiam his vel maxime extra censum missis, erroneum tamen est, oblatis feudi naturam hanc involvere qualitatem, ut liberam de eo aperto dispositionem Ordinibus indulgeat. Omnium enim tam datorum, quam oblato-<sup>In casu ap-
tura utile do-
minium direc-
to unitur,</sup>rum, veluti hoc respectu perinde priorum, (t) feudorum natura est, ut iis, quibus ob insignia & eminentia merita collata erant, deficientibus, ad liberam supremorum dominorum dispositio-<sup>quam consoli-
datione omnia
feudorum ob-
latorum Di-
plomata refer-
unt;</sup>nem redire, & immediatum, directum ac utile dominia con-
solidari debeant. (u) Ita redeunte ad Regnum Poloniæ sub
VLADISLAO IV. districtu Leoburgensi & Bytoviensi, post de-
cessum stirpis Pomeraniæ Ducum, una cum eo revertebatur
ad Regem libera & absoluta de eodem dispositio. (x) Exami-
nentur

H 2

(s) Oppignorationes istæ atque earum compensationes enumerantur in iplis subjectionis pactis, Art. VII. itemque §. Neve etiam a Gedanensibus &c.
(t) Vid. Collectio Nova Consilior. Tubing. continens Schwederi Consilia; Vol. VI. Conf. 93. f. 649. 654. Job. Nic. Her-
lin Responsu & Consil. Resp. 566. n. 5.

p. 916. G. A. Struvii Synt. I. F. cap. VII. aphor. X. n. 10.
(u) Vid. quæ pluribus desuper discussa in præced. Thesi III. p. 39.
(x) Sigismundi I. Investitura pro Geor-
gio Stettinensi, A. 1526. apud Prilysium,
lib. V. cap. IV. f. 787. Constit. A. 1637.
tit. Reincorporatio, & A. 1641. p. 15.

nentur omnia feudorum oblatoꝝ exempla ſupra-commemo-
rata & alia, utrum in caſu aperturæ unquam ſuffragioꝝ li-
bertas Statibus indulta & conceſſa, anne potius, deficiente
ſtemmate inveſtito & ſubſtituto, jus devolutionis, & ex eo
fluens arbitrium collationis feudi aperti in novum vaſallum, a
Domino directo obtinuerit. Si ergo ex natura quoque oblati
feudi conſolidatio utilis dominii cum ſupremo locum habet,
ſequitur, quod ille tantum, ad quem apertum feudum redit,
de eodem diſponere, & novo feudatario concedere queat.
Cum autem, nemine forſitan ſanioris conſilii diſſentiente, utile
aperti Curlandici Ducatus dominium non ad Ordines vel Pro-
ceres Curlandiæ, ſed ad ſupremum Regis Regniſque Poloniæ
dominium, redierit, hinc prona concluſione non ipsis ſane,
ſed ſoli Regiæ Maieſtati Regnoque Poloniæ, tanquam directo
Domino, plena de eodem diſpoſitio, atque in novum feuda-
tarium collatio, jure meritoque competere cenſetur.

*Hinc ille tan-
tum, ad quem
Dominium u-
tile redit,*

*haud ergo Cur-
landia Nobili-
tas, de feudo
aperto diſpo-
nere poteſt*

OBJECTIO IX.

*Curlandiæ incorporationem cum Poloniæ Regno figmentum aut chi-
mæram videri, quia contradictoria forent, Statum quendam al-
teri Regno incorporatum, ſuis tamen Ducibus imme-
diate gubernatum eſſe, (y)*

*Negata Cur-
landia cum
Poloniæ Regno
incorporatio,
iſtantiæ alio-
rum exemplo-
rum,*

Jugulum petit integro Curlandiæ cum Regno Poloniæ vinculo.
Bellerophontis autem oculis eum oportet uti, qui hanc in-
corporationem Ducatus Curlandici tanquam Chimæram intue-
tur, cujus realem ſubſiſtentiæ ſola alioꝝ exemplorum in-
ductione perſuaderi ſibi patientur diſſentientes Apologi. Quo-
ne Ducatus Imperio Romano-Germanico incorporati ſunt &
erant,

(y) Vid. *Solida Demonstratio* &c. *Nobilis Curoni, & Zſchackwitzii Præſenſi Illuſtr.*
Tomo II. Sect. IV. p. 106.

erant, qui tamen hæreditariis suis dominis & propriis Ducibus reguntur. Revocent sibi in memoriam tot Ducatum Silesiæ ^{præsertim Sile.} exempla, qui omnes, antequam Seculo XIV. secessionem a ^{sua quondam} Regno Poloniæ fecerunt, (z) corpori hujus Reipublicæ, perinde ac postea Regno Bohemiæ, uniti, nihilominus tamen, usque ad deletam Piasticam stirpem, propriis Ducibus administrati fuerunt. (a) Quis ignorat recentius exemplum Ducatus Prusici, qui a prima institutione A. 1525. in clyto Poloniæ Regno, ultra centum & triginta annos feudali vinculo, usque ad hujus solutionem, A. 1657. ligatus fuit, hoc vero non obstante propriis suis Ducibus feudatariis paruit, (b) ut Mazoviæ aliorumque Ducatum exempla silentio præteream, manifesto indicio, incorporatum esse & proprios habere Duces haudquaquam instar contradictoriorum unum alterum tollere. ^{& Prussie Ducatum, Polonia Regni unitorum, resellitur}

OBJECTIO X.

Duces Curlandiæ absolutos fuisse dominos, quia omnes actus superioritatis territorialis atque Regalia, quæ liber ac ab alio non dependens dominus edere solet, exercuerunt, adeoque aperto nunc Ducatu Ordinibus integrum esse, tanquam in libero Ducatu, novum sibi Ducem eligere, (c)

Sublato infirmo, quo nititur fundamento, sponte corrui. ^{Actus superioritatis territorialis etiam cum homagiali obsequio subsistunt,} Quod enim actus superioritatis territorialis cum utili dominio subsistant, & a supremo Domino in feudum quoque concedantur,

(z) Vid. Joh. Dlugessii *Histor. Pol.* lib. IX. col. 991. edit. Lips. *Joa. Curai Annal. Siles.* p. 87. sq. edit. Witteb. 1571. Hartknoch, de *Rep. Pol.* lib. I. c. III. p. 114 121. Balbini *Epitom. Rer. Bohem.* lib. III. c. 16. p. 301. c. 18. p. 341.

XII. *Constit. Imp.* T. I. p. 345. add. *Aen. Sylvii Hist. Bohem.* cap. 32. *Joh. Dubravii Hist. Bohem.* lib. XXI. inter *Freberi Script. Rer. Bohem.* p. 158. 175.

(b) Vid. supra §. VI. not. (n) p. 17. & thesi III. not. (o) p. 40.

(a) Goldast, de *Regno Bohem.* lib. II. cap. (c) Objectio est *Zschackwitzii*, P. II. l. c.

*investitura
majorum feu-
dorum Rega-
lia indulgent,*

cedantur, nec vinculum feudale solvant, in superioribus jam demonstratum fuit. (d) Inspiciantur omnes Literæ feudales atque investiturarum formulæ, numne in majoribus feudis simul Regalia, atque superioritatis territorialis actus, feudatario simul indulgeantur, absque supremi derogatione dominii, sed hunc in finem superaddita plerumque formula, *salvis directi domini* *juribus & eminentiis*, (e) quales etiam in instrumentis Ducatus Curlandici obviæ sunt. (f) In S. Romano Imperio innumeri Principatus talibus privilegiis & juribus superioritatis fruuntur, qui tamen a recognitione supremi domini neutiquam exempti, aut vinculo feudali soluti sunt. Neminem præterit, quænam Regalia & prærogativas superioritatis territorialis Wurtembergiæ Duces, etiam tum temporis, exercuerint, cum a transactione Cadanensi, inter FERDINANDUM I. Romanorum Regem, & VLRICUM, Ducem, A. 1534. inita, terras suas, tanquam subfeudum, ab Austriaco domo recognoscerent, donec a RUDOLPHO II. per conventionem Pragensem A. 1599. hæc subinfeudatione absolverentur. (g) Ad præscriptum Ducatus Curlandici

(d) Vid. supra §. IX. not. (y) *Iac. Alvarotti, Jcti & Patritii Paduani, Tract. de feudis, f. 103. edit. Francof. 1570. f. ita loquentis: Feudum secundum naturam & regulas & consuetudines semper præsumendum, & privilegium a Principe concessum non debet intelligi derogare solemnitati juris & subvertere solitum ordinem consuetudinis, nisi quantum in ipso privilegio cantum.*

(e) Omnia Investiturarum Diplomata, supra, *Thesi I.* not. (z) p. 26. allata, post enumerationem privilegiorum & actuum superioritatis territorialis indultorum ejusmodi formulas subnectunt.

(f) In *Statutis & Juribus Curlandicis* in

ipsa Commissione Mitaviensi A. 1617. cum nova *Regiminis formula*, d. 18. Martii instructis, epilogus hac utitur clausula: *salvis tamen legibus Regni publicis, salvaque item augendi, minuendi, corrigendique potestate, cum auctoritate tamen & confirmatione S. R. Majestatis, inter Docum. annexa, n. XII.*

(g) *Joh. Strauchii Dissert. Exotericæ. X. de eject. & restitut. Ducis Wurtenb. th. 21. p. 288. Transactionis formula apud Goldastum, T. II. Constitut. Imper. p. 177. & Schilterum de pace Relig. cap. II. p. 73. De sublatione hujus infeudationis per Rudolphum II. vid. Imhofii Notis. Procer. Imp. lib. IV.*

dici exemplar, Ducatum Prussicum, respiciendo, deprehendi-^{ita Albertus,}
 mus, SIGISMUNDUM, Regem, Marchioni ALBERTO, pri-^{mus Prus-}
 mo Duci, omnes Ducali titulo & dignitati annexas prae-^{sta Dux, om-}
 vas, in Diplomate expressas, nundinarum solennium, moneta-^{nia Regalia in}
 cudendae, &c. concessisse, salvis tamen suis Regnique Poloniae^{feudum acce-}
 supremi Dominii juribus, vel *in quantum indulta privilegia* sub^{conditione}
initia concordia & contractui non adversarentur, (b) eviden-^{tamen salvi}
 tissimo argumento, exercitium illud Regalium neutiquam liberi^{supremi domi-}
 & exempti dominii signum esse, nec in hoc exemplo vinculum
 feudale diremisit, ceteroquin enim superfluum fuisset, idem
 post secularem demum durationem dissolvere. Sub simili feudi
 obsequio Duces Curlandiae superioritatis territorialis actus &
 Regalia exercebant, interlucente in potioribus supremo semper
 Poloniae Regni dominio. (i) Ipsum *monetae cudenda* privile-
 gium ita restrictum erat, ut nullam aliam cudere Duci liceret,
 nisi *qua ab aversa parte Regis effigiem, vel insignia Regni, &*
Magni Lithuaniae Ducatus, exprimeret; (k) qualis conditio in
 liberum & a nulla supremi dominii jurisdictione pendentem
 Statum alibi non videtur cadere. Magnum quoque *sigillum*,
 quo Curoniae Duces Diplomata aliasque tabulas publicas obfig-
 nare solebant, praeter gentilicia KETTLERI insignia, in centro
 scuti, ejusque aureo ad sinistram dimidio, intersertas invicem
 nigras, coronaque ornatas, literas, S. A. tanquam initiales SI-
 GIS-

cap. VI. §. II. p. 169. *Transactionis*
formulam, d. 24. Jun. 1599. Pragae
 signatam, juxta exemplar Chartophy-
 lacii Vindebon. exhibet *Du Mont*, Tom.
 V. Corp. Dipl. P. I. n. 268. f. 593.

(h) *Privilegii verba sunt, Marchioni Al-*
berto, Marienburgi, A. 1526. concessi,
apud Priluf. lib. V. cap. III. f. 772.
Similia in formula Investiturae, ib. f. 770.

(i) *Verba Incorporationis Curlandica A.*
1569. ita fluunt: Quibus Nos vicissim
- - - conservationem omnium privile-
giorum, libertatum, immunitatum, a
Nobis eisdem concessorum, libertatibus
Nostri tamen Regni non adversantium,
pollicemur &c.

(k) *Vid. Pacta Subjectionis, §. Monetae.*
inter Docum. n. I.

*Appellationis
juris,*

GISMUNDI AUGUSTI, Regis, exhibebant, in perpetuam primi Ducatus conditoris memoriam, atque irrevocabile documentum, subsecuturos feudatarios Duces eminentiam suam a Poloniae Regibus, tanquam directis Dominis, in feudum esse recognituros. Simile quid ex reservato *Appellationis jure* liceat concludere: In ipsis namque Subjectionis pactis (1) atque Nobilitatis Curlandicae privilegiis, (m) nec non introducta A. 1617. Regiminis formula, (n) in rebus arduis, altiorisque indaginis, *provocatio a sententia Ducali ad summum Regium tribunal*, vel *constitutos Rigae Consiliarios Regni*, locum obrinuit. Quemadmodum igitur illa sententia dici nequit suprema, a qua ad superiorem adhuc datur recursus, ita suapte consequitur natura, eundem quoque, cui suprema decisio non competit, superiorem æque dominum, ac eminentius dominium, debere agnoscere. Probe id applicuerunt inclity Poloniarum Ordines, in Responso, Oratoribus Alberti, Prussiae Ducis, ex Conventu Petricoviensi, nomine Regis SIGISMUNDI, reddiro, *proprium esse jus uniuscujusque superioris domini, ut ad ipsum a quovis subiecto & vasallo appelletur, quippe quod non aliunde magis dominium & subiectio agnoscitur, ita quidem, ut appellationibus, quæ jure & consequentia propria ad superioritatem pertinent, sublatis, nullum extaret veræ superioritatis vestigium.* (o) Præter dictas superioritatis restrictiones Curlandiæ Ducibus non erat integrum, absque Poloniarum Regum indultu, ex terris suis quidquam alienare vel oppignorare, (p) ita, ut concessæ etiam ipsis facultati expressa super-

*Libertatis a-
lienandi & op-
pignorandi be-
na Ducatus,*

(1) Vid. Artic. V. *Pactorum subjectionis*.

(m) *Privilegia Nobilitatis*, a Rege Sigismundo Augusto, Vilnæ 1561. indulta, Art. VI. & XVIII.

(n) *Formula Regiminis*, A. 1617. §. Nobilium Causæ &c. inter Docum. n. X.

(o) *Responsum Conventus Petricoviensis*

d. 10. Jan. A. 1526. *ratione provocationis ad Regium tribunal*, Oratoribus Pruss. datum, apud Prilysum, l. c. p. 785.

(p) *Vi pactorum subjectionis*, §. si quid porro &c. qui Articulus apprimè coincidit cum conditionibus *Investituræ Du-*

superadderetur conditio, ne per ejusmodi oppignorationem separationi eorum bonorum a corpore Reipublicæ Polonicæ vel minima suppetaretur occasio, (q) vel juxta SIGISMUNDI III. expressionem, ne Regalibus Nostreis & supremi dominii juribus, nec investituræ conditionibus per hanc nostram confirmationem vel minimum quidem detrahatur & derogetur. (r) Vt taceam, Curlandiæ Duces, in causis feudalibus supremum Poloniæ Regis forum, exemplo plurium VLADISLAI IV. in causa Piltinenfi edictorum, recognoscere, in con- aliorumque
dendis etiam Statutis, Regni Poloniæ præscriptum attendere, (s) actuum,
nec non salvos Regios conductus, prout in formula Regiminis cautum, pro jure Regiæ Majestatis in hunc Ducatum supremo, directo-
que dominio, sacrosanctos semper observare & suspicere, debuisse. (t) Ex quibus omnibus, invertendo dissentientium conclusionem, inferre licuerit in contrarium, Curoniæ Duces nunquam fuisse quales sane in
absolutos dominos, sed superius dominium agnovisse, eo quod absolutum do-
tales actus admittere debuerint, ad quos absolutus, & a nullius superioris arbitrio pendens, dominus non tenetur. Sublato igitur hujus cadens,
objectionis fundamento, ipsum quoque ejus ædificium corruit, atque contrarium elucescit, quod Curlandiæ Proceribus, tanquam in libero Statu, novum sibi dominum consituere, non sit Si ergo jus
integrum. Quodsi enim tale insigne privilegium unquam sub- tionis substi-
stitisset, vel invalescere debuisset, aliqua sane ipsius, vel in sub- tisset, vel in-
jectionis pacto, vel privilegiorum Articulis, injicienda fuisset reducti debuis-
set,

i mentio.

cat. Prussici, & transactionis Cracovien-
sis, A. 1525. apud Prilegium, p. 765. 770.
(q) In renovata per Regem Stephanum,
d. IV. Aug. 1579. primi Curlandiæ Du-
cis investitura, aequi Zschuckwitzium,
T. II. Præf. Illustr. p. 180.
(r) Tenore Literarum feudalium, Var-
saviæ d. 18. April. 1589. pro geminis
Gotthardi filii Friderico & Wilhelmo,

itemque signati ibidem de oppignorationi-
bus indulti, apud Zschuckwitzium,
l. c. p. 192. 205.
(s) Vid. Statuta Curland. de A. 1617. in-
ter allegata Docum. n. XII. & Statuta
Districtus Piltinensis, apud Christ. Net-
telbladt, T. II. Anecdor. Curl. p. 35.
(t) Vid. Formula Regiminis Curland. A.
1617. §. Si lis inter Principem &c.

mentio. Atqui in omnibus XXVII. *Privilegiorum Articulis*, ab
necessario in ipsa Curlandiæ Nobilitate Regi oblati & ab eodem Vilnæ A.
pactorum 1561. ratihabitis, ne verbum quidem de electionis jure, nec
privilegiorum de Magistris, multominus Curlandiæ Ducis, electione, licet de-
instrumentis, prehendere, ubi tamen locus erat, insigniora Nobilitatis privile-
ejusdem inji- cia & jura in lucem ponere ac stabilire, aut a contradictionibus
cienda fuisset munire, in eum namque finem pactorum & privilegiorum in-
mentio, strumenta condebantur, ut mirum sit, tanti momenti circum-
ut tale privi- stantiam, & præcipuum omnium privilegiorum Articulum alto
legium a con- ubique silentio prætermisum, nec potius ab ipsis Proceribus, si
testationibus jus quæsitum habuissent, studiose sollicitatum, reservatum & sta-
præservaretur bilitatum fuisse, vel ipsos etiam, cum vigilantibus jura scripta
 sint, in id incubuisse providos, ut post defectum Kettlerianæ
 stirpis, fasces Ducalis Regiminis ad sese devolvendos stipulave-
 rint, suumque Ordinem hujus prærogativæ participem reddide-
 rint, adeoque ex hujus gremio Ducem eligere potuerint. Ca-
 verunt sibi, Art. V. pactorum, *electionem Senatorum & Judicum*,
 communibus Nobilitatis suffragiis nominandorum, prospexe-
 runt etiam, Articulo alio, *electioni Burgravii Rigenfis*, ex Se-
cum electio Se- natorio civitatis Ordine, per Regem confirmandæ, ut mirum sit,
natorum & nihil quidquam de electione Ducis, tanquam majoris momenti
Burgravii articulo, cautum & stipulatum fuisse. Quapropter ab eorun-
stipulata fue- dem silentio & prætermissione similis jactati privilegii ad non-
rit existentiam ejus recte inferitur, atque epilogi loco tandem con-
 cluditur: *Jura Curlandiæ & Semgalliæ circa electionem novi Prin-*
cipis nulla esse, sed unice penes Regiam Majestatem, Regnumque
Poloniæ, tanquam supremum, directumque Domi-
num, stare.

PRO SOLIDIORI ARGVMENTO
POTIORA
DEDVCTIONIS DOCUMENTA
HIC SVBJVNGVNTVR

I.

Paċta Subjectionis inter Divum olim
Regem, Sigismundum Auguſtum, & Gotthardum
Kettlerum, Magiſtrum Teutonici Ordinis
in Livonia,

Vilna d. 28. Novembr. A. 1561.

inita.

Sigismundus Auguſtus, Dei gratia, Rex Poloniae, Magnus
Dux Lithvaniae, &c. Significamus praesentibus literis No-
ſtris, univerſis & ſingulis, quorum intereſt. Cum terra
Livoniae Nobis, ex parte Magni Ducatus Noſtri Lithva-
niae, & vicinitate, & multis, partim antiquis, partim novis, pa-
ctis & foederibus devincta & conſociata, jam ab aliquot annis
immaniſſimi hoſtis Moſchi crudelibus armis, incendiis & va-
ſtationibus propemodum funditus verſa ac deſolata eſſet, ita
ut extrema quaeque illi imminerent, nec quidquam certius eſſet,
quam quod ad primam quamque incurſionem illius praepoten-
tis hoſtis, illud quod reliquum, tam in Dioceſi Rigenſi, quam
in terris Magiſtri Ordinis Teutonici fuerat, ſimilibus cladibus
exſcinderetur, & in duriffimam ſervitutem hoſtilem veniret,

I 2

quem-

quemadmodum jam magna pars, propter multarum civitatum, arcium, propugnaculorum, amissionem venerat, & ob maximam in omnes partes depopulationem, vastitatemque ferro atque igni in ea allatam, & propter quotidianas incurfiones, magnumque hostis ad ejus reliquias occupandas apparatus, ad eam angustiam & difficultatem Ordines illius redacti essent, ut nequaquam opibus, viribusque proprijs Statum suum defendere, atque se a servitute & crudelitate hostili tueri ac vindicare possent. Ideo Illustrissimus & Magnificus Dominus Gothardus, *Equestris Ordinis* Teutonici in Livonia Magister, *Nobilitas*, Civitates, Statusque & Ordines illius universi, dum & omnia domestica consilia sua convulsa, & se ab aliorum prædiiis, præsertim Sacræ Cæsareæ Majestatis, & Statuum Romani Imperii, destitutos animadverterent, a vicino etiam Rege Sveciæ terra marique peterentur; *tam suo, quam Civitatum, aliorumque Ordinum Livoniæ, ad dictum Magistrum spectantium, nomine, crebris internunciis & literis præsentem calamitatem & gravissimum periculum Nobis exposuissent, multisque precibus opem & auxilium Nostrum implorassent;*

Nos & commiseratione afflictissimæ Provinciæ, & amore totius Reipubl. adducti, & ne barbarus hostis latius pro sua libidine in populo grassaretur, dedimus negotium Illustrissimo Principi, Domino Nicolao Radzivil, Duci in Olyka & Nieswiez, Palatino Vilnensi, &c. ut iterum in Livoniam properaret, & primo quoque Rigam peteret, ibique tam *cum ipso Magistro*, quam *cum illius Ordinibus ac Civitatibus, de memorata Provinciæ defensionis ratione tractaret.* Cumque in illis tractatibus ab omnibus perspiceretur, nisi communibus viribus tam Polonorum, quam Lithvanorum, defensio suscipiatur, non posse potentiam hostilem reprimi, Polonorum vero auxilia, nisi deditio quoque

quoque ad Regnum Poloniæ, non solum Magnum Ducatum Lithvaniæ, fiat, nequaquam adduci posse: Tandem *ad hunc extremum casum*, ita ut sit in rebus desperatis, & præsentis periculo *expositis*, *deventum est*, ut de facienda deditioe statuerent, eoque nomine communis profectionis tam ab ipso Principe prænominato, quam ab Ordinum ac Civitatum nunciis, ad Nos suscipere-
retur.

Sed quia prædicto Principe, aliorumque Ordinum ac Civitatum nunciis ad Nos Vilnam venientibus, & subjectionem cæcis conditionibus Nobis, Regno Poloniæ, Magno Ducatui Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæque, cæterisque ditionibus Nostris proferentibus, Senatus Poloniæ copiam tunc non habebamus, sine quo subiectio ipsa, ex parte Regni rite atque commode peragi non possit, *neccessario hujus rei tractationem in Nostram in Poloniam profectionem, ex parte Regni rejicere nos oportuit.* Ne vero interea, dum hæc ad Senatores & Ordines Regni Nostri perferuntur, atque ibi ab eisdem Ordinibus approbantur, multis modis afflictæ Livonia, vel in spe dubia, vel in incipiti statu rerum suarum, vel etiam ope destituta, & extremæ depopulationi hostili exposita relinquatur, indeque mutata voluntate, vel servitutem tyrannicam, vel alias quantumvis iniquas condiciones subire cogatur, sed ut & illi de indubitata ope & præsidio Nostro, & Nos vicissim de constanti fide & voluntate eorum certi simus:

Ita tandem *post varios multosque tractatus hoc tempore inter Nos & prædictum Principem*, aliorumque Ordinum ac Civitatum nuncios, conventum est, *ut ipsa Livonia ex nunc Nobis, ut Regi Poloniæ, Magno Duci Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Domino ac Hæredi, subiecta sit & maneat, dum certi aliquid de approbatione Procerum Regni retulerimus.*

Quando-

Quandoquidem vero hoc negotium *ad Regni conventum proxime in Masovia futurum, & ad Status & Ordines Regni rejecimus*, in eo quidem conventu sancte promissimus, & autoritate harum literarum promittimus, ut a Senatoribus cæterisque Ordinibus Regni Nostri in Polonia, professæ subjectionis tam Principis prædicti, quam subjectionum suorum, *in commune seu conjunctum cum Regno, Ducatu Lithvaniæ, & cæteris Dominiis recipiatur & approbetur*, juxta tractatus hic Nobiscum initos, utque interea Livonia a Nobis totis viribus Regni, Magni Ducatus Lith. cum omnibus adjunctis ditionibus Nostreis, *tam adversus Moschos, quam adversus omnes alios hostile aliquid illi molientes defendatur & propugnetur, & civitates arcesque amissæ armis repetantur*. Si vero præter spem Nostram, Status Regni Nostri Polon. in subjectionem istam consentire, & ita Livoniam, conjunctis viribus, prout conditiones prænominatæ ferant, defendere nollent; Livonia vero a solis Proceribus Lithvaniæ ad modum præscriptum defensa fuerit, ex tunc, prout ex nunc, Magno huic Lithvaniæ Ducatui incorporata, illique unita esse censeatur.

Cum autem in conditionibus subjectionis illud inter cætera contineatur, quod tam prædictus Princeps, quam subditi & civitates sibi a Nobis caveri postularint, *ne deditio & subjectionis illa, quam Nobis, ut Regi Poloniæ, Magno Ducatui Lithvaniæ, aliarumque ditionum Nostarum, extremis casibus & periculis adducti obtulerunt, apud Cæsaream Majestatem aliosque Imperij Ordines Germania, illis damno & fraudi sit*; Bona fide spondemus, & recipimus, Nos interea, donec cum Senatoribus quoque Regni de Livonia in fidem & subjectionem recipienda acturi sumus, omnem curam & diligentiam adhibitu-
ut vel per internuncios, vel per literas Nostras, Cæsareæ Majestatis aliorumque Imperij Ordinum, inprimis vero *Magistri Ordinis*

*dinis Teutonici per Germaniam animi ac voluntates ad probandam
hujus facti necessitatem, inducantur & flectantur. Quod si id pla-
ne confici non poterit, huc tamen totis viribus incumbemus,
ne vel Princeps, vel subditi, ullum detrimentum, tam in ho-
nore & fama, quam in bonis & fortunis, ex hac necessaria
deditione patiantur, nec ullam Imperij proscriptionem, aliave
gravamina, hoc nomine incurrant, vel si incurrerint, Nos tamen
providebimus, ne hoc cuiquam publicæ vel privatim fraudi sit.*

Dedimus præterea fidem, sicut & præsentibus literis sancte
damus, recipimus atque promittimus, Nos tam Principi ipsi,
quam Civitatibus alijs, vel subditis suis cujusque Ordinis vel
Status fuerint, liberum usum religionis, cultusque Divini, &
receptorum rituum, secundum Augustanam Confessionem, in
suis Ecclesijs, totiusque rei Ecclesiasticæ integram administrati-
onem, sicut eam hæcenus habuerunt, libere permisimus, nec
in ea ullam mutationem facturos, neque ut ab alijs fiat, per-
missuros.

*Omnia etiam eorum jura, beneficia, privilegia, sæcularia
& ecclesiastica, præsertim Nobilium, tam simultaneæ investitu-
ræ jus, quam & libertatem gratiæ in successione hæreditaria ad
utrumque sexum, superioritates, præminentias, dignitates,
possessiones, libertates, transactiones & plebiscita, immunita-
tesve confirmaturos esse, denique & jurisdictionem totalem,
juxta leges & consuetudines moresque antiquos.*

Cum *provocatione* tamen eorum, qui tam ex Nobilibus,
quam civitatibus, immediate imperio Nostro, vigore præsen-
tis ejus Illustritate transactionis, adjiciuntur, ad *Vicegerentem No-
strum* per Livoniam, vel Senatum, Senatores, Judices Nostros,
per Nos in Civitate Rigenfi constituendos, eligendos commu-
nibus *Equestri Ordinis*, hoc est, *tam ipsorum membrorum Teuto-
nici*

nici Ordinis, quam Nobilitatis Livoniæ, suffragijs, idque non ex aliis, quam indigenis & bene possessionatis illius Provinciæ incolis, nempe ex Nobilibus, Vafallis & Civitatum Senatoribus, membrorum etiam Ordinis, qui, mutato statu, totos se huic Provinciæ dederint: ita tamen, ut eisdem subditis Nostreis Equestribus & Civilis conditionis indifferens sit appellatio, prout cuique appellumii provocare visum fuerit, nempe immediate ad Nos, vel mediate ad Vices Gerentem, vel ad Senatum Nostrum præfatum. Illi vero, qui dicti Principis jurisdictioni subjecti & ratione dominiorum ejus subditi erunt & manebunt, ad suum tantum Principem provocabunt. In causis tamen gravibus & maximi momenti, licebit Equestri Ordini a Principe suo ad Conventum provincialem terrarum Livoniæ, juxta veterem consuetudinem, provocare.

Præterea recepimus, prout præsentibus recipimus, subditos provinciæ illius penes Magistratum suum Germanicum relicturos esse &c. Proinde officia, præfecturas, præfidiatus, judicatus, burggraviatus, & id genus, non alijs quam nationis ac lingvæ Germanicæ hominibus, ac adeo indigenis, collaturos esse, quemadmodum *in terris Prussiæ* conferre soliti sumus.

Et quidquid publice vel privatim universis & singulis de jure & æquitate competere videtur vel videbitur, Nostreis literis & diplomatibus confirmaturos, nec ullam in prædictis diminutionem, sed potius pro Regia Nostra gratia & beneficentia augmentum & accessionem facturos, quemadmodum ex nunc re ipsa, vigore præsentium diplomatum, confirmamus, approbamus, augemus, ratificamur, attestamur & comprobamus, confirmareque & comprobare quibusvis hominibus privatim & publice, nunc & in posterum, quocunque tempore benigne super ea re compellati fuerimus, debebimus, ac ad eundem modum *in reliquis civitatibus Livoniæ, Imperio Nostro subje-*
ctis,

*Etis, Officiales Nostros constituemus ; durante tamen tumultu bellico, reliquas arces hosti vicinas & periculo expositas indifferenter per cujusvis nationis & lingvæ Officiales administrabimus, quorum nobis virtus, fides, integritasque fuerit spectata; ita tamen, ut nihil attentent, faciant, jubeant atque mandent, quam quæ pro defensione civitatum ac arcium facere videbuntur, nisi forte in Nostrum & Reipubl. damnum vergere quid isti animadverterint, tum ad Nos ea de re referant, & pro virili satagant, ne quid detrimenti ad Nos & Rempubl. redundet. Jus autem, justitiam & potestatem gladii exerceant tam in Cives, quam Nobiles, *Magistratus civitatum* atque arcium Præfecti, sepositis armis, & optata pace recuperata, non aliis, quam indigenis natione & lingua Germanis, præfecturas in tota Provincia concedemus.*

Porro Illustri Domino *Magistro Livoniæ, cum ad Equestris Ordinis consilium & Nostram approbationem statum mutaverit, ut per conjunctionem affinitatis, & Principum amicitia suffultus, contra hujus Provinciæ hostes eo solidior firmiorque compareat, Ducalem titulum, ad instar Illustris Domini Ducis in Prussia, cum omni dignitate, insignibus, & privilegiis Ducalibus tribuamus, ita ut Vasallus noster, feudatariusque Princeps sit, quemadmodum ex nunc Illustritatem ejus pro Vasallo Nostro Principe, suscepimus, habebimus, atque habemus.*

Ac quo vicissim Illustritas ejus certa sit, quamprimum voluntatem Regni Nostri Senatorum exploraverimus, aut illi cum Senatu Nostri Magni Ducatus Lithvaniæ super ea re convenierint, *quotam Livoniæ partem a Nobis & Successoribus Nostris in feudum habere, tenereque debeat Illustritas sua cum posteris suis ex linea masculina descendantibus, has arces subsequentes, districtus, atque præfidiatus cum jure, suæ Illustritati concessimus*

mus in feudum, atque concedimus, (non obstante, *licet ipsa infeudatio, tituliue insignium & honorum sollemnis attributio nunc concedi nequeat, quæ omnia ad nostrum ex Polonia redditum differenda esse duximus*) possessionem illorum omnium Illustritati suæ assignavimus, contrulimus, atque conferimus, primum totum illum tractum Curlandiæ & Semigalliæ, incipiendo a falso mari fursum sequendo fluvium Hilgæ, ascendendo ad antiquos limites, per Radzivvilum inceptos & dispositos, inter Samogitiam, Lithvaniam, & Russiam ab una, & Livoniam ab altera, partibus, versus Districtum Polocensem ad Dunam fluvium, descendente vero Duna usque in mare salsum; adeo, ut quidquid in istis terminis cis Dunam versus Lithvaniam continetur, & ad Ordinem Livoniæ spectabat, nunc & in perpetuum apud Illustritatem suam & ejus hæredes masculos permaneat, Curias videlicet, bona & Nobilitatem, quæ ad arcem Duneburgensem, ex hac parte fluminis Dunæ versus Lithvaniam, spectarunt; Arcem Selburgam cum toto districtu; Curias item, Nobilitatem, & omne id, quod videlicet ex hac parte ad arcem Ascherat spectavit; arcem Bausko, Neugurh, cum iis, quæ ad arcem Kirchholm pertinebant; arces Mitthaw, Tuckum, Neuburgk, Doblen, Kandow, Alswangen, Schründen, Prawenburg, Zabel, *tum & illas arces, quæ Nobis oppignorata sunt*, Goldingen, Hasenpoth, Durben, Windaw, *in summa octuaginta millium. Arcem vero Grobin in quinquaginta millibus Illustrissimo Principi Domino Alberto, Marchioni Brandenburgensi, in Prussia Duci, itidem oppignoratam, & illas quidem summas Illustritati ejus remittimus, Arcem vero Grobin ære Nostro apud ipsum Illustrissimum Dominum in Prussia Ducem eliberabimus, ac dabimus operam, ut ab ipsa oppignoratione primo quoque tempore eliberetur, atque in possessione Illustritati suæ tradatur. Ad eundem modum & arcem Bausko ex possessione & usufructu Reveren-*

dis-

diffimi & Illustrissimi Principis, Domini Archiepiscopi Rigensis, libera-
linus, & ut ejus possessio ad Festum Paschæ Illustritati ejus tra-
datur, curaturi sumus. Ex altera vero parte Dunæ solam ar-
cem Dunemundam Illustritati ejus ad tempora vitæ concedimus.

Pro Nobis vero, & Serenissimis Successoribus Nostris, *ra-*
tione susceptæ defensionis, & aditorum, ac etiam nunc adeundorum,
multorum periculorum & certaminum, quæ Nobis pro Livonia pro-
pemodum jam desperatis rebus sumpsimus, totum tractum & o-
nem reliquam Provinciam ultra Dunam, vigore præsentis con-
tractus cum Illustritate ejus initi, reservamus.

Primum & ante omnia, arcem & civitatem Rigensem, cum
 omni, quod in ea antiquitus obtinuit, jure, dominio & propri-
 etate, meroque & mixto Imperio, apud Imperatores Romanos
 obtento, de quo Nobis Illustritas ejus condescendit, illudque
 Nobis resignavit, prout præsentibus resignat, cedit & condescen-
 dit, & *ab homagio, quo Civitas illa Rigensis Illustritati suæ tenebatur,*
absolvit, absolvereque & renunciare coram Legato Nostro in
Civitatem Rigensem per Nos ablegando publice, tum & paten-
tibus literis suis, etiamsi Civitas illa ei rei adversari velit, aut
quo modo reclamet, & ab ipso homagio liberos facere: nec non
omnia diplomata, ab Imperatoribus Romanis super ea re obtenta No-
bis tradere tenebitur, eamque sicut & reliqua omnia, quæ se-
quuntur, potestati, meroque & mixto Dominio Nostro, per-
mittere, sicut jam exnunc harum literarum vigore permisit,
ac permittit, tanquam scilicet eam civitatem, cujus salute &
conservatione salus & conservatio reliquæ Provinciæ nititur, ex
amissione vero extremum illi Provinciæ excidium, vicinis au-
tem dominiis Nostris præsens, certissimum & indubitatum, pe-
riculum impendat. In ea tamen Civitate Rigensi & arce, non
peregrinum aliquem alienigenam & adventitium ad gerendum
 K 2 *magi-*

magistratum & alia officia præficiemus, sed ex indigenis Germanicæ Livonicæque lingvæ & nationis. Et alterum quidem Officiale arcis, qui rei militari & præfidiis Nostris, alterum vero, qui rebus urbanis Burgravius præsit, ex Senatorio civitatis illius Ordine, per illos deligendo, per Nos autem confirmando, ad exemplum Civitatis Gedanensis, constituemus, qui tamen Nobis, Regi Poloniæ, Magno Ducatui Lithvaniæ, speciali jurejurando obstricti sint.

Sequentes vero civitates & arces, præfidiatus, præfecturæ, tractus, pro Nobis cesserunt, tam videlicet illæ, quæ adhuc in potestate Ordinis permanserunt, ut sunt arces Kircholmia, Ascherad, Duneburg, ad ripas Dunæ sitæ, Rositen, Lutzen, Triakaten, Ermis, Helmet, Karkus, Weifesten, cum tota Jervia, arx & Civitas nova Parnovia, Sahra, Rugia, Burtneck, & arx & civitas Wolmaria, Wendena, Wolfard, Arries, Segewalt, Schuien, Jurgeburg, Nithow, Lemborch, Rodderppeus, Neumole. Dein & illæ, quæ jam in potestatem hostis pervenerunt, & armis Nostris recuperandæ sunt, videlicet Ducatus Esthonia, Episcopatus Derbatensis, quantum in eo sua Illustritas interesse habet, cum omnibus illarum Nobilibus, Vassallis, curijs, fundis & universis bonis ad eas spectantibus, de quibus omnibus, certis personis, quæ adhuc ex Ordine Teutonico restant, nec non Consiliariis & aliis honestis Viris de Republ. Livoniensi bene meritis, pro judicio & arbitrio Nostro, servato delectu, adhibitaque in personis proportionem Geometricam, concedemus providebimusque. Munitionibus tamen interim omnibus in Nostra & Successorum Nostrorum potestate reservatis.

De persona tamen Illustrissimi Domini Magistri secus statuimus, tanquam de ea, quæ in Nos singulari fide & observantia semper propendit, præ ceterisque Regni Nostri se observantissi-

tissimam præbuit. Ideo parem gratiam & benevolentiam Nostram illi referre volentes, dignum existimavimus, cui *Locumtenentia titulum ac prerogativam* in Arce & Civitate Rigenſi concederemus, prout præſentibus concedimus, ut in ea reſideat, jus & iuſtitiam cum aliis Officialibus Noſtris adminiſtret, quam ad rem certum ſtipendium annuum illi ſuo tempore concedemus, assignabimusque.

Præterea inter cætera & hoc inter Nos & Illuſtritatem ſuam convenit, ut permutatione *Episcopatus Curonienſis*, pro Sonneburga arce, & curiis Leal & Habzel Illuſtriſſimus Holſatiæ Dux, Magnus, contentetur, quam ad rem Noſtram illi recipimus operam, ut cum reliqua Curonia, Episcopatu quoque Curonienſi Illuſtritas ejus potiatur.

Neve cum limitum indiſcuſſorum vicinis Illuſtr. ejus controverſiam aut difficultatem habeat, pro Regia Noſtra autoritate curabimus, ut primo quoque tempore fines ad præſcriptum pactorum Potzuolenſium & poſteriorum Vilnenſium regantur, & certi conſtituantur in tota illa vicinia limites; Interea vero neutra pars alteri damnum inferat, aut litem & difficultatem moveat.

Cumque tractus Dunæ ſurſum atque deorſum limites inter Nos & Illuſtritatem ejus conſtituat, æquitatis ratio poſtulat, ut medietate fluvij in piſcando & alijs commoditatibus ejus Illuſtritas perpetuo gaudeat, quæque Inſulæ, ſive mediamnes alteri partes vicinioreſ ſunt, apud eandem partem maneat.

Et cum hoc ſexennali bello, ſuæ Illuſtritatis, quam etiam Nobilitatis Curonienſis, præcipue vero eorum Diſtrictuum, qui penes Nos manebunt, vires exhaustæ ſint, relaxatam Illuſtritatem ſuam & Nobilitatem ab oneribus hujus belli, aut ſaltem
ut

ut hoc præsent aut nitantur, quæ commode pro modulo suo possunt, volumus. Alio autem tempore *eadem sit ratio, quæ Illustritatis Domini Ducis Prussæ.*

Neve etiam a Gedanensibus & Rigenfibus *ob as alienum contractum sua Illustritas molestetur*, Regia Nostra intercessione studebimus, ut aut *in gratiam Nostram sua Illustritas pecunia liberetur*, aut non prius, quam commode solvi possit, repetatur. Quemadmodum & *Wendensibus, Wolmariensibus, Pernovienfibus*, ex mera Nostra gratia & beneficentia Regi, in solvendis eorum debitis aliquid opis, per subministrationem rei frumentariæ & alterius generis commeatus, adferemus.

Monetæ etiam cudendæ facultatem *Illustri Domino Magistro concedimus*, ad pondus & valorem *Lithvanicæ*, & ut ejus promiscuus & indifferens usus sit, tam in *Lithvania*, quam in *Livonia*. Volumus attamen, ut ex una parte *Nostra effigies, vel insignia Regni & Magni Ducatus Lithvaniæ*, in altera *Illustritatis ejus*, exprimentur.

Si quid porro Illustritati suæ vendendum, impignorandum, permutandumve fuerit, super hoc Illustritati ejus libertatem facultatemque concedimus: ita tamen, ut ad Nos & Serenissimos Successores Nostros de eo primo loco referatur, Nobisque optio detur, si talem oppignorationem ipsi acceptare voluerimus: sin minus, tum *Illustritati ejus liceat, cui volet.*

Dabimus etiam operam, quando Ducatus *Esthoniæ* cum civitate *Revaliensi*, vel transactione aliqua justa, & nomini Nostro honorifica, vel per belli rationes, recuperatur, ut *Illustritati suæ æqua portio, vel in bonis, vel pecunia, concedatur*; sumptibus belli, si hoc nomine contra Serenissimum *Sveciæ Regem* infumendi erunt, ante omnia Nobis refusis.

Tormenta item bellica, quæ Nobis ad præsens in cessione arcium & civitatum relinquuntur, bello confecto, pro ratione quantitatis qualitatise, a Nobis restituantur.

Judæis vero nulla per totam Livoniam commercia, vectigalia, teloniave ullo unquam tempore concedemus.

Curabimus etiam, ut interea temporis, dum a Magno Ducatu Nostro Lichvanix absumus, & *negotium subjectionis in Polonia ex parte Regni tractamus, Livonia necessariis copiis militariis*, tam ad *præsidia castrorum & civitatum*, quæ id a Nobis postulaverint, quibusve id necesse fuerit, quam ad *arcendam subitanæ incursonem hostilem*, in futurum eventum instruatur & firmetur.

Hæc omnia & singula Nos prædicto Principi aliorumque Ordinum ac Civitatum Nunciis sacrosancte & religiose servaturos, Nos jurejurando spondimus. *Ipse autem Princeps pro se & suis subditis, cæterorumque Ordinum, utpote universæ Nobilitatis & Civitatum Nuncii, vicissim fidem suam sacrosancte præstito solenni jurejurando obstrinxerunt, sicut & præsentibus obstringunt, quod ab hoc tempore & in posterum, in ea fide, voluntate & obsequentia, quam nobis semel detulerunt, constanter permansuri & firmiter perseveraturi sint, tanquam fidelem Vasallum & subditos decet Imperio & potestati Nostræ subiectos.* Nos vero pari ratione Principem ipsum benevolentia & favoribus; subditos vero illius & Nostros clementia, & benignitate Nostra Regia, prosecuturos, ornaturos & aucturos, Nos recipimus & præsentibus, interventu jurisjurandi Nostri Regii, recipimus, harum testimonio literarum, quibus in fidem sigillum Nostrum præsentibus est subappensum.

Datum Vilnæ xxviii. Mensis Novembris, Anno Domini

M. D. LXI. Regni vero Nostri XXXII.

Privi-

II.

Privilegia, Nobilitati a Divo olim Rege, Sigismundo Augusto, circa subjectionem universæ Livoniæ, indulta.

SIGISMUNDUS AUGUSTUS, Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque, &c. Dominus & Hæres, Notum facimus per præsentem literas, quorum interest, aut in posterum quoquo modo intererit, Universis: *Cum Livonia Provincia gravi ac diuturno Moschico bello, multisque cladibus afflictæ, vastata, atque magna ex parte in potestatem hostium redacta esset: cumque & propter multarum civitatum, arciumque & propugnaculorum, amissionem, & ob maximam in omnes partes depopulationem vastitatemque, ferro atque igni in ea allatam, & propter quotidianas incursiones, magnumque hostis ad ejus reliquias occupandas apparatus, ad eam angustiam ac difficultatem Ordines illius redacti essent, ut nequaquam opibus viribusque propriis statum suum defendere, atque se a servitute crudelitatemque hostili tueri ac vindicare possent;*

Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus *Guilielmus, Archiepiscopus Rigensis*, Marchio Brandeburgensis, Stettiniæ, Pomeraniæ, Cassubiorum & Vandalorum, Dux, Rugiæ Princeps, Burggravius Norinbergensis, ac Illustrissimus Dominus, *Gotthardus Ketlerus, Equestris Ordinis Teutonici in Livonia Magister*, Statusque & Ordines Livoniarum universi, & Civitatum Nuncii, dum & omnia domestica præsidia sua convulsa, & se ab aliorum præsidiis destitutos animadverterent, magnam autem spem in Nostro ditionum Nostrarum auxilio deponerent, matura delibera-

beratione habita, publicoque & concordi omnium consensu, *se Provinciamque suam in fidem & potestatem Nostram tradiderunt, ac in perpetuum ditionibus dominisque Nostris, ad instar Terrarum Prussiæ, adjunxerunt & incorporarunt.*

Itaque Nos & foederibus & vicinitate conjunctæ Nobis Provinciæ periculo, clade, vastitate, servitute permoti, & pro Christiani Principis Officio pertinere ad fidem Nostram intelligentes, ut homines Provinciamque Christiani nominis a cæde, populatione, servitute, barbari ac crudelis hostis prohibeamus, eosdem in fidem & ditionem Nostram accepimus. Qua quidem fide ac necessitate, in jure, libertate, fortunis, omnibusque commodis cærerorum subditorum ac dominiorum Nostrorum conservandis & tuendis obstrictos esse, Nos devincimus & obstringimus.

Cum autem inter reliquos Status ejusdem Provinciæ Livoniæ, qui ad profitendam & recognoscendam subjectionem suam apud Nos comparuerunt, universus Equestris Ordo totius illius Provinciæ, nempe ipsa Nobilitas, indigenæ tam ultra citraque Dunam habitantes, per certos Nuncios, & Plenipotentes suos, videlicet Nobiles, Rempertum Gilzemium, Juris Doctorem, Gregorium Francken, Fabianum a Borch, Henricum & Joannem de Medhem, cum sufficienti plenipotentix suæ mandato, sigillis multorum Nobilium ex tota Provincia Livoniæ consignato, apud Nos comparuissent, Nosque suo ac totius Nobilitatis Livonicæ nomine, de confirmatione jurium, libertatum, privilegiorum & immunitatum suarum, humiliter atque suppliciter compellassent; Obtulerunt Nobis in scriptis cerra capita seu articulos, quos a Nobis in omnibus eorum punctis, clausulis & conditionibus, confirmari, approbari & ratificari, debita cum in-

stantia supplicaverunt ; Quorum quidem capitum seu articulo-
rum tenor de verbo ad verbum sequitur , & est talis :

I. Primum & ante omnia Sacræ & Serenissimæ Majestati
Vestræ, Domino nostro Clementissimo, & tum libertatis no-
stræ vindici, tum & liberatori, in quo omnem spem & fidu-
ciam liberationis nostræ concepimus, debita qua par est humi-
litate, nostro totius Nobilitatis Livoniæ nomine supplicamus,
ut Sacrosancta nobis & inviolabilis maneat Religio, quam juxta
Evangelica Apostolicaque scripta purioris Ecclesiæ, Nicænæ Syn-
odi, Augustanamque Confessionem, hætenus servavimus, ne-
ve unquam ullis sive Ecclesiasticorum, sive Sæcularium, præ-
scriptis, censuris & adinventionibus, gravemur turbemurque
quovis modo ; quod si præter spem acciderit, nos tamen juxta
Sacrosanctæ Scripturæ normam, qua præcipitur plus Deo, quam
hominibus, obtemperandum esse, nostram retineamus Religio-
nem, consuetasque ceremonias, neque nos in ulla ratione ab
hac avelli sinamus. Si vero errores, quorum malus ille Dæ-
mon autor est, in illa suboriri contingeret, ut hisce dirimendis
tollendisque Evangelici Apostolicique Doctores purioris Ecclesiæ
Augustanæ Confessionis adhibeantur.

II. Proximum est, ut Ecclesiæ conserventur, collapsæ re-
stituantur, & quæ ministris puri Evangelii Doctoribus sive Con-
cionatoribus, & istorum honesta sustentatione, non provisæ,
ut hisce ex liberalitate Sacræ Regiæ Majestatis provideatur ; &
siquis census fundique hisce adempti, vel suppressi fuerint, ut
illi vel restituantur, vel æquivalente pretio compensentur.

III. Ne pauperes negligantur, illorum enim juxta atque
Religionis rationem habendam esse censemus. Cum nobis por-
ro constet, quanta sit calamitas pauperum, qui hac bellorum
clade

clade ex divitibus pauperes facti sunt, suppliciter petimus, ut collapsa hospitalia bonaque illis olim consecrata restituantur, & in quibus ante locis antiquitus erecta nulla fuerint, ut erigantur, & tam a Sacra Vestra Regia Majestate, quam a Principe nostro, pro Regia munificentia & liberalitate, dotentur. Quo facto CHRISTVS, qui hæc in se collata reputabit, Vestræ Regiæ Majestati, Regnorum ditionumque suarum feliciorum splendidioremque faciet gubernationem. Ac cum hoc bello (proh dolor!) afflictissimæ, maritis parentibusque cæsis, multæ viduæ, orbæ parentibus virgines, in eam egestatem redactæ sint, ut, quo vitam tolerant, vix habeant, obnixè oramus, ut inprimis de collegiis cœlibum virginum ita constituatur, ut afflictissimæ & miserrimæ viduæ virginesque maritis parentibusque orbatæ, in hæc recipiantur, necessarioque victu amictuque prospiciantur, donec vel cœlibem optent vitam, vel sanctum petant matrimonium. Neque enim in hoc vel cœlibum virginum, quarum numerus non ita magnus est, vel præfectorum earundem privatum commodum, sed commune potius bonum spectandum est. Vtque idem cum Cœnobiis Monachorum, si illa Sacræ Regiæ Majestati Vestræ aliquando ex manibus hostium restituta fuerint, constituatur, propter miseros exanimatos senes, & pupillos parentibus orbos, paternisque bonis destitutos, qui in iisdem ali, educari, & humanioribus literis erudiri, poterunt, cum maximo Reipublicæ commodo. Ita enim ex Cœnobiis præfatis vetus Collegiorum forma restituetur, ex quibus honorifica Ecclesiæ & Reipublicæ organa, quandocunque necessarium fuerit, depromi poterunt.

IV. Cum nihil Respublicas magis quassare atque concutere solcat, quam legum, consuetudinis atque morum, mutatio; Sacra Regia Majestas Vestra bene constitutas Respublicas hac

ratione, non modo servandas, sed collapsas restituendas, prudentissimo atque vere divino consilio censuit, quod per Illustrissimum atque Magnificum Principem ac Dominum, Nicolaum Radziwil, in Olyka & Nieswicz Ducem, Palatinum Vilnensem, Dominum nostrum clementissimum, Principibus, Nobilibus, Civitatibus, atque Statibus Livoniæ, sub ipsius Sacræ Regiæ Majestatis plenæ potestatis mandatique proposito scripto promiserit, nobis non solum Germanicum Magistratum, sed & jura Germanorum propria atque consveta, concessuram, permissuram, atque confirmaturam se esse, quod & ad præsentis status conservationem, & collapsi erectionem restitutionemque, facit plurimum. Ut autem certum atque commune aliquod Provinciale jus, quo omnes Provinciales teneantur, ex consvetudinibus, Privilegiis, latisque sententiis, autoritate Vestræ Sacræ Regiæ Majestatis, constituatur, etiam atque etiam oramus, ut ad eam rem certi homines, in Jurisprudentia versati, ex autoritate Majestatis Vestræ designentur, qui talem formulam Juris Provincialis concipiant, componant, & communibus Reipubl. Livoniæ Ordinibus consentientibus ad recognoscendum, confirmandum & promulgandum, Vestræ Sacræ Regiæ Majestati offerant.

V. Ut solis indigenis, & bene possessionatis dignitates, Officia & Capitaneatus, *ad instar Terrarum Prussie*, conferre dignetur, prout nobis Regiæ Majestatis nomine promissum est, atque præscribantur nobis dignitates, officia & Capitaneatus, & quando & quibus quisque præficietur.

VI. Quamvis inficias ire non possumus, *appellationis remedium ad Tribunal Regium, superioritatem Sacræ Regiæ Majestatis maxime respicere*, neque nostri instituti sit, illam attenuare vel-
le :

le: Tamen putamus, Sacram Regiam Majestatem, propter commodum & profectum Provincialium, aliam viam, & eam quidem compendiosiore, & consensus communis arbitrio, & Vestræ Regiæ Majestatis approbatione, invenire constituereque posse, ne vel propter itinerum difficultatem, locique intercapedinem maximam, vel propter miserorum inopiam, plures causas in judicia delatas differri, & divitibus improbis, malevolisque hominibus insolentiæ materiam præberi, contingat; consultum itaque nobis videtur, ut Sacra Regia Majestas Vestra in Civitate Rigenfi, tanquam totius Provinciæ Metropoli, certos Judices seu Senatores Suos constituat, idque ex indigenis per nostrum Equestrem Ordinem delectos, per Majestatem vero Vestram confirmandos, qui semel bisve in anno Rigam statis temporibus una conveniant, & causas appellationum, ex auctoritate Majestatis Vestræ, decident: ab illo vero Senatus Majestatis Vestræ judicio, in causis gravibus, & maximi momenti, ad Tribunal Majestatis Vestræ, non minus ex Archi-Diœcesi, quam ex Majestatis Vestræ, & illustrissimi *Domini Magistri* ditionibus, hoc est ex tota Provincia, ad Majestatem Vestram, *tanquam ad supremum & hereditarium Dominum nostrum, appelletur*; Ita tamen, ut temerariæ & frivolæ appellationes præcidantur, statuatur expressa pœna in temerarie appellantes, & extrahentes litem sine justa, legitima & probabili ratione, & ut taliter delinquentes condemnentur in decimam partem causæ, cujus dimidia pars filco Majestatis Vestræ, altera dimidia pars appellato, dependatur.

VII. Cum hoc proprium Regium decus sit, atque ipsa Majestas, quæ neminem vel minima læsione offendere, unicuique quod suum est tribuere, quod uniuscujusque est, ex amplitudine munificentiae suæ adaugere, consuevit, liberalissime Vestræ

ſtræ Sacræ Regiæ Majeſtatis nomine promiſſum eſt nobis omnibus atque ſingulis, de quorum nomine miſſi ſumus, quod nobis atque iſſis, beneficiorum, feudorum, a Principibus & prædeceſſoribus ſuis acceptorum diplomata, conſignatas literas, poſſeſſiones, conſuetudines, privilegia, ac libertates, & quæcunque longiſſimo temporum uſu acquiſiſſent obtinuſſentque, inviolabiliter ſervari & confirmari, ſed ſi quæ majora iſſis omnibus atque ſingulis ex uſu eſſe poſſent, quod ea quoque ex Regia liberalitate de novo concedi deberent. Quam Regiam facilitatem, clementiam & benignitatem ut obſervanti pectore animorum noſtrorum proſequimur; ita eam fortunis noſtris omnibus, vita, ſaluteque ipſa demereri, ſedulo parati erimus. Proinde petimus, qua decet humillima obſervantia, ut non modo quæ antea dicta ſunt præſtentur nobis; verum cum plures ſint in Livonia, qui cum conſangvineis ſuis atque aliis familiis, juſ ſimultanæ ſive conjunctæ manus contrahendi facultatem olim naſti ſunt, ut hoc ipſum privilegium, a Veſtra Sacra Regia Majeſtate cæteris quoque omnibus, videlicet univerſæ Nobilitati, æque illis, qui ſub dominio *Domini Magiſtri* cæterorumque Principum manſuri, ac illis, qui Sacræ Regiæ Majeſtati Veſtræ immediate ſubdiri futuri ſunt, noſtrisque perſonis ex liberali favore, pro Regio Veſtro ſplendore atque amplitudine, gratioſiſſime concedatur, in omnibus illorum bonis feudalibus, quæ modo obtinent, quæ in futurum quovis modo, ſive ſpeciali gratia, ſive contractu licito, obtinere poterunt, non modo cum conſangvineis, affinibus, ſed aliis quoque exteris familiis atque ſociis, tale juſ ſimultanæ ſive conjunctæ manus coire atque contrahere; hoc eſt, ut habeamus liberam & omnimodam poteſtatem, de bonis noſtris diſponendi, dandi, donandi, vendendi, alienandi & in uſus bene placitos, non re-

quiſito

quisito Majestatis Vestræ consensu & alterius cujusvis superioris, convertendi.

VIII. Si forte in hac belli calamitate, deprædatione, igne vel alio casu, cujusque diplomata, monumenta privilegiorum, libertatum, aliarumque concessionum atque obligationum, amissa, absumpta, perditaque essent, ut illa a Sacra Regia Majestate novis diplomatis, non modo innoventur, si de bonorum hæreditatione tranquilla atque continua possessione constiterit; Verum ut etiam obligatarum literarum, quæ hoc tumultu bellico perditæ sint, fructu ii non careant, qui duorum vel trium testium autoritate obfirmare possint, tales literas penes ipsos fuisse, & ex adverso de soluto, numerato, vel satisfacto, per alia literarum argumenta nil constet.

IX. Ut Sacra ipsius Regia Majestas Nobiles atque Proceres Livoniæ omnium honorum, dignitatum, jurium, libertatum atque prærogativarum, quibus hætenus tam Ecclesiastici, quam Sæculares, Barones, atque Nobiles Domini, Regni Polonici utuntur & fruuntur, juxta formam atque modum, quibus Pruteni sub Sacra ipsius Regia Majestate positi ab ipsa obtinuerunt, participes facere dignetur.

X. Ut nobis libertatem gratiæ (ut vulgo appellant) pro Regia benignitate concedat, quemadmodum in successione feudorum subditi Ducatus Esthoniæ, Harriæ, Wironiæ, ac Diocesis Rigenfis, olim a Regibus Danorum singulari beneficio usque in hunc diem obtinuerunt, ut eodem modo nos ejusdem privilegii fructum, ex Vestræ Sacræ Regiæ Majestatis ampliore augustioreque munificentia, capeßere, atque cum perpetua Augusti nominis celebratione posteris nostris relinquere possimus; hoc est, ut habeamus potestatem succedendi, non modo in descendenti, sed etiam in collaterali, linea utriusque sexus; Ita tamē,

men, ut præferatur masculinus, & sæmellæ pro modo facultatum dotentur; masculis vero non existentibus, sæmellæ in omnibus succedant, *salvo tamen Majestatis Regiæ jure fisci, seu jure caduco.*

XI. Cum nos Sacræ Regiæ Majestati Vestræ, illiusque Regno, Magno Ducatui Lithvaniæ, ac ditionibus, inevitabili necessitate in hisce nostris angustiis, quibus *propter barbari hostis insolentiam ad extremum cum Principe nostro redacti, & ab Imperio Romano deserti, nos, vitamque nostram, parentes, uxores & liberos, tueri non possumus, sed medius fidius in hostis crudelissimi potestatem venire oportuerit, priusquam ab Imperio defenderemur, in subjectione consenserimus*; Sacra ipsius Regiæ Majestas efficiat, quemadmodum cautum est, ut propter hanc Principis nostri deditionem, nosque subditos, apud invictissimum Imperatorem, Electores, Principes ac Status Romani Imperii, tueatur honorem, substantiamque nostram, *ne censura Imperii publica, aliave infami nota vexemur, damnove afficiamur, quin potius indecimus conservemur.*

XII. Ut nos in posterum a Sacra Regiæ Majestate non solum contra Moschum, sed quoscunque hostes nostros, conjunctis Regni Poloniæ omniumque ditionum suarum viribus, de facto defendamur, hostem in propriis ditionibus integra belli mole quamprimum adoriamur, ne vel hostilibus, vel sociis armis, sociorum terris graviora majoraque damna inferantur: Melius etenim est ex hostium sanguine æstare, quam nostri sociorumque deprædatione perditioneque saginari.

XIII. Ut nemo in suis graniciebus atque constitutis limitibus prædiorum suorum, qui ex certis monumentis liquent, perturbetur, sed in possessione illorum a Sacra ejus Regiæ Majestate

jestate tueatur. Si vero qui limites temporum vetustate corrupti amissive essent, ut illi sive per delegatos, sive per arbitros, prout æquitatis postulaverit ratio, innoventur restituanturque. Ubi vero in terris Livoniæ dispersi inter se Nobilium, item rusticorum, agri habentur, & ut Germanice appellantur, *Streu-
lande und Hakenlande*, isti secundum consuetam mensuram unicuique integri, absque ulla diminutione, læsioneve permit-
tantur, ut scilicet juxta veterem præscriptam formam quilibet uncus aut mansus agri, quem vulgo *Haken* nominamus, sexa-
ginta sex funes, sive ut dicitur, bastas, quarum bastarum quælibet sexaginta sex Faden contineat. Quæ vero ex vastis nemoribus,
multo longoque sudore acquisita, primi occupantis, juxta ju-
ris communis ordinationem, manebunt, nisi prior occupans
illa deinceps pro derelicto habuisset ac alius ea abunde posse-
disset, legitimeque præscripsisset, ut is quoque in tali possessio-
ne retineatur, tueaturque.

XIV. Vt Nobilibus Livoniæ integrum atque liberum sit,
per Regnum Poloniæ, Magnum Ducatum Lithvaniæ, aliasque
sux Regiæ Majestatis ditiones, Regalibus viis, & ubicunque
ipsis negotium fuerit, absque ulla remoratione telonii alia-
rumve datiarum impositione, vel requisitione, libere ire atque
transire, mercatoribus exceptis, idque tam terra, quam mari,
cæterisque fluminibus, cum omni immunitate permittatur. Et
si aliquem istorum in præfato Regno, Magnoque Ducatu Lithva-
niæ, aliisque ditionibus, quidquam deponere contingat, ut idem
sine ulla molestia, ulloque telonii & quarumvis aliarum datia-
rum gravamine, inde revocari & reduci, quandocunque visum
fuerit, integrum liberumque maneat.

XV. Vt, confecto hoc bello in Livonia, veteres regales &
communes strata restituantur in pristinum statum, servantur-
que, reliquæ vero ab usu communi alienæ præcludantur, pro-

pter varia incommoda, quæ ultro citroque dominis vicinis eorumque subditis inde suboriri possunt.

XVI. Ab hostibus pro defensione communis patriæ capti, & postliminii jure, & redemptionis beneficio per Vestram Sacram Regiam Majestatem fruantur atque gaudeant, ut, etsi servitutis calamitate mortui censeantur, tamen spe recuperandæ libertatis vivere videantur.

XVII. Quamvis major pars Nobilitatis per hostem partim bonis suis Feudalibus spoliata, partim diuturnitate belli fortunis exhausta, ut uxorum atque liberorum sustentationis plerisque plane nihil, aliis vel minimum, supersit; tamen illos singularis erga Sacram Vestram Regiam Majestatem observantia, item fortunarum, libertatum, dignitatis, vitæ etiam atque salutis propriæ, respectus eo impellunt, (quæ ipsis partim beneficio Vestræ Sacræ Regiæ Majestatis hætenus utcunque servata sunt, partim Dei beneficio servata ac restituta iri sperant) ut non modo ipsam omni honore venerentur, sed vita atque salute ipsa illud libenter contestabuntur. Et cum plurimi nostrorum nihil reliquum habeamus præter vitam, hanc parati sumus quoquo tempore apud Sacram Regiam Majestatem Vestram exponere: Reliqui vero etiam si & ipsi belli quinquennalibus sumptibus exhausti; tamen se illi offerunt, & nos una cum eis offerimus ad omnia, quæ possibilia esse poterunt, speramusque, Vestram Sacram Regiam Majestatem, si ad expeditionem bellicam eo, quo consueveramus, equitatu propter exhaustas vires prodire non poterimus, illud non tam ulli neglectui, aut protervitati, sed impossibilitati, imputaturam esse. Postulamus itaque, ut unusquisque secundum restantes facultates bellicam expeditionem Sacræ Regiæ Majestati Vestræ serviat, non autem secundum eas, quas ante, rebus integris stantibus, obtinuit, & ut eodem plane modo,

modo, si qui extra numerum sui debiti ac soliti equitatus ac fervitii, in honorem atque commodum Sacræ Regiæ Majestatis Vestræ, plures equites atque milites educere possent ac vellent, stipendia conferantur, quemadmodum cæteris Sacræ Vestræ Regiæ Majestatis, Regni, & Magni Ducatus Lithvaniæ, incolis numerari & conferri consueverunt, utque id tam in præsentī, quam futuris, belli temporibus perpetuo servetur.

XVIII. Cum digna vox Majestate Regnantis sit, fateri, Imperium subiectum esse legibus, ne deinceps ullus Princeps, ullus Magistratus, sive superior, sive inferior, vel quivis alius, extra cognitionem causæ, Nobiles vasallos, vel quosvis alios, possessionibus temere exuat, destituat, spoliare: sed si quid juris in alium habere quisquam putarit, hoc ipsum coram judicio ordinario Senatorum Majestatis Vestræ Regiæ, vel Provinciali conventu, experiatur. Non enim æquum est, ut in propria causa quis ipse sit iudex. Sicut enim jus oritur ex facto; ita de uniuscujusque facto aut culpa non nisi mediante jure, lege & sanctione, per Judicem decidi debet. Nemo itaque in posterum causâ indictâ, non convictus, neque legitimo juris processu damnatus, fortunis aut facultatibus suis exuatur, quemadmodum antea exuti sunt nonnulli honesti, & in suos Principes & Magistratus obedientes, fideles & officiosi, cives. *Et ut in tali facto liceat oppresso ad Tribunal Sacræ Regiæ Majestatis Vestræ Regium, extraordinarie, coram Notario, instrumento gravaminis, & de salvo conductu ad cognitionem causæ Sacræ Regiæ Majestatis Vestræ, supplicare.*

XIX. Ut nullus, cujuscunque eminentiæ aut conditionis existat, personis, castris, domibus aut possessionibus alicujus, ullam violentiam inferre, incursiones facere, in publicis stratis insidias ponere, præsumat. Qui autem super his convictus, ut

juxta leges capitis pœna plectatur. Simili modo hi, qui honestas matronas, viduas, virginesque raperent, vel per vim stuprarent, comprimerentve, cum alias ipsis omnis debeatur honos atque reverentia, ac merito, ut eodem capitis supplicio puniantur.

XX. Cum etiam mercatores, præsertim peregrini sive exotici homines, in Nobilitatis ac civitatum injuriam, pelles, frumenta, lupulum & alia mercium genera, in villis ac pagis clam & publice coëmere, negotiationesque illicitas exercere, soleant, ut illud Vestræ Sacræ Regiæ Majestatis autoritate caveatur, prohibeaturque, ne id de cætero fiat. Vt autem ratio Dominorum Nobilitatisque habeatur cum pellibus ferarum & bestiolarum, Sacra Regia Majestas Vestra providebit.

XXI. Quemadmodum antiquitus omnibus Livoniæ Proceribus, Nobilibus, Equitibus, Vassallisque libera in universum hucusque ferarum lustra atque meatus fuerunt, ipsaque venatio liberrima, ita sylvarum, nemorum, pascuorum, pratorum actuumque, liberrimum habuerunt usumfructum, quod ex feris bestiolisque sylvestribus pelles, quas vulgo *Wildverck* nominat, ex nemoribus sylvisque omnium lignorum usum, qualemcunque meliore fructu habere obtinereque potuerunt, quod *Waldtverck* dicimus, in omnibus speciebus ejusdem, in cinerum sive liquoris picei extractione, sive aliis lignorum diversis sectionibus, is comparari unquam poterat; Ita quoque mutua atque transitoria fiat & est adhuc hodie servitus, qua ultro citroque alter in alterius fundo liberrima habet apum pascua & mellifluas arbores. Quemadmodum hæc omnia investiturarum monumentis, longissima præscriptaque consuetudine, adhuc hodie ab omnibus Nobilibus obtinentur & servantur; Ita quoque omnes Nobiles atque Proceres Livoniæ hætenus habuerunt Jus coquendæ

quendæ cerevisiæ, illiusque ad suas tabernas vendendi potestatem, absque ullius impedimento, vel datiarum vel assisnariorum gravamine. Ne vero in posterum callidis officiariorum adinventionibus, ne dicamus expilationibus, in talibus libertatibus quoquo modo graventur, petunt Nobiles ac Proceres Livoniæ, ut hæc specialius privilegio Regio explicentur, ne omilisa impræsentiarum, nocuisse olim, sed quæ expressa jam prodesse & in futurum & perpetuum profuisse, videri poterunt; publica tamen contributione, & alio vectigali, communi consensu Ordinum & universæ Nobilitatis, ad Sacræ Regiæ Majestatis Vestræ & Reipublicæ necessitatem, pro tempore decernenda, semper excepta.

XXII. Vt rustici, qui vel per Principis concessionem in alicujus potestate fuerunt, ab aliis non capiantur, neque detineantur, sed ad ejus, cujus interfit, postulationem exhibeantur, nisi certis diplomatum argumentis, vivisque testibus edocere quis poterit, illos sibi a legitimis ipsorum Dominis concessos atque translatos esse, manebunt in potestate ejusdem, in quem eum in modum concessi translatique fuerunt, alias restituantur secundum receptum morem & antiquam consuetudinem Livoniæ.

XXIII. Vt hætenus Nobilium rustici ad sola Minorum suorum opera fuerunt obstricti: Ita petimus provideri, ne ad alia servitia in libertatis nostræ præjudicium cogantur, sed ut antiqua consuetudo observetur.

XXIV. Vt fines terrarum diligenter observentur, ne prædones & grassatores ingrediendo impune grassentur.

XXV. Ne lites atque controversiæ transactionibus judicatæ vel sopitæ in posterum resuscitentur, Suæque Sacræ Regiæ Majestati

jestati inclytisque Senatoribus molestiam inferant, *ut in genere transactiones ac definitiva sententiæ omnes a Principibus Livoniæ dictæ latæque per Sacram Regiam Majestatem Vestram confirmantur.*

XXVI. Cum sæpenumero in Livonia acciderit, quod nonnulli Nobiles a propriis rusticis clam occisi sint; Ut vero in posterum a talibus flagitiis deterreantur, petunt Nobiles Livoniæ, ut de singulari gratia, merique Imperii Sacræ ejus Regiæ Majestatis potestate, suis curiis capitalis civilique judicii privilegium, quemadmodum Nobiles Estoniæ Ducatus olim a Regibus Danorum consecuti sunt, & in hunc usque diem obtinent, annectatur concedaturque.

XXVII. Ultimo, cum ex Monetæ inæqualitate hæctenus varia & inexplicabilia damna atque incommoda Livoniæ illata sint; petimus de illa etiam certum quid constitui, scilicet, ut ea excudatur in posterum moneta, quæ in gravi valore & æstimatione par Polonicæ & Lith. existat, ut ultro citroque Polonica Lithvanicaque moneta in Livonia, Livonica e converso in Polonia & Magno Ducatu Lithvaniæ, currat.

Nos itaque SIGISMUNDUS AUGUSTUS, Rex Poloniæ, & Magnus Dux Lithvaniæ, præfatus. &c. præinsertos articulos XXVII. & humiles supplicationes universi Equestris Ordinis Nobilitatis Livonicæ, tanquam justas ac legitimas, *autoritate Nostra Regia, tanquam directus Dominus, cui merum & mixtum Imperium in totam Provinciam, vigore præsentis subjectionis Nobis professæ, competit, in omnibus earundem postulationum & articulorum clausulis, punctis & conditionibus confirmandos, approbandos & ratificandos esse, duximus, prout confirmamus, approbamus & ratificamus præsentibus hisce literis Nostreis, decernentes eas abhinc, & in posterum, robur debitæ & perpetuæ firmi-*

firmitatis obtinere debere, utili tamen dominio Illustrissimi *Domini Magistri* per hanc confirmationem Nostram, in terris Illustritatis ejus, nihil derogantes, harum testimonio literarum, quibus, in fidem præmissorum, sigillum Nostrum præsentibus est subappensum. Data Vilmæ, feria sexta post Festum Sanctæ Catharinæ, Anno Domini M. D. LXI. Regni vero Nostri Anno XXXII.

III.

Juramentum Regis Poloniæ, circa subjectionem præstitum.

EGO Sigismundus Augustus, Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lith. Russiæ, Prussiæ, Mazoviæ, Samogitiæ, Livoniæque Dominus & Hæres, juro, spondeo & promitto, ad hæc Sancta DEI Evangelia, quod omnia jura, libertates, privilegia, immunitates Provinciæ Livoniæ, Ecclesiasticas & Sæculares, Ecclesiis quoque & Spirituali earum statui, Archiepiscopo, Episcopis, Principibus, Magistris, Capitulis, Commendatoribus, Advocatis, Nobilibus, Vasallis, Civibus, incolis, & quibuslibet personis, cujusque status ac conditionis existentibus, per Imperatores Romanos & alios quoscunque Reges, Duces, Principes, Ordinis Teutonici Magistros, & alios legitimos Magistratus, illi Provinciæ & Statibus concessas, manu tenebo, servabo, custodiam, & attendam in omnibus conditionibus atque punctis. Omnia illicite ab eadem Provincia alienata, aut per hos belli tumultus Moschorum avulsa, pro posse meo & conjunctarum Provinciarum mearum, ad proprietatem ejusdem Provinciæ, armis sive pactionibus recuperabo, aggregabo; Terminos ejusdem Provinciæ non minuam, sed pro posse meo dimi-

diminuta & in hostium potestatem redacta recuperabo, defendam & dilatabo. Sic me DEUS adjuvet, & hæc Sancta Evangelia.

IV.

Juramentum Ordinum Livoniæ, Sigismundo Augusto, Vilnæ, per Legatos præstitum

NOs Commendatores, Advocati, Nobiles, Vasalli, Cives, Civitatum Proconsules, Consules, nostro & reliquorum nostrorum amandatorum nomine *promittimus & juramus, quod ex nunc & deinceps fideles & obedientes erimus Serenissimo Principi & Domino, D. SIGISMUNDO AUGUSTO, Dei gratia Regi Poloniæ &c. pleno titulo, &c. Domino & Hæredi, ejusque Successoribus Regibus, ac Regno Polonia, Magnis Ducibus, & Magno Ducatui Lithvania; Suæ Sacræ Majestati Regiæ, Regno ac Ducatibus assistemus, necnon ejus Successoribus, contra quoslibet inimicos, quibuscum nullos tractatus, nulla fœdera, inducias aut contractus, faciemus, sine Suæ Majestatis Regiæ consensu & approbatione; Sed nos in omnibus fideles, observantes & obsequentes, omni loco & tempore, præstabimus, consilium & alterius generis mandata nobis credita, ad suæ Sacræ Regiæ Majestatis damnum, non revelabimus, sed fideliter exequemur, omnemque machinationem, quam practicari suboleverimus in præjudicium Regiæ Majestatis & Ducalis dignitatis, custodiemus, præcavebimus, & pro posse nostro, summa fide impediemus. Sic nos DEUS adjuvet, & Sacrosanctæ Evangelicæ veritatis professio, necnon Crux, supplicium, ac mors Domini nostri JESU Christi.*

V. Jura-

V.

Juramentum Magistri Livoniæ

EGO N. Juro, quod ab hac hora & deinceps *fidelis ero & obediens Serenissimo Principi, pleno titulo, &c.* Domino & Hæredi, profectum illius fideliter procurabo, in negotiis Regiis & Ducalibus fideliter consulam, & secreta, quæ mihi qualitercunque concredita & communicata fuerint, in eorum detrimentum nemini pandam. Sic me DEUS adjuvet, &c.

VI.

Incorporatio Ducatus Curlandiæ & Semgalliæ cum Regno Polonia,

Lublîni, d. 3. Aug. A. 1569. signata

Sigismundus Augustus, Dei gratia Rex Poloniæ, M. D. Lith. Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kijoviæ, Volhyniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Significamus præsentibus Literis Nostreis, quorum interest universis & singulis: Quod cum Illustr. D. Gothardus, in Livonia Curlandiæ & Semigalliæ Dux, Generosos, Fridericum a Kanicz, & Michaelem a Brunow, Consiliarios & Senatores suos ad Nos Regnique Nostri Ordines cum certis mandatis ablegavisset, atque hi ipsi literis fidei suæ plenipotentix prædicti Illustris Domini Ducis demonstratis, id sibi ab Illustritate sua injunctum esse dicerent, quo nomine Illustritatis a Nobis Regnique Ordinibus postularent, ac enixe peterent, ut, quoniam negotium Unionis Regni Nostri cum Magno Ducatu Lithvaniæ ad salutarem finem exitumque optatum jampridem DEO immortalis adjuvante perduxissemus,

N

tem-

tempusque adesset, quo Livoniæ quoque a barbaro & truculento hoste majorem in modum populatæ & afflictæ per Nos aliquando consuli possit, *subjectionem Illustris Domini Ducis & subditorum ejus, de communi sententia atque assensu Omnium Ordinum Regni cum Ducatu Lithvaniæ uniti, acceptaremus*: Nos, etsi memoria tenebamus, superioribus annis, quo tempore ab Ordinibus Livoniæ crebris literis atque nuntiis ad eam ipsam subjectionem acceptandam sollicitaremur, *sortem illius Provinciæ atque calamitatem miseratos, hanc ipsam privatim & persona Nostra, in fidem atque protectionem Nostram suscepisse*; tamen & illud etiam meminimus, cum prædicta subjectio præsentiam Senatus Polonici ac pleniorum deliberationem requireret, *rejecisse Nos hujus ipsius rei tractationem in tempus aliud ad eam rem conficiendam commodius*. Quod cum se Nobis obtulisset, faciendum esse existimavimus, flagitantibus præsertim Illustris Domini Ducis Plenipotentibus, & Unione Regni cum Magno Ducatu Lithvaniæ absoluta & perfecta, & ejus Illustris subjectionem per supradictos Plenipotentes Illustritatis ejus Nobis delatam de consensu & voluntate omnium Ordinum Regni & Magni Ducatus Lithvaniæ, ita ut ante dictum est, uniti, in præsentibus Regni comitiis acceptaremus, quemadmodum præsentibus literis Nostris acceptamus, *ipsamque Illustris Principem in fidem & clientelam Nostram Regni Nostrum cum omni Ducatu, & ditionibus Illustritatis suæ, publico Regni cum Magno Ducatu Lithvaniæ uniti nomine, recipimus*; nimirum ut ab eo tempore in posterum *Illustr. sua ejusque hæredes cum Ducatu Curlandico Semigallicoque Regno Nostrum cum Ducatu Lithvaniæ unito, tanquam uni & indiviso corpori, perpetuis temporibus subjiciatur & incorporetur, ac in clientela & defensione Nostra & Regni, cum Magno Ducatu Lithvaniæ uniti, permaneant*, speramus autem Illustritatem suam, & ejus Illustritatis posteros,

in ea fide, voluntate, subjectione, quam Nobis Regnoque cum Ducatu Litvaniae unito per supradictos Plenipotentes detulerunt, constanter permanfuros & firmiter perseveraturos.

Quibus Nos vicissim defensionem Nostram, Regni Nostri, ac conservationem omnium privilegiorum, libertatum immunitatum, a Nobis eisdem concessorum, libertatibus Nostri tamen Regni non adversantium, pollicemur atque promittimus; quæ Privilegia, immunitates, libertates, tum renovaturi, confirmaturi, & in pleniorum formam redacturi sumus, cum Illustras sua Nobis, Regnoque Nostro debitum homagium præstiterit. In cujus rei fidem & testimonium manu Nostra præsentibus subscripsimus, & sigillum Nostrum appendi iussimus. Datum Lublini, in Conventu generali Regni, die 3. Mensis Augusti, Anno Domini 1569. Regni vero Nostri XL.

X.

Formula Regiminis Ducatum Curlandiae ac Semigalliae in Commiss. Mitaviensi, *menfe Martio A. 1617. promulgata.*

NOs Joannes Kuczborski, Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Culmenfis ac Pomesanæ; Adamus Tavois, Samogitiæ, Maximilianus Przerebski, Zavichostenfis Castellani, Capitaneus Petricoviensis, Andreas Mleczo, Judex Terrestris Upiensis, Gvilhelmus Kochanski, S. R. M. Secretarius, Serenissimi & Potentissimi Principis & Domini, Domini Sigismundi Tertii, Dei gratia Regis Poloniae, Magni Ducis Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiæ, Livoniaeque &c. nec non Svecorum, Gothorum, Vandalorumque hæreditarii Regis, Domini

N 2

nostri

noſtri Clementiſſimi, Ordinumque Regni & Magni Ducatus Lithvaniæ, in Curlandiæ & Semigalliæ Ducatum, Diſtriſtumque Piltinenſem, plena cum poteſtate Ablegati Commiſſarii,

Significamus præſentibus literis Noſtris, quorum intereſt univerſis & ſingulis: Cum inter alia Commiſſionis in Curlandiæ & Semigalliæ hoc Ducatu obeunda negotia illud quoque injunctum Nobis eſſet, ut jura & leges certamque rationem & formam, qua & Ducatus hic recte & ordine regi & gubernari, & juſtitia iis, quorum intereſt, adminiſtrari poſſit, Autoritate noſtra Commiſſoriali præſcriberemus conſtitueremusque; Nos id ipſum æqua & diligenti, tum primorum pactorum, quibus hæc Provincia Regno Magnoque Ducatui Lithvaniæ adjuncta eſt, tum Decretorum Comitialium, Inſtructioniſque noſtræ, ratione habita, re cum Illuſtri Principe, Friderico, in Livonia Curlandiæ & Semigalliæ Duce, atque cum Nobilitate univerſa, communicata, in hunc, qui ſequitur, modum explicaffe, ſanciviſſeque, ac uſum in poſterum frequentandum promulgaſſe, ſancireque & promulgare præſentibus literis noſtris.

In primis ſubſi regimine Illuſtris Curlandiæ & Semigalliæ Ducis Supremi Conſiliarii & Aſſeſſores ſint hi, Landhoffmeiſter, Cancellarius, Burggrabius, & Landmareſchalcus, omnes quatuor Nobiles indigenæ, beneque poſſeſſionati, cum duobus Doctõribus, Jurisconſultis, Nobilibus itidem, ſi haberi poſſint, vel iſis deficientibus, ex Civico ſtatu.

Cancellarius ſit vir doctus, atque ad obeundum ſuſtinentumque illud munus idoneus, cui deſuncto ex majoribus minoribuſve Capitaneis, vel reliqua etiam Nobilitate, ubi nimirum vir gerendo muneri par inveniri poſſit, ſubſtitui a Principe debet.

Nomine autem Indigenarum etiam Poloni & Lithvani Nobiles, in Curlandiæ & Semigalliæ Ducatu bene possessionati, comprehendantur.

Principem si abesse a Ducatu, vel minorem, aut infirmum esse, vel etiam mori, contigerit, præfati Consilarii Jurisdictionem & Judicia exercent, mandata & sententias, aliaque omnia administrationis munia, Principis nomine, quamdiu in vivis erit, expedient, ac promulgabunt, atque hæc Jurisdictio eorum etiam mortuo Principe indivisa, atque in solidum censi debet, & uno pluribusve eorum defunctis, reliqui suo munere plene fungantur; *Jure tamen Sacræ Regiæ Majestatis & Reipublicæ per omnia & in omnibus salvo.*

Secundum hos Consiliarios, Assessores proximo loco in Ducatu sint Capitanei majores quatuor, duo in Semigallia, Selburgensis & Mitaviensis, & *si Sacra R. Majestas ac Respublica Ducatus quoque Curlandici partem sub unius ejusdemque Principis regimine esse voluerit, in Curlandia totidem*, Goldingensis & Tuckumensis, qui & ipsi ex indigenis beneque possessionatis a Principe eligantur; Ex quorum quatuor Capitaneorum numero, si quis ex Consiliariis præfatis Supremis decesserit, alius in locum defuncti a Principe surrogetur.

Hi autem Capitanei majores quatuor singulis Nobilibus & ignobilibus, quorum Jurisdictio illis attribuetur, in Causis primæ instantiæ, adhibitis Assessoribus, quos habere poterint, jus dicent; Selburgensis nempe Selburgensibus, Duneburgensibus & Ascheratensibus; Mitaviensis, Mitaviensibus, Bausenburgensibus, Nehogutensibus, Ekaviensibus, Baldonensibus, Sessaviensibus, Grentzhaffensibus, Doblinensibus; Goldingensis, Goldingensibus, Vindaviensibus, Alschvangersibus, Hafen-

Hasenpotensibus, Durbensibus, Gramsdenſibus, Schrundenſibus, Fravenburgensibus; Tuckumenſis autem Tuckumenſibus, Candaviensibus, Sabelenſibus, Talsenſibus, Acenſibus. Quibus quidem Capitaneis Majoribus quatuor, ſive ii defuncti, ſive in locum Conſiliariorum Principis defunctorum ſucceſſi, fuerint, ex Capitaneis minoribus, quos Princeps voluerit, ſuccedant. Neque vero quiſquam, ſive Conſiliariorum, ſive Capitaneorum commemoratorum omnium, abſque gravi & juſta legitimaque cauſa, de qua Princeps cum Conſiliariis & quatuor Capitaneis majoribus cognosceret, loco movebitur; Iſſa autem cognitione facta removeri poterit.

Judicia Capitaneorum majorum quovis anni tempore, ſolis diebus Feſtis exceptis, exercebuntur, ſalva jurisdictione Nobilium ſingulorum in territoriis ac fundis eorum, ſecundum pacta illis competente.

Ab hoc autem Judicio Capitaneorum appellationes ad judicium Principis aulicum ſupranominatorum Conſiliariorum interponantur.

Judicia Aulica quotannis bis celebrentur, ſingula ſpatio ſeptimanarum quatuor, aut minori, ſi nimirum tanta frequentia Cauſarum non ſit, circa Feſtum Trium Regum, & TRINITATIS, a quibus appellationes omnes indiſtincte, in cauſis excedentibus ſummam ſexcentorum florenorum, & honorem concernentibus, ad Regiam Majeſtatem deferantur: Partesque terminum ad proſequendam appellationem, ex lege hoc habebunt Judicii tempus, quod Pruthenicarum Cauſarum expeditioni in Aula Sacræ Regiæ Majeſtatis datum eſt, Menſium ſcilicet Martii & Octobris, eademque appellationes ad Sacram Regiam Majeſtatem interpoſitæ ad judicium Relationum Sacræ Regiæ Majeſtatis proprium, præterito
Judicio

Judicio Affessoriali devolventur, atque ibidem, juxta leges & consuetudines Curlandicas, determinabuntur.

Litera inhibitoria processus, Judicio Principis pendentes, retardantes & cohibentes, *ante interpositam appellationem ex Cancellaria Sacrae Regiae Majestatis non extradentur*: impetratae autem nec justitiam dimorari, nec judiciorum auctoritatem sistere, neque judicata rescindere, poterunt, & impetrator earum amissione Causae mulctari debebit.

Nemo omnium sive Nobilium, sive Incolarum, bonis suis, sine legitima cognitione & judicio, privetur.

Magistratus omnes & singuli Civitatum, & Oppidorum Decuriones, omnibus requirentibus, justitiam indilatam administrabunt, depactionesque ultra salaria assignata, aut sportulas usuratas a quoquam non exigent, sub poena restitutionis & damni emergentis refusione.

Processus in omnibus Judiciis sive criminalibus, sive Civilibus, sive inferioribus, sive supremis, summarius sit, & *oretenus omnia proponantur, non in scriptis*: sententiis vero Judicum merita Causarum, ut in Regno Poloniae moris est, inferantur: partibus tamen statum causae suae, pro informatione Judicis, brevissime conscriptum exhibere liberum erit.

Nobilium causae criminales a Judicio Aulico Principis Confiliariorum, adjunctis quatuor Capitaneis Majoribus, determinentur, *appellatione ad Sacram Regiam Majestatem salva*; exceptis tamen causis publicorum criminum, invasionum, spoliis, incendiorum, violentae deflorationis, foeminarum raptus, depredationum, homicidiorum ex dolo atque insidiis factorum, in quibus appellationes non admittuntur.

Post sententiam definitivam five Judicii Aulici Principis, five Capitaneorum quatuor, præter appellationem, nullum aliud beneficium parti gravatæ contra sententiam latam tribuetur, five sit restitutionis, nullitatis, revisionis, vel quodcunque, quo lites protrahantur, sola declaratione sententiæ obscure pronuntiata excepta.

Si lis inter Principem & Nobilem five unum, five plures, de possessionibus aliisque rebus orta fuerit, *causa ea immediate coram Regia Majestate intentabitur.* Quodsi etiam Sacra Regia Majestas, Successoresque ipsius, quibusdam ex Ducatu Curlandico aut Semigallico ex causa justa ac legitima fide publica cavendum, saluumque conductum tribuendum, existimaverint, *Illi pro Jure Regiæ Majestatis in hunc Ducatum Supremo, directoque Dominio, apud Illustrem Curlandiæ & Semigalliæ Principem, Successoresque ejus, sacrosancti semper erunt, ac esse debebunt.*

Non dabuntur autem salvi conductus hominibus ullis facinorosis, sed tantum si quis, ex sinistra aliqua delatione, offensionem Principis Successorumque ejus incurrerit, vel adversarii alicujus potentia prematur, aut alia aliqua justa de causa dignus præsidio ac patrocínio Sacræ Regiæ Majestatis videatur; Dabunturque conductus tales non a jure, sed a vi tantum & potentia, eatenus, ut qui eos impetraverit, juri nihilominus se sistere, rei que judicata parere, teneatur; duranteque salvo conductu impetrator modeste se gerat, nullum injuria afficiat, & publicum saluum conductum illum ad notitiam omnium, maxime autem Magistratus, a quo vim veretur, adducat; ii que ad sex tantum mensium spatium dabuntur, intra quos menses, & jure experiri, & alia negotia sua honesta gerere, administrareque qui saluum conductum habuerit, possit: Spatio autem eo exacto, alium præter hunc impetrare ei liberum sit.

Frivole

Frivole Principem, aut Confiliarios, ad Tribunal Regium citantes, aut pertrahentes, & a quibufvis aliis fententiis, five ipfius Principis, five Confiliariorum, five aliorum Judicum inferiorum, temere appellantes, aut Principem fuum, vel quofcunque alios, fine caufa apud Regiam Majeftatem traduentes, damna omnia omnesque fumptus refundant, ac præterea Judicio Regiæ Majeftatis, pro rei qualitate, arbitraria pœna puniantur.

Executio rerum judicatarum ab Officialibus & Magiftratus in præjudicium eorum, quorum intereft, non folum retardari non debet, verum unicuique vincenti, five indigenæ, five extraneo, æquali modo adminiftrabitur, fine protelatione & mora, fub pœna refufionis damnorum, totiusque ejus, quod intererit partis læfæ, refitutione.

Executores negligentes pœna quinquaginta Hungaricalium, toties, quoties id commiferint, puniantur, & partes executioni refiftentes pœna violatæ pacis publicæ irremiffibiliter puniantur, a quibus pœnis nulla provocatio dabitur.

Mandata adverfus executionem obtenta nullius valoris erunt, & qui ea impetraverint, pœna viginti Hungaricalium, Magiftratus autem five executores talibus obtemperantes, quinquaginta, mulctentur.

Conventus publici fingulis bienniis Mitaviæ celebrentur, ad quos finguli diftrictus, poftquam articulos deliberatorios nafti fuerint, Nuncios fuos cum fufficienti poteflate ablegant.

In quibus Conventibus nihil decernetur, quod Pactis Subjectionis fundamentalibus, & Ducalibus investituris & hujus Regiminis formæ, aut ordinationi, fit contrarium, horum enim omnium æterna autoritas

ritas esse & observari debet; Salvis Conventibus extraordinariis in casu necessitatis, ex legitima causa per Principem, communicato prius cum Consiliariis consilio, celebrandis.

Si tamen Princeps ejusmodi conventum indicare recusaverit, autoritate Regiæ Majestatis is indicetur. Gravamina enim, Jura hujus Provinciæ concernentia, re cum Consiliariis primum communicata, si Conventus haberi, vel impetrari a Principe non possit, vel extra Conventum ad Regiam Majestatem deferre unicuique liberum erit, quorum gravaminum (si causa justa & necessaria postea deprehensa iudicataque fuerit) deducendorum sumptus ex ærario Provinciali publico refundantur.

Liberum vero sit esseque perpetuo debet Dominis Consiliariis, cum a Nobilitate ad hoc requisiti fuerint, de iis, quæ Leges & Privilegia afficiunt, si forte aliqua in parte (quod absit) læsæ fuerint, præmonere Principem, ut salvas velit habeatque libertates, Privilegia & Jura, omnium & singulorum incolarum hujus Ducatus, qua ex admonitione, nullam, qui eam interposuerint, indignationem, vel pœnam, vel contemptum, aut odium, incurrant.

In Conventibus illi tantum ad Consilia accedant, qui per leges & consuetudines admittuntur, omnibus aliis, qui jus suffragiorum non habent, penitus exclusis. Quibus autem munus hoc competit, ut de rebus communibus deliberent, mature, debitoque tempore adsint, modestissimeque se gerant, procul omni tumultu, armis item insolitis omnibus remotis, ordine in dicendis sententiis observato, qui a Marechalco, quem in singulis conventibus eligent, constituetur. Sententiæ sint liberæ, sed nonnisi Directoris jussu proferendæ, vota non anticipanda, nec cuiquam præcidenda. Is vero, qui ad prius dicta nihil habet, quod addat, aliorum sententiæ non invitus subscribat.

Vasal-

Vasallagium Principis quod attinet, cum ejus quantitas & qualitas literis investituræ suæ Illustritatis, ad normam Ducum Prussiæ, determinata sit, huic ordinationi investituræ Illustritatis suæ Illustrissimum Principem Curlandiæ & Semigalliæ præsentem, & futuros Successores, stare debere, omnino censemus.

Vasallagium autem hoc, & servitia Equestria Nobilitatis, nonnisi commonitione Regni & Reipublicæ præcedente, præstabitur, sub pœna legibus Regni, de expeditione publica, sancita, exceptis periculis repentine a quocunque finikimo hujus Provinciæ hoste ingruentibus, quo casu lustrationes & expeditiones bellicæ, collato tamen cum Consiliariis hac de re consilio, a Principe decerni poterunt.

Servitia Nobilitatis a Principis Vasallagio sejuncta signis separatis, sub uno tamen regimine ductuque Principis, expediuntur, ad eamque æqualitatem deducantur, ut ex viginti uncis singulis, singuli Equites boni atque idonei, quorum in prælio usus esse possit, armis, omnibusque aliis rebus, bene instructi fiantur.

Ad quorum uncorum revisionem ab ipsa Nobilitate quatuor Nobiles, & a Principe duo ex Consiliariis, omnes ad hunc actum jurati, deputentur.

Præfecti militum servitii Nobilitatis ab ipsa Nobilitate nominentur, bini ad singulas præfecturas, ex quibus Princeps unum, quem probaverit, confirmabit atque constituet.

Ærarium provinciale publicum instituat, & certus contributionis modus in quolibet conventu publico statuatur, in quo sanciendo pluralitas votorum concludet, cui ærario unus ex Capitaneis quatuor, duo ex Nobilitate, præficiantur.

Titulum Nobilibus convenientem, *den Edlen*, Illustrissimus Princeps in literis, aliisque diplomatibus suis, in posterum tribuere sese velle, sponte sua obtulit, modo inter eos, qui revera nobiles sunt, & qui plebeji, constituto Judicio Equestri, quod *Ritterban* appellatur, discrimen fiat; Quam in rem Nobilitas cum Principe consensit.

Recessus omnes, nullis exceptis, cum penitus sublatis, & ab Illustri Principe Friderico Nobilitati sponte condonati, cassatiqve sint, nos quoque ab examine illorum supersedendum esse putavimus, ideoque omnes eos recessus tollimus & abrogamus auctoritate Nostra Commissoriali.

Ad Oppignorationes in Semigallia a præfato Illustri Principe Friderico in Curiis *Bersboff*, *Barbelen* & *Ellern*, factas, (siquidem Domini Consilarii Illustris Principis eas oppignorationes ex gravibus causis, partim persolvendi æris alieni, temporibus belli pro defensione Reipublicæ ab Illustri olim Parente Illustritatis suæ contracti, cujus summa sexaginta millia florenorum excedat, partim priorum debitorum nomine in usus publicos contractorum, profectas, atque Curias præfatas non magni momenti fundos esse, liberationesque non difficulter fieri posse, assererent; ideo *Nos declarationi huic illorum inbærentes redemptiones præfatarum Curiarum (nisi forte moderni possessores de super S. R. Majestatis approbationem impetraverint) faciendas esse statuimus.*

Gravamina omnia privata, tam in Semigallia, quam Curlandia, deputatis ad hanc rem certis ex Consiliariis Principis atque Nobilitate personis, aboleantur.

Cum creditoribus quoque Fratris Illustrissimus Princeps Fridericus juxta pollicitationem, quam in compositione cum Nobi-

Nobilitate fecir, si illam partem Ducatus a Sacra Regia Majestate consecutus fuerit, bonis modis componet.

Ante cætera vero omnia hoc sancimus, ut Catholicæ Religionis, æque ac Augustanæ solius Confessionis, pactis primævæ subjectionis permissæ exercitium in hoc Ducatu Curlandiæ & Semigalliæ liberum sit, secundum præscriptum Romanæ ejusdemque Universalis Ecclesiæ, Illustri Principe, Friderico, universæque totius Ducatus Nobilitate, ad seriā postulationem Sacræ Regiæ Majestatis, eam in rem consentientibus: Vt nimirum quilibet Nobilium in suis bonis hæreditariis, Sacella, Oratoria pro cultu Divino privata Templaque ædificare, vel collapsa restaurare, Sacerdotesque Catholicos ad se accersere, eorum ministerio pro se, familia, subditisque suis, citra cujusvis impedimentum, citra coactionem utriusque religionis, uti possit, absque tamen diminutione Juris quoad redditus, sive ad Patronos, sive alios quoscunque, pertinentes, ita, ut si unus tantum sit Patronus Ecclesiæ & iste Catholicus fiat, Templum sibi cum omnibus redditibus retineat, si autem plures Compatroni, quorum unus Catholicam Religionem suscipiat, & peculiare Templum in bonis suis construat, nihilominus onera, quoad consuetas Augustanæ Confessionis pensiones, ferat. Tenebitur porro Magistratus Politicus ex officio, nomine liberi exercitii religionis, securitatem ab omni vi, injuria, contumeliisque cuilibet præstare. Ad munia quoque publica in Ducatu hoc, Catholicis, qui idonei fuerint, aditus pateat, salvis per omnia juribus, privilegiis, cautionibus, confirmationibus, Ducibus & Nobilitati Curlandiæ, quoad exercitium Confessionis Augustanæ, usumque suarum Ecclesiarum omnium ab eis ædificatarum, vel ædificandarum, quocunque Magistratu succedente, necnon administra-

nistrationis rei Ecclesiastica, per Serenissimos Poloniae Reges benigne concessis.

Calendarium novum in omnibus Imperio Sacrae Regiae Majestatis subiectis Provinciis receptum ad postulationem Nostram nomine Sacrae Regiae Majestatis factam, Illustris quoque Curlandiae & Semigalliae Dux, Fridericus, consentiente ejusdem Nobilitate omni, recepit. Quod ut ad primam Januarii anni futuri Millesimi Sexcentissimi Decimi Octavi diem introducatur, promulgetur, constanterque in posterum ab Illustri Principe, ejusque in Ducatu Curlandiae & Semigalliae Successoribus legitimis, servetur, auctoritate nostra Commissoriali constituimus.

Apostatae aliique transfugae utrimque, tam ab Illustri Principe moderno, quam ejus Successoribus, sine omni mora & contradictione, repetentibus extradantur & restituantur.

Novus Princeps Curlandiae & Semigalliae jurejurando, quod Sacrae Regiae Majestati atque Reipublicae praestabit, se quoque Nobilitatis universae, omnium praeterea & singulorum privatorum, libertates, privilegia, jura, immunitates, sanctas atque rectas servaturum, contestabitur.

Formula Juramenti Novo Principi a Nobilitate praestandi, sit talis:

EGO N. N. Juro N. N. Curlandiae & Semigalliae Duci, ejusque Successoribus investitis, *et, si horum nullus superfuerit, Serenissimo ac Potentissimo Principi, ac Domino, Domino SIGISMUNDO Tertio, Poloniae Regi, Illiusque Successoribus Regibus, & inclyto Regno Poloniae Magnoque Ducatui Litvaniae, tanquam non solum*

lum supremis ac directis, quales nunc sunt, sed etiam utilibus & immediatis tunc futuris, Dominis meis, tam uti cæteri Regni indigenæ, subditus fidelis, & subiectus esse, ejus Illustritatis commoda & emolumenta quærere & promovere, omniaque terrarum & incolarum Illustritatis ejus, quantum per me fieri potest, damna & incommoda præcavere, amovere, prævenire, uti fidelem & probum subditum decet, semper velim, quâ in re nihil quidquam, quod humano ingenio excogitari poterit, me impediet. Sic me DEUS adjuvet, & Sancta CHRISTI Passio.

His ita constitutis illud postremo adjiciendum duximus, ut cum omnia, quæ hac formula regiminis continentur, pactis primæ subjectionis hujus Provinciæ, juribusque aliorum Principum Vasallorum, feudali titulo Provincias in Republica Polona possidentium, atque adeo ipsi æquitati & justitiæ, sint conformia, ea deinceps sub pœna Decreti Comitialis anno superiore lati, tum & aliis Sacræ Regiæ Majestatis arbitrariis, observentur, debitæque executioni a suis Magistratibus demandentur.

Quia vero Ordo Equestris Ducatus, pro gravaminibus his abolendis, per nos ad præsens ob majorem animorum coalescentiam, non ad pœnas ullius, sed ad solam in futurum reformationem, sublatis, ad Sacram Regiam Majestatem, Dominum nostrum Clementissimum, confugerit, ne quid sibi in posterum metus, damni, aut alienationis animi Illustris moderni Principis, ejusque Successorum, contingat, cum id nobis Sacra Regia Majestas publica fide & autoritate Commissoriali præcavendum demandare dignata sit: Proinde speciali mandato ac rescripto Sacræ Regiæ Majestatis, una & Decretis præteritorum Comitiorum in Causis Curlandicis latorum insistendo, Ejusdem

dem Sacræ Regiæ Majestatis autoritate & voluntate declaramus, ut nullus horum omnium, quicumque sive in Conventibus particularibus, vel etiam Provincialibus hic in Ducatu, sive in Comitibus Generalibus, gravamina præfata, dicto scriptoque, tanquam assertores libertatum suarum, proponerent, atque tolli conati essent, operamque suam navarent, ut munus Nunciorum Provincialium obirent, ullius indignationi, odioque & damno subit, neque id illi a quoviam, potissimum vero supremo hujus Ducatus Magistratu, vitio verti debere aut posse, verum liberos & immunes, ac omni ex parte tutos permanere, iisque aditum ad quævis officia & dignitates gratia & benevolentia Principis, ejusque legitimorum posterorum, si idonei fuerint, patere, ut illis nulla in perpetuum eo nomine quæstio moveri, aut molestia a quoviam, cujuscunque ille status & præminentia fuerit, inferri debeat. Insuper omnes ex æquo in eam curam incumbant, quo pacatus tranquillisque hujus Ducatus Status permaneat, qui cum instar propugnaculi contra finitimos universæ Reipublicæ hostes ex hac parte esse debeat, omnes concordibus animis studia sua ad salutem ejus cernatim & alacriter conferant. Illustri Principi suo, ac illius legitimis in Feudo Successoribus, obedientiam, honoremque exhibeant, fidei Regiæ Majestati & Reipublicæ Polonæ datæ memores sint, si omni felicitate Patriam suam florere, ita-ac debent, peroptant.

XII.

Statuta Curlandica, seu Jura & Leges,
ad usum judiciorum Curlandiæ & Semgalliæ,
in eadem Commisfione Mitaviensi,

d. 18. Martii, A. 1617.

nomine Regiæ Majestatis, præscripta :

*De Potestate Publicâ deque Judiciorum
Forma & Processu:*

1. Judiciorum & omnium Conventuum cæterorum, quæ publice constituuntur, summa sit securitas, tam in celebratione eorundem, quam in accessu & recessu.

2. Nemo cum bombardis, aut telis lethalibus, ad Judicia accedat, excepto gladio, quo accinctus erit, nemo eas eave arma publice portet, sub pœna X. Hungaricalium, aut sub pœna turris XIV. dierum.

3. Si quis alium in accessu & recessu, vel durantibus Judiciis, occiderit, aut lethaliter vulneraverit, capite luat.

4. Delinquentes hoc pacto, sine citatione, in Conventu durante terminum habeant; Aufugientes e facto recenti proscribantur.

5. Judicia æstivo tempore a sexta matutina ad X. & pomeridianis a XII. ad quintam, durabunt.

6. Judices ad officium judicandi electi principio officii sui jurabunt, quod secundum jura & conscientiam suam, absque ullo personarum respectu, jus dicere velint.

7. A judicando se non subducant, nisi legitimis impedimentis affecti, justoque tempore adsint & persistent, sub pœna Hungarici, toties, quoties contraverint.

8. Commissarii nunquam dabuntur a Principe, nisi id a partibus petatur, vel ex officio, ut in causa familiæ herciscundæ, communi dividundo, aut finium regundorum.

9. Forum competens, sive sit civis hujus Provinciæ, sive non sit, habeat in tribus causis: Domicilio, Contractu, & Delicto.

10. Quodsi non incola incolam hujus Provinciæ convenire, & Conventus eundem reconvenire velit, is, qui Actoris partes suscepit, de Judicio sisti, & Judicatum solvi, cavere tenebitur, si scilicet conventionis & reconventionis causæ connexa fuerint, aut una ex altera dependeat.

11. Si quis, sive incola, sive non incola, alterum super debito aut crimine diffamaverit, aut traduxerit, ei, qui diffamatus fuit, liberum sit, diffamatorem ad suum forum citare atque pertrahere, sub pœna perpetui silentii, si citatus non steterit.

12. Procuratores quatuor erunt, non plures, qui, priusquam ad officium admittantur, a Consiliariis Principis examinentur, utrum idonei sint ad procurandum, vel non sint.

13. Admissi jurabunt, quod citra prævaricationem & calumniam, bona fide, Clientum suorum causas agere & pertrahere velint, iisque certum salarium publico placito constitutur, quamvis cuivis extraneo, vel ordinariis, vel secum adductis, Causidicis, uti licebit.

14. Mulieres, pupilli & minores, sine Curatore a Judiciis abſtineant, ſub pœna nullitatis, quin & non petentibus Curatores ad litem ex Officio dabuntur.

15. In ſingulis Præfecturis & Judiciis, tam univerſalibus, quam particularibus, Miniſterialis unus, vel plures, per Principem creentur, qui ſoli citationes partibus inſinuent, iisque in ſingula milliaria certum pretium tribuatur; Hos ſi quis violaverit, tanquam læſæ pacis publicæ reus, capite plectatur.

16. Citationes in curiis aut prædiis Citatorum, ubi commode tradi poterint, ponantur, non receptæ palis inſigantur, & familiæ, quod talis citatio poſita ſit, ſignificabitur.

17. Terminus IV. ſeptimanarum in Citationibus ſufficiat.

18. Actionem intentans ſi in loco Judicii poſſeſſionatus ſit, promittere, ſi non poſſeſſionatus, de expenſis, damnis & intereſſe, item quod actionem ceptam perſequi & ad finem deducere, & ejus nomine reum ab omni alterius imperitione liberum præſtare, velit, cavere tenebitur.

19. Si Actor contumax ſit, neque per ſe, aut per alium, comparuerit, reus ab inſtantia in primo termino abſolvatur, nec admittatur Actor, priusquam impenſas refuderit, niſi forſan ipſe, vel ejus mandatarii, in itinere, inundationibus aquarum, aut morbo, aut captivitate, aut læſione, aut ſimilibus caſibus, præter ſuam culpam, affecti fuerint.

20. Reus autem conventus ad probandum legitimum impedimentum in primo termino, in ſecundo, tanquam convictus & contumax, in amiſſionem cauſæ, condemnabitur, neque audiendus erit, etiamſi in integrum ſe reſtitui, & Decretum reponi, petiverit, niſi jurejurando ſe a contumaciæ crimine intra ſex menſes liberaverit.

21. Exceptiones omnes, declinatoriæ, dilatoriæ & peremptoriæ, & primo termino proponi, & causa plene usque ad probationem definiri, debet, exceptis casibus, si instrumenta aut documenta quædam desiderentur.

22. Exceptio spoliî omnem actionem adversus spoliatum a spoliatore intentatam excludit, & intra spatium quindecim dierum probari debet, qua probata spoliator in principali & accessorio damna & interesse in solidum prius restituere debet, quam in Judicio audiat.

23. Actor, si probationibus destituatur, poterit reo juramentum super Actione intentata deferre, si ipse prius juraverit, quod non calumniandi animo ad hanc actionem processerit, quod Litis decisorium vocatur. Quodsi reus hoc juramentum præstare, vel Actori referre, recusaverit, pro convicto habendus est.

24. Si communitati hoc juramentum delatum fuerit, non omnes, sed ii tantum jurabunt, qui rei notitiam imprimis habuerint.

25. Si juramentum Principali delatum sit, & is post Sententiam moriatur, hæres ipsius de credulitate tantum, non etiam de scientia, jurabunt.

26. Poterunt præterea Procuratores, ad hoc peculiari mandato instructi, in animam sui Principalis absentis jurare.

27. Si Instrumenta, vel testes, in primo termino præsentari non possint, probationibus quatuor septimanarum terminus præfigetur, neque id spatium, sine magna & gravi causa, duplicari debet.

28. Testes sint honestæ personæ, non suspectæ, qui a producente nominentur, ut reus adversus eos modeste excipere &

& eos refutare possit, qui ad testimonium dicendum, si nolint, pignoribus capris cogi debent.

29. Hi, præsentibus partibus, tam producente, quam reo, jurabunt, ac deinde remotis arbitris examinentur, & eorum depositiones non ad disputandum partibus, sed Judici, ad Sententiam ex eis ferendam, edantur.

30. Nulli testes in posterum ante Judicium ceptum, parte altera absente & ignorante, quid agatur, examinabuntur, aut eorum attestations publicentur, nisi qui ad perpetuam rei memoriam, ætatis aut valetudinis causa, ad dicendum testimonium requisiti fuerint, quo facto eorum dicta obsignari, & non nisi ubi opus fuerit, in judicio proferri, & a solo Judice recludi cognoscique, debent.

31. Si quis, durante lite, aut ea jam definita, ad instrumenta noviter reperta provocaverit, jurejurando contestabitur, quod eorum instrumentorum notitiam ante hoc tempus nunquam habuerit, neque sua culpa potuerit habere.

32. Sententiæ declaratio si petatur, intra tres dies interponi, & statim declaratio fieri, neque ad sequens judicium differri, debet, quodsi ultimo Judiciorum die fiat, tantum temporis addendum erit, quo declaratio perficiatur.

33. Appellationem interponens si in hoc Ducatu possessionatus non sit, cautionem de expensis ac damnis Appellato in hoc Ducatu idoneam præstet, aut Appellatione interposita non fruetur.

34. Arresta nonnisi in fugitivis, nec possessionatis, aut eis, qui cum mercatoribus ita contraxerunt, ut confestim solverent, & absque solutione discedere conentur, aut aliunde se huc recipientibus, si ex contractu aut delicto conveniantur, permitti de-

debent, sub pœna arbitraria, juxta qualitatem rei & personæ, quæ indebite est arrestata.

35. Pignorationes propter damna in agris & sylvis facta, prævia æstimatione & refusione damni, remittantur, & animalia capta sine mora restituantur; Qvodsi quis rebus pignore captis abusus fuerit, quæcunque damna intulerit pignorado, arbitrio judicis, refundat.

36. Si quis Arrestum rebus aut personis imposuerit, neque spatio quatuor septimanarum sua negligentia persecutus fuerit, jure Arresti carebit, & Arrestato ad damna & interesse tenebitur.

37. Sequestrationes litigiosarum possessionum rerum ac mercium admitti non debent, nisi is, qui petit, de jure suo summarie contestetur, & possessorem in re possessa male versari, doceat, quo casu sequestratio non longius, quam ad proximam juridicam, concedenda, & interim tam a possidente, quam a sequestro, ab omni injuria ac devastatione rei sequestratæ abstinendum est.

38. Qvodsi sequestrum in re suæ custodiæ mandatæ male versatum esse, & sylvas aut fundos devastasse, compertum fuerit, non modo damna, quæ dedit, refundat, sed & præterea, custodiæ publicæ violatæ causa, pro modo vastationis, arbitraria ac gravi pœna mulctabitur.

39. Si contigerit, plures creditores concurrere unius debitoris, qui solvendo non sit, hic ordo servari debet:

a) Primum omnibus aliis præferantur depositarii in rebus suis existentibus.

b) Deinde venditores rerum immobilium, in quibus expretiam hypothecam, usque ad solutionem plenariam, sibi reservarunt.

c) Postea

c) Postea mercedes famulorum,

d) Impensæ, in morbum debitoris, ex quo decessit, & funus ipsius factæ, præstentur.

e) Si quæ cohæredibus suis, ante æs alienum contractum, ex familia herciscunda eum debere, constiterit.

f) Vxor dotem vel dotalitium, quod eo nomine ei constitutum est, repetens, modo non sint creditores, anteriorem expressam hypothecam habentes.

g) Habens publicam hypothecam & judicialem præferendus est habenti privatam antiquiorem: In reliquis vero privatam habentibus, qui prior est tempore, potior in jure dicendus erit.

b) Si debitor solvendo non est, nec tantum reperiatur in bonis ipsius, ut omnibus creditoribus, sive hypothecariis, sive chirographariis, satisfieri possit, usurarum ratio nulla habenda est, quod ubique potius Jus sit eorum, qui de damno vitando certant, quam horum, qui de lucro captando contendunt.

i) Denique chirographarii, quibus æqualiter pro rata satisfaciendum est, ut dimidia, aut tertia, aut quarta, pars debiti unicuique tribuatur.

40. Si contigerit, inter hos quenvquam, antequam debitoris bona Judicis interdicto tenerentur, quod suum erat consecutum esse, id reliquis non communicandum, neque etiam ab hypothecariis repetendum, erit, nisi hypothecæ rerum immobilium fuerint, quod jura omnia vigilantibus, & non dormientibus, opitulentur.

Forma Executionis, tam in Civilibus, quam Criminalibus, sit talis:

41. **I**n actionibus personalibus, si solutio, aut satisfactio, alicui injuncta sit, nisi spatio mensis proxime sequentis satisfacerit debitor, in duplum, si nec intra alterum mensem paruerit, aut sententiæ steterit, in triplum, mulctabitur, si nec intra tertium, banno feriat, triginta diebus in singulos menses, a die sententiæ latæ, computatis; qui dies ab hoc computato excludetur, & licitum erit parti vincenti, Judicis officio implorato, ejus possessiones ingredi, & sibi pro debitis vadiis & impensis satisfacere ad extremum quadrantem.

42. In realibus, nisi intra mensem is, qui succubuit sententiæ, paruerit, Judex vincentem in bona victi intromittat, damnaque & impensas omnes ex bonis victi refundi faciat.

43. Electio erit victoris, quænam bona mobilia, aut, iis deficientibus, immobilia, apprehendere velit, unde sibi satisfieri faciat.

44. Qui autem in ære non habet, & rem suam petulanter decoxit, in corpore luat & sessione turris puniatur.

45. Instrumenta liquida & guarentigiata, quæ in Judicio facta sunt, ut sunt oppignorationes rerum immobilium, aut debita coram Judicio contracta, prævia una monitione debitoris, paratam executionem merebuntur.

46. In criminalibus, si reus post sententiam profugerit, tanquam convictus & confessus, a tempore susceptæ fugæ, pro bannito & proscripto, æstimabitur, & tam ipse, quam bona ipsius, ab omnibus promiscue, impune & licite, offendi poterunt.

47. Exe-

47. Executioni violenter resistentes, five sint Principales, five focii, five complices, five ministri, five alii quicunque, capite plectantur.

48. Nemo autem a proscriptione per Principem absolva-
tur, absque consensu partis jure vincentis & læsæ, eorumque
omnium, quorum interest, proscriptum a proscriptione non
liberari.

49. Nemo proscriptos, aut bannitos, hospitio excipiar, ne-
mo victum vel amictum, vel res alias necessarias, eis suppedit-
tet, sub simili pœna, qua ipsi banniti afficiuntur.

De Potestate Privata & Contractibus:

50. **P**rima Potestas privata est Dominorum in homines pro-
prios, five rusticos.

51. Homines proprii sunt, qui in agris Nobilitatis ex ho-
minibus propriis maribus concepti nascuntur, utcunque ex ma-
tre nascantur libera.

52. Si tales homines mares, sine voluntate Domini sui,
ad alios transfugerint, cum omni re sua familiari, quam se-
cum avexerunt, & cum liberis post fugam natis, & cum o-
mni incremento rerum suarum, reddi debebunt.

53. Adversus tales fugitivos, five mares, five fœminas, nul-
lus sit præscriptioni locus; Homo enim proprius, in pleno ju-
re Domini sui constitutus, si fugitivus fiat, perinde ut liber
homo, gentium jure, nullo tempore præscribi debet.

54. Qvodsi homo, vel homines tales fugitivi, invicem re-
petantur, nec confestim restituantur, judex cujusque loci com-
petens, fugitivos, sub pœna quadringentorum florenorum,

Dominis suis a Detentoribus reddi, præcipiet & efficiet, sub pœna quinquaginta Hungaricalium adversus judicem negligentem statuenda.

55. Si autem post tempus repetitionis & restitutionis non secuta homo, vel homines fugitivi, sese inde quoque, unde repetuntur, subduxerint, priusquam reversi & restituti fuerint, Dominus, a quo repetiti fuerunt, vero Domino fugitivorum omnia damna ac decrementa, arbitrio judicis, refundat.

56. Si e sceminis quædam, relicto territorio Dominorum suorum, nuptiarum causa alio se contulerint, repetitio cessabit.

57. Nullus horum priorum hominum filios suos, sive pro literis discendis, sive pro officio exercendo, sine licentia Domini sui, peregre mandabit.

58. Si contigerit, hominem unius delinquere in hominem alterius Domini, atque is de suo homine conquatur, multa non erit Domini, sed ejus, qui ab altero homine fuerit læsus.

59. Si vidua unius Domini nupserit viro alterius, ipsa quidem novi mariti forum ac Dominium sequitur, sed liberos omnemque rem familiarem vero Domino relinquat, dote tamen sua arbitrio Domini secum accepta.

60. Si res plures avexerit, quam quæ debentur, tam ipsa, quam vectores & opitulatores, pœna furii puniantur.

61. Licitum unicuique erit, fugitivum suum in alterius territorio deprehensum prehendere, ibidemque Domini alterius territorii sistere ad repetendum. Invito autem ejus territorii Domino eum abducere non debet, sub amissione juris sibi in fugitivum competentis, excepto casu, si quis fugitivum suum in continenti, hoc est spatio XXIV. horarum, insequatur,
tunc

tunc enim fugitivum suum in fuga deprehensum etiam ex alienius territorio domum reducere impune poterit.

62. Nemo quemquam ex hominibus propriis poena mortis afficiat, siue iudicio hoc nomine constituto, sub poena centum florenorum.

63. Potest quilibet Dominorum hominibus suis propriis sub se constitutis peculiares leges statuere, jure tamen publico salvo.

Proxima est Patria Potestas in Liberos:

64. **L**iberi igitur ob patriam potestatem, in qua constituti sunt, sine consensu parentum matrimonia non inibunt, sub poena exheredationis, si nimirum parentes justam contradicendi causam præ se tulerint.

65. Si quis vir cum duabus simul, aut quæ femina cum duobus, uno tempore sponsalia de præsentibus contraxerit, & prioribus neglectis posterioris thorum & concubitum secutus secutave fuerit, infamis esto.

Sequitur Potestas Tutelaris:

66. **P**upilli usque ad annum vigesimum primum, furiosi autem in perpetua tutela, donec morbus perstiterit, esse debent.

67. Horum Tutores, si testamento parentum nulli dati sunt, agnati proximi erunt, una cum matre, quamdiu ad secunda vota non transierit, ac nisi vel isti, vel hæc suspecta fuerit, quo casu Princeps pupillis Tutores constituet.

68. A Principe dati, rem pupillorum per omnia salvam fore, promittere tenentur.

69. Sine autoritate Tutorum pupilli nihil vel in Judicio, vel extra illud, statuere debent, vel possunt, quod ad detrimentum ipsorum spectet, secus quod ad commodum & incrementum.

70. Tutor emere volens res immobiles pupilli, aut alio modo cum contutoribus contrahere, non nisi re a Principe bene excussa, id facere poterit.

71. Qui in contrahendo minorem viginti uno anno circumvenerit, ex eo contractu non modo nihil utilitatis percipiet, sed etiam, pro ratione fraudis, arbitrariis poenis affici debet.

72. Tutores res pupillorum suorum, quæ servando servari non possunt, distrahere, & quotannis rationes suas conferre, tenebuntur.

73. Omnes tutores de rebus administratis in solidum tenentur, nisi male administrantem suspectum fecerint, & fidem suam liberaverint.

74. Suspecti maleque versantes in rebus pupillorum, etiam ad satisfactionem sese obtulerint, officio tamen privandi sunt.

75. Tutorum bona a tempore, quo administrationem acceperunt, ipso jure pignoris nexu administratae tutelæ causâ obligata sunt, ex quibus pupilli, in concursu creditorum, quod suum erit, consequi debent.

76. In potestate etiam sua, non in Dominio alicujus, sunt res, quæ cuivis quocunque modo serviant, veluti ex quibus ususfructus debetur.

77. Usufructuarius igitur cavere debet, se boni viri arbitratu re usufructuaria usurum, sine detrimento Domini directi,
ita

ita prorsus, ut neque Domino, neque etiam rebus ipsis, quidquam decedat, sub pœna damni, quodcunque inde emerferit, pensandi.

78. Si usufructuarius ædificium, quod in alieno fundo, ex quo usumfructum percepit, extruxit, finito usufructu tollere nec ipse, nec hæredes ejus, debent, nisi talem protestationem a principio fecerit, ut tollere hoc ei liceret.

79. Cui usus certus alicujus rei, aut habitio relicta est, extra modum præscriptum re usuaria abutens, ad damni restitutionem tenebitur.

80. Cui iter, actus aut via, per agrum alterius concessa est, ita omnibus utatur, ne segetibus, aut pratis, damna inferat, sub pœna refusionis damnorum.

81. Via, quæ publica semper fuit, arbitrio privatorum alio transferri, aut immutari, non debet, sub pœna centum thalerorum, & mutationis, si quæ facta fuerit, in pristinum statum reducendæ.

82. Piscari in mari retiaque sua exponere, & merces suas ad littus appellentibus nautis vendere, in quolibet littore unicuique liberum erit, cujus prædia ad littus maris pertingunt.

83. Cui piscatio, aut lignatio, in alieno stagno, aut sylvis, deberur, ea non abuti debet, sub pœnis Capitaneorum arbitrariis in abutentem statuendis.

84. Quibus jus apiarii vel alvearii in alieno solo aut sylvis competit, mella quidem capere, sed arbores destruere non debent, sub pœna decem thalerorum, & ejus juris, quod in cæteris arboribus ejus, vel fundi, vel sylvæ, habuit, amissione: Mella autem iusto tempore, præsentem Domino sylvæ, eximere, eique vendere, tenebitur, unumquodque pondo, quod Liesspfund

pfund vocant, pro tribus marcis Rigenfibus; In arbitrio quoque Dominorum erit, arbores melliferas redimere, fi ei, cui fervitus debetur, eam permittere nolit.

85. Stagna libera & communia ad pifcandum constringi non debent a quoquam, quominus eorum pifcationi incumbere unicuique liceat, qualia funt Durbenfe, Vilgalenfe, Angarenfe, Ofnaitenfe, Libavienfe, Degerhoffedenfe, quorum stagnorum effluxus neque molendinis, neque aliis obftaculis, prapediri debent, quominus pifcibus accessus & recessus liberrimus permittatur.

86. Donationes omnes, etfi licitæ funt, tamen cum quædam fapiant prodigalitatem & fufpicionem, quod fraudibus & blanditiis extortæ magis, quam ex amore impetratæ funt, idcirco excedentes summam 500. floren. Poloniæ nonnifi publica infinuazione judiciali præcedente permitti, aut a fuccefforibus donationis agnofci, fi nolint, debent, quin & ipfe donator, nifi præcefferit infinuatio, pœnitendi & repetendi donationem, facultatem habebit.

87. Donationes, vel ab his factæ, qui liberos non habebant, vel fatis opulenti erant, cum donarent, liberorum partu, aut calamitate aliqua fuperveniente, reftitui debent.

88. Quin & ob ingritudinem donatarii, donatorem contumelia afficientis, aut deferentis in periculis conftitutum, revocari debet donatio.

89. Servit præterea quibusdam pecunia, quæ ex mutuo ad eos pervenit, etiam dominio ipfius pecuniæ ad eos translato, itaque bona fide mutuum reddatur, ut a tempore moræ, quo redditum non fuit, mutuum loco damni emergentis & lucri ceffantis pœnarum in contractu appofitarum actio creditori detur.

90. Si species certæ acceptæ & in stipulationem deductæ sint, ut eadem restituantur, servanda erit lex contractus, etiam si æstimatio specierum creverit; Si autem hoc in stipulationem deductum non fuerit, creditor conventus esse debet, si æstimationem specierum ejus temporis fuerit nactus, quo mutuum numeravit.

91. Non tamen cuprum, aut æs, vel aliam monetam, pro argento & auro creditor accipere tenebitur a debitore, sed monetam probam in Regno probatam & receptam, & quæ mutuo commercio, sine damno accipientis, exponi possit, non vero vilem aut vilissimam.

92. Rebus alienis quocunque modo ad serviendum commodatis, si ve quis aliter, quam bona fide, utatur, quod eas invito Domino ultra legem commodati graviter attrectet, vestimenta nobiliora, suppellectilem, equos, & similes res pretiosas, distrahens vel dividens, furti crimen committit, itaque restituere non modo res commodatas integras & pretium eorum refundere, sed & propter magnum abusum, arbitrio Judicis, mulctari debet.

93. Res depositæ, si citra depositarii culpam, furto, incendio, ruina, aut simili fato, interierint, extra noxam erit depositarius, si eam, quam suis rebus impendere solitus est, diligentiam adhibuerit, quod si autem rem depositam apprehenderit, inque suos usus converterit, furti tenebitur, actione civili, ad poenam arbitrariam, & ad hoc, quod interfuisse constiterit deponenti, rem depositam relictam fuisse intactam.

94. Pignus, si ve judiciale, si ve conventionale, fuerit, si citra culpam creditoris interierit, damnum debitor agnoscere, & nihilominus debitum creditori refundere, tenebitur, secus erit.

erit, si culpa creditoris pignus vel deterius redditum, vel destructum sit, quo casu pignoris & crediti compensatio instituenda est.

95. Res aliena sine consensu Domini pignori dari non potest, quod semper vero Domino repetitio concedatur.

96. Si debitor constituto tempore debitum non solvat, creditor pignus non privatim distrahere, sed autoritate Judicis æstimationem imponere, atque vel retinere in solutionem, vel vendere, poterit.

97. Conventio talis, ut certo tempore pecunia non soluta pignus in commissum cadat creditori, admitti non debet, nisi pignus æstimatum creditori datum fuerit.

98. Emere & vendere omnes promiscue possunt, qui liberam, non definitam adstrictamque, rerum suarum facultatem habent, venditio rerum immobilium earundemque oppignoratio nonnisi in Judicio fieri, & libris publicis inscribi, debet.

99. Si rem unam duobus vendi contigerit, is, cui traditio facta fuit, alteri erit præferendus; Venditor tamen emptori, cui rem venditam tradere non poterit, ad interesse contractus non impleti tenebitur.

100. Venditor rei venditæ defectus omnes bona fide patefacere nihilque eorum omnium celare debet, quæ si emptor ab initio agnovisset, rem emere nunquam attentasset.

101. Quodsi venditor vitiorum quidquam celaverit emptorem, rem venditam recipiet & pretium restituet.

102. Si quis fraude venditoris ad rem aliquam magnam, quingentorum florenorum pretium excedentem, emendam inductus, ultra dimidium justii pretii deceptus fuerit, propter in-

ingentem deceptionem contractus ad æqualitatem, & pretium ad id, quod iustum & æquabile iudici videbitur, reducendus, aut si id facere venditor recusaverit, emptio & venditio rescindenda erit, eatenus tamen, ut hæc læsio intra annum & diem in iudicium deducatur.

103. Maritus bona immobilia uxoris, aut pater prædia bonaque materna liberorum suorum, vendere alienareve non potest.

104. Res quoque furtivæ, aut vi raptæ, vendi non possunt, quominus a veris dominis quovis tempore repetantur.

105. Homines ignobiles & peregrini, pro indigenis non recepti, Nobilium bona emere & possidere non debent, sub amissione bonorum.

106. Res aliena pecunia emptæ emptoris fiunt, non ejus, cujus pecunia comparatæ sunt, cui non pignori quidem sunt obligatæ, nisi ita inter creditorem & debitorem conventum fuerit.

107. Mercatores, extra forum publicum in familiis rusticorum æs corradentes, mercibus & rebus omniqve substantia, quam secum ferunt, priventur.

108. Ejus, qui domum aut prædium conduxit, res universæ, quas intulit in prædium, vel domum conductam, locatori tam pensionis, vel census cessantis, quam damni emergentis, nomine sunt obligatæ.

109. Conductor autem, aut quivis alius, arans ac seminans fundum alienum non conductum, si juraverit, se id ex ignorantia fecisse, impune id feret, & fructus dimidios suos faciet; si sciens, fructibus non modo carebit, sed & arbitrarie, pro quantitate fundi, punietur.

110. Rustici agros suos, vel fundos ac prata, sine scitu Dominorum suorum, rusticis vicinis vel aliis permittere vel elocare non debent, sub pœna amissionis fructuum.

111. Emphiteusis jure locari possunt Nobilitatis prædia, perpetuo fruenda, ut, quamdiu pensio præstetur, conductor ejusve hæres, aut qvi ab his causam habet, expelli nullo modo possit.

112. Qvi locationi non stetit, damna omnia conductori refundat, etsi nec pretium locatum nec conventio servata fuerit, redditus unius anni conductori cedent.

113. Conductor legem contractui dictam non servans, & pretium annuum non præstans, a contractu cadat.

114. Si domus incendio, citra culpam conductoris, combusta fuerit, damnum ad dominum, non ad conductorem, spectabit, secus, si ejus, aut familiæ ipsius, culpa sit factum.

115. Sterilitas prædiorum unius anni cum fertilitate sequentium annorum pensabitur; quodsi vero militum devastationibus, aut tempestatibus, res omnes ad eum plane modum deperditæ aut consumptæ fuerint, ut nulla utilitas ad conductorem pervenerit, judicis arbitrio pretium locationis moderandum erit.

116. Opifices, Coriarii, Fullones, Aurifices & cæteri omnes, res ad parandum aut conficiendum commissas integras reddere tenebuntur, exceptis casibus fortuitis, qvi humana industria præcaveri non possunt.

117. Certum quoque molitoribus pretium constitui debet, ultra quod si quocunque prætextu, sive munerum, sive largitionum, aliquid extortum aut receptum fuerit, molitores ejus, quod acceperint, quadruplum restituere tenebuntur.

118. Societatem prædiorum, mercimoniorum, aut rerum aliarum, invicem colentes ad omnia tenebuntur, quæcunque ministri illorum communes in illa societate ipsorum nomine contraxerunt, respectu societatis ejus, non autem extra eam. Itaque omnia lucra non minus, quam emolumenta, inter eos erunt communia, nisi aliud a principio fuerit constitutum. Coire societatem possunt, ut unus lucri duas partes, damni tertiam ferat, alter duas damni, lucri vero tertiam, quod unius opera pretiosior esse possit alterius; Pactum de solo lucro capiendi, nec damno portando, reprobabitur.

119. Qui mandatum alicujus rei perficiendæ in se recepit, aut mature, cum scilicet res adhuc integra erit, renunciare, vel mandatum implere, vel damna non observati contractus præstare, tenebitur.

120. Qui absentis negotia sine mandato gerenda suscepit, non modo eam diligentiam, quam in rebus suis præstare consuevit, sed & quam diligentissimus quisque usurpare solitus fuit, præstare debet, propterea, quod ea, quæ intermittere potuisset, absque mandato sua sponte suscepit, & se ad exactissimam diligentiam obstrinxit.

121. In contractibus quidem, quibus nomen certum datum non est, quales sunt, do ut des, facio ut facias, facio ut des, do ut facias, & similes, actio in factum juxta præscriptum verborum utrinque danda erit, a quibus contractibus re integra resilire utrique parti licebit.

122. Pacta ac transactiones omnes, modo non sint turpes & illicitæ, aut fraudulentæ, vel dolo, vi, metuve extortæ, per omnia servantur, ex quibus etiam nudis promissionibus & pactis adversus violatorem pactorum & promissionum actio &

exceptio dari debet ad id, quod interest, pactis non servatis satisfactum fuisse.

123. Pactum aut promissum, etiam juratum latronibus factum, cum jure divino, quo latrocinia vetantur, sit contrarium, ipso jure nullum est, ideoque servandum non erit.

124. Qui fidem in contractibus pro alio interposuit, tamdiu ipse & hæredes ipsius obligati erunt, quoad contractibus per omnia sit satisfactum, nisi forsan ad certum tempus fidejusserit, & creditor elapso tempore debitori solutionem distulerit.

125. Executi tamen prius debitores debent, quam ad fidejussores deveniatur, nisi huic beneficio renunciaverint, aut debitor adeo sit potens, ut a creditore excuti non possit, quo casu fidejussores non immerito confestim, sine compellatione Principalis, conveniendi sunt.

126. Habent divisionis beneficium plures fidejussores, nisi ei sit renunciatum, quo casu singuli, hæredesque eorum, in solidum tenebuntur.

127. Si creditor ab uno fidejussorum ratam suam acceperit, nec protestatus fuerit, quod hac particulari receptione obligationem dissolvere nolit, ei ad eundem fidejussorem de residuo recursus postea non dabitur.

128. Fidejussoribus actio adversus principalem debitorem dari non debet, antequam ipsi vel solutionem fecerint, vel ad eam faciendam in judicio condemnati fuerint.

129. Nautis pro transportatione & transvectione hominum, equorum & mercium, certum pretium, autoritate Capitaneorum singulorum locorum, constitui debet, ne prætextu hujus pretii nautici, vectigalium onera obtrudantur.

130. Pontes & viæ publicæ ubiqve reficiantur a Dominis fundorum, sub pœna qvinqvaginta florenorum, toties, qvoties huic legi statum non fuerit.

131. Vicini, qvorum prædia sunt contigua, singulis bien- niis terminos agrorum suorum conjunctim inspicere, & col- lapsos renovare, tenebuntur, sub pœna XX. Hungaricalium toties, qvoties fuerit contraventum.

Sequuntur Exceptiones, quibus Obliga- tiones perimuntur:

132. **T**olluntur actiones & obligationes solutionibus, si reve- ra præstentur, non si pecunia offeratur tantum, qvare qvi solvere paratus est, pecuniam obsignare & deponere in ju- dicio ac re ipsa contestari debet, qvantopere cupidus sit fidei suæ servandæ, qvo pacto pecuniam deponens ab omni damno, & eo, qvod interest creditoris, se immunem præstabit.

133. Aliud pro alio, merces nempe aut frumentum pro pecunia creditori obtrudi non potest, nisi tanta sit inopia de- bitoris, ut pecunia destituatur, id qvod jurejurando compro- bandum est.

134. Qvodsi talis qvoque novatio intercefferit, qva vetus obligatio tollatur, actio prior extincta censetur, secus, si nuda qvædam pacta inter creditorem & debitores facta sint, prior autem obligatio per expressum sublata non fuerit.

135. Acceptilatione ejus, qvod debebatur, tanqvam ima- ginaria solutione, obligationes perimuntur.

136. Debitum qvoque liquidi compensatione tollitur, ejus
autem,

autem, de quo nondum liquet, quid quantumque debeatur, compensatio admittenda non est.

137. Delegare quoque possumus, hoc est nostro nomine alium reum dare creditori, ut obligatio tollatur.

138. Confusio obligationum & jurium fit,¹ quando eadem sit persona creditoris & debitoris, cum nimirum creditor defuncto debitori hæres existit.

139. Quodsi etiam dolo, aut metu, ad contrahendum inducti sumus, quodcumque inde gestum profectumque est, iudex ratum non habebit, modo revera dolus, vis item & metus talis, intercesserit, qui in constantem quoque virum cadere possit, idque partim arbitrio iudicis, ex rerum circumstantiis rem perpendentis, aut conscientia metum ac vim passi, comprobandum erit.

140. Si pecunia quoque promissa, nec numerata, fuerit a creditore, omnis repetitio cessat, quæ exceptio intra annum est opponenda, si modo opponi poterit.

141. Similiter & pactum de non petendo simpliciter, aut de non petendo ad tempus, obligationem aut perimit, aut suspendit.

142. Qui re, tempore, loco & causa, plus petierit, quam eum petere oportebat, ejus, quod petiit, dimidio privandus, & nihilominus tempus, locus & causa, uniuscujusque rei erunt servanda.

143. Scutum adversus omnem actionem & obligationem longe firmissimum est res judicata, item transactio & iurjurandum, quibus omnis obligatio penitus tolli & extinguere censetur.

144. Nec maritus pro uxore, nec pater pro filio, nec frater

ter pro fratre, nec uxor pro marito, nec filius pro patre tenebitur, nisi in communione bonorum versentur, aut alter alterius hæreditatem adierit.

145. Sex mensium præscriptione verbales injuriæ, scriptæ vero annali spatio, tolluntur, tempore a scientiæ initio computato.

146. Verbalis item fidejussio, quæ in scriptis redacta non est, anno expirat.

147. Res immobiles inter præsentēs sexennio, inter absentes duodecim annis, præscribuntur.

148. Rem vitiosam emens intra sex dies eam judicis definitioni redhibere, vel retinere, tenebitur.

149. Actiones omnes civiles quinquennio tolluntur, intra quod spatium, nisi quis instrumentis & obligationibus, alioque jure suo, usus fuerit, ab omni actione cadet.

150. Criminales sexennio tolluntur, excepto crimine læsæ Majestatis & perduellionis.

151. Præscriptio autem non currit contra pupillos & furiosos, item contra agere non valentes, quin & belli quoque tempore cessat.

152. Neque bona dotalitia uxoris, neque pignori data, aut cum pacto reluendi vendita, neque fines certis limitibus ac literis determinati ac circumscripti ab usurpatore alienorum limitum & litigiosarum possessionum præscribuntur, quod malæ fidei possessor, rem alienam ad se non pertinentem usurpans, nullo tempore præscribat, nec etiam fructus perceptos suos faciat.

153. Quæ autem tanto tempore, cujus memoria non extat, possessa sunt, omni vitio prorsus carere, & possessoribus relinqui, aut ablata tanquam dominis restitui, debebunt.

154. Præscriptio interruptitur, si possessio sit litigiosa, ac si possessor de mala fide, & quod injuste possideat, compellatus fuerit.

155. Executio rei judicatæ nisi intra annum petatur, non petens jus suum perdit.

156. Rationibus semel explicatis ac receptis intra biennium calculi exceptio opponi debebit, nisi fraus aliqua emerferit, de qua qui calculum fecerunt, eo tempore, neque in præfato biennio, notitiam habuerint, idque jurejurando comprobandum est.

De Restitutione in integrum:

157. **A**dversus omnes omnium contractuum & conventionum læsiones, ex justis gravibusque causis in integrum restitutio omnibus eam intra annum petentibus danda est, exceptis pupillis & minoribus, quibus triennium dari debet, postquam ad ætatem juvenilem, vigesimum primum ætatis annum, pervenerint, & intra annum ætatis vigesimum quartum restitutionem petere possunt.

158. Fidejussori minorennis restitutio nihil prodest, nisi æque fidejussor ac minor dolo circumventus ac deceptus fuerit, quo casu non modo minori, sed & fidejussori, subveniendum est, etiamsi contractus jurejurando sit comprobatus.

159. Jusjurandum enim ad ea tantum se extendit, de quibus tam minor, quam fidejussor, tunc, cum contraherent, veri

risimiliter cogitarunt, non ad dolum, quo sunt circumventi, & ad contrahendum & jurandum inducti.

160. Non succurritur minori viginti annis in delictis dolo commissis, modo sit sedecim annis major.

De Successionibus :

161. **D**efertur hæreditas vel ex Testamento, vel ab intestato.

162. Testamentum patris inter liberos conditum & manu patris integre scriptum servandum erit.

163. Si integre scriptum non sit, sed manu sua ac duorum testium subscriptum & subsignatum, æque ratum erit.

164. Testamenta omnia pro legitimis habenda sunt, si a duobus testibus subscripta fuerint, siue nuncipativa sint, & a testatore sanæ mentis dictata, aut probata, siue scripta fuerint.

165. Testamenta actis publicis castrensibus insinuata a testatore, etiam sine testibus, pro firmis sunt habenda.

166. Fœminæ honestæ in testamentis idoneæ sunt testes, si præter eas alii non adfuerunt.

167. Si vitium obreptionis, aut pervasionis, aut simile quidquam, testamento obijcietur, id testium jurejurando relevabitur.

168. Pater sine gravi & justa causa, quæ arbitrio judicis definitur, filios & filias in suo testamento præterire, aut expresse exhæredare, non potest, salva quærela inofficiosi testamenti coram judice competente instituenda.

169. Nec jus primogenituræ in bonis primogenito adime-
S re,

re, & in secundo aut tertio genitos transferre, poterit, nisi ex gravi & iusta causa infirmitatis, vel magni defectus, primogeniti.

170. Nec ita quis testari potest, ut juri publico in suo testamento præjudicet, quare & bona, filiis ex lege publica debita, ad filias transferre non debet.

171. Si pater testamento filiabus certam portionem assignaverit, ea contentæ esse debent, ac licebit patri filiis duplam, filiabus vero simplam, assignare.

172. Liberi quoque, si sine liberis decesserint, testamento suo parentes suos excludere non possunt, sed dimidiam partem illis, fratribus vero & sororibus, vel nepotibus ex illis, alteram semissem, relinquere tenebuntur.

173. Quodsi vero nec fratres, nec sorores, aut horum harumque liberos, reliquerint, parentibus omnia permittere debent, solis legatis ad pias causas exceptis, quæ tamen legata semissem hæreditatis excedere non oportet.

174. Minores annis viginti, fatui, banniti, item & proscripti, testamenta condere non possunt.

175. Si peregrinus non incola in hoc Ducatu testamentum condiderit, testamentum juxta ritum hujus provinciæ conditum ratum erit, ac si de successione ejus in hoc Ducatu lis mota fuerit, ea secundum morem & leges hujus provinciæ determinetur, nisi bona immobilia, alibi extra hunc Ducatum sita, aliis legibus & moribus subiecta fuerint.

176. Ab intestato primus locus in successione est descendentium in infinitum, inter quos fratres & sorores in capita, fratrum autem & sororum liberi, cum patruis & materteris concurrentes, in stirpes succedunt.

177. Lege

177. Lege publica filii filiabus, mares foeminis, sunt præferendi in successione, nimirum ut fratres, unus sive plures, tres partes cupiant totius hæreditatis, sorores quartam, ac tripla sit portio fratrum singulorum, singularumve sororum simpla.

178. Quæ divisio hæreditatis, si inter fratres & sorores non convenerit, a proximis agnatis res definiri eorumque judicio fieri debet.

179. Curia autem in eam divisionem non computabuntur, sed primogenito cedent, qui & ipse bona immobilia retinere & fratribus ac sororibus de suis portionibus satisfacere debet.

180. Quamdiu autem satisfacere non poterit, tam fratribus, quam sororibus, jus retentionis in bonis paternis, vel maternis, integrum erit, & alimenta in fratres & sorores facta conferri non debent.

181. Liberi diversi matrimonii bona sua materna percipient, fratribus & sororibus germanis tantum, non uterinis, exclusis.

182. Pater ad secunda vota transiens, fortunas suas omnes cum liberis primi matrimonii ex æquo dividere, ac pro ejus portione, quam vel retinere, vel in emolumenta liberorum exponere, potest, fructibus eos alere ac elocare tenebitur.

183. Patre defuncto liberi primi matrimonii quod in dotem atque mundum muliebrem a patre ipsis datum fuerit conferre, & post hanc collationem factam in paterna hæreditate, ex æquo cum liberis secundi matrimonii, succedere debent.

184. Nisi pater mundum muliebrem eis condonaverit, tum nihil conferre teneantur.

185. Per adoptionem licet nobilibus familiis jus conjunctæ manus facere, vel cum agnatis cognatisve, vel etiam cum aliis,

quo jure, si in successionebus famellæ excludantur, is, qui eo jure succedere vellet, tres totius hæreditatis partes famellis dabit, unam ipse tantum sibi retinebit, e. g. Si bona æstimantur quatuor millibus, famellæ tria millia capiant, successor mille, nec prius cedere bonis, aut alimentorum sumptus agnoscere, tenebuntur exclusæ, quam ipsis per omnia satisfactum fuerit.

186. Habentes cum aliis jus conjunctæ manus sine voluntate eorum, quibus is nexus debetur, bona ære alieno onerare non debent; Si enim sine liberis decesserint, & bona ad conjunctæ manus socios pervenerint, debita, quæ sine scitu & sine consensu eorum contracta fuerint, persolvere non tenebuntur.

187. Jus quoque protimiseos debetur iis, quibus jus conjunctæ manus competit, si scilicet intra annum a die scientiæ retractum instituerint, & pretium, quod alius revera numeravit, refuderint.

188. Jus repræsentationis inter collatores ultra fratrum filios, aut filias, non servabitur, quin & nepotes ex fratre cum patruis ad successionem defuncti in stirpes admittentur.

189. Defuncto marito pacta dotalitia ante omnia servanda erunt, modo juri publico non sint contraria, nec derogent his, quæ lege publica successoribus debentur.

190. Quodsi talia pacta non exstent, vidua exstantibus liberis, si dotem intulerit, vel eam repetere, vel dotalitium, cujus fructus in duplum æquent, redditus dotis sibi vindicare poterit.

191. Si dotem non intulerit, capere liberorum partem ex hæritate mariti poterit, eam scilicet, quæ filiabus debetur, non quæ filiis.

192. Si maritus uxori in testamento dotalitium, aut legatum, fecerit, servandum erit.

193. Erit præterea in arbitrio uxoris, vel dotem illatam, vel dotalitium, capere, vel portionem filiarum sibi sumere.

194. Ex pecunia parata, quæ post obitum defuncti in ædibus ipsius deprehenditur, vidua capiet partem decimam, pecora autem & utensilia omnia ex æquo cum filiis, vel hæredibus aliis, dividet.

195. Præterea ejus anni, in quo maritus decessit, omnes fructus capiat uxor, ita tamen, ut unius anni tantum redditus ei cedant, non plures.

196. Si liberi non extent, & vir vel uxor alteri superstes fuerit, superstes concurrens cum agnatis defuncti, dimidiam partem sibi retinebit, & alteram propinquis defunctæ partis cedet, nisi de jure conjunctæ manus agatur, quo casu quartam partem bonorum defuncti capient.

197. Reditus autem anni, in quo pars altera defuncta est, penes superstitem remanebunt, neque divisio, nisi post annum luctus finitum, fiat.

198. Jure retentionis viduæ utentur, donec eis ab hæredibus sit satisfactum.

199. Si alii, quam liberi, hæredes sunt, prius bona occupare non debent, quam viduæ per omnia satisfecerint.

200. Bona autem viduæ detentrices deteriorare non debent, aut damna data omnia refundant, secus autem in bonis versantibus judicis officio curator bonorum dabitur, quin & viduæ, durante retentionis tempore, sive id dotis causa, sive curatorio liberorum nomine, factum fuerit, satisfactione præstita,

ta, rationes edere, atque in iis non ultra, quam alimenta exposcunt, defalcare, tenebuntur.

201. Viduæ item matres pupillorum suorum curam gerentes, etsi, quamdiu in viduitate manserint, rationes edere obstrictæ non sint, tamen si ad secunda vota transierint, de præteritis annis rationes proximis agnatis pupillorum exhibebunt, ac nisi quod ipsis ratione dotis, aut dotalitii, aut pactorum, aut alimentorum portione, debitum fuerit, decurtabunt, cæteros vero redditus perceptos pupillis refundant.

202. Sive liberi, sive uxor, sive fratres, sive quivis alius hæres, si defuncti necem, aut graves injurias, non vindicaverit, ejus successione indignus censerit, & si quid ex hæreditate defuncti percepit, ab eo revocari debebit.

203. Arma expeditoria primogenito aut agnato proximo, juxta morem cujusque loci, ex defuncti hæreditate dabuntur.

204. Hæreditas nulla est, nisi ære alieno prius deducto.

205. Si qui creditores invaserint hæreditatem, sine auctoritate judicis, aut hæredes, intra triginta dies luctus, molestia affecerint, & in exigendo se minus modestos gesserint, jure crediti sui cadere debent.

De Delictis & Pænis:

206. **D**elictum est, quod ex dolo vel culpa profectum est.

207. Culpa vel magna, vel parva, est, cujus noxa in facto, distinctio in arbitrio judicis, consistit.

208. Blasphemi in Deum, rei item læsæ Majestatis Divinæ & humanæ, sacrilegi, rebelles, profugi desertores, preditores, fama, vita & bonis, priventur & gladio feriantur.

209. Ve-

209. Venefici, parriidæ, inceſſuoſi, incendiarii, flammis abſumantur, latrones rota plectantur.

210. Homicidæ, doſoſi, virginum aut ſcœminarum violenti expugnatores, vim in via publica, vel etiam in privatis ædibus, cum armis exercentes, etiamſi nemo occidatur, gladio feriantur, alieni thori violatores infames ſint.

211. Fures ſive nocturni, ſive diurni, peculatores, expilatores hæreditatum, res commodatas perfide ſubtrahentes, ſuſpendantur, hominum item Nobilitatis pecorumque ſubductores & abigei capite plectantur.

212. Prædones, vel raptores & invaſores, rerum ſuarum propriarum dominium perdant, alienarum autem jure, qvòd habuerunt, priventur, & præter rem invaſam, aut raptam, æſtimatione ejus rei invaſæ, vel raptæ, mulctentur, ſi rapinas iteraverint, ſint infames.

213. Falliti, conturbatores, ac decoctores, ſi ſolvendo non ſint, & ſumma, in qva creditores defraudarunt, octo millia florenorum Polon. exceſſerit, vel honore priventur, vel gladio feriantur, qva lege non comprehenduntur, qvi infortunio facultatibus ſunt lapſi.

214. Rem unam, ſive in judicio, ſive privatim, duobus oppignorans, ſi ſolvendo non fuerit, infamis eſto.

215. Stupratores honeſtarum ſcœminarum, vel virginum, arbitrio judicis, aut dotent, aut ducant, ſtupratas.

216. Si ignobilis nobilem ſtupraverit, gladio feriat, niſi a cognatis ei ignoſcatur.

217. Contractus vel Inſtrumenta falſificantes, prævaricatores, falſumve partum ſupponentes, aut falſum teſtimonium dicen-

dicentes, ex quo aliquis vel læsus est, vel lædi potuisset, nisi patefactum esset, gladio plectantur.

218. Injuriam semel verbis, vel scriptis, facientes recantent, si componere non possint, & æstimationem ejus luant, si iteraverint, sint infames.

219. Famosorum libellorum chartarumve scriptores disseminatoresque infames pronuntientur, & si crimen capitale alicui in scriptis suis famosis objecerint, vel rebellionis causa scripta sua composuerint, capite plectantur.

220. Famulos alios corrumpentes, vel sine literis dimissoriis conducentes, viginti florenis puniantur.

221. Nemo famulo suo, quem a se dimittit, aliud testimonium det, quam ejus merita exposcunt, si secus fecerit, ac testimonio suo alios seduxerit, viginti Hungaricos solvat.

222. Si quis in præsentia mulierum, aut fœminarum, rixas concitaverit, & plagas alteri intulerit, nisi id sui defensionis causa fiat, centum florenis puniatur, & tantisper ab omni honesta congregatione abstineat, donec multam persolverit.

223. Alienarum literarum interceptores, aut traductores, tanquam stellionatus rei, ignominia notentur, aut arbitrariis poenis, pro qualitate rerum & circumstantiarum, puniantur.

224. Furto aliena ligna cadens, si in actu fuerit deprehensus, pro quolibet eqvo quatuor marcas Rigenſes solvat, si equi pignorati, vel capti, solutionis tempore præsto non sint, intra triduum restitui pignorato, aut, si diutius detenti fuerint, sine omni pretio, aut multa, reddi debent.

225. Quercum unam, aut plures, cadens in alieno fundo, pro qualitate arboris, duos Hungaricos solvat.

226. Receptatores hominum Nobilitatis propriorum fugientium & opitulatores, aut fugæ exhortatores, si Nobiles sint, ducentorum florenorum mulcta, si ignobiles, aut rustici, fustigationis pœna, feriantur.

227. Fugitivorum hominum casâs relictas destruens & abducens furti pœnam luat.

228. Mulctæ, Statutis præsentibus comprehensæ, quæ partibus læsis non debentur, arario Provinciali inferantur, exceptis iis, quæ iudicio debentur.

Epilogus:

Atque hæ sunt Leges, hoc tempore *per nos sancitæ, promulgatæque, salvis tamen Legibus Regni publicis, salvaque item augendi, minuendi corrigendique potestate, cum auctoritate tamen & confirmatione Sacræ Regiæ Majestatis.* In quorum omnium fidem nos ablegati Commissarii præsentibus nostris subscripsimus, sigillisque nostris communivimus. Datum Mitaviæ, Die 18. mensis Martii, Anno Domini Millesimo sexcentesimo decimo septimo.

(XII.)

**Juramentum Jacobi, Ducis Curlandiæ,
Serenissimo Vladislao IV. Poloniæ Regi,**

Vilnæ, d. 16. Februarii, A. 1683. præstitum,

Pro exemplo consuetæ homagii formulæ a Ducibus, sub
investitura, Regibus præstandi.

EGo, Jacobus, Dux Curlandiæ & Semigalliæ in Livonia,
juro super hæc Sancta Dei Evangelia, quod ab hac hora
F deinde

deinceps, usque ad ultimam diem vitæ meæ, ero fidelis & obediens Tibi, Serenissimo Principi, Vladislao quarto, Dei gratia Regi Poloniæ, Magno Duci Lithvaniæ, & sicuti meo naturali & hæreditario Domino, & Successoribus legitimis Tuis, Regibus & Regno Poloniæ, Dominis meis, contra omnem hominem, nemine prorsus excepto; Et quod nunquam ero scienter in consilio, vel auxilio, vel in facto, ex quo, quod absit, amittas vitam, vel membrum aliquod, vel per quod accipias in Persona aliquam læsionem, vel contumeliam, aut injuriam, vel per quod amittas aliquem honorem, quem nunc habes, vel post habebis; Et si sciero, vel audiero de aliquo, qui velit aliquid istorum contra Te & Regnum hoc Poloniæ facere, pro posse meo, ut non fiat, impedimentum præstabo, & si impedimentum præstare nequeo, quamcito potero Tibi nunciabo, & contra eum, juxta pacta, auxilium Tibi & Regno præstabo. Et si contigerit, Te rem aliquam, quam habes, vel post habebis, casu aliquo amittere, eam recuperare curabo, in recuperataque retinenda Te omni tempore juvabo, & si sciero, contra aliquem velle Te publico consilio arma sumere, & de eo generaliter, vel specialiter, fuero requisitus, meum Tibi, secundum Pacta, præstabo auxilium. Et si aliquid mihi de secreto manifestaveris, illud sine Tua licentia nemini pandam, neque quidquam, per quod pandatur, faciam. Et si consilium a me super aliquo facto postulaveris, illud Tibi dabo consilium, quod Tibi Dominiisque Tuis judicavero magis expedire, & nunquam ex Persona mea aliquid scienter, quam pertineat ad Tuam vel Regni Dominiorumque Tuorum, tuebor & conservabo, & quoad maxime potero, augebo. Denique etiam pacta antiqua, priora omnia & singula, quocunque tempore a Decessoribus meis, Curlandiæ & Semigalliæ Ducibus, cum In-

clyto

clyto hoc Regno & Magno Ducatu Lithvaniæ conventa, tum & Formulam Regiminis & præsentem transactionem, conditionesque Tecum tractatas constitutasque, & a me peculiari Diplomate confirmatas, servabo & implebo, ac præterea omnium ac singulorum, Equestris Ordinis ac privatorum, Ducatus Curlandiæ & Semigalliæ incolarum, Jura, Privilegia, Libertates, Immunitates, factas tectasque integerrime servabo, ne quidquam, in contrarium eorundem, præjudicii ac derogationum faciam, aut fieri permittam: Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

XIII.

Diploma Investituræ, Friderico Casimiro, Curlandiæ & Semgalliæ Duci, a Johanne III. Poloniæ Rege, de Ducalibus feudis,

Varſavia, d. 25. Martii, A. 1683. concessa,

Juxta transsumtum ex Actis Metricæ Regni, publica autoritate, d. 24. Januarii, A. 1719. corroboratum,

Pro exemplo usitatæ in Cancellaria Regni Investiturarum Curlandicarum formulæ inserviens.

In Nomine Domini Amen: Ad perpetuam rei memoriam: Nos Joannes III. Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithuanæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kijoviæ, Volhyniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Severiæ, Czerniechoviæque, Significamus præsentibus Literis Nostreis, quorum interest universis & singulis: Cum jam antea Illustrissimus olim Princeps, Dominus Gotthardus, Curlandiæ & Semigalliæ Dux, tunc temporis Equestris Ordinis Teutonici Magister,

universa cum Livoniæ Nobilitate, Civitatibus Statibus atque Ordinibus omnibus, se ad Serenissimi Prædecessoris Nostri D. Sigismundi Augusti & Successorum, Regniqve Poloniæ & Magno Ducatu Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, cæterarumqve Ditionum Nostrarum, fidem ac potestatem contulisset, & in omne tempus subjecisset, idqve ut faceret, justissimis gravissimisque causis & pernecessariis Livoniæ rebus adductus esset, Magno nempe Moschorum Duce, longo & crudelissimo bello, in eam Provinciam gravissime incumbente, ac longe lateqve omni injuriarum direptionumqve genere & flamma ferriqve lævitia grassante, jamqve eo usque armis progresso, ut nihil non in ejus potestatem venturum, cunctaqve vi illa hostili superatum atqve excisum iri viderentur; Jam ejus Illustritate, cunctisque Livoniæ Ordinibus, belli magnitudine admodum fractis, & nequidem Serenissimorum Imperatorum Sacriqve Romani Imperii fidem, auxilium & opem, diu implo- rantibus, spem jam nullam non modo pristini status Provin- ciæ, sed nec quidem salutis, libertatis, vitæqve singulorum amplius retinendæ habentibus, aliam, quam quæ in Serenissi- morum Poloniæ Regum & Regni Magniqve Ducatus Lithvaniæ defensione atqve imperio sita esset, quod tum ejus Illustritas, tum Livonia universa, a Serenissimo Prædecessore, D. Sigis- mundo Augusto, in fidem, potestatem ac ditionem suam, & Successorum suorum Regni, Magniqve Ducatus Lithvaniæ, cer- tis conditionibus, juste legitimeqve recepta sit. Et quia Illu- stritatis ejus studium, in adducenda ea Provincia ad subjectionem ditionemqve Poloniæ Regum, singulare extitisset, & ita mereri ejus dignitas, virtus, fides censeretur, illi, mutato, ex consilio Equestris Ordinis, statu priore, approbante eam rem Serenissimo Rege, D. Sigismundo Augusto, ab eodem, tan- quam

quam supremo, directo, naturali ac perpetuo, feudi illius Domino, Ducalis titulus, cum omni dignitate, insignibus, privilegiis Ducalibus, ac ditionibus certis, tributis, & ejus Illustritas Vassallus Poloniae Regum, feudatariusque Princeps, Regni & M. D. Lithuaniae membrum factus fuerit, prout Diplomate jam ante D. Praedecessori nostro, Domino Stephano, Regi, exhibito, ac Vilnae 28. die Novembris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, perscripto, & Sigismundi Augusti, Praedecessoris, manu subscripto, sigillo autem ejus annulari signato, certius fusiisque continetur. Quod praeterea cum Illustritas ejus de solenni sua Investitura feudali Serenissimum Praedecessorem, Divum Sigismundum Augustum, aliquoties appellasset, & per temporum rationem, magnitudinemque Regni negotiorum, voti sui compos, regnante viventeque praedicto D. Praedecessore Nostro, effici non potuisset, postea vero a Serenissimo Stephano, Rege & Praedecessore Nostro, ad Regni Poloniae Magnique Ducatus Lithuaniae fastigium Dei benigritate evecto, diligentissimis precibus confirmationem suorum jurium a Divo Sigismundo Augusto concessorum & Ducalem feudi investituram prius in comitiis, ab eodem D. Stephano habitis, flagitasset, sed cum magnitudo varietasque occupationum ejus Serenitatis, tum locorum quoque intervalla, id a Serenitate ejus praestari non paterentur, ejusque rei peragenda ex consilio Regni Nostri Consiliariorum, qui partim Serenitati ejus adfuerunt, partim per literas de eo appellati fuerunt, pariterque eorum, qui ex M. D. Lithuaniae frequentes Serenitati ejus in Senatu assiderunt, in alium locum tempusque, opportunitate ejus rei constituta, cum Illustritas ejus ad diem quartam mensis Augusti, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono, sub generalem exercituum delectum & recens-

tum,

tum, ad flumen Dunam, prope Dyſnam, quo in loco tum idem Sereniſſimus Prædeceſſor Noſter caſtra habebat, acceſſiſſet, inque caſtris & territorio Serenitatis Ejus, Inveſtituram ab eodem Sereniſſimo Prædeceſſore Noſtro petiſſet, & fidelitatis ſubjectioniſque juſjurandum eidem Sereniſſimo Prædeceſſori Noſtro, Ejusque Succeſſoribus, ſupremis, directis, naturalibus & perpetuis, Dominis, Regno, Magnoque Ducatui Noſtro Lithvaniæ, præſtitifſet, qvòd tum idem Sereniſſimus Prædeceſſor Noſter, Stephanus, Rex, ex conſilio Senatorum tam lateri Ejus aſſidentium, qvam per literas de eo requiſitorum, prænomi-
 natum Illuſtriſſimum Principem, Dominum Gotthardum, Curlandiæ & Semigalliæ Ducem, ad terras, civitates, oppida, arces, poſſeſſiones, qvas a Sereniſſimo commemorato Prædeceſſore Noſtro conceſſas habuit, ac præminentias juraque omnia & ſingula, tradito ab eodem Sereniſſimo Prædeceſſore Noſtro, Stephano, Rege, ſolenni ritu feudali vexillo, Serenitas ſua inveſtiverit. Sereniſſimus quoque Sigismundus III. Poloniæ & Sueciæ Rex, Illuſtriſſimo Principe Gotthardo mortuo, filiis Illuſtritatis ejus, Illuſtriſſimis Principibus, Dominis, Friderico & Guilhelmo, eorundem juriſum confirmationem & Ducalem feudi inveſtituram, diligentiffimis itidem precibus flagitantibus, prædictos Illuſtriſſimos Principes, Fridericum & Guilhelmum, Illuſtriſſimum quidem Principem Fridericum præſentem, Illuſtriſſimum vero Principem Gvilhelmum, per unum ex conſiliariis fratris ſui vexillum porrectum apprehendentem, ad easdem terras, civitates, oppida, arces, poſſeſſoresque ac præminentias, juraque omnia & ſingula, tradito ſolenni ritu feudali vexillo, utrumque in ſolidum, ſine tamen Ducatus diſmembratione, inveſtiverit. Et ſublato ex humanis Sereniſſimo Rege, D. Sigismundo III. Illuſtriſſimus Princeps, Fridericus, in felicis in-

inaugurationis Serenissimi Regis, Vladislai IV. Prædecessoris, comitiis, tam propter difficultates itinerum, quam temporis angustiam, ad præstandum vigore pactorum & investiturarum homagium adesse non posset: præfatus quoque Rex absentiam Illustritatis ejus in bonam partem ex allegatis rationibus accipiens, ejus homagii præstationem ad proxima tunc comitia, vel felicem Ejus in Magno Ducatu Lithvaniæ Vilnam adventum distulisset, prædictusque Illustrissimus Curlandiæ Dux, Fridericus, juxta responsum Serenitatis suæ, solennis juramenti Regi Regnoque præstandi causa, Vilnam in propria persona venisset, & die 20. mensis Julii, Senatoribus lateri Serenitatis suæ assidentibus, Officialibus & Aulicis Regiis magnaque frequentia Nobilitatis præsentibus, investituram a sua Serenitate petiisset, jusjurandum præscriptis verbis solenni ritu & ceremonia Regi Regnoque præstitisset; Junior vero tunc Illustrissimus Dux, Jacobus, suæ Illustritatis ex fratre nepos, tunc temporis præsens, tanquam legitimus Successor & a Serenitate sua ad contactum vexilli admissus fuisset, Serenitas sua prædictum Illustrissimum Principem, Fridericum, ad easdem terras, civitates, oppida, arces, possessiones ac præminentias, juraque omnia & singula, tradito solenni ritu feudali vexillo, investiverit. In comitiis vero anni 1638. a suæ Illustritatis ac Ducatus Curlandiæ atque Semigalliæ Nobilitatis eo nomine Varsoviæ ablegatis Internunciis, Serenitas sua interpellata esset, dignaretur consensum suum Regium præbere, ut prædictus Illustrissimus Princeps, Fridericus, ætate confectus, liberam & plenariam facultatem haberet, cedendi regiminis & possessionis Ducatus Curlandiæ & Semigalliæ Illustrissimo Principi, Jacobo, & fratre nepoti; Serenitas sua ob præmemorata causam, re hac prius cum D. D. Senatoribus Regni Magnique Ducatus Lithvaniæ

niz in iisdem Comitibus Regni Generalibus lateri suo assidentibus, diligentissime perpenſa, eoqve conſiderato, qvovd pronomi-
natus Illuſtriſſimus Princeps, Jacobus, vigore pactorum & inveſtiturarum, a Sereniſſimis Prædeceſſoribus Serenitatis ſuæ,
D. D. Poloniæ Regibus, conceſſarum, & per Serenitatem ſuam
ex Senatusconſulto, in ſolenni inveſtiturarum iſtarum renova-
tione, confirmatarum, tanqvam ſimultanee inveſtitus Princeps,
& ex pacto, & providentia avi & patrui ſui, legitimus ſuc-
ceſſor, alias in Ducatus Curlandiæ & Semigalliæ ſucceſſurus
ſit, petitioni huic humillimæ, & primævæ ſubjectionis pactis,
inveſtituris atqve reſponſis, tam ſuis, qvam Reipublicæ, con-
gruæ locum dandum, conſenſumqve Regium ſpeciali, in iis-
dem comitiis ex Senatusconſulto eo nomine dato, Diplomate
præbendum eſſe duxit, prout etiam conſtanter præbuit. Et
licet qvidem ſua Illuſtritas, Dux Fridericus, conſenſum Sere-
nitatis ſuæ ex Senatusconſulto, de facienda in perſonam Du-
cis Jacobi ceſſione, a Serenitate ſua, per ſuum ac Ordinis
Eqveſtris Legatos, obtinuiſſet, & certis conditionibus ceſſio-
nem feciſſet, Duxqve Jācobus, inhærendo conſenſui, homa-
gii præſtandi cauſa ad Serenitatem ſuam in propria perſona, ad
diem præfixam, Vilnam veniſſet, ac juramentum præſtare para-
tus, ſolennem inveſtituram expediri a Serenitate ſua humillime
ſolicitaſſet, Serenitas vero ſua ceſſionem illam, juxta tenorem
conſenſus, non factam fuiſſe, cum D. D. Senatoribus ac Conſi-
liariis ſuis Regiis, lateri ſuo Regio aſſidentibus, ex ceſſionis
inſtrumento, coram Serenitate ſua producto, perſpexiſſet, ni-
hilominus tamen ob inſignia dictorum Principum, ac imprimis
Illuſtriſſimi Ducis, Friderici, in Reges & Rempublicam merita,
& ex ſingulari erga Domum Ducalem affectu & benevolentia,
defectum non factæ plenariæ ceſſionis, ex plenitudine poteſta-
tis

tis suæ Regiæ, supplendum, beneficium illud amplificandum
cessionemque illam conditionatam autoritate Regia sublevandam
esse, duxit, eundemque Ducem Jacobum, ac illius hæredes
masculos, legitimos Feudi Successores eo modo ad terras, ci-
vitates, oppida, arces, possessionesque a DD. Decessori-
bus suæ Illustritatis, Avo, ejusque hæredibus, ac Patruo,
Duci Friderico, concessas & præminentias juraque omnia &
singula, tradito a Serenitate sua solenni ritu feudali vexillo, in-
vestivit, Diplomate consensus antea ex Senatusconsulto a Se-
renitate sua obtento, uti fundamento totius istius actus salvo
& in suo robore conservato; Cujus vigore Illustrissimus Prin-
ceps, Fridericus, quandocunque ipsi libuerit, cessionem realem
& plenariam cum jurisdictione & regimine in personam Du-
cis Jacobi facere, intra fatalia tamen juris, posset. Si vero
contigisset, Ducem Jacobum, post factam sibi a Duce Frideri-
co cessionem, absque prole mascula, e vita decedere, tunc ni-
hilominus idem Ducatus, non obstante eadem cessione, ad Du-
cem Fridericum redire, ac penes ipsum, vigore præteritarum
ipsi concessarum investiturarum, remanere debuisset. Ducem
quoque Jacobum, etiam non obtenta ante decessum Illustrissimi
Principis Friderici cessione, vi pactorum primævorum & inve-
stiturarum, tum quoque diversorum responsum & istius ho-
magii intuitu, circa feudum Ducatus possessionemque, cum
pleno regimine, itidem ejusdem investituræ vigore conserva-
vit, Serenissimosque Successores conservare debere decrevit,
hac speciali conditione adjecta, ut Dux Jacobus sive post ces-
sum, sive post decessum Ducis Friderici, non prius possessio-
nem illius Ducatus adire, jurisdictionemque exercere, incipe-
ret, antequam per Commissarios ad faciendam introductionem a
Serenitate sua deputandos legitime intromissus fuisset; Posses-

sione porro rite & legitime, prævia cessione & intromissione, cum pleno regimine adepta, & per aliquot annos juxta investituram ac pacta conventa pacifice habita, cum sublato ex humanis præfato Serenissimo Rege, Vladislao IV. & electo in Regem Poloniæ, Serenissimo Joanne Casimiro, Antecessoribus Nostreis, prænominatus Illustrissimus Princeps, Jacobus, in comitiis coronationis illius, ad præstandum homagium per Internuntios gratiam illius humillime expetiisset, ac sicuti Serenissimi Antecessores Nostri, Reges Polon. in augenda ac ornanda singularibus beneficiis Illustrissima Curlandiæ & Semigalliæ Ducum Familia, in omni occasione maxima exhibuerunt documenta, ita, ut Serenissimus Joannes Casimirus, Illustrissimum Principem, D. Jacobum, pari affectu & benevolentia complexus, novum hoc beneficium eidem concessit, ut per Legatos suos cum debita fidelitatis & subjectionis tessera solita solennitate homagium præstare, & investituram ritu consueto recipere posset. Qua benevolentia Regia condigne accepta, is idem Illustrissimus Princeps, D. Jacobus, ad Serenissimum Joannem Casimirum, Antecessorem Nostrum, Legatos suos, G. G. Georgium Vischer de Viceden, supremum primæ instantiæ Mitaviens. Capitaneum, & cubiculi Regii familiarem, atque Georgium Goes, Capitaneum Schrundensem, misit, qui Varaviæ, die vigesima mensis Maji, anno Domini 1649. coram Throno Regio in manibus illius solenni ritu, nomine Illustrissimi Principis, Domini Jacobi, homagium præstiterant, & vicissim a Serenissimo Antecessore Nostro, jure gratiæ, feudale vexillum cum investitura humillime receperant; item a Serenissimo Michaele, per Legatos suos, Generos. Christophorum Henricum Puttkamer, supremum Capitaneum Tukumensem, & Georgium Fircks, Colonellum, eandem ritu solenni traditione vexilli acceperat

ceperat gratiam ; Nec minori benevolentia Regia documento Nos, cum vocatione illius, per quem Reges regnant, ad Regale solium eveſti eſſemus, illum ipſum Illuſtriſſimum Ducem, Dominum Jacobum, amplexi, ejus Illuſtritati pro recipienda per Legatos ſuos, juxta beneficium D. Michaelis, Antecedanei Noſtri, Illuſtritati ejus conſeſſum inveſtitura, ultimam diem Julii, anno 1676. designaveramus. Ottomannica autem tum appropinqvare volente potentia ad prælia evocati, terminum ad redditum Noſtrum prorogaveramus, reverſiqve & peracta ejus anni expeditione atqve terminatis Generalibus Regni Comitibus, memoratum Illuſtriſſimum Ducem, Dominum Jacobum, præſtito, per Legatum ſuum Generoſ. Evaldum Pfeilitzer, nominatum Franck, Cancellarium & ſupremum Conſiliarium ſuum, fidelitatis & ſubjectionis jramento, ad eaſdem terras, civitates, oppida, arces, poſſeſſiones ac præminentias, juraqve omnia & ſingula, tradito more ſolenni feudali vexillo, inveſtiveramus. Vbi vero elapſis aliquot pariter annis, idem Illuſtriſſimus Dominus, Jacobus, Dux, vita functus fuerat, filius Illuſtritatis ejus, Illuſtriſſimus Princeps, Dominus Fridericus Caſimirus, ad quem ſucceſſorio ordine & jure primogenituræ ex pacto & providentia Proavi, parentis Patruſ, & parentis ipſius ſucceſſio feudi, qvod ſecundum Decretum D. Prædeceſſoris Noſtri, Sigismundi III. integrum & individuum, tam ratione jurisdictionis, qvam bonorum, manere debet, ſpectat, conſeſtim per ablegatos ſuos humillime petiit, ut ſecundum beneficium D. Michaelis, Regis Polon. Antecedanei Noſtri, & Noſtrum, Illuſtritatis ejus Illuſtriſſimo parenti, Domino Jacobo, conſeſſum, homagium per Legatos præſtare inveſtituramqve ſuper Avitum & Paternum feudum ſuum, Curlandia & Semigallia Ducatus, a Nobis humillime recipere poſſet ; Cumqve Nobis ab initio

Regiminis Nostri cordi fuerit, illustrissimos in Livonia Curlandia & Semigallia Duces, totamque adeo Ducalem Domum pari gratia Regia, qua Serenissimi antecessores Nostri soliti fuerunt, prosequi & fovere; Ideo Clementissime annuimus, ut confirmationem jurium & Ducalem feudi investituram per Legatos a Nobis acciperet, Actuique huic solenni peragendo tempus duarum septimanarum ante Generalia Regni Comitia denominavimus. Hac declaratione Nostra Regia gratis submisimis ab Illustrissimo Principe, Domino Friderico Casimiro, accepta, temporeque denominato adveniente, Illustritatis ejus Legati, G. G. Christophorus Henricus, liber Baro de Puttkamer, supremus Ducatus sui Praefectus, & Dietericus ab Alten-Bochum, supremus ejusdem Mareschalcus, supremique Consilarii sui, Varsaviae comparuerunt. Quoniam autem ob itinerum difficultates aliaque praepedimenta Nos tribus diebus saltem ante memorata Comitia huc pervenimus, terminum eundem ad diem vigesimam quintam mensis Martii, anni nunc currentis, prorogavimus, in quo dum modo nominati legati, non solum petita Illustrissimi Ducis, Friderici Casimiri, jam praefatum omni subjectionis cultu iterarunt, verum etiam nomine Illustritatis ejus Illustrissimorum Fratrum, Domini Ferdinandi, & Domini Alexandri, Ducum postgenitorum, humillime rogarunt, ut in casum deficientis aliquando in masculino sexu lineae Friderico-Casimirianae, Illustrissimo Domino Ferdinando, & Ferdinandinae, Illustrissimo Domino Alexandro, earumque Illustritatum legitimis Successoribus masculis jus simultaneae investiturae, secundum jura Ducalia, & investuras Serenissimorum Poloniae Regum, Praedecessorum Nostrorum & Nostrium in tabulis investiturae factum tenetumque conservare, quam clementissime dignaremur. Accessimus

simus itaque nunc ad acceprandum homagium, quod Nobis Illustrimi Principis, Domini Friderici Casimiri, Ducis, Legati dicti coram Throno Nostro Regio, & in manibus Nostreis solenni ritu præstiterunt, feudaleque vexillum jure gratiæ cum investitura a Nobis humillime receperunt. Præmissa igitur rata & grata habentes confirmantesque, & de integro solenni investitura conferentes, quæ a prædictis Serenissimis Prædecessoribus Nostreis, Regibus Poloniæ, & Nobis, vigore pactorum, & investiturarum, sub Illarum & Nostreis manibus, sigillis autem Regni, Magnique Ducatus Lithvaniæ, Illustritatis Ejus Proavo, Gotthardo, parentis Patruo Friderico, & parenti ipsi Jacobo, jam antea data concessa & collata sunt, nimirum Ducalem titulum ad instar Illustrissimi Ducis in Prussia, cum omni dignitate, insignibus, privilegiis Ducalibus, ita ut Vasallus & Feudatarius Princeps Noster, & Successorum Nostrorum Regni, & Magni Ducatus Lithvaniæ, membrum sit, itidem ejus posterii sint. Præterea ut a Divo Sigismundo Augusto, Prædecessore Nostro, jam ante Illustritatis ejus Proavo, Gotthardo, quondam Duci, posterisque ejus legitimis masculis, ex ejus lumbis linea recta descendantibus, nominatæ ditiones, possessiones, civitates, oppida, arces, terræ assignatæ, sine infeudationis solennitate fuerunt, postea vero vigore legitimæ investituræ a Serenissimis itidem Prædecessoribus Nostreis, Divo Stephano, Sigismundo III. Vladislao IV. Joanne Casimiro, Michaeli, Regibus & Nobis Illustritatis ejus Antecessoribus Illustrissimis attributos, ita nunc Nos quoque Illustrissimo Principi, Friderico Casimiro, attribuimus, damus & conferimus, primum totum illum tractum Curlandiæ & Semigalliæ, incipiendo a falso mari sursum sequendo fluvium Hylga, ascendendo ad antiquos limites per Generos. Radzivilium inceptos & dispositos inter Samogitiam, Lithva-

Lithvaniam & Prussiam ab una, & Livoniam ab altera, partibus versus districtum Polocensem ad Dunam fluvium, descendendo vero Duna usque ad mare salsum; adeo ut quidquid in istis terminis cis Dunam versus Lithvaniam continetur, & ad Ordinem Livoniæ spectabat, nunc & in perpetuum apud Illustritatem ejus, ipsiusque hæredes masculos, permaneat, Curias videlicet Bona & Nobilitatem, quæ ad arcem Dunaburgensem, ex hac parte fluvii versus Lithvaniam, spectarunt, arcem Seelburgam cum toto districtu, curias item, Nobilitatem & omne id, quod videlicet ex hac parte ad arcem Ascherat spectabat, arcem Baufke, Neuguth, cum iis, quæ ad arcem Kirchholm pertinebant, arces item, curias & oppida Mitau, Tuckum, Neuenburg, Doblen, Candau, Allwangen, Schründen, Frauenburg, Zabell, tum & alias arces, quæ Serenissimo Antecessori Nostro, D. Sigismundo Augusto, oppignoratæ fuerunt, Goldingen, Hasenpoth, Durben, Vindau, in summa octuaginta millium florenorum, arcem vero Grobin in quinquaginta milibus illustrissimo quondam Principi, Alberto, Marchioni Brandenburgensi, in Prussia Duci, itidem oppignoratam, & illas quidem summas, quemadmodum D. D. Prædecessores Nostri in Diplommatibus suis remiserant, ita & Nos remittimus, adeoque ut prænominati D. D. Prædecessores Nostri suæ illustritatis antecessores, ita & Nos ejus Illustritatem legitimosque ejus Successores, hæredes masculos ex lumbis ejus linea recta pervenientes, circa totum istum Curlandiæ & Semigalliæ Ducatum, cum dictis terris, civitatibus, oppidis, arcibus & curiis, hac investituræ renovatione pro Nobis & Successoribus Nostriis in toto conservamus, iisdemque prærogativis ac immunitatibus, quibus Illustrissimo Principi, Jacobo, & ejus Antecessoribus antea collata fuerunt, sine Nostro Hæredumque & Successorum Nostro-

Nostorum, Regum & Regni Poloniæ, impedimento ac præjudicio. Pro Nobis vero & Serenissimis Successoribus Nostri in Regno, Magnoque Ducatu Lithvaniæ, reliquam Livoniam, cum omni proprietate directo & utili Dominio, omni que mero & mixto Imperio, quemadmodum jam ante, DD. Prædecessores Nostri, Sigismundus Augustus, Stephanus, Sigismundus III. Vladislaus IV. Joannes Casimirus, & Michael, reservaverunt, atque Nos reservavimus, ita denuo reservamus retinemusque, salvis pactis Olivenfis. Cumque inter cætera & hoc inter Serenissimum Prædecessorem Nostrum, D. Sigismundum Augustum, & Illustritatis ejus præavum, convenit, ut permutatione Episcopatus Curonensis, pro Sonneburga arce, curiis Leal & Habzell, Illustris Dux Magnus contentetur, & ad eam rem prædictus Dominus, Sigismundus Augustus, Serenissimus Stephanus, Serenissimus Sigismundus III. Serenissimus Vladislaus IV. Serenissimus Joannes Casimirus, & Serenissimus Michael, operam receperunt & Nos recipimus, ut cum reliqua Curonia Episcopatu Curonensi quoque sua Illustritas potiatur. Postea vero cum vivente Duce Magno permutatio ea perfecta non fuisset, gravissima autem de Episcopatu eo controversia inter Divum Decessorem Nostrum, Stephanum, & Serenissimum Daniæ Regem, exorta, tandem Serenissimus quondam Daniæ Rex, per transactionem ex certis conditionibus Serenissimo Decessori Nostro Regnoque Jus suum, quod habere se in eo Episcopatu existimabat, cessisset, nihil hoc tempore statuere, ea de re possumus, rem omnem in eo statu, in quo ante sub Serenissimis Regibus, Sigismundo Augusto, Stephano, Sigismundo III. Vladislao IV. Joanne Casimiro, & Michael, Antecedaneis Nostri, & tempore Regiminis Nostri fuit, eam relinqvendam esse censuimus, prout relinqvimus, salva nihilominus commissione,

tem-

tempore commodo per Nos ad effectum deducenda. Neve etiam limitum indiscussorum cum vicinis Illustritas ejus controversiam aut difficultatem habeat, Regni Nostri autoritate curabimus, ut primo quoque tempore ad præscriptum pactorum Posuolienf. & posteriorum Vilnenf. regantur, & certi constituantur, in tota illa vicinia limites, interea vero, ne utra pars alteri damnum inferat, aut litem & difficultatem moveat pro eo, ut hoc privilegio prædictorum DD. Antecessorum Nostrorum continetur. Cumque tractus Dunæ sursum & deorsum limites, inter Nos & Illustritatem ejus, constituat, jus & æqvitatæ ratio postulat, ut medietate fluvii in piscando & aliis commoditatibus ejus Illustritas perpetuo gaudeat, quæque Insulæ seu mediamnes alteri parti viciniore sunt, apud eandem partem, juxta privilegia eorundem DD. Antecessorum Nostrorum, maneant. Monetæ etiam cudendæ facultatem, ut a prædictis DD. Antecessoribus Nostreis, jam ante Illustrissimo Proavo, parentis Patruo, & parenti ejus Illustritatis, data est, Illustritati ejus confirmamus & de integro conferimus, ad pondus & valorem communem Reipublicæ, & ut ejus promiscuus & indifferens usus sit, tam in Regno & in Lithvania, quam in Livonia, volumus, attamen ut ex una parte Nostra effigies, vel Insignia Regni Magnique Ducatus Lithvaniæ, in altera Illustritatis ejus, exprimantur. Si quid porro Illustritati ejus vendendum, oppignorandum permutandumve, fuerit, super hoc Illustritati ejus facultatem libertatemque concedimus, & ut antea a DD. Prædecessoribus Nostreis concessum est, ita videlicet, ut ad Nos & Serenissimos Successores Nostros, de eo primo loco deferatur, Nobisque optio detur, si talem oppignorationem ipsi acceptare voluerimus, sin minus, tum id Illustritati ejus liceat, cui volet, ita tamen, ut tali oppignoratione nulla occasio dis-

mem-

membrationis a Republica eorum bonorum detur. Dabimus quoque operam secundum privilegium prædicti D. Antecessoris Nostri, si quando Ducatus Estoniæ cum civitate Revelensi aliqua ratione ad Regnum Nostrium Polon. adjungatur, ut suæ Illustritati, ejus Hæredibus & Successoribus legitimis, æqua portio, vel in bonis, vel in pecunia, concedatur, sumptibus in ea recuperatione factis, ante omnia Nobis refusus. Quod punctum non ad convellenda pacta Olivenfis, quæ inviolabiliter observare volumus referendum est, sed ut vigori atque observationi investiturarum, in casum, inopinatum (quem Deus avertat) caveatur. Denique Illustritati ejus jurisdictionem totalem pro eo, ut in privilegiis DD. Antecessorum Nostrorum continetur, juxta leges & consuetudines moresque antiquos, confirmamus, & de novo concedimus, & illi, qui ejus Illustritatis jurisdictioni subiecti, & ratione Domiciliorum subditi ejus erunt, & manebunt, ad suum tantum Principem provocabunt. In causis tamen gravioribus & maximi momenti licebit Nobilitati, a Principe suo, prout de jure & juxta priorum investiturarum tenorem, provocare. Caverat etiam D. Sigismundus Augustus, Antecessori Illustritatis ejus, piæ memoriæ Proavo, cum ante sexennali bello, tam suæ Illustritatis, quam & Nobilitatis Curoniensis, vires exhaustæ essent, relaxata ut esset sua Illustritas & Nobilitas ab onere belli, & ut hoc saltem præstarent, & mitterent quod commode pro modulo suo possent; Alio autem tempore eam habendam rationem, quam Illustrissimi olim Ducis in Prussia; D. Stephanus vero Rex, Prædecessor Noster, se quoque pro eo bello, quod tum gerebat iis copiis, de quibus cum Illustritate ejus sibi convenerit, contentum fore promittebat. Itaque quamvis Nobis de ea Illustritate persuadeamus, quæ cum Nobilitate sua possit Nobis non gravatim

tim præstare, tamen ad clariorem, quod sua Illustritas Nobis præstare teneatur, declarationem, ita prout inter Serenitatem suam, Prædecessorem Nostrum, ac Illustritatis suæ parentem, conventum fuerat, inter Nos & eandem etiam convenit. Quod in posterum in vim perpetuæ obligationis erit observandum, ut Illustrissimus Dux, Fridericus Casimirus, ejus Successores & feudi hæredes, pro hac Nostra in se beneficentia, tempore expeditionis bellicæ unam cohortem Equitum cum servitiis Eques-tribus Nobilium, quoties iis opus fuerit, intra fines Curlandiæ & Semigalliæ præstet, & quoties vero, publica aliqua necessitate bellica postulante, in Regno publicæ contributiones decretæ fuerint, toties Dux Fridericus Casimirus summam decem millium florenorum Polon. in thesaurum Reipublicæ inferet & Successores illius inferre tenebuntur, hoc videlicet pacto, quod licet una, five plures contibutiones in generalibus comitiis sciscerentur, Dux Fridericus Casimirus in locum five unius, five plurium, prætaxatam decem millium florenum Polonice summam & non plus, accepta desuper quietatione DD. Thesaurariorum, cum suis Successoribus pendere ac solvere adstrictus erit. Secus vero si publica expeditione sic exigente Dux, Fridericus Casimirus, Vassallagium Equitum cum suis Nobilibus susteret, in hoc casu pro eo tempore, etiamsi contributiones in Comitibus scitæ fuissent, liberum & immunem eundem Ducem, Fridericum Casimirum, & ipsius Successores, a persolvenda decem millium florenorum Polon. contributione fore debere, declaramus. Alias etiam cautiones & conditiones, de quibus inter Serenissimum Vladislau IV. Antecessorem Nostrum convenerat, quæque peculiaribus scriptis Illustrissimo Principi, Jacobo, sub illius chirographo & sigillo, continentur, debet Illustrissimus Princeps, Fridericus Casimirus, ac ejus Successores obser-

observare. Postremo cum jam ante Illustrissimus olim Proavus, Illustratis ejus prænecessariis & justissimis de causis, se ditio-
ni atque imperio Serenissimorum Prædecessorum Nostrorum
& Successorum Regni & M. D. Lithvaniæ subjecerit, extrema
magni Moschorum Ducis injuria, vi atque oppressione im-
pulsus hostili, frustra per annos complures implorata Roma-
norum Imperii ope ac subsidio, jam per longissimum tempo-
ris spatium veluti pro derelicto habitus, sub ditione Poloniae
Regum, Antecessorum Nostrorum & Nostra, nulla cum contro-
versia permanferit, Nos quidem futurum non judicamus, ut ejus
Illustritati eo nomine controversia aut molestia ulla afferatur,
verum tamen si quæ illata fuerit, quæ cum labe aliqua nomi-
nis, aut aliquo detrimento, conjuncta sit, Nos in eo Regio No-
stro officio, quod in defendendis subditis Nostris versari, non
ignoramus, minime defuturi sumus, quodque Serenissimos Præ-
decessores Nostros, in causa Illustrissimi quondam in Prussia
Ducis, Alberti, egisse intelligimus, agere minime prætermitem-
mus, defensionemque contra hostem omnem, qualiscunque
tandem ille fuerit, præstabimus, & Successores Nostri præsta-
bunt. Ipse vero Illustrissimus Dux pro hac Serenissimorum
Prædecessorum Nostrorum & Nostra in se beneficentia, quæcun-
que Vasalli & feudales Principes, erga suum naturalem supe-
riorem & directum Dominum fidelitatis, observantiæ servitio-
rumque studia & officia, præstare tenentur, Illustritas ejus erga
Nos Regnumque & M. D. Lithvaniæ præstabit, itidemque hæ-
redes legitimi in hoc feudo Successores præstabunt. Nosque
vicissim ejus Illustritatem & Hæredes & Successores omni pa-
trocinio, amore & benevolentia boni Regis & supremi directi-
que Domini, complecti, & in juribus, immunitatibus & privi-
legiis illorum, servare tenebimur & Successores Nostri tenebun-

tur. Insuper quoque sicubi accidat, deficere aliquando in masculo sexu lineam Friderico-Casimirianam, eum in casum Illustrissimis Principibus, Domino Ferdinando & Ferdinandina, Domino Alexandro, Illustrissimi olim Jacobi, in Livonia, Curlandia & Semigallia Ducis, filiis, earumque Illustritatum Successoribus masculis ex lumbis Illustritatum earum legitime descendentibus, jus simultaneæ investituræ, secundum Jura Ducalia, prioresque investituras a Serenissimis Prædecessoribus Nostis, DD. Polonia Regibus & Nobis, concessas, factum tectumque reservamus & conservamus, integrumque earum Illustritatus maneat, vigore Diplomatis primæ subjectionis & cæterarum investiturarum ad exemplum Prædecessorum suorum, quovocunque locus & copia aperturæ feudi Ducatus Curlandia & Semigallia fuerit, modo memoratum feudum a Nobis & Serenissimis Successoribus Nostis, Regibus Polonia, uti naturalibus & directis Dominis, petere, Juramentum fidelitatis subjectionis præstare, modo successorio aggredi & plenarie, absque tamen omni Ducatus dismembratione, possidere, omnibusque juribus Ducalibus realiter frui, attamen ut & earum Illustritates ea fidelitatis & obsequii officia, quæ a futuris Vasallis requiruntur, præstent & præstare obstricti sint. In quorum omnium & singulorum fidem præsentis literas manu Nostra subscriptimus, & sigillis Regni Magnique Ducatus Lithvania muniri mandavimus. Datum Varsovia, die XXV. mensis Martii, anno Domini MDC LXXXIII. Regni vero Nostri anno IX. Præsentibus Reverendis in Christo Patribus, DD. Joanne Malachowski, Cracoviensi, Duce Severia, Stephano Pac, Vilnensi, &c.

XV.

Extractus Actorum Commissionis
Regiæ,

Mitavia, mense Julio, anni 1717.

celebratæ,

Infertis juramentorum formulis, tam a supremis Con-
filiariis, quam Capitaneis Majoribus & Minoribus,
Duci præstandorum :

NOs Alexander Horain, Episcopus Samogitiæ, Stanislaus,
Comes Dönhoff, Enifer Regni Magnique Ducatus Lithu-
aniæ, Dux Campestris, Jacobus, Comes in Schrzynno, Du-
nin, Regens Majoris Cancellariæ Regni, Braclaviensis Capita-
neus, & Joannes Sigismundus de Wahlen, Vexillifer Districtus
Grodnenfis, S. R. Majestatis Succamerarius, Commissarii a S.
R. Majestate, ex mente Constitutionis Novellæ, cum plena po-
testate ad Ducatus Curlandiæ & Semigalliæ deputati & assigna-
ti, post expeditas causas expulsionum, liqvitationum, Com-
missionum & alia accessoria Decreta prolata, quorum separa-
tum Protocollum, ut in causis privatorum, manibus Nostris sub-
scriptum & ad Acta porrectum extat, decisivæ causæ homi-
cidii, G. olim Caroli Friderici Fircks, Capitanei Telsensis, con-
formando Nos Instrumento Commissionis Sacræ Regiæ Majesta-
tis, ad exaudienda & trutinanda Gravamina publica Generosæ
Nobilitatis Ducatus Curlandiæ & Semigalliæ S. R. Majestati &
judicio Nostro Commissoriali porrecta & exhibita sub actu diei
decimæ quartæ mensis Julii, anno Domini millesimo sepringe-
simo decimo septimo processimus. Quibus exhibitis & lectis
pro

pro meliori judicii Nostri informatione ante omnia ad revidenda Documenta, Gravamina G. Nobilitatis concernentia, in Camera Ducali existentia, signanter dispositiones æconomicas & Mandata Ducalia Commissionesque, Illustres ac Magnificos Regentem Cancellariæ Regni Majoris, & Vexilliferum Grodnensem, absentia unius non obstante, e medio judicii Nostri deputavimus, Officialesque Camera Ducalis, ad comportanda eadem, sub fide jarata adstrinximus. Postmodum etiam Nobili Jacobo Biselstein, Advocato Aulico, qvatenus Mandata omnia Ducalia statum publicum Ducatus concernentia, & particularia cum publicis connexionem habentia, literasque, qvæ & qvales per G. Ordinem Equestrem Gravaminibus suis specificata sunt, signanter ac eas literas, in qvibus expressum, ut præfatus Advocatus, Biselsteinus, GG. Consiliariis Regentibus recte in omnibus, & cum projectis assistere, iisdemque, ut eum in omnibus adhiberent, ejusque consilia sequerentur, ab Illustrissimo Duce specialiter injunctum est, sub pœnis ad judicium nostrum, comportaret & produceret, mandavimus, iisdemque prout & Documentis Cameralibus, per eosdem Magnificos judicii nostri Deputatos secrete revisis, ad decisionem eorundem Gravaminum condescendimus.

I. Exhibuit Nobis Generosa Nobilitas Pacta primævæ subjectionis, sub dato Vilnæ, die 28. Novembris A. 1561 & qvidem ex iis locum, in qvo Divus olim Sigismundus Augustus, Illustrissimis Ducibus Curlandiæ Ducalem titulum, *ad instar Ducis Prussiae*, cum omni Dignitate, Insignibus & Privilegiis Ducalibus tribuit, tum Privilegium, sub dato Vilnæ, feria sexta post Festum S. Catharinæ, A. 1561. G. Nobilitati datum, in qvo habetur, qvod Illustrissimus olim Gotthardus se & Provinciam suam ditionibus dominiisqve ejusdem S. R. Majestatis,

ad

ad instar terrarum Prussiae, adjunxit & incorporavit; porro Investituras Ducum Curlandiae cum superioribus per omnia convenientes, deinde Diploma Investiturae Duci Prussiae, Joanni Sigismundo, ejusque fratribus praescriptum, in quo haec continentur verba: *Quoties se obtulerit casus devolutionis de uno in alium Marchiones, & eorum legitimos feudi haeredes masculos, debebunt illi, & quisque eorum debet, Nobis & Successoribus Nostreis, Regibus & Regno Poloniae, intra tempus debitum, subjectionem & feudi obligationem, & homagium praestare, neque prius feudum Ducatus Prussiae accipere, aut acceptum adire poterunt aut debebunt, quam Nobis, Successoribusve, Regibus ac Regno Poloniae, in propria persona juramentum fidelitatis praestiterint*; Posthaec Instrumentum simultaneae investiturae de A. 1633. in quo Dux Jacobus, cum Patruo, Duce Friderico, simul investitus, & ad contactum vexilli admissus fuit, & consensum Regium ex Responso Comitiali A. 1638. obtentum, cui consensui haec conditio vel clausula fuit adjecta: *ut antequam realem possessionem illius Ducatus apprehenderit jurisdictionemque exercere coeperit, is idem Dux, Jacobus, primum Nobis & Reipublicae homagium solenni ritu feudati, ex vi pactorum eo in loco, ubicunque pro eo tempore cum Aula Nostra feliciter constituti fuerimus, praestare teneatur*; Praeterea paragraphum Formulæ Regiminis 44. qui hujus tenoris est: *Novus Princeps Curlandiae & Semigalliae jurejurando, quod Sacrae Regiae Majestati & Reipublicae praestabit, se quoque Nobilitatis universae, omnium praeterea & singulorum privatorum, libertates, privilegia, jura, immunitates, factas atque rectas servaturum contestabitur, ut & §. 4tum Form. Regiminis, in quo habetur: quodsi Principem abesse a Ducatu contigerit, Consilarii supremi Jurisdictionem, & Judicia exercere, mandata & sententias, aliasque omnia administrationis munia, Principis nomine*

mine expedire, & promulgare tenentur; denique declarationem ac decisionem de Anno 1642. ubi sequentia verba leguntur: Sede vero vacante, vel Principe ex Ducatu absente, vel minorenni existente, soli quatuor Supremi Consilarii, juxta Formulam Regiminis, Ducatum, omniaque Gubernationis munia, etiam in indicendo Conventus, administrabunt; Quibus exhibitis G. Nobilitas conquesta est, quod his omnibus non obstantibus, Dux Illustrissimus, Ferdinandus, licet homagium non praestiterit, in S. R. Majestatis & Reipublicæ, nec non Ordinis Equestris, præjudicium, Regiminis munia suscepit, & ad se Gedanum traxit, multa præjudiciosa, nullo Consiliario, nisi Secretario superiore, Joanne Christiano Hölchero præsentem, contra Leges fundamentales, rescribendo, expediendo atque promulgando, Conventum vero publicum secundum Formulam Reg. & Commissionem de A. 1642. a Consiliariis supremis indicendum, denegando. In contrarium G. G. Consilarii, Regentes, coram Nobis comparentes, exhibuerunt Literas Rescripti S. R. Majestatis, de dato Varsaviæ, die 24. mensis Martii, A. 1713. concessas, sigillo Regni majori & M. D. Lith. communitas, quibus S. R. Majestas prout in anno 1712. ex causa præsentis debilis valetudinis Illustrissimi moderni Ducis, Ferdinandi, homagii præstationem, & Investituræ receptionem, ad cadentiam sequentium Comitiorum differre, ita quoque ad proxima immediateque futura Comititia prorogare, & sibi G. G. Consiliariis, & Officialibus, totique Nobilitati, ut juxta præscriptum Statutorum & Formulæ Regiminis, eidem Illustrissimo Duci obtemperant, jurisdictioni ejus in omnibus pareant, demandare dignata est.

Nos Commissarii S. R. Majestatis eo in consideratione habito, quod ex Pactis primævæ subjectionis, aliisque Documentis

tis exhibitis, Formula Regiminis, Commissorialique decisione, Illustrissimus Dux, Ferdinandus, ante homagium Sacræ Regiæ Majestati præstitum, administrationem Ducatus subire, & jurisdictionem exercere, vel prætere, nullo modo valuerit, sed quod sede vacante, vel Principe absente, omnia administrationis munia solis Consiliariis Supremis attributa sint, & quamvis prorogationem præstandi homagii in Literis Rescripti S. R. Majestatis Illustrissimus Dux obtinuerit, ea tamen extra Ducatum abuti non potuit; Itaque ob concurrentiam ejusdem prorogationis S. R. Majestatis, in qua etiam assignatus ad præstandum homagium terminus, jam a tot annis per Illustrissimum Ducem prætermisus, causam quidem hoc in puncto cum toto suo effectu ad Judicia Relationum propriarum S. R. Majestatis remittimus, terminumque Partibus, dum & quando, Judicia eadem, præviis Innotescentialibus, in cadentia solita Juridicæ Curlandicæ celebrabuntur, conservamus peremptorium. Ut autem omnia devia, juxta Constitutorium Regium nobis clementissime concessum, in pristinam orbitam redigamus, in futurum, juxta Form. Regim. decisionemque Commissorialem inhærendoque Legi publicæ Constitutionis anni 1683. eo in casu, quando Princeps juramentum fidelitatis homagiumque in propria persona sua nondum præstiterit, Generosam Nobilitatem ab obedientia Principibus investitis præstari solita pro absoluta declaramus. Cæterum providendo, ne in absentia Illustrissimi Domini Ducis moderni majores & periculosiores abusus, ob usurpatam sibi extra Ducatus præfatos jurisdictionem prætentam, eveniant, Formulamque Regiminis ad executionem deducendo, cassatis & pro nullis declaratis quibusvis Mandatis, Rescriptis, & Commissionibus Ducalibus, Gedano in antecessum & ad præsens, ad quascunque personas transmissis, uti juribus

Ducatus contrariis, eidem Illustrissimo Domino Ferdinando, Duci, autoritate S. R. Majestatis & Reipublicæ, ne prætenfam extra Ducatum jurisdictionem exerceat, & continuet, G. G. quoque Consilarii Regentes, Capitanei majores vel minores, aliique Officiales, etiam Camerales, Mandata & Commissiones ejusmodi Ducales ad se transmissas, sive transmittendas, ullo modo exequi audeant, sed eo in passu ad G. G. Consiliarios supremos, Regentes, recurrant, sub pœnis privationis officiorum & incapacitatis in futurum ad ea assequenda, interdicimus & serio inhibemus. Ac ut interim & in futurum absente extra Ducatum Principe & in aliis casibus in Formula Regiminis expressis G. G. supremi Consilarii Regentes, per Nos, inferior constituti & approbati, sive in futurum eligendi & constituendi, jurati, Jurisdictionem & Judicia exerceant, mandata & sententias, aliaque omnia administrationis & gubernationis munia, Principis nomine, quamdiu in vivis erit, expediant, Judicia sua statis temporibus inchoari curent, & sese juxta præscriptum juramenti per Nos inferior præscripti, Formulæ Regiminis paragrapho decimo, decimo quarto, & decimo quinto, in jure dicendo & administranda Justitia gerant eaque observent, ita, ut eorum Jurisdictio, etiam mortuo, absente, vel minorennem infirmoque, Principe indivisa, atque in solidum censi debeat, & juxta §. quartum Formulæ Regiminis uno pluribusve eorum defunctis, vel legaliter absentibus, reliqui munere suo plene fungantur & in locum defunctorum a reliquis Consiliariis supremis, intra mensem, alii ex præscripto Legum eligantur & constituentur, salvo & reservato G. Nobilitati, in casum neglectus ad S. R. Majestatem recursu, declaramus, & sub pœnis, contra negligentes Officiales in Jure sancitis, per G. Instigatorem Regni & M. D. Lichvanix, ad instantiam

tiam & delationem cujuscunque ex Nobilitate in Judiciis S. R. Majestatis decernendis & irremissibiliter extendendis, demandamus; *Jure tamen S. R. Majestatis & Reipublicæ per omnia & in omnibus salvo.*

XIII. Consequenter & in decimo tertio, attenta notorietate facti ex libera judiciali agnitione G. Cancellarii, Sacken, quod ipse Gedani Illustrissimo Domino Ferdinando, Principi, super officium Cancellariatus, juramentum A. 1713. præstitit, per literasque ejusdem Illustrissimi Ducis confirmatus & in pacifica possessione sit, & alterius G. Philippi Everhardi de Brüngen, Capitanei majoris Tuckumensis, quod ipse juramentum super Capitaneatum Tuckumensem, in scriptis eidem Illustrissimo Gedanum transmiserit, nec non confessione GG. Landhofmaisteri & Cancellarii facta, quod quidam Capitaneorum juramenta in scriptis Gedanum transmiserint, considerata, ejusmodi omnia juramenta, uti juribus Formulæ Regiminis & præxi antiquæ, ac directo dominio S. R. Majestatis & Reipublicæ præjudiciosa & contraria, abrogamus & pro nullis declaramus, & ne in futurum Officiales juramenta extra Ducatum præsent, vel eadem illic, aut in Ducatu, in literis exhibeant, sub privatione officiorum inhibemus. Verum quoniam GG. supremi Consilarii Regentes, absente extra Ducatum Principe, nomine Principis, & in aliis casibus in Formula Regiminis specificatis, soli omnia administrationis munia & jurisdictionem exercere debent, ideo, quatenus in futurum omnes Officiales, præsentem in Ducatu investito Principe, coram Principe, præsentibus Consiliariis, sede vero vacante & necdum investito Principe, coram solis iisdem GG. Consiliariis duntaxat, S. R. Majestati, Reipublicæ, & legitime investitis Principibus, in loco Residentiæ Ducalis solito, jurare debeant, statuimus & declaramus, Rotam-

que Juramenti, Principibus investitis præstandi, præscribendam esse, duximus, & præscribimus in hunc, qui sequitur, modum :

Formula Juramenti Supremorum Consiliariorum :

EGO N. N. juro & promitto Illustrissimo Principi ac Domino, Domino Ferdinando, in Livonia Curlandiæ & Semigalliæ Duci, Principi ac Domino meo gratiosissimo, ejusque legitime investitis hæredibus & successoribus, sub dominio directo Sacræ Regiæ Majestatis Poloniæ & M. Ducis Lithvaniæ, (quam primum homagium tam modernus Illustrissimus Dux, quam hæredes & successores ejus, præstiterint, & renovationem investituræ realem consecuti fuerint,) *Ducibusque non amplius superstitis, Serenissimo ac Potentissimo Principi ac Domino, Domino Augusto Secundo, Regi Poloniae & Magno Duci Litvaniae, tanquam meo non solum Domino supremo & directo, qui S. R. Majestas jam est, sed etiam tanquam meo tunc immediato, & plane perfecto, naturali Domino, & Reipublica, me, uti alii Regni incolæ, subjectum fidelem & deditum futurum & mansurum, suæ Illustritatis commoda quæsiturum, mala averfurum, damnaque præcauturum ; Et postquam a sua Illustritate Consiliarius supremus constitutus sum, me in consiliis, legationibus, & aliis mihi commissis negotiis, loquendo & scribendo diligentem, sollicitum & solertem, exhibere, ejusdem Illustritatis regalia, honorem & reputationem, jus & jurisdictionem, quod per me fieri poterit, defendere, tum ordinationes & privilegia, secundum Pacta subjectionis, Formulam Regiminis, Decisiones Commissoriales, iura & consuetudines, tam omnium*
in

in genere incolarum, quam uniuscujusvis in specie, omni cum fidelitate debite observare, & quantum in me est, non permittere velle, ut peregrini vel exotici, ad consilia & consultationes publicas, five clam, five palam, admittantur, imo multominus ego eosdem ad eas admittam vel introducam, contra vero in id incumbam, ut omnia, juxta leges cardinales & horum Ducatum observantiam, solummodo ab indigenis disponantur atque administrantur. In casu vero, si præter opinionem aliquid, quod huic contrarium esset, fieret, vel intendetur, volo ego suam Illustritatem desuper, tenore Formulæ Regiminis, tempestive & cum fundamento præmonere, omnemque operam navare, ut id intermittatur, quæ si omnia absque effectu essent, ad Sacram Regiam Majestatem, *utpote Dominum meum directum*, recurrat, atque vi hujus mei Juramenti præstiti, debite, fideliter ac ingenue, omnia deferam, & remedium quæram, cæterum vero suæ Illustritatis arcana, & quidquid mihi concreditum fuerit, tum & quod in habito consilio per modum suffragii, vel aliter, conclusum est, nemini revelabo, sed ad cineres usque reticebo; In causis & actibus judicialibus, item in decernendis libellis supplicibus, tantum juri & justitiæ sanctæ me conformabo, & ad normam regulamque ejus, absque personarum, munerum & donationum respectu, omnes causas decidam & definiam, tandemque omnia perficiam, quæ fidei Consiliario Supremo incumbunt, eumque obligant, omnia ingenue, sine reservatione: Ita me DEUS adjuvet & S. ejus Evangelium.

Principi autem investito ita jurabunt Consilarii Regentes, scilicet omiſſa clausula: *Quamprimum &c. fuerint.*

Similiter GG. Capitanei majores & minores, quos sub eadem præcautione, qua GG. Consiliarios supremos, in officiis suis conservamus, jurabunt ejusmodi rota:

Formula Juramenti Capitaneorum Majorum & Minorum:

EGO N. N. promitto & juro Illustrissimo Principi ac Domino, Domino Ferdinando, in Livonia Curlandiæ & Semigalliæ Duci, Principi ac Domino meo gratioso, ejusdemque rite investitis hæredibus, & successoribus, sub directo dominio S. R. Majestatis Poloniæ, & Magni Ducis Lithvaniæ, (qvampri-
mum homagium tam modernus Illustrissimus Dux, quam hæ-
redes & successores ejus, præstiterint, & renovationem Inve-
stituræ realem consecuti fuerint) *Ducibusque non amplius supersti-*
tibus, Serenissimo ac Potentissimo Principi ac Domino, Domino Au-
gusto Secundo, Regi Poloniæ & M. D. Lithvaniæ, Ejusque in Re-
gno successoribus, Serenissimis Regibus Poloniæ, & Magnis Ducibus
Lithvaniæ, tanquam meo non solum Domino supremo, directo, qui
S. R. Majestas jam est, sed etiam tanquam meo tunc immediato, &
plane perfecto, naturali Domino, & Reipublicæ, me, uti alii Re-
gni incolæ, subjectum fidelem & deditum futurum & mansurum, suæ
Illustritatis commoda qvæsiturum, damnaque præcauturum;
Et postquam a sua Illustritate Capitaneus major N. constitutus
sum, in legationibus & commissionibus, in & extra Ducatum,
me fidelem & diligentem exhibebo, arcana mihi concredita,
ad aram usque reticendo, nec sine jussu suæ Illustritatis cuipi-
am propalando; Claves & arcem N. mihi, in Capitaneatu de-
lato majori, commissas, caute observabo, nec, sine Illustrita-
tis suæ ejusque successorum voluntate, cuiquam extradam; In
judiciis solummodo ad sanctam Justitiam respiciam, & secun-
dum ejus normam & regulam, absque respectu personarum,
munerum, seu largitionum, omnes causas decidam & discer-
nam

nam, constitutiones & privilegia horum Ducatum; secundum Pacta Subjectionis, Formulam Regiminis, decisiones commissoriales, jura & consuetudines, tum omnium incolarum in genere, tum & uniuscujusvis in specie, omni fide, & semper, manutenebo & observabo, & quantum in me est, tenore instructionis, per me in scriptis acceptæ, pro optima mente & facultate mea, diligenter & fideliter peragam & perficiam, nec omittam, quod fidelem Capitaneum & Ministrum decet, ei-que convenit, sine reservatione, aut periculo: Ita me DEUS adjuvet, & S. ejus Evangelium.

Conclusio:

CUM igitur omnia, quæ ita a Nobis, autoritate Commissorialis, in perpetuum legis vigorem, constituta sunt, Pactis primæ subjectionis, Formulæ Regiminis, Decisioni Commissoriali de Anno 1642. aliique Juri publico, justitiæ & æquitati, conformia, & quæcunque devia, ex tenore Constitutionis Novellæ & Constitutorii Regii, per ea in priorem orbitam reducta sunt; itaque confirmando simul omnia ac singula, quæ in moderno & prioribus Conventibus publicis Regiis, cum GG. Consiliariis Regentibus a G. Ordine Equestri conclusa, ut quævis in ea contenta ac ordinata accurate observentur, iisque plenissime satisfiat, & ne ab eis ullo in puncto recedatur, vel præjudiciosi quid in Generosum Equestrem Ordinem, vel ad calculationem Deputatos, vel Generosi Ordinis Equestres Plenipotentarios, & Patronos causæ, contra Protectoriales literas S. R. Majestatis (quas hisce renovamus & reassumimus) in securitatis publicæ everisionem, decisionumque Nostrarum derogationem, suscipiatur, sed juxta illa Protectorialia S. R. M. tam generalia, quam specialia, eaque, quæ a nobis consecuta & ordi-

ordinata sunt, universis & singulis omnimoda securitas præstetur, neque in specie ab Illustrissimo Duce, vel Successoribus ejus, huic contrarium aliquid fiat, aut attentetur, eidem vel iisdem, sub amissione feudi, & GG. Consiliariis Regentibus, ut talia sollicitè præcaveant, atque serio avertant, nec ulla ratione admittant, sub confiscatione bonorum, aliisque gravissimis S. R. Majestatis arbitrariis pœnis, super iis irremissibiliter extendendis, cæteris vero Officialibus, & quibuscunque aliis, ne operam præstent, ut ejusmodi eveniant, sub pœna infamiæ ac colli, S. R. Majestatis & Reipublicæ nomine & autoritate, serio præcipimus, mandamus, inhibemus, & statuimus.

Limitatio Actus Commissionis S. R. Majestatis:

QVoniam autem varii Bonorum Ducalium, relictioni obnoxiorum, possessores supersunt, qui satisfaciendo Decreto Nostro jura sua deducere parati fuerunt, Nobis vero legalitates Nostræ, & varia ac gravissima negotia non permittunt, eos jam admittere, præterea nonnulla Generosis Consiliariis Regentibus, atque Generoso Ordini Equestri, commissa sunt, quæ revisione nostra & finali decisione indigent, imprimis ratione teloniorum, & ordinationum politicarum civitatensum, diversorum quoque desiderio, in liquidandis calculationibus, satisfieri non potuit, atque insuper necessitas ac rei status efflagitat, ut adhuc alia quædam expediantur, & in ordinem redigantur, quæ omnia hac vice ad finem perducere nequeunt; Ideo hunc terminum pro Commissionis actu conclusivè expediendo limitandum, differendum ac prorogandum esse, duximus, uti quidem effective & realiter limitamus ac prorogamus, ac terminum

minum ejusdem actus re assumptionis pro die 20. Maji in anno proxime venturo 1718. assignamus & determinamus, interea vero omnes bonorum Ducalium possessores a pœna in Decretis, ratione producendorum jurium ad bona Ducalia latis, interposita absolvimus, *Generosisque Consiliariis Regentibus, ut redditus & proventus Ducatum sedulo connotari faciant, de iisque in futurum rationes reddant*, ac ea, quæ ipsis ac G. Ordini Equestri commissa sunt, ad finem perducant, Generosi vero ad calculandum Deputati cum quibusvis desiderantibus calculent & liquent, & partes ad judicium Nostrium remittant, statuimus & mandamus.

(L.S.) Stanislaus, Comes Dönhoff, Dux Campestris Exercitus M. D. Lithuaniae, Ensisfer Regni, Neocorcinensis, Masovienſis Capitaneus, S. R. Majest. & Reipublicæ Commissarius.

(L.S.) Jacobus, Comes in Skrzynno Dunin, Regens Regni Cancellariæ, Capitaneus Braclaviens. S. R. Majest. & Reipubl. Commissarius.

(L.S.) Joannes Sigismundus de Wahlen, Vexillifer Districtus Grodnensis, Succamerarius & Commissarius S. R. Majest. & Reipublicæ.

Josephus Kolinski, Pocillator Braclaviensis, Commissionis S. R. Majestatis Secretarius Juratus.

XVI.

Extractus Constitutionis Grodnensis,
de Anno 1726.

Instrumenta Pactorum primævæ subjectionis, Incorporationis & Formulæ Regiminis, denuo corroborantis :

Qvandoquidem secundum communem experientiam omnes gentes & dominia congregata, & coadunata in unum sub uniformi Regimine corpus, multo magis esse solent potentiora & feliciora, ad mutuam defensionem & conservationem, quam divisa; igitur inhærendo pactis æternis subjectionis & incorporationis absolutissimæ & plenissimæ, sine ulla minima reservatione, libere, rite ac legitime, ab utrinque stabilitis & jurata fide confirmatis, tum conformando sese ad Constitutionem anni 1589. deficiente stirpe mascula moderni Celsissimi Ducis, Ferdinandi, ex linea Kettleriana procedentis, salvis per omnia juribus, possessionibusque & prærogativis ejusdem Ducis, quousque supervixerit, (*cui homagium, dispensando Constitutionem anni 1683. ob respectum propectæ ætatis, & singularia erga Rempublicam merita, etiam per Legatum suum præstare, permittimus, hoc tamen præcauto, quod id servire nequeat successoribus ejus, in quantum ex lumbis illius directe descendentes existere deberent*) præfatum Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ, antiquitus incorporatum & adjunctum ad corpus Reipublicæ, cum omnibus attinentiis & contingentibus suis antiquis, ad Regnum Poloniæ & Magnum Ducatum Lithvaniæ adjungimus & incorporamus, pro mutuis & indivisis incolis Regni, & M. D. L. prius susceptos, suscipimus, cum juribus, privilegiis & libertatibus illis antea concessis, ad omnia jura, honores, præroga-

rogativas & libertates, Regni & M. D. L. admissos pariter ad-
mittimus, mutuis viribus, auxiliis, exercitiis, totius Reipu-
blicæ contra omnes usurpationes & quosvis insultus hostiles
protegere, defendere & intercedere, appromittimus. Insuper
prout omnem prorsus novi Principis infeudandi substitutionem,
post fata suprafati Ducis, Ferdinandi, in casum deficientis stir-
pis masculæ, in perpetuum excludimus & abrogamus; ita at-
tentata præterita omnia contra Inhibitiones, Mandata & Rescri-
pta Nostra, signanter usurpati indebite conventiculi, cum omni-
bus actibus, sese in materiam eventualis successionis ingerenti-
bus, tollimus, cassamus, & illa pro invalidis, ex vicio nullita-
tis & insubsistentiæ materialis, *stante pro nunc directo & su-
premo, in futurum autem utili & immediato Nostro & Reipublica,*
dominio, perpetua & irrevocabili lege declaramus. - - - Libe-
rum exercitium Augustanæ Confessionis, cum quo ad Rempu-
blicam accesserunt & per pacta subjectionis sibi caverunt, cum
pacifico usu & conservatione ejusdem Religionis, cæterisque
illius ritibus, secundum obloquentiam duntaxat eorundem pa-
ctorum, assecuramus, certificando, quod ad mutationem illius
neminem per vim cogi permittemus, salvo jure & usu Reli-
gionis Romano - Catholicæ, in Formula Regiminis præscripto,
& per Constitutionem anni 1678. approbato. Tum ut deside-
ria & repræsentationes omnium Statuum provinciæ Curlandiæ,
ratione domestici Regiminis & aliorum sancitorum ad bonum
ordinem & internum Regimen necessariorum, eo facilius & ef-
ficacius accommodari, pro justitia, commodo & utilitate uni-
versorum, valeant, cum consensu omnium Statuum, Commis-
sarios Nostros, ex Senatorio Ordine, Reverendum in Christo
Patrem, Christophorum in Stupow Szembek, Episcopum War-
miensem & Sambiensem, Magnificos Casimirum de Kosielsko

Oginski, Trocensem, Stanislaum Dönhoff, Polocensem, Ducem Campeſtrem exercituum Magni Ducatus Lithvaniæ, Stanislaum Chomentowski, Mazoviæ, Ducem Campeſtrem exercituum Regni, Palatinos &c. - - non tantum propter exauditionem, examinationem & accommodationem, eorundem deſideriorum & repræſentationum, vero etiam primario & principaliter, propter formandam & conſtituendam Ordinationem ejusdem Provinciæ, tum Diſtriſtus Piltinenſis, reſpectively qvoad jura ſua, item propter amotionem & pacificationem qvaliumcunqve diſcordiarum, exorbitantiarum, controverſiarum & prætenſionum, domeſticarum & externarum, cum poteſtate judicandi & puniendi &c. - - - Qvibus, Reverendo, Magnificis & Generoſis, Commiſſariis ut Magnifici exercituum Duces, utriuſqve Gentis, aſſiſtentiam militarem, pro exigentia neceſſitatis, ſalva diſciplina militari, per novellam legem præſcripta, ſub Commenda Regimentariorum idoneorum, tam ex Regni, qvam ex Magni Ducatus Lithvaniæ, exercitibus præſtent, autoritate præſentis Conventus injungimus; Qui Regimentarii cum diviſionibus in Commenda ſua exiſtentibus in limite Curlandico ſeſe locare, & ulteriora Mandata eorundem Reverendi, Magnificorum & Generoſorum, Commiſſariorum exſpectare debent. Præſatos autem Reverendum, Magnificos & Generoſos, Commiſſarios Noſtros obſtringimus, ut hanc Commiſſionem primo vere, aſſignato termino per Innoſcentiales ſuas, & proprio ære pro illa proſecti, ſine ullo ſumtu, etiam ex ſenatus-conſilio aſſignando, neqve theſauri, neqve Palatinatum, ſalvo beneficio ſuſpenſionis cauſarum earum in qvovis ſubſellio expediant &c. - - - Incolis qvovque totius Ducatus Curlandiæ, Semigalliæ, ac Diſtriſtus Piltinenſis in genere, & in ſpecie omnibus, correſpondentias, præſtationes, negotiationes omnes
cum

cum exteris Potentiis, & quasvis innovationes, machinationes, vel molimina, in præjudicium Jurium Reipublicæ, sub quocunque titulo, colore vel prætextu, directe sive indirecte, autoritate publica modernorum Comitiorum, sub pœnis criminis læsæ Majestatis, perduellionis, cæterisque rigoribus in Legibus descriptis, inhibemus. Quibus rigoribus omnes fautores, cooperatores & assistentes, si qui in futurum reperientur, cujuscunque Nationis, subjacere debent in Judiciis Comitiorum.

XVII.

Inhibitio Sacræ Regiæ Majestatis,
per Generosum Nakwaski, Capitaneum Ciechanoviensem, Statibus Curlandiæ, ne divulgatum Congressum particularem celebrare præsumant, intimata.

AUGUSTUS II. &c. Generosis Supremis Consiliariis, Majoribus & Minoribus Capitaneis, ac universæ Nobilitati Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ fideliter Nobis dilectis, Gratiâ Nostram Regiam: Generosi fideliter Nobis dilecti: Cum non solum publica fama divulgatiqve rumores, sed certæ quædam relationes, id deferant, acsi Fidelitates Vestræ, prætextu absentię in hactenus a Ducatibus Ducis, Ferdinandi, homagiiqve ejus non redditi, seu alia quavis palliata ratione, meditentur & moliantur, contra Jura Supremi Dominii Nostri & Reipublicæ, Conventum privatum sibi instituere & formare velle; idqve, non obstante Nostra remissione & suspensione desideriorum Fidelitatum Vestrarum ad imminentem Comitiorum Regni Generalium Grodnæ celebrandorum reassumptionem, ex ea potissimum

tissimum causa, quod priori gratiosa concessione Nostra & indictione Conventus, Fidelitates Vestrae sint abusus, praescriptum tenorem Vniversalium Literarum Nostrarum excedendo, & in materiam successionis eventualis sese indebite ingerendo. Proinde Fidelitates Vestras super praemissis jam antecederet legitime monitas, praesentibus literis Nostris iterum serio monemus, ipsisque inhibemus & interdiciamus, ne quidquam hac in re attentare, neque aliquem Conventum particularem privatum sibi instituire & indicere, sub quocunque praetextu, praesumant. Quem quidem Conventum concessimus & concedere poterimus, praevia certitudine, Fidelitates Vestras facultatem Nostram in celebratione hujusmodi Conventus non excessuras. Si quid autem contra hasce prohibitiones Nostras, Fidelitates Vestrae attentaverint, id totum, uti Pactis subjectionis, Constitutionibus & Juramento fidelitatis, contrarium, pro irritum, invalidum & non existenti, declaramus. Renovamus insuper Nostras attentiores inhibitiones, ne Fidelitates Vestrae in tam magni momenti publico negotio eventualis horum Ducatum Principis vacantiae, & ad Regnum Nostrum devolutionis, aliquas co-intelligentias & correspondentias, praecipue cum exteris, habere & quidquam attentare audeant. Facturae sunt praemissa Fidelitates Vestrae, pro Gratia Nostra, pro fidelitatis suae juratae exacta observantia, & sin secus quidquam attentare audeant, sub gravi indignatione Nostra irremissibilique Legum rigore. Datum Varsoviae, die 8. Mensis Junii, Anno Domini MDCCXXVI. Regni vero Nostri XXIX. anno. AUGUSTUS REX. Locus Sigilli Minoris Regni. Locus Sigilli Minoris M. D. L. Andreas Franciscus Cichocki, Sacrae Regiae Majestatis Secretarius. *mpp.*

XVIII.

Documentum Intimatæ Inhibitionis
supradictæ &c.

Magnificum ac Generosum Dominum, Josephum NAKWAS-
KI, Capitaneum Ciechanoviensem, inhibitorium quod-
dam, a Sacra Regia Majestate Poloniæ, Domino Nostro Cle-
mentissimo, de dato Varsoviæ, die 8. Mensis Junii, Anno mil-
lesimo septingentesimo vigesimo sexto, de non instituendis &
non indicendis Conventibus, nec de se non ingerendo in ma-
teriam successionis eventualis, die 21. Junii, anni currentis,
Magnificis ac Generosis Dominis Consiliariis Supremis Regen-
tibus, ad manus proprias tradidisse, idque Rescriptum Regium
hodierno die pro ulteriori custodia, quoviescunque visum fue-
rit necesse, ut & iterum producat, Cancellariæ Ducali com-
missum esse, ad mandatum, sub appensione Sigilli Ducalis,
subscriptioneque hac solita, testor. Datum Mitaviæ, die vige-
sima quarta Junii, Anno 1726.

XIX.

Mandatum pro Judiciis Curlandicis in
Mense Octobri proximo Grodnæ cele-
brandis &c.

AUGUSTUS II, DEI Gratia REX Poloniæ &c. Vobis Ge-
nerosis Henrico Christiano de Bricken, Land-Hoff-Magi-
stro, Joanni Henrico Keyserling, Cancellario, Adamo Kosci-
uszko, Oberburgrabio, Eberhardo Philippo de Bruggen, Land-
Mare-

Mareschalco, Consiliariis Supremis, tum Joanni Ernesto de Ronne, Selburgensi, Casimiro Christophoro Brackel, Mitaviensi, Carolo Firks, Goldingensi, Philippo de Hahn, Tucumensi, Majoribus & aliis Minoribus Capitaneis, nec non Joanni Christiano Sacken, prætensio Mareschalco cujusdam Congressus, N. Korff, Plenipotentiarario Provinciali, Georgio Rek, Friderico Klopman, Joanni Ernesto Nolde, Ottoni Eobaldo Sacken, Friderico Casimiro Heyking, Henrico Joanni Brincken, Benedicto Henrico Heyking, Eberhardo Christophoro de Medem, Ernesto Adolpho Heyking, Hermanno Carolo Keyserling, Gotthardo Friderico Lœben, Gedeoni Sast, Ottoni Christophoro Höven, Ernesto Christophoro Bruggen, Ernesto Joanni Buttler, Georgio Christophoro Medem, Sigismundo Korff, Christophoro Wiegant, Wilhelmo Henrico Schröders, Francisco Christophoro Nottelhorst, Friderico Ascheberb, Carolo Joanni Ernesto Ronne, Joanni Funk, Henrico Joanni Gothus, Hieronymo Brunckein, Friderico Sacken, Georgio Joanni Keyserling, Nicolao Vilhelmo Stempel, Deputatis, totique Equestri Ordini Curlandiæ & Semigalliæ Ducatum, seu ex Vobis principalibus motoribus, autoribus & primariis ad infrascripta attentata concurrentibus cooperatoribus, de nominibus & cognominibus in termino specificandis, quos magis actio præsens afficit de personis, causa infrascripta, bonisque vestris, generaliter omnibus mandamus, ut coram Nobis & Judicio Relationum Nostrarum propriarum, Grodnæ, aut ubi tunc cum Curia Nostra feliciter constituti fuerimus, a positione præsentis citationis Nostræ in sex septimanis, seu alias futura Juridica Causarum Curlandicarum, mense Octobri, anno præsentis, celebranda, tum, dum & quando causa præsens ex Registro publico Judiciali acclamata ad judicandum inciderit, & quidem

vos,

Vos, qvi supra specificati de cognominibus estis, personaliter, alii vero per legitimos Plenipotentres & mandatarios, peremptorie compareatis, ad Instantiam Generosorum Instigatorum & Vice-Instigatorum Regni & M. D. L. pro munere officii sui publici agentium Actorum, qvi vos hac unica eaqve peremptoria citarione, uti in causa Juris Publici citant, pro eo, qvia vos, contra Pacta publica subjectionis suæ cum Serenissimo Divæ memoriæ, Sigismundo Augusto, Rege Poloniæ, Antecessore Nostro, anno 1561. inita, & contra juramentum fidelitatis, Nobis, uti supremo & directo Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ Domino, præstitum, atqve contra dispositionem juris communis & Diplomatis Incorporationis horum Ducatum Regno Poloniæ, anno 1569. in Comitibus Regni Generalibus Lublini factæ, tum contra Constitutionem Regni anni 1589. procedendo, & Jus quoddam electionis sibi Ducis Curlandiæ & Semigalliæ arrogando & usurpando, & ex directo Dominio Nostro & Reipublicæ se eximendo, necdum extincta stirpe Illustriss. magnæ recordationis Ducis, Gotthardi, & filiorum ejus, Friderici Wilhelmi, ac Illustrissimo Ferdinando, Duce Curlandiæ & Semigalliæ, ex hac stirpe procedente, in vivis existente, post cujus stirpis decessum modo primum hi Ducatus, juxta præscriptum memoratæ Constitutionis Regni 1589. ad Regnum Poloniæ & M. D. Lithvaniæ redire & illis conjungi debent, æqualiter prout Provincia Livoniæ coadunata est, in qua Provincia hi Ducatus existunt, ausi estis & inconsiderate, imo temere præsumpsistis, expressas inhibitiones Nostrias in literis Nostreis ad vos datas, vobisque legitime intimatas, contemnendo, & ipsiusmet Illustrissimi Ducis inhibitiones literatorias levipendendo, imo nomen ejusdem Illustrissimi Ferdinandi Ducis ad literas quasdam, per modum Vuniversalium, inscio illo conce-

ptas, usurpando, per easdem literas editas congressum quendam privatum, sine consensu Nostro, sibi indicere, Marefchalcum hujus congressus constituere, & ad instar alicujus particularis Conventus eundem congressum peragere, ac in eo de successore, Duce futuro in his Ducatibus, concludere, uti de facto spretis inhibitionibus Nostreis eundem Conventum privatum indixistis, celebrastis, successorem elegistis, Ordinationem Reipublicæ, & Leges Regis, ac pacta primitiva convulsistis, cointelligentias hac in parte etiam cum externis habere, aliaque illicita, futuro in termino latius declaranda & explicanda, attentare præsumpistis, quo ejusmodi progressu in pœnas legum incurristis, eisqve succubistis, pro quibus pœnis criminalibus & perduellionis, super vobis, seu quem vel quos magis hæc attentata, onusqve præsentis actionis afficit, juxta demeritum cujusvis decernendis, tum ad videndum & audiendum, hunc congressum seu particularem vestrum Conventum & prætensam Ducis electionem, quam pro nulla in literis Nostreis inhibitoriis jam declaravimus, cumqve omnibus ejus conventus conclusis cassari & annihilari, Jura Nostra & Reipublicæ in eosdem Ducatus habita, per vos læsa, & violata redintegrari, circa primitiva pacta, cum quibus in clientelam & defensionem Regum & Reipublicæ Polonæ suscepti estis, conservari & manuteneri, cæteraque, quæ de jure venerint, contra vos statui, decerni & sententiari, in damnis litisque expensis condemnari, citamini, sitis parituri, terminum attenturi, & judicialiter ad præmissa, aliaque latius futuro in termino contra vos proponenda, responduri. Datum Varfaviæ, Sabbato in crastino Festi S. Annæ matris Deiparæ, Anno Domini 1726.

L. S.

Minoris Cancellarii Regni.

L. S.

Minoris M. D. Lithuanicæ.

S. R. S. R. S.

XX.

Oblata Videndæ Manifestationis,

d. 11. Julii, A. 1726.

AUGUSTUS II. Dei gratia Rex Poloniæ &c. &c. Significamus præsentibus Literis Nostris, quorum interest universis & singulis: Oblatas esse ad Acta præsentia Metrices Regni Cancellariæ Nostræ Majoris, Literas infra-scriptas Videndæ Manifestationis, manibus Magnificorum Senatorum Regni, die hodierna in actu contenta subscriptas, tenoris sequentis: Dabitur Manifestatio, nomine infra-scriptorum, in rem totius Reipublicæ, & pro reservatione supremi juris & directi Domini, quod S. R. Majestati & Reipublicæ ad Ducatus Curlandiæ & Semigalliæ competit, ne aliquod patiatur detrimentum, in & contra omnia & singula in his Ducatibus per quoscunque tam ab extra, quam ab intra, ultra mentem S. R. Majestatis & Reipublicæ, imo in convulsionem Legum Regni, & Rescriptorum, præcipue ultimarii S. R. Majest. in his Ducatibus recenter attentata & attentanda, pactis primævæ subjectionis & incorporationis Regno Poloniæ horum Ducatum, ac vinculo fidelitatis contraria, & concessioni feudali, investituris, tum Legibus & Constitutionibus Regni & M. D. Lithvaniæ, necnon fœderibus anterioribus & novissimis, cum vicinis Potentiis initis, repugnantia, in præjudicium S. R. Majest. & Reipublicæ evenientia, aut eventura, suo loco & tempore explicanda, cum protestatione de nullitate eorundem omnium & singulorum attentatorum & attentandorum, stante vita legitimi Principis, Illustrissimi Ferdinandi, Ducis Curlandiæ & Semigalliæ, prout latius in parata copia eadem Manifestatio porrigetur. Andreas de

Lubraniec Dąbski, Palatinus Brestensis Cujaviæ *mp.* Josephus Soltysk, Castellanus Belzenfis *mp.* Casimirus Rudzinski, Castellanus Czernenf. *mp.* J. Mniszech, Supr. Regni Marechalculus. J. Szembek, Supr. Regni Cancellarius. Joannes Lipski, Procancellarius Regni. Joannes Georgius Przebendowski, Supr. Regni Thesaurarius. Quas ejusmodi Literas videndæ Manifestationis, sic ut præmissum, oblatas, Nos ad Acta præsentia suscipi, inscribi, & ex iisdem fideliter descriptas Parti postulanti authentice extradi, permisimus. Actum & Datum Varsoviæ, Feria quinta ante Festum S. Margaritæ Virginis & Mart. proxima, die scilicet 11. Julii, Anno Domini 1726.

XXI.

Manifestatio Procerum Regni Poloniæ & Magni Ducatus Lithuania, contra Actum Curlandicum, Congressu illicito,

die 26. Junii, A. 1726.

formatum.

EXperimento tristi compertum est, Respublicas majores minoresve tamdiu stare, quamdiu a Veterum institutis non recedant, fundamentalibusque primævæ originis vel accessionis suæ legibus innitantur; Postquam vero pertaxæ status antiqui quidpiam novi moliantur, vel cupido novandarum rerum, aut fatalis voluptas pereundi, innumerabilibusque sese tricis implicandi, inceserit earum animis, necessario cadere ac succumbere. Probe experti sunt Ducatus Curlandiæ & Semigalliæ, quid ad felicem illorum statum hucusque contulerit, postquam felicibus Antecessorum Nostrorum armis, sub auspiciis Sere-

nissi-

nissimorum Sigismundi Augusti, Stephani Bathorei, Sigismundi Tertii, subsequenſiumque Regum Poloniae, ab interitu vindicati, a quavis hostili impetitione protecti, pari Nobiscum prosperitate gloriari assueverunt; Quodsi quandoque contigerit, minora votis perferre, communem Regnorum sortem instabilis fortunæ miserati inter tempestates procellasque bellorum fluctuare poterant, non mergi, ubi coadunati Reipublicæ Nostræ nec perire, nec salvi nisi una esse, debuerant. Jam quod Superi avertant, navigium hoc, quod, cum Republica Nostra stricte unitum, feliciter hucusque vehebatur, verendum, ne dividi cœptum naufragium patiatur, quando nuper inscia ac inconsulta, multominus requisita, Sacra Regia Majestate & Republica, existente adhuc in vivis Principe suo legitimo, Conventiculum quodpiam sibi formare, deque eligendo novo Principe deliberare, imo actu ausuque illicito eligere, monitiones Sacræ Regiæ Majestatis hunc Actum inhibentes respuere, Emissarium Regium, caractere Nuntii ad Comitia insignitum, non admittere, aliaque contraria Pactis & Fœderibus subjectionis ejusdem Ducatus Curlandiæ & Semigalliæ, obliti beneficiorum Regni hujus, attentare ausi sunt. Non commemoramus, quomodo Provincia hæc a Gotthardo Kettlero, Magistro quondam Ordinis Teutonici, Reipublicæ Nostræ se subdiderit subjeceritque, quomodo a temporibus ejusdem Kettleri in obsequio & fide feudali Reipublicæ Nostræ, ad hæc usque tempora, fidelis permanſerit; prætermittimus, qualiter non interrupta serie in Friderico & Wilhelmo, filiis Gotthardi, postea in eodem Friderico & Jacobo, ex Wilhelmo fratre nepote suo, demum in Friderico Casimiro, & Ferdinando adhuc superſtite, filiis Jacobi Ducis, Investituras petierit, obtinueritque: Leges tantum nonnullas, tenoremque Pactorum subjectionis adducere in animo est,

est, quo luculentius pateat, immerito indebiteque attentatum, adeoque nullius valoris, imo damnabile esse, quidquid in novissimo tumultuario Cœtu recenter actum est.

Et quidem libet prima verba Tractatus Subjectionis Livoniæ, uti cum Curlandia indivisæ, ejusdemque naturæ existentis, hic inferere, quæ sic sonant: *Sigismundus Augustus &c. Cum Terra Livoniæ Nobis ex parte Magni Ducatus Lithvaniæ & vicinitate, & multis, partim antiquis, partim novis, pactis & fœderibus devincta & confociata, jam ab aliquot annis immanissimi hostis Moschi crudelibus armis, incendiis & vastationibus, propemodum funditus eversa & desolata esset, ita ut extrema quæque illi imminerent, nec quidquam certius esset, quam quod ad primam quamque incursionem illius præpotentis hostis, illud, quod reliquum tam in Diœcesi Rigensi, quam in terris Magistri Ordinis Teutonici, fuerat, similibus cladibus excinderetur & in durissimam servitutem hostilem veniret, quemadmodum jam magna pars, propter multarum civitatum arcium, propugnaculorum, amissionem venerat, & ob maxmam in omnes partes depopulationem vastitatemque, ferro & igni in ea allatam, & propter quotidianas incursiones, magnumque hostis ad ejus reliquias occupandas apparatus, ad eam angustiam & difficultatem Ordines illius reducti essent, ut nequaquam opibus viribusque propriis Statum suum defendere, atque se a servitute & crudelitate hostili tueri ac vindicare, possent; Ideo Illustrissimus & Magnificus Dominus, Gotthardus, Equestris Ordinis Teutonici in Livonia Magister, Nobilitas, Civitates, Statusque & Ordines illius universi, dum & omnia domestica consilia sua convulsa, & se ab aliorum præfidiis, præsertim Sacræ Cæsareæ Majestatis, & Statuum Romani Imperii, destitutos animadverterent, a vicino etiam Rege Sueciæ terra marique peterentur, tam suo, quam Civitatum, aliorumque Ordinum Livoniæ, ad dictum Magistrum spectantium, nomine, crebris inter-*

internunciis & literis præsentem calamitatem & gravissimum periculum Nobis exposuissent, multisque precibus opem & auxilium Nostrum implorassent; Nos & commiseratione afflictissimæ Provinciæ, & amore totius Reipublicæ, adducti, & ne barbarus hostis latius pro sua libidine in populo grassaretur, dedimus negotium Illustrissimo Principi, Domino Nicolao Radziwil, Duci in Olyka & Nieswicz, Palatino Vilnensi, &c. ut iterum in Livoniam properaret, & primo quoque Rigam peteret, ibique tam cum ipso Magistro, quam cum illius Ordinibus ac Civitatibus, de memoratæ Provinciæ defensionis ratione tractaret. Cumque in illis Tractatibus ab omnibus perspiceretur, nisi communibus viribus tam Polonorum, quam Lithuanorum, defensio suscipiatur, non posse potentiam hostilem reprimi, Polonorum vero auxilia, nisi deditio quoque ad Regnum Poloniæ, non solum Magnum Ducatum Lithuanicæ, fiat, nequaquam adduci posse; Tandem ad hunc extremum casum, ita ut sit in rebus desperatis & præsentī periculo expositis, deventum est, ut de facienda deditioe statuerent, eoque nomine communis profectio, tam ab ipso Principe prænominato, quam ab Ordinum ac Civitatum Nunciis, ad Nos susciperetur.

Placeat & alterius Instrumēti confirmatorum Jurium initialem textum de verbo ad verbum exprimere: SIGISMUNDUS AUGUSTUS &c. *Cum Livoniæ Provincia gravi ac diuturno bello Moschico multisque cladibus afflictā, vastatā, atque magna ex parte in potestatem hostium redacta esset, cumque & propter multarum civitatum arciumque & propugnaculorum amissionem, & ob maximam in omnes partes depopulationem, vastitatemque ferro atque igni in ea allatam, & propter quotidianas incursiones, magnamque hostis ad ejus reliquias occupandas apparatus, ad eam angustiam ac difficultatem Ordines illius redacti essent, ut nequaquam opibus viribusque propriis Statum suum defendere, atque se a servitute*

tute crudelitateque hostili tueri ac vindicare possent ; Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus Guilhelmus, Archiepiscopus Rigenfis, &c. ac Illustrissimus Dominus Gottbardus Kettlerus, Equesfris Ordinis Teutonicus in Livonia Magister, Statusque & Ordines Livoniarum universi, & Civitatum Nuntii, dum & omnia domestica præsidia sua convulsa, & se ab aliorum præsidiis destitutos animadverterent, magnam autem spem in Nostro ditionumque Nostrarum auxilio deponerent, matura deliberatione habita, publicoque & concordii omnium assensu, se, Provinciamque suam, in fidem & potestatem Nostram tradiderunt, ac in perpetuum ditionibus Dominiisque Nostris, ad istar Terrarum Prussiæ, adjunxerunt & incorporarunt. Itaque Nos & fæderibus & vicinitate conjunctæ Nobis Provinciæ, periculo, clade, vastitate, servitute, permoti, & pro Christiani Principis officio pertinere ad fidem Nostram intelligentes, ut homines Provinciamque Christiani nominis a cæde, populatione, servitute barbari ac crudelis hostis, prohibeamus, eosdem in fidem & ditionem Nostram accepimus &c. Faciunt multum ad rem, imo instruunt plurimum, verba illa, quibus Magistratum etiam ordinandi, nedum Principem constituendi, Regi potestas supererat, dum sic in Tabulis Conventionum reperitur :

Cum, nihil Respublicas magis quassare atque concutere soleat, quam legum, consuetudinis atque morum mutatio, Sacra Regi Majestas bene constitutas Respublicas, hac ratione non modo servandas, sed collapsas restituendas, prudentissimo atque vere Divino consilio censuit, quod Principibus, Nobilibus, Civitatibus atque Statibus Livoniæ promiserit, non solum Magistratum Germanicum, sed & Jura Germanorum propria, concessuram &c. Jam quod attinet ad ipsam Curlandiam Semigalliamque, Incorporationemque horum Ducatuum ad Regnum Poloniæ, verba plenæ subjectionis, in hunc sonant modum: Sigismundus Augustus &c. Significamus &c.

Quod

Quod cum Illustris Dominus Gotthardus, in Livonia Curlandiæ & Semigalliæ Dux, Gencrosos Fridericum a Kanicz, & Michaelem a Brunow, Consiliarios & Senatores suos, ad Nos, Regniq[ue] Nostri Ordines cum certis mandatis ablegavisset, atque hi ipsi literis fidei suæ Plenipotentia prædicti Illustris Domini Ducis demonstratis, id sibi ab Illustritate sua injunctum dicerent, quo nomine Illustritatis a Nobis Regniq[ue] Ordinibus postularent, ac enixe peterent, ut quoniam negotium unionis Regni Nostri cum Magno Ducatu Lithuaniae ad salutarem finem exitumq[ue] optatum jampridem, DEO immortalis adjuvante, perduxissemus, tempusque adesset, quo Livoniae quoque a barbaro & truculento hoste majorem in modum populatae & afflictæ, per Nos aliquando consuli possit, subjectionem Illustris Domini Ducis & subditorum ejus, de communi sententia atque assensu omnium Ordinum Regni, cum Ducatu Lithuaniae uniti, acceptaremus; Nos etsi memoria tenebamus, superioribus annis, quo tempore ab Ordinibus Livoniae crebris literis atque Nuntiis, ad eam ipsam subjectionem acceptandam sollicitaremur, sortem illius Provinciae atque calamitatem miseratos, hanc ipsam privatim ex Persona Nostra in fidem atque protectionem Nostram suscepisse, tamen & illud etiam meminimus, cum prædicta subjectio præsentiam Senatus Polonici, ac plenioris deliberationem requireret, rejecisse Nos hujus ipsius rei tractationem in tempus aliud, ad eam efficiendam commodius; Quod cum se Nobis obtulisset, faciendum esse existimavimus, flagitantibus præsertim Illustris Domini Ducis Plenipotentibus, & unione Regni cum Magno Ducatu Lithuaniae absoluta & perfectæ, & ejus Illustritatis subjectionem, per supradictos Plenipotentes Illustritatis ejus Nobis delatam, de consensu & voluntate omnium Ordinum Regni & Magni Ducatus Lithuaniae, ita, ut ante dictum est, uniti, in præsentibus Regni Comitibus acceptaremus, quemadmodum præsentibus literis Nostris acceptamus, ipsum Illustris Principem in fidem & clientelam

Noftram, Regniue Noſtri, cum omni Ducatu & Ditionibus Illuſtratis ſuæ, publico Regni cum Magno Ducatu Lithuaniae uniti nomine, recipimus, nimirum ut ab eo tempore in poſterum Illuſtritas ſua, ejusque Hæredes cum Ducatu Curlandico Semigallicoque Regno Noſtro cum Ducatu Lithuaniae unito, tanquam uni & indiſiſo corpori, perpetuis temporibus ſubjiciatur & incorporetur, ac in clientela & deſenſione Noſtra & Regni cum Magno Ducatu Lithuaniae uniti, permaneant. Speramus autem, Illuſtritatem ſuam, & ejus Illuſtritatis poſteros, in ea fide, voluntate, ſubjectione, quam Nobis, Regnoque cum Magno Ducatu Lithuaniae unito, per ſupradictos Plenipotentes detulerunt, conſtanter permanſuros, & firmiter perfeueraturos. &c.

Id vero, tanquam directe caſui auſuique contrarium, haud ſilencio præterire poſſumus, quod Formula Regiminis cautum circumſcriptumque reperitur; his plane expreſſis verbis: *Conventus publici ſingulis bienniis Mitaviae celebrentur, ad quos ſinguli Diſtrictus, poſtquam Articulos deliberatorios naſti fuerint, Nuncios ſuos, cum ſufficienti poteſtate, ablegabunt. In quibus Conventibus nihil decernetur, quod Pactis ſubjectionis fundamentalibus & Ducalibus Inveſtituris, & hujus Regiminis Formæ, aut Ordinationi, ſit contrarium, horum enim æterna autoritas eſſe & obſervari debet. Si tamen Princeps ejusmodi Conventum indicare recuſaverit, autoritate Regiæ Majeſtatis is indicetur.*

Quid memoramus Juramenti formam, a Nobilitate ſuo Principi præſtiti ſemper, præſtandique, cujus tenor eſt talis: *Ego N N. Juro N N. Curlandiae & Semigalliae Duci, ejusque Succeſſoribus inveſtitis, & ſi horum nullus ſuperfuerit, Sereniſſimo ac Potentiſſimo Principi ac Domino, D. Sigismundo Tertio, Poloniae Regi, illiusque Succeſſoribus Regibus, & inclito Regno Poloniae & Magno Ducatui Lithuaniae, tanquam non ſolum ſupremis ac directis, quales nunc ſunt, ſed etiam utilibus & immediatis tunc futuris, Da-*
minis

minis meis, tam uti ceteri Regni indigenæ, subditus fidelis, & sub-
jectus esse, ejus Illustritatis commoda & emolumenta quærere & pro-
movere, omniaque terrarum & incolarum Illustritatis ejus, quantum
per me fieri potest, damna & incommoda præcavere, amovere, præve-
nire, uti fidelem & probum subditum decet, semper velim, qua in re
nihil quidquam, quod humano ingenio excogitari poterit, me impediet:
Sic me DEUS adjuvet & Sancta Christi Passio.

Juramento sic conscripto, Majorum Nostrorum cautela
non permisit, quin etiam poenas in seditiosos religionique Pa-
ctorum refractarios singulari lege statueret, quæ quidem lex te-
noris est talis: *His ita constitutis, illud postremo adjiciendum du-
ximus, ut cum omnia, quæ hac Formula Regiminis continentur, Pa-
ctis primæ subjæctionis hujus Provinciæ, Juribus aliorum Princi-
pum Vasallorum, feudali titulo Provincias in Republica Polona pos-
sidentium, atque adeo ipsi æquitati & justitiæ, sint conformia, ea de-
inceps, sub pæna Decreti Comitialis, anno superiore lati, tum &
aliis Sacræ Regiæ Majestatis arbitrariis, observentur, debitæque exe-
cutioni a suis Magistratibus demandentur.*

Jam vero id totaliter omittere non possumus, quod pro
conclusionione Tractatus, velut pro rei totius cardine, Formulæ
eidem adjectum reperitur, in hæc formalia: *Insuper omnes ex
æquo in eam curam incumbant, quo pacatus tranquillisque hujus Du-
catus status permaneat, qui cum instar propugnaculi contra finitimos
universæ Reipublicæ hostes ex hac parte esse debeat, omnes concordia-
bus animis studia sua ad salutem ejus certatim & alacriter conferant,
Illustri Principi suo, ac illius legitimis in feudo Successoribus, obedi-
entiam honoremque exhibeant, fidei Regiæ Majestati & Reipublicæ
Polonæ datæ, memores sint, si omni felicitate patriam suam florere,
ita ac debent, peroptant.*

Quæ omnia secus nunc recenter acta, cum e diametro hisce hicceque adductis contraria sint; Nos, Proceres Regni & Magni Ducatus Lithuanæ, ad Latus Sacræ Regiæ Majestatis, Domini Nostri Clementissimi, nunc præsentēs, de nullitate cujuslibet Actus novissimi, directo Dominio Sacræ Regiæ Majestatis & Reipublicæ repugnantis, Pacta Subjectionis & Diplomata Incorporationis ad Rempublicam horum Ducatum infringentis, Juramentum Fidelitatis per antecessores suos ac semetipsos præstitum tollentis, aliaque insolita, illicita, vetita & punibilia attentantis, Nostro & totius Reipublicæ nomine, ac de insubsistentia eorundem attentatorum & attentandorum, iterum atque iterum manifestamus, & protestamur, compagemque hanc multorum annorum sudore, imo sanguine, coalitam, sine exitio convellentium, convelli non posse, palam attestamur, ac præsentem Manifestationem & protestationem manibus propriis subscriptam Actis Metrices Regni, quibusvis aliis Authenticis inscribi, committimus, salva ejusdem Manifestationis augendæ, corrigendæ, pleno in robore reservata facultate. Datum Varsoviæ, Anno Domini 1726.

J. Mnifzech, Supremus Regni Marefchalcus.

Joannes Lipski, Procancellarius Regni.

M. Princeps Czartoryiski, Procancell. M. D. Lithuanæ.

Franciscus Zaluski, Palatinus Plocensis, *mp.*

J. Przebendowski, Supremus Regni Thesaurarius.

Stanislaus Ciolek Poniatowski, Supremus M. D. L. Thesaurar.

Franciscus Bielinski, Palatinus Culmensis, *mp.*

Stanislaus Chomentowski, Marefchalcus Curia Regni, *mp.*

XXII.

Declaratio, Sponsio & Obligatio, Supremorum Confiliariorum, Mareſchalci, & Deputatorum ex omnibus Diſtriſtibus Ducatus Curlandiæ & Semigalliæ, ſuo ac totius Nobilitatis, omniumqve Statuum hujus Provinciæ, ac ſucceſſorum ſuorum, nomine, ſub fide, honore & conſcientiâ, ſub nexu juramenti in Formula Regiminis expreſſi, tum ſub pœnis criminis læſæ Majeſtatis & perduellionis, perpetuo & irrevocabiliter facta

Mitavia, die 26. Septembris, Anno Domini 1727.

NOs infraſcripti, Supremi Confiliarii, Mareſchallus & Deputati ex omnibus Diſtriſtibus Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ, pro Generali & Publico Conventu horum Ducatum, in termino per Intimatoriales Regiæ & Reipublicæ Commiſſionis, præfixo, id eſt pro decima quinta præſentis, congregati & pleniffime a fratribus noſtris ad infraſcripta, inſtructi, inhærendo Pactis primævæ ſubjectionis noſtræ, Divo Sigismundo Auguſto, Regi, Regnoqve Poloniæ & Magno Ducatui Lithuaniæ, inſiſtendoqve juramento, in Formula Regiminis, anno milleſimo ſexcentefimo decimo ſeptimo, conſtituto ac expreſſo & a Majoribus noſtris, circa Inveſtituras novorum Ducum, pro nobis etiam poſteris ſuis, & in animas noſtras præſtito, tum demum Diſpoſitioni Reipublicæ, per Legem publicam in Comitiiſ Generalibꝯ Grodnenſibꝯ proxime præteritiſ, anni milleſimi ſeptingentefimi vigefimi ſexti, lata, & in virtute ejus, Declarationi Judiciariæ Commiſſoriali obſeqventes & obediētes, ſub fide, honore & conſcientiâ, ſeqventia, pro nobis & poſteris noſtris, in perpetuum declaramus & ſtatuiſmus,

I. Cum

I. Cum nobis, prementibus gravissimis circumstantiis, contra supraallegata Pacta & Juramenta, temere & nulliter eventualem successionem - - - determinare, acciderit; Ideo tam præfata Pseudo-Electioni, quam - - - omni imaginariæ etiam prætensioni novi cujuscunque Principis eligendi, in perpetuum renuntiamus, Actus omnes præfata Pseudo-Electionis tam anteriores, quam posteriores, post latam a Republica Legem, tum omnia Conventicula, Scripta & Lauda, eo nomine habita & sancita, uti Legibus & Juramentis contraria, & ipso facto damnata & nulla, pro nullis, irritis, & insubstantibus, in perpetuum declaramus, cassamus, damnamus, annihilamus, & ex Actis Publicis eliminamus, &c. - - -

II. In casum vero sterilius factorum moderni Celsissimi Ducis, Ferdinandi, super non attentanda, sub quocunque prætextu, vel colore, novi Principis infeudandi prætensione, imo juxta Juramentum in Formula Regiminis expressum, super omnimoda & invariabili subjectione Regibus Regnoque Poloniæ & Magno Ducatui Lithuanix, tanquam nunc supremis & directis, pro tunc vero jam utilibus & immediatis, Dominis nostris, iterum atque iterum quam solennissime & sacrosancte, sub fide, honore, conscientia, & nexu supraallegati juramenti, quod in totum & integrum reassumimus, instauramus, & ejusdem valoris & roboris, sicuti a nobis esset præstitum, sancte testamur & profitemur, tum sub pœnis criminis læsæ Majestatis & perduellionis, nostro, totiusque Nobilitatis ac omnium Statuum hujus Provinciæ & Successorum nostrorum nomine, perpetuo & irrevocabiliter spondemus & nos obstringimus; Cointelligentias etiam & machinationes cum omnibus exteris Potentiis, in præjudicium superscriptorum & detrimentum Jurium Sacræ Regiæ Majestatis & Reipublicæ, super hos Ducatus, nullas

nullas unquam & in perpetuum habebimus, nec practicabimus, sub nexibus, vinctulis & rigoribus, supraexpressis. Datum Mitaviæ, die vigesima sexta Septembris, anno Domini millesimo septingentesimo vigesimo septimo.

L. S. Henricus Christianus de Brucken, Landhofmeisterus & Supremus Consiliarius, *mp.*

L. S. Adamus Casimirus Kosciusko, Oberburgrabius & Supremus Consiliarius, uti in præterito, ita in futurum, intaminatam fidem meam Reipublicæ spondeo, *mp.*

L. S. Henricus Johannes a Meerfeld, Subjudex Goldingensis, p. t. Deputatorum Marefchallus, & Districtuum Goldingensis & Windaviensis Deputatus, *mp.*

L. S. Georgius Fridericus Klopmann, Capitaneus minor Schründensis & Deputatus Mitaviensis, *mp.*

L. S. Christophorus Joannes a Brucken, dictus Fock, Deputatus Mitaviensis, *mp.*

L. S. Joannes Henricus Keyferling, Cancellarius & Supremus Consiliarius.

L. S. Casimirus Christophorus Brackel, Marefchallus Provinciæ & Supremus Consiliarius.

L. S. Christophorus Fircks, Deputatus Districtus Talsensis, *mp.*

L. S. Georgius Fridericus Fircks, Districtus Talsensis Deput. *mp.*

L. S. Fridericus Casimirus de Brucken, dictus Fock, Deputatus Candaviensis, *mp.*

L. S. Georgius Henricus Hahn, Deputatus Candaviensis & Neunburgensis.

L. S. Gerhardus Ernestus Haudring, Subjudex Selburgensis, & Deputatus Districtus Dunaburgensis & Translautzensis.

L. S. Wilhelmus Fridericus de Budberg, Starosta Rumborski, Deputatus Districtus Dunaburgensis & Translautzensis.

L. S. Otto

- L. S. Otto Friederich Behr , Deputatus Fravenburgensis, *mp.*
 L. S. Magnus Christophorus Korff, Deputatus Districtus Tuccumensis, *mp.*
 L. S. Joannes Melchior de Funck, Districtus Tuccumensis Deputatus, *mp.*
 L. S. Heinrichs Gerhardus de Plettenberg, Districtum Ascheradenſis & Nerſſtenſis Deputatus, *mp.*
 L. S. Philippus Georgius Hahn, Deputatus Districtus Bauſcenſ. *mp.*
 L. S. Georgius Melchior Stempell, pro me & Mandatario nomine Friderici Henrici a Biſtram, Deputati Autzenſis & Irentzhofienſis, *mp.*
 L. S. Heinrichus Chriſtianus Offenbergh, Capitaneus minor Doblenenſis & Deputatus Districtus Doblenenſis.
 L. S. Gotthardus Fridericus de Lœbel, Doblenenſis Deputatus Districtus.
 L. S. Alexander Fridericus Korff, Deputatus Seelburgenſis, *mp.*
 L. S. Chriſtopher Gideon Manteuffel, genant Szœge, Deputatus Seelburgenſis.
 L. S. Gebhardus Johannes Keyſerlingk, Deputatus Districtus Durbenſis & Grambsdenſis, *mp.*
 L. S. Johan Fromhold de Buttler, Deputatus Durbenſis Grambsdenſis, *mp.*
 L. S. Gerhardus Wilhelmus Nagel, Districtus Alſchwangenſis Deputatus, *mp.*
 L. S. Fridericus Manteuffel, nomine Szœge, Deputatus Districtus Eravenſis, *mp.*
 L. S. Petrus Koſchkull, Zabelienſis Districtus Deputatus, *mp.*
 L. S. Nicolaus Korff, Deputatus Districtus Haſenpothenſis, *mp.*
 L. S. Gotthardus Erneſtus de Budberg, Deputatus Districtus Baldonenſis & Neugutenſis, *mp.*

L. S. An-

- L. S. Andreas Gotthardus Manteuffel, nomine de Szæge, Deputatus Districtus Sessaviensis, *mp.*
 L. S. Wilhelm Alexander de Heucking, Zabeliensis Districtus Deputatus, *mp.*

XXIII.

Ordinatio Futuri Regiminis Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ, sub immediato Dominio

Regum Poloniæ & Reipublicæ, in casum sterilem factorum modernæ Illustrissimi Ducis, Ferdinandi, per Nos, Christophorum in Slupow Szembek, Episcopum Varmiensem & Sambiensem, Casimirum de Kozielsko Oginski, Trocensem, Stanislaum Doenhoff, Polocensem, Campi Ducem Magni Ducatus Lithuanicæ, Stanislaum Chomentowski, Masovicæ, Campi Ducem Regni, Palatinos; Ex Minori Polonia Jacobum in Skrzynno Dunin, Referendarium Regni, Capitaneum Radofycensem & Vislicensem, Georgium Ozarowski, Dapiferum Cracoviensem; Ex Majori Polonia Josephum Nakwaski, Capitaneum Ciechanoviensem, Alexandrum Lodzia Poninski, Venatorem Vschovensem, Franciscum Szembek, Capitaneum Tolkmiensem, Adamum Krasinski, Pincernam Ciechanoviensem, Colonellum Sacræ Regiæ Majestatis; Ex Magno Ducatu Lithuanicæ Michaellem, Ducem in Nieswiez & Olyka Radziwill, Capitaneum Premisliensem, Josephum de Campo Scipio, Capitaneum Lidensem, Sigismundum de Vahlen, Vexilliferum Grodnensem, Antonium de Eperies, Colonellum Sacræ Regiæ Majestatis, Commissarios S. R.

Majestatis & Reipublicæ, ex Comitibus Grodnensibus Anni Domini millesimi septingentesimi vigesimi sexti, Delegatos, facta & conscripta,

Mitavia, d. 5. Decembr. A. 1727.

Cum ea omnium Feudorum natura sit, ut deficientibus iis, quibus ob insignia & eminentia merita conferuntur, redire

dire debeant ad liberam supremorum Dominorum dispositionem, & immediatum, directum, ac utile Dominium, prudentiaque & ordo, rerum anima, suadet, ut circa proximam eorundem ad supremos Dominos devolutionem, tempestive norma futuri illorum Regiminis instituaturs; Itaque Nos Commissarii, per Constitutionem Comitiorum Grodnenſium, in anno præterito millesimo septingentesimo vigesimo sexto, a Sacra Regia Majestate Domino Nostro Clementissimo, reliquisque Reipublicæ Ordinibus, ex universali omnium assensu, ad Ducatus Curlandiæ & Semigalliæ, pro facienda Ordinatione eventuali, in casum sterilium fatorum Illustrissimi Ducis moderni, Ferdinandi, & exaudiendis Ordinis Equestris desideriis, aliisque negotiis Nobis commissis, designati, inhærendo antiquissimis Juribus Sacræ Regiæ Majestatis, & Reipublicæ, in hoc Ducatus, per Pacta subjectionis libere & spontanee Regibus Regnoque Poloniæ & Magno Ducatui Lithuanix, in æternum subiectos, & ad corpus Reipublicæ in anno millesimo quingentesimo sexagesimo nono adjunctos & incorporatos, tum sacro vinculo Juramenti, in Formula Regiminis, expressi, ad fidem & obsequium Regibus & Reipublicæ inviolabiliter servandum obstrictos, utilique & immediato, extincta Ducali stirpe Ketleriana, Regum ac Reipublicæ Poloniæ Dominio in perpetuum subiectos, nec non armis & sanguine civium Reipublicæ, ab hostium quorumvis insultibus, gravibusque periculis defensos, liberatos & servatos; tum quoque satisfaciendo Legi publicæ, in prædictis Comitibus Grodnenſibus latæ, & secundum gradus, Nobis in ea præscriptos, procedendo, - - - omnia Juribus Reipublicæ nociva & contraria, per aldictam Constitutionem Grodnenſem cassata & annihilata, ex Actis publicis horum Ducatum eliminari fecimus, debitam fidem, subjectionem, & obedientiam,

tiam, per renovatos nexus, in assecuratione, a Magnificis Supremis Consiliariis Regentibus, & Generoso Equestri Ordine, Reipublicæ data asseruimus; descendimus tandem ad examinanda desideria a Generoso Ordine Equestri Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ, ex Conventu publico, hic Mitaviæ celebrato, per Generosum Ordinis Equestris Marefchalcum, Henricum Joannem a Meerfeld, Nobis exhibita. Igitur matura deliberatione perpenſis ac trutinatis hiſce Generoſi Equeſtris Ordinis deſideriis & poſtulis, juxta conceſſam Nobis, per Legem publicam facultatem, ea, quæ Pactis ſubjectionis, Privilegiis Sereniſſimorum Regum Poloniæ, Formulæ Regiminis, Deciſionibus Commiſſorialibus, innixa, ac Juribus & commodis Reipublicæ, ſecuritatiqve, tranquillitati & utilitati, horum Ducatum, conſentanea eſſe videntur, accedente ad id voluntario Generoſi Ordinis Equeſtris aſſenſu, & ſpontanea ſubmiſſione, relative ad approbationem Reipublicæ, pro Norma & Methodo futuri Regiminis, in caſum ſterilium factorum Illuſtriſſimi moderni Ducis, excluſa in perpetuum, tam per antiquiores, quam per recentem Legem, novi alterius Ducis infeudatione, prohibitaqve univerſis & ſingulis, ſub pœnis ſeveriſſimis, ex omni jure illicita cum extraneis Principibus correfpondentia, & vetita cointelligentia, ſtatuerè Nobis viſum eſt.

1. Provincia hæc generaliter circa Pacta primævæ ſubjectionis, Privilegium Nobilitatis a Divo Rege Sigismundo Auguſto clementiſſime conceſſum, Formulam Regiminis, Statuta, Deciſiones Commiſſoriales, tam anteriores, quam novellas, tum & Lauda Publica (dummodo tam Juribus Sacræ Regiæ Majeſtatis & Reipublicæ, ſuper hos Ducatus, quam Juribus Cardinalibus horum Ducatum ac Religioni Romano - Catholicæ, juxta Formulam Regiminis, non ſint contraria, nec in præjudi-

cium, & cum injuria privatorum, statuatur) possessionem dignitatum, quæ tempore aperturæ legitime collatæ reperientur, necnon omnium Bonorum sive Feudalium, sive Hypothecariorum, & integram rei Ecclesiasticæ Augustanæ Confeſſionis administrationem, ejusdemque Religionis, juxta expressa verba Formulæ Regiminis, perpetuum, & sine ulla immutatione, liberum exercitium in suis Ecclesiis, libertates, immunitates, prærogativas, & summatim circa omnia & singula antiquitus acquisita & concessa jura, consuetudines, & observantias legitimas, tam in Ecclesiasticis, quam Politicis, penitus conservabitur, salvis & illæsis juribus, privilegiis, immunitatibus, ritibus, observantiis Religionis Romano - Catholicæ, juxta Formulam Regiminis, Decisiones Commissoriales, statutis & concessis, quæ vim & robur perpetuæ firmitatis habere debent, cum libero prædictæ Religionis exercitio.

2. Eo vero casu, quo Illustrissimus Dux modernus, Ferdinandus, sine prole mascula fatis cederet, Curlandia & Semigallia ita incorporatæ esse censeantur, tanquam Ducatus, Juribus, Pactis, & Privilegiis peculiaribus gaudentes, quibus, sicuti omnibus reliquis, nullæ Constitutiones, quoad immutationem Jurium & Legum fundamentalium, Religionisqve Augustanæ Confeſſionis, præjudicent, cum promissum sit, quod Pactorum ac Formulæ Regiminis autoritas æterna esse & permanere debeat; itaque Provincia hæc, nomine Sacræ Regiæ Majestatis & Reipublicæ, ut tunc temporis Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ immediatorum & utilium Dominorum, a quatuor Consiliariis Supremis, & duobus Assessores Judicii, juxta Formulam Regiminis, itidem a Capitaneis Majoribus & Minoribus, hoc modo regatur, ut sede unius vel alterius vacante, Dignitariorum & Officialium talis sit electio: Ut Capitanei Majores

&

& Minores, necnon in Formula Regiminis nominati duo Assesores, per solum Ordinem Equestrem in Conventibus publicis eligantur, & a Consiliariis Supremis, nomine Sacra Regia Majestatis, confirmantur, Consilarii vero Supremi a Sacra Regia Majestate ex quatuor Capitaneis Majoribus assumantur, & per privilegium constituantur. Cum autem Cancellarius, non tantum ex quatuor Capitaneis Majoribus, uti ceteri Consilarii, sed & ex reliqua Nobilitate, creari possit, & hocce officium virum idoneum, ac multis qualitatibus dotatum, requirat, consultum fuit, ut facultas eligendi tres Candidatos in Conventibus Publicis, eosque S. R. Majestati presentandi, penes Generosum Ordinem Equestrem relinqueretur, ex quibus electis & presentatis, qui Augustanae Confessionis sint, cum juxta antiquissimum usum & statuta Curlandiae Cancellarius Consistorii Augustanae Confessionis sit Praeses, S. R. Majestas uni officium Cancellariatus conferet: Ne vero per electionem Capitaneorum Majorum & Minorum Catholici, quorum paucus numerus, a dignitatibus & officiis excludantur, quibus secundum Formulam Regiminis ad munia publica aditus patere debet, idcirco, assentiente ad id Generoso Ordine Equestri, statuimus, ut omnino unus inter Consiliarios Supremos, unus inter Capitaneos Majores, & duo inter Capitaneos Minores, sint Catholici, nec in hisce officiis eorum numerum Nobilitas augere teneatur; quodsi contigerit, aliquem ex Consiliariis vel Capitaneis, post affectam jam dignitatem, vel officium, Catholicam fidem amplecti, id nec illi, nec alteri Catholico in simili officio constituto, ullum dignitatis suae detrimentum ac periculum adferat, praeter Cancellarium, qui juxta reservationem a Nobilitate factam, post resignationem Augustanae Confessionis, munia Cancellarii non exercebit, & alius Cancellarius in ejus locum, facta

facta ab Ordine Equeſtri electione & præſentatione, conſtitue-
tur, titulo tantum ſolo hujus officii Cancellariatus, ſalvo illi
manente; duo vero Aſſeſſores Judici, liberis Nobilitatis ſuffra-
giis eligendi, per lauda publica confirmentur. Ad eos autem
Dignitarios & Officiales eligendos, quoties opus fuerit, ad in-
ſtantiam vel Generoſi Ordinis Equeſtris, aut ejus conſtituti Ple-
nipotentis, Conventus publicus extraordinarius, a Supremis
Conſiliariis, nomine Regis, indicetur, neque quifquam, ſive
Conſiliariorum, ſive Capitaneorum, aliorumque Officialium,
abſque gravi & juſta legitimaque cauſa, ſine cognitione Judi-
ciali, a loco & officio ſuo amoveatur; ſi autem cognitio a Con-
ſiliariis Supremis & Aſſeſſoribus, una cum quatuor Capitaneis
Majoribus, unius vel alterius abſentia non obſtante, ſive in or-
dinario, ſive in extraordinario termino, facta fuerit, ſalva Parti
gravatæ a ſola definitiva appellatione, removeri poſſit. Si vero
contigerit, ut unus Capitaneorum Majorum vel Minorum re-
moveretur, vel alia ex cauſa officio ſuo fungi impediretur, hinc
proximus quifque Loci Capitaneus, ne judicia, juſtitiaque ad-
miniſtratio retardentur, vices ipſius ſuppleat.

3. Cum penſiones omnibus Dignitariis, & inprimis Ma-
gnificis Conſiliariis Supremis, ordinatæ, tenues admodum &
exiguæ ſint, ex quibus dignitatem ſuſtinere nullatenus valent;
itaque ne curſum Juſtitia, ob modicos proventus, ſiſtere, vel
ex donis vivere, aut accidentia illicita ſollicitare, cogantur, con-
venientiora dignitatibus & officiis ſalaria, ex proventibus Bo-
norum Ducalium, jam tunc ad utilitatem & diſpoſitionem Rei-
publicæ devolvendorum, aſſignantur, ſcilicet, ut unicuique Con-
ſiliario Supremo, ultra ſolitum mille florenorum Albertinorum
ſalarium, quingenti floreni Albertini quotannis addantur, &
realiter per Generoſum Oeconomum Bonorum Feudalium, ex-
ſolvantur.

4. Qvem-

4. Quemadmodum juxta Formulam Regiminis in omnibus punctis observatam, & præcipue juxta hos paragraphos, quod nemo omnium sive Nobilium, sive incolarum, bonis suis, sine legitima cognitione & judicio, privetur; item si lis inter Regimen & Nobilem sive unum, sive plures, de possessionibus aliisque rebus orta fuerit, quod causa eorum, immediate coram Judiciis Relationum Sacræ Regiæ Majestatis intentetur, nec ulla Rescripta Regia, contra Jura hujus Provinciæ, a Regimine Ducatum horum attendantur, imo, ut super impetrantes ad sinistram Cancellariorum Regni & Magni Ducatus Lithuanicæ informationem, talia Rescripta, pœnæ in Formula Regiminis expressæ extendantur, perpetuo cavetur.

5. Quia vero naturalis & communis defensionis exposcit ratio, ut subsidia aliquæ Reipublicæ, urgente necessitate belli, cum extraneis a Sacra Regia Majestate & Republica gerendi, a Generoso quoque Equestri Ordine subministrantur; idcirco ad servitia equestria in Formula Regiminis præscripta, nempe ex viginti uncis Raytarum unum, reducendo, juxta allegatam uncorum proportionem, hocce subsidium ad numerum ducentorum Raytarorum, sive Eqviturum, præter Officiales, tempore belli, ex bonis solis Nobilium, annumeratis iis, quæ Domus Ducalis Jure Allodiali a Nobilitate acquisivit, præstanda, fidem suam obligat; Quoniam autem sistendi hi milites, ob inæqualitatem uncorum, magna adferunt incommoda, hinc Generosus Ordo Equester, loco servitiorum equestrium, juxta Formulam Regiminis præstandorum, primo anno cœpti belli triginta millia Imperialium Albertinorum, reliquis vero annis, quamdiu bellum duraverit, quotannis decem millia Imperialium se exsolviturum promisit, hoc tamen præcauto, si tum temporis sive copiarum hostiles, sive etiam milites Reipublicæ, Provinciam hanc
pro

pro defensione occuparent, ne prædictus Ordo Equestris ad exsolvendâs antememoratas pecunias, nec ipso belli tempore, nec etiam post recuperatam pacem, pro his annis, quibus vel copiarum hostiles, vel Reipublicæ, in visceribus hujus Provinciæ permanferint, exsolvere obstrictus sit, præter prædicta autem servitia, ab omnibus inhospitationibus militum, contributionibus, omnibusque aliis ejusmodi oneribus, liber & immunis erit.

6. Item Regimini hujus Provinciæ, Jurium omnium superiorum, nimirum Juris cudendæ monetæ, & aliorum ex Pactis subjectionis resultantium, exercitium, uti Illustrissimi Duces ea habuerunt, relinquitur, adeo ut ea omnia, nomine Sacræ Regiæ Majestatis, exercere possint, ita tamen, ut monetæ ad pondus & valorem intrinsecum hujus, quæ in Regno Poloniæ & Magno Ducatu Lithuanicæ vicinisque Provinciis cursum habet, cudendæ, ex una parte effigies Regia, ex altera Insignia Regni Poloniæ & Magni Ducatus Lithuanicæ, inclusis Insignibus Ducatum Curlandicæ & Semigallicæ, imprimantur.

7. Quoniam jam ante annos complures moderna Sacra Regia Majestas feliciter Regnans, concedere dignata est, ut Generosus Ordo Equestris Provinciæ Plenipotentem eligere & constituere possit, cujus officium erit providere, ut Leges, Jura, & Libertates Provinciæ, quocunque tempore in viridi usu & observantia conserventur, & si quid in contrarium vel a Regimine, vel a quovis alio, inciderit, de eo, ad Sacram Regiam Majestatem deferre; Licitum itaque erit, ejusmodi Provinciæ Plenipotentem eligere & constituere, qui tamen nullas innovationes, vel aliqua molimina, & negotiationes cum extraneis, quocunque titulo & prætextu, inire audebit, sub pœnis contra violatores Jurium Reipublicæ & perduelles sancitis.

8. Cum

8. Cum Fines Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ, ex parte Livoniæ & Magni Ducatus Lithuanicæ, non mediocriter contractati & imminuti sint, curabit Sacra Regia Majestas, Dominus Noster Clementissimus, & Respublica, & convenientia media adhibebit, ut fines in ordinem redigantur, limites juxta ductum Pactorum subjectionis definiantur, & quidquid Ducatibus Curlandiæ & Semigalliæ subtractum apparuerit, illis restituatur.

9. Siquidem ad Regimen manutenendum, & Justitiam exequendam milites necessario requirantur, numerus duodecim Raytarorum, & triginta peditum, habeatur, illisque ex redditibus Ducalibus, juxta antiquam consuetudinem, stipendium exsolvatur.

10. Conservatur quoque in Ecclesiasticis, & eo spectantibus, Judicium Consistoriale, quod hucusque in viridi usu & observantia fuit, quodque ex Consiliariis Supremis & duobus Assessoribus Augustanæ Confessionis, Superintendente & Præpositis, consistit, & uti antea semper, ita & in posterum, Cancellarius præsidium retineat, & in ea omnia, quæ ad integram Rei Ecclesiasticæ administrationem pertinent, constituentur & decidentur. Conventus, quos vocant Synodos, habeantur, eo tamen præcauto, quod idem Consistorium Augustanæ Confessionis nullam unquam super personis Romano-Catholicis, cujuscunque status & conditionis, si rei fuerint, jurisdictionem sibi usurpare poterit. Causæ vero matrimonii, in quibus una persona conjugum erit Catholica, nec ex reatu, nec ex actoratu, ad prædictum Consistorium ullatenus trahantur. In iis Templis, in quibus Dux vel Patronus solus fuit, vel Compatronos habuit, tam in Templis omnium urbium, quam agrorum, nulla mutatio suscipiatur, eaque Tempia & Parochiæ, cum

omnibus iis assignatis Cmerthonibus & aliis pertinentiis, Concionatoribus Augullanæ Confellionis, (quibus ex redditibus Ducalibus juxta morem receptum, ſalarium perſolvatur) provideantur, & ex Præſedulis recta atque ſarta ſerventur, imo quoties opus fuerit, emendentur, in quantum antiqua collapſa fuerint. In iis Templis, ubi Nobiles Jus Compatronatus habent, pars competens, uti antea, conferatur, & ad hanc Partem competentem, tam quoad Concionatorum ſalarium, quam quoad conſervationem Templorum, conferendam, & exſolvendam etiam Catholicæ Religionis Compatroni teneantur; Jus tamen Patronatus, quod & ubi Ducibus comperebat, Sacræ Regiæ Majeſtati, per Conſiliarios Supremos, nomine Regis exercendum, reſervatur. Itidem Nobilibus Jus Patronatus in ſuis Templis, & jus in bonis ſuis Tempa ædificandi, ea renovandi, & quidquid alias ipsis competierit, uti antea habuerunt, aut habere potuerunt, per omnia & in omnibus relinquitur.

11. Cum Curlandia Gymnaſio Academico deſtituta ſit, unde & Nobilium & Civium liberi, magnis cum ſumptibus in Academias Germaniæ mittendi, non mediocrem ſummam pecuniæ, Provinciæ auferunt, præterea multæ viduæ & virgines paupertate premantur, & non habeant, quo vitam ſuam honeſte ſuſtentare poſſint; igitur Evangelicum Gymnaſium & Cœnobium pro viduis & virginibus inſtituendi, & conſervandi quocunqve tempore, dummodo non ex proventibus Ducalibus, facultas indulgetur; illa autem pauca hoſpitalia, & viduarum domus, uti & Scholæ, hic in Curlandia & Semigallia exiſtentes, in eodem ſtatu, in quo ſunt, retineantur, & quæ ipsis dedita ſunt, prompte & expedite exſolvantur.

12. In Privilegio Divi Sigismundi Auguſti §. 7. clementiſſime proviſum eſt, quod Nobiles in omnibus Bonis Feudalibus

bus jam obtentis, vel quovis modo, five speciali gratia, five contractu licito, obtinendis, liberam & omnimodam potestatem, de iis disponendi, habeant; Idcirco bona, quæ Nobiles a Domo Ducali Jure Feudi obtinuerunt, pravâ probatione Jurium Feudalium, coram Commissione Regia, eodem jure, uti obtinuerunt, etiam post fata Illustrissimi Ducis sterilia, tenebunt & possidebunt; Bona vero Allodialia a Ducibus acquisita & libero commercio subjecta, uti fuerunt, ita semper remaneant.

13. Cum vel bello, vel aliis variis & innumeris casibus, imo ipsa diuturnitate temporis, evenit, ut Privilegia & Documenta Prædiorum nonnullorum Allodialium perierint, ea juxta præscriptum in Privilegio Divi Sigismundi Augusti §. 8. a Sacra Regia Majestate novis Diplomatis innoventur, si de Bonorum hæreditatione, tranquilla atque continua possessione, constiterit, & absque necessitate, producendi Privilegia sua, in Bonis suis conserventur, & Prædiis Nobilium Allodialibus, jura, si quæ in Bonis & Præfecturis Ducalibus habeant, ac per documenta, vel longam ac quietam possessionem, demonstrare possint, uti est jus lignandi, pascendi, piscandi, &c. quiete & citra ullam turbationem retineantur.

14. Contractibus Ducalibus pignoratitiis ut satis fiat, Generosi Oeconomi Bonorum Feudalium cura esse debet, adeo, ut si possessoribus in Bonis pignoratitiis diutius remanere non placeret, ipsis, post resignationem legitime factam, (modo Bona ista possessoris culpa non sint deteriorata, quo casu, juxta Decisiones Commissoriales Novellas, procedendum) vel creditum, una cum legitimis suis prætensionibus, juxta tenorem contractus, exsolvantur, vel etiam ad id extenuandum, Præfectura, vel Prædium tale, tradatur, ex quo juxta consuetam proventuum computationem, prætensiones suas legitimas extenua-

re possint. Illi vero possessores, qui vel jure extenuationis pignoratitio, vel Arendæ, Bona Ducalia jam tenent, in possessionibus suis, usque ad finem Contractus, nullo modo turbentur, salvo tamen calculo, juxta anterioris Commissionis Decisiones, & eo quam firmissime præcauto & inhibito, ne quisquam eorum jus suum in extraneum, vel potentiozem, transferat, sub nullitate transactionis, & solutione æquivalentis summæ ad Fiscum.

15. Bona Ducalia in sempiternam naturam suam retinebunt, & quæ tempore subjectionis, sæcularia fuerunt, nunquam in Bona spiritualia permutabuntur, & si illa vel pignori ceduntur, vel locentur, non aliis, quam Nobilibus indigenis, relinqventur. Ad arendas autem & administrationem eorundem non solum Nobiles, sed etiam civica personæ, idoneæ, possessionatæ, admitti poterunt, Nobilium tamen prima habita ratione, simulque curabitur, ut possessoribus Bonorum Ducalium, non indigenis, in prætensionibus, quæ justæ & legitimæ apparebunt & censébuntur, quamprimum satisfiat, & eorum loco indigenæ assumantur, Dignitariis vero, cum dignitate simul, Præfecturarum administratio non competat.

16. Nobiles, sicuti antea, & in posterum, atque in æternum, tam in nundinis, quam omnibus aliis casibus, a vectigalis solutione exempti manebunt, omniaque vectigalium augmenta, & nova Telonia, in præjudicium Jurium Nobilitatis, quocumque nomine veniant, prorsus tollantur. Ne vero Nobiles quoque in Bonis suæ possessioni subjectis, privata & nullo jure fundata Telonia, in aggravationem civitatenfium & mercatorum, usurpare præsumant, inhibetur.

17. Quoad rusticos in Rigenfium ditiones profugos, in futura cum Ministris extraneis conferentia, huic quoque opera dabi-

dabitur, ut retradantur. Pro recuperatione autem transfugorum in Lithuaniam, sufficienter Lege Novella omnibus provifum eft, dummodo jure retorfionis, eadem quoque in hifce Ducatibus, fubditorum ex Lithuania transfugorum Legis & Juftitiæ, in extradendis illis, exhibeatur obfervantia.

18. Jus Indigenatus Nobilitatis Curlandiæ & Semigalliæ in Regno Poloniæ & Magno Ducatu Lithuanæ, prout eft inconteftabile, & Conftitutione Novella Grodnenfi, anno millefimo feptingentefimo vigefimo fexto, cautum, ita accessus ad omnes dignitates, uti Nobilibus Polonis & Lithuanis (falvis legibus publicis) eidem Nobilitati pateat.

19. Quoniam autem Nobilitas horum Ducatuum, ex variis rationibus, impoffibilitatem alicujus fubfidii, præter fervitia Equeftria, in §. 5. hujus Ordinationis, Sacræ Regiæ Majeftati & Reipublicæ ullo unquam tempore folvendi, vel præftandi, demonftravit, (tamenfi juxta paragraphum decimum feptimum Privilegii Divi Sigifmundi Augufti, ad innatam Ordini Equeftri generofitatem, & fponraneum pro defenfione communi concurfum, via non præcludatur) volens tamen, ut Respublica ex immediata hujus Provinciæ fubjectione fentiat fuum utile fuper illa Dominium, beneficio panis bene merentium, quod in Bonis Regalibus per totum Regnum Poloniæ & Magnum Ducatum Lithuanæ fitis, & per diftributivam Juftitiam Regum conferri folitis, confiftit, in hac Provincia fponfe fua renunciavit, & privatum hocce particularium meritorum præmium & commodum publicæ utilitati, & emolumento fatisficavit, ita fcilicet, ut omnia Bona Domus Ducalis Feudalia in hac Provincia exiftentia, unquam poffint quocunque titulo Feudi, Emphytheufis, vel Juris advitalitii, ufibus privatis applicari, nec ullo unquam modo diftributivæ juftitiæ Regum fubfint, fed
pure

pure & mere ad utilitatem publicam convertantur; Nos igitur laudabili zelo. & voluntario consensui Nobilitatis inhæcendo, decernimus, ut ex omnibus Bonis & proventibus Ducalibus, fundus perpetuus & inalienabilis, in subsidium virium Reipublicæ, constituatur, & Copiæ peculiares in hac Provincia erigantur, quæ imperio Ducum exercituum Regni & Magni Ducatus Lithuanix suberunt, & ab eorum mandatis dependent, ita tamen, ut hæ copiæ, sine omnium Bonorum Nobilium aggravatione, inhospitatione, & alio, quocunque nominentur, onere, ex stipendiis vivant, neque quisquam milites ex Cmethonibus Nobilium conscribendi facultatem sibi arrogare præsumat, & si quis Cmethonum in numerum militum esset assumptus, is Domino suo repetenti instantanee, & absque ullis diffugiis, restituatur, quo autem amplior iste fundus esse possit, & Respublica serius quidem, uberiores tamen, ex plena præfatorum Bonorum possessione fructum percipere, coque majorem numerum copiarum militarium habere valeat, tali modo futuræ eorundem proventuum dispositioni provideretur, ut omnes redditus liberi tam ex civitatibus, quam ex bonis, sylvis, vectigalibus, cæterisque utili Dominio annexis juribus, provenientes, quotannis in ærarium publicum collati, reservata pro legitimis expensis, tertio & decimo præsentis Ordinationis Articulo, circumscriptis, sufficienti pecuniæ summa, in reliquionem Bonorum Feudalium oppignoratorum, prævia liquidatione & calculatione prætensionum applicentur, & quidquid proventuum inde accesserit, eadem ratione tollendis prorsus reliquorum Bonorum oneribus impendatur, donec omnes Præfecturæ & Prædia Feudalia ære alieno liberentur, hoc tamen servato ordine reluendi, ut illa Bona prius recuperentur, ex quibus, ducta proportionem summæ Capitalis, majores redditus

per-

percipi possunt. Oeconomus Generalis omnium bonorum & preventuum a Sacra Regia Majestate constituatur, sitque Nobilis indigena, Cuiuslandus, bene possessionatus, administrationem praefatorum Bonorum & reddituum Ducalium solus habeat; Officialibus omnibus salaria sua, annuatim, absque ulla tergiversatione vel praetextu, inprimis exsolvere teneatur; Quaecunque pro extruptione Templorum, juxta decimum Ordinationis praesentis articulum, vel conservatione eorundem & salariis Ministrorum, Xenodochiis, Domibusque Viduarum, Scholis, Parochiis, juxta veterem usum & continuam praxim, ex Bonis Ducalibus tribui solent, aut ad alias pias causas antiquitus ex iisdem destinata sunt, & haecenus usitata fuerunt, prompte exsolvat, rationes coram Supremis Consiliariis quotannis fideliter reddat, illi autem, sub oculo rothulo, justificatas easdem Rationes Sacrae Regiae Majestati & Reipublicae, ad initium Comitiorum Generalium, transmittant, quo tempore Oeconomus quoque generalis compareat, & calculationem factam examini Ministrorum Status & Relli, utriusque Gentis, subijciat. Formula Contractuum futurorum, qui ab Oeconomo dandi & subscribendi erunt, juxta morem antiquum conservetur, & si lis inter contrahentes exoriretur, secundum praescriptum Decisionum Commissorialium anni millesimi septingentesimi decimi septimi, dirimatur. Si autem praeter spem cuipiam, five Officiali, five Templis, vel eorum Ministris, debita salaria, aut Xenodochiis, Domibusque Viduarum, & in alias pias causas, ea, quae legitime competunt, Oeconomus exsolvere retardaret, unicuique liceat, per querelas ad Consiliarios Regentes refugere, qui plenariam facultatem habeant, illum ad promptissimam exsolutionem ex Bonis Ducalibus, non tantummodo adstringere, sed etiam processu summario coram

Judiciis

Judiciis suis, ob non præstitam debitam exsolutionem instituendo, in ejusdem Bonis propriis refusionem damnorum & expensarum decernere, nec ei hoc in passu ad Sacram Regiam Majestatem ulla concedatur Appellatio. In Locatione Bonorum, quantum sine detrimento Fisci esse poterit, Nobilium indigenarum Curlandorum prima ratio habeatur. Ante factam salariorum, & suprafactorum præstandorum, exsolutionem, nulla pecuniarum summa extra Ducatum mittatur. In Causis Judicialibus, quæ, exempli gratia, extraditionem Cmethonum, ductum limitum &c. concernunt, & ad solum Regimen spectant, Oeconomus se non immisceat, nec in his casibus legitimas Instantias, juxta Leges & Praxim Provinciæ, ac usitatum Processum Juris, unquam perturbare præsumat. Bona Ducalia in sua propria & personali administratione solus non retineat, sed tam illa, quam omnes redditus publicos, vel plus offerenti locet, vel personæ idoneæ ad administrandum concedat. Ipse vero universalem, quoad ineundos Contractus, instituendosque & amovendos Administratores, dispositionem, ac supremam, ut res Oeconomica bene tractetur, inspectionem habeat, proventus omnes recipiat, ærario publico præsit, pecuniam Fisco illatam, deductis, juxta anteriora puncta, necessariis expensis, tali ratione, qualis nunc præscribitur, in recuperationem Bonorum Ducalium, sub onere hypothecario existentium, applicet. Postquam autem omnia liberata, & copiarum jam erectarum fuerint, stipendia Militarum exacte, juxta dispositionem Reipublicæ, exsolvat. Augendis, quantum salva æquitate fieri potest, emolumentis & proventibus publicis, conservandis & meliorandis Bonis Ducalibus, retinendis ac recuperandis eorum Cmethonibus, omnem possibilem curam impendat. Ex administratione & locatione Bonorum ac reddituum, nullam privatam
uti-

utilitatem quærat, munera etiam ultro oblata a personis, cum illo ex ratione officii aliquid negotii habentibus, non acceptet, sed ex assignato salario vivat, tum Ecclesias Romano-Catholicas, Mitaviensem & Goldingensem, factas rectasque conservet & manuteneat. Quæ omnia ut eo exactius adimpleat, fidem suam super præmissis, & super observandis Legibus Provinciæ, Juramento coram Consiliariis Supremis præstando, circa apprehensionem officii obstringere tenebitur; si vero aliquid in damnum Sacræ Regiæ Majestatis & Reipublicæ, vel detrimentum Fisci, contra fidem & obligationem suam, fecerit, ex cujusvis delatione, Commissio mixta ex Polonis, Lithuanis, & Curlandis, contra illum instituatur, quæ pro qualitate delicti, eum poenis afficere, vel ab officio remove, poterit. Præfectus sylvarum simili ratione Nobilis indigena, juratus & bene possessionatus, a Sacra Regia Majestate constituetur, illique sylvarum cura & conservatio incumbet, curatores & custodes saltuum ab illo dependebunt. Duo Magistri Teloniorum Libaviensium & Vindaviensium pariter jurati, & exercendo huic muneri idonei, sine distinctione conditionis, Privilegio Sacræ Regiæ Majestatis constituendi, prædictarum civitatum Portoriis præerunt; Quidquid autem ex Teloniis & Sylvis proveniret, ærario Publico inferatur, prædicti quoque tres Officiales, tam quoad dispositiones, pro augmento horum reddituum faciendas, quam quoad reddendum calculum, ab Oeconomo Generali dependeant. Cum autem secundum præsentem Ordinationem Consilarii Supremi ab Oeconomo Generali calculum exigere, & ne quid in damnum Reipublicæ, vel detrimentum Fisci, fiat, prospicere teneantur; ad Ordinarium illorum Juramentum, sequentia puncta addenda esse censentur: *Omni pro viribus meis cura, sollicitudine & vigilantia ad id concurram,*

ut Bona & proventus ad ararium publicum pertinentes, integre citra omnem defraudationem, administrentur, in usus a Republica assignatos fideliter applicentur, nec quisquam ex illis privatum lucrum, me sciente, percipiat, quod nec ego ipse pro me, vel pro aliis, directe vel indirecte, quaram, imo, si quid mihi ab Oecono Generali, vel illius gratia ab aliis, oblatum fuerit, non acceptabo, Rationes rei Oeconomica quotannis diligenter, & excluso omni amicitie, consanguinitatis, vel presentis, aut futura, utilitatis respectu, ab Oecono exigam, illasque ad initium Comitiorum Generalium Sacra Regia Majestati & Reipublica eadem fidelitate transmittam; si quid ab Oecono, vel per negligentiam & conniventiam illius ab aliis, in prejudicium Civitatum, Praefecturarum, Bonorumque Ducalium & Fisci publici, fieri advertero, Sacra Regia Majestati deferam, in omnibus denique damna publica avertere, commoda & emolumenta procurare, satagam. Quo autem plenius integræ proventuum publicorum administrationi provideatur, & Officiales in obeundis muneribus suis exactiores sint, Procurator Fiscalis a Sacra Regia Majestate constituetur, cujus officium erit, omni possibili conatu ad id incumbere & providere, ne redditibus Reipublicæ, civitatibus, Bonisque Ducalibus damnum aliquod a quopiam inferatur, ne Praefectura & Prædia, sive per incuriam Oeconomi, sive per iniquas exactiones & oppressiones Cmethonum, in deteriorem statum collabantur, ne sylvæ & saltus devastentur, ne proventus publici, per favorem vel dolum, minori pretio, quam deberent, locentur, ne in Contractibus & calculationibus aliqua collusio fiat, vel pecunia publica in privatos usus convertatur, aut quisquam ex Fisco & fundis ad Fiscum pertinentibus lucrum aliquod privatum habeat, utque Officiales officia sua, omni qua par est diligentia, exercent,

ceant, & Jura Reipublicæ, & hujus Provinciæ nullum præjudicium patiantur, vel labefactentur. Si quid vero in contrarium a quocunque ageretur, id Sacræ Regiæ Majestati & Ministris, idem Fiscalis fideliter deferre tenebitur; munera, sub pœna peculatus, a nemine acceptabit, nihil damnosum Fisco & Reipublicæ per favorem, respectum, aut ob pollicitationes, vel spem alicujus proprii emolumenti, reticebit, & super omnibus præmissis punctis Juramentum coram Supremis Consiliariis præstabit.

20. Id denique firmissime & omni meliori modo spondetur, & cavetur, ex mutuis Reipublicæ & hujus Provinciæ vinculis & stipulationibus, quod Ducatus hi Curlandiæ & Semigalliæ nunquam a Regno Poloniæ & Magno Ducatu Lithuanix separabuntur, vel alii exotico Dominio, aut Regimini, cedentur, sed in æternum tanquam indivisibile politici Reipublicæ corporis membrum, sub Regum & Reipublicæ Dominio, perpetuaque & immediata subjectione, permanebunt, nec status eorum jam constituendus ullo modo, sine consensu Generosi Ordinis Equestris, immutabitur; Nosque omni studio & conatu possibili promoturos & curaturos fore, ut Jura eorum antiqua, & quæ jam a Commissionem Nostra ipsis stipulantur, in Comitibus Generalibus proxime venturis, a Sacra Regia Majestate & Republica solenniter confirmentur & approbentur, atque hoc modo auctoritatem æternam obtineant.

21. Si quid vero ob angustiam temporis omissum, quod Provinciæ huic proficuum & ex usu esset, eorum a Sacra Regia Majestate & Republica postulandorum, non præscinditur facultas.

XXIV.

Subscriptiones manuum propriarum
Commissariorum S. R. Majestatis & Reipublicæ, ad
corroborandam Ordinationem futuri Regimi-
nis Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ,

Mitavia, d. 5. Dec. A. 1727.

- (L. S.) Christophorus Joannes Szembek, Episcopus Varmienfis
& Sambienfis, S.R.Majest. & Reipubl. Commissarius, *mp.*
- (L. S.) Casimirus Oginski, Palatinus Trocensis, Capitaneus
Vspolienf. Commissarius S. R. Majestatis & Reipublicæ.
- (L. S.) Stanislaus Doenhoff, Palatinus Polocensis, Exercitus M.
D. Lithuan. Dux Campestris, Capitaneus Neocorci-
nensis, S. R. Majestatis & Reipublicæ Commissarius, *mp.*
- (L. S.) Jacobus in Skrzywno Dunin, Referendarius Regni,
Vislicenf. Radosycenf. Lipnicenf. Capitaneus, S. Regiæ
Majestatis & Reipublicæ Commissarius, *mp.*
- (L. S.) Josephus Nakwaski, Capitaneus Ciechanoviensis, S. R.
Majestatis & Reipublicæ Commissarius, *mp.*
- (L. S.) Jacobus Franciscus Szembek, Capitan. Tolkmicenf. *mp.*
- (L. S.) Adamus Krafinski, Pincerna Ciechanoviensis, Colonel-
lus & Commissarius S. R. Majestatis & Reipublicæ.
- (L. S.) Michael, Dux in Olyka & Nieswiez Radziwill, Capita-
neus Premisliensis.
- (L. S.) Josephus de Campo Scipio, Capitaneus Lidenfis, Com-
missarius Sacræ Regiæ Majestatis & Reipublicæ.
- (L. S.) Joannes Sigismundus de Wahlen, Vexillifer Districtus
Grodnenfis, S. R. Majestatis & Reipubl. Commissar. *mp.*

(L.S.) An-

- (L.S.) Antonius de Eperiefs, Colonellus S. Regiæ Majestatis, Commiffarius S. R. Majestatis & Reipublicæ.
- (L.S.) Christophorus Manteuffel Kielpinski, Abbas Sieciechiovienfis, Commiffionis Sacræ Regiæ Majestatis & Reipublicæ Secretarius.
- (L.S.) Sebastianus Rybczynski, Decretorum Curia Regni & Commiffionis S. R. Majestatis & Reipubl. Notarius, *mp.*

XXV.

Acceptatio ejusdem Ordinationis
a supremis Confiliariis Curlandiæ & Semigalliæ, per
Mareschalcum & Deputatos omnium Districtuum, suo, ac totius Nobilitatis, omniumque Statuum hujus Provinciæ, nomine subscripta, appositisque sigillis munita, cum supplicatione, ut hæc eadem Ordinatio manuteneatur & in futuris Comitibus confirmetur, annexa :

Quemadmodum suprascriptam Ordinationem futuri Regiminis in omnibus suis Articulis per totum acceptavimus ; Ita Celsissimam hanc Commiffionem de benignissime promiffa & promovenda ejusdem in Comitibus Generalibus proxime futuris confirmatione, humillime ac instantissime imploramus.

- (L.S.) Adamus Cafimirus Kofciusko, Landhoffmeisterus & Supremus Confiliarius, *mp.*
- (L.S.) Cafimirus Christophorus Brackel, Cancellarius & Confiliarius Supremus, *mp.*
- (L.S.) Carolus Fircks, Oberburgrabius & Supremus Confiliarius, *mp.*

(L.S.) Phi-

- (L. S.) Philippus Henricus Hahn, Landmareschallus & Supremus Conſiliarius.
- (L.S.) Henricus Johannes a Meerfeld, Subjudex Goldingensis, Deputatorum Mareschallus, & Districtuum Goldingensis & Vindaviensis Deputatus, *mp.*
- (L. S.) Georgius Fridericus Klopmann, Capitaneus Schründensis, Districtus Mitaviensis Deputatus, *mp.*
- (L.S.) Christophorus Joannes de Brucken, dictus Fock, Deputatus Mitaviensis.
- (L.S.) Christophorus Fircks, Deputatus Districtus Talsensis.
- (L.S.) Georgius Fridericus Fircks, Deput. Districtus Talsensis.
- (L.S.) Philippus Georgius Hahn, Deputatus Districtus Bauscens.
- (L.S.) Gerhardus Ernestus Haudring, Subjudex Selburgensis, Deputatus Districtus Dunaburgensis & Translautzensis.
- (L.S.) Gotthardus Ernestus de Budberg, Deputatus Districtuum Neugutenſis & Baldonenſis.
- (L.S.) Alexander Fridericus Korff, Deputatus District. Selburg.
- (L.S.) Henricus Gerhardus de Plettenberg, Districtuum Ascheradensis & Nerſſtenſis Deputatus.
- (L.S.) Magnus Christophorus Korff, Deputatus Districtus Tuchumensis, & ex plenipotencia Joannis Melchioris Tunis, Deputati Tuchumensis.
- (L.S.) Georgius Melchior Stempell, Deputatus Autzensis & Irentzhofienſis, & ex plenipotencia Friderici Henrici a Biſtram, Deputati Autzensis & Irentzhofienſis.
- (L.S.) Gerhardus Wilhelmus Nagel, Districtus Alſchwangenſis Deputatus.
- (L.S.) Fridericus Caſimirus de Brucken, dictus Fock, Districtus Candaviensis Deputatus.

(L.S.) Tam

- (L.S.) Tam nomine Mandatario Heinrici Christiani de Offen-
berg, Capitanei & Deputati Doblenensis, quam meo,
subscribo Gotthardus Fridericus de Lœbel, Deputa-
tus Doblenensis, *mp.*
- (L.S.) Fridericus Manteuffel, nomine Szœge, Deputatus Di-
strictus Eravenfis, *mp.*
- (L.S.) Petrus Koschkull, Zabelienfis Districtus Deputatus, pro
se & Mandatario nomine Ottonis Friederici Behr, De-
putati Districtus Fravenburgensis, itemque Wilhelmi
Alexandri de Heuking, Deputati Zabelienfis.
- (L.S.) Georgius Heinricus Hahn, Deputatus Candavienfis &
Neunburgensis.
- (L.S.) Andreas Gotthardus Manteuffel, nomine de Szœge, De-
putatus Districtus Sessavienfis.
- (L.S.) Gebhardus Johannes Keyserlingk, Deputatus Districtus
Durbenfis & Grambdensis pro se, & Mandatario no-
mine Nicolai Korff, Deputati Hasenpothenfis.

XXVI.

Excerptum ex Constitutionibus Comi-
tiorum Pacificationis extraordinariorum

Varsavia, mense Junio, A. 1736.

hahitorum,

Quoad momenta Ducatus Curlandiæ & Semgallia
concernentia,

*Juxta exemplar Authenticum Polon. pag. 16. & translatio-
nem Latinam, pag. 28. n. 59. sqq.*

Celsissimo Principi Primati, una cum presenti Senatu, ad
expediendas conferentias cum Ministris extraneis, utrum-
que

que negotium concedimus ac committimus, ut Ducatus Curlandiæ, tanquam Reipublicæ feudum, ab externis prætensionibus liberetur, & Dux Ferdinandus, vigore Investituræ, possessionem hujus Ducatus quamprimum adeat, recognitionemque sui ab incolis Curlandiæ, cum debita obedientia, obtineat, similiter, ut Territorium Elbingense & pignora Reipublicæ in Regestro connotata, eliberentur, necminus Præfectura Drahiensis, ad mentem Constitutionis anni 1726. redimatur.

Celsissimo vero Principi, Christophoro Szembeck, Episcopo Varmienfi, Commissionis Curlandiæ Præsidi, tam pro opera ibidem præstita, quam pro transportatione Coronarum & Archivi Cracoviam, nec non & aliis Comissariis ad eandem Curlandiam designatis, pro labore & sumtribus, quos inserviando patriæ ex propriis fortunis impenderunt, omnem promittimus gratitudinem.

Eisdem autem Ducatus Curlandiæ & Livoniæ, circa exercitium Augustanæ Fidei, juxta Constitutionem anni 1726. cum cæteris ritibus, securos reddimus.

Item :

Ex Articulis Pactorum Conventorum, iisdem Constitutionibus insertis,

*Juxta exemplar Originale Polon. p. 62. ejusque translationem
Latinam, pag. 89. n. 166.*

Similiter, ut Ducatus Curlandiæ ab externis prætensionibus liberetur, & Dux, Dominus Ferdinandus, uti investitus, juri-
bus suis uti, & ad possessionem bonorum suorum pervenire possit, & ut incolæ hujus Ducatus, Duci, licet pro nunc, ob impedimenta extranea, absenti, in Regno tamen commoranti, debitam præstent obedientiam, conjunctim cum Republica curas Nostras indilate impendamus, salvis hujus Ducatus, Nobilitatis

litatis & Civitatum, antiqvis juribus. In avulsionem vero hujus Ducatus a Corpore Reipublicæ nunquam consentiemus.

Et paulo post:

Inter propositiones essentielles Serenissimæ Reipublicæ & omnibus Ordinibus Regni & M. D. L. per Ministros Plenipotentiarior, ex parte Serenissimi Principis Poloniæ & Electoris Saxonix, oblatas,

ibidem pag. 97. n. 189.

Curlandiam, aut aliam quæcunque Provinciam, a Corpore Reipublicæ avelli, haud patietur.

XXVII.

Excerptum aliud ex iisdem Constitutionibus Comitiorum Pacificationis extraordinariorum,

Quoad Articulum Commissionis Curlandicæ anno 1727. habitæ, ulteriusque approbatæ & illustratæ,

Juxta Exemplar Originale Polon. pag. 100. ejusdemque translationem Latinam, pag. 153. n. 269.

Titulo Curlandia:

Commissionem Curlandicam, cujus operosus & laudabilis in rem boni publici Actus inextinctam apud Nos & Rempublicam promeruit gratitudinem; in omni, quicquid in rem conservandi Juris Nostri Regii & Reipublicæ similiter ac unionis nunquam dividendæ cum corpore Reipublicæ hujus Provinciæ, effecit, confirmantes hujus Ducatus jura, privilegia & libertates, approbamus.

Matura autem deliberatione pendentes, novam Ordinationem, per hanc Commissionem concertatam, & ad approbandum exhibitam, multis ex causis, similiter ac ex circumstantia inoneratorum proventuum Mensæ Ducalis, Nobis & Reipublicæ non majus, quam sub Regimine Ducum, emolumentum esse allaturam, tum quoque ad instantes & supplices Nobilitatis Curlandiæ preces, ut in futurum quoque tempus, sub Regimine Ducis, juxta Pacta Subjectionis & Formulam Regiminis maneat, respicientes, providentesque, ut a Principe feudatario & obstricto vasallatui Nostro, subsidia militum subministrantur, neque minus, ut investendus a Nobis Dux, onerata bona Mensæ Ducalis in emolumentum & rem Feudi redimat & liberet, hanc, ex sententia omnium Statuum, ratione hujus Provinciæ constituimus ordinationem; quod, post moderni Principis Ferdinandi, quem ad vitæ tempora circa feudum & jura ejusdem conservamus, & per illum Stirpis Kettlerianæ decessum, alii, cum successoribus ejus masculis, de lumbis procedentibus, investituram Ducatus Curlandiæ, Diplomate Nostro, juxta practicatum in simili modum, confereamus.

Vt vero hoc non solum cum pleno Reipublicæ commodo, sed etiam cum solidissima conservatione unionis hujus Ducatus cum Republica, fiat, ad formandas huic Principi, quem investiemus, condiciones, præfatam Commissionem anni 1727. ad eum actum prorogamus, illique auctoritatem tribuimus.

XXVIII.

Rescriptum Sacræ Regiæ Majestatis
ad GG supremos Consiliarios rotamqve Nobilitatem
& incolas Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ, post fata ultimi
ex Kettleriana stirpe Curlandiæ Ducis, Ferdinandi, pro admi-
nistrando aperti Ducatus Regimine & continuando homa-
giali in supremum & directum Poloniæ Regni
dominium obsequio,

Anno 1737. emanatum.

AUGUSTUS III. D. G. &c. Generosis Supremis Consilia-
riis, Majoribus & Minoribus Capitaneis, totiqve Ordini
Equestri, & incolis Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ, fideliter
Nobis dilectis, Gratiâ Nostram Regiam: Generosi, fideliter
Nobis dilecti: Quandoquidem, disponente Deo, Illustrissimus
Princeps, Ferdinandus, fel. rec. Curlandiæ & Semigalliæ Dux,
Consanguineus Noster grate Nobis dilectus, non sine sensu No-
stri doloris, ultimum tandem Gedani obiit diem, quartum vi-
delicet mensis Maji & anni currentis, taliterqve per fata sua
sterilia stirpem Kettlerianam Ducum Curlandiæ & Semigalliæ ex
mascula linea proveniente in persona sui extinxit; partium
Nostrarum esse dignoscimus, Fidelitates vestras per præsentis
hortari atqve monere, prout de facto hortamur atqve monemus,
quatenus tum Jurium Nostrorum supremi & directi in Ducatum Cur-
landiæ & Semigalliæ domini Nostri, tum vinculorum suorum juris-
jurandi, vigore Pactorum Subjectionis & Formulæ Regiminis ac Or-
dinationis, debitam rationem habentes, in plena & perfecta erga Nos
atque Rempublicam fidelitate, obsequio & subjectione, intaminate per-
severent, administrationem justitiæ & cursum judiciorum continuent,

ac nihil quidquam in contrarium iisdem Pactis Subjectionis & Juri-
bus Nostris ac Legibus Regni attentare præsumant, pro certo &
infallibili apud se tenentes, quod Nos adjuvantibus Superis
omnia pro commodo & utilitate eorundem Ducatum Cur-
landiæ & Semigalliæ perficere non intermittemus. Interim ne
quid detrimenti, tam in genere tota Provincia Curlandiæ & Se-
migalliæ, quam in particulari Bona Ducalia, tam Feudalia, quam
Allodialia, ullatenus patiantur, Generosos supremos eorundem
Ducatum Consiliarios, fideliter Nobis dilectos, serio requiri-
mus, iisdemque mandamus, quatenus juxta Formulam Regiminis
ac Ordinationes Commissariorum Nostrorum & Reipublicæ omnia ad-
ministrationis & gubernationis munia exercere, non intermittant, non
involando ullatenus, sub quocunque prætextu vel colore, in eas Status
materias, quæ a Nostra & Commissariorum Nostrorum Reipublicæ de-
cisione atque dispositione pendent. Insuper habere volumus, ut
iisdem Generosi Supremi Consilarii, pro munere suo, non tantum In-
ventarium de omnibus generaliter Bonis Domus Ducalis, tam mobi-
libus, quam immobilibus confici, consignationemque seu Regestrum
omnium inibidem debitorum, activorum & passivorum, reperibilium,
sine mora conscribi curent, ac Nobis incessanter transmittant; verum
etiam eo sedulo incumbant, atque procurent, ne proventus ex ipsis
Bonis Ducalibus Feudalibus & Allodialibus, quocunque modo vel præ-
textu, distrabantur, imo potius eosdem omnes proventus, salariis non-
nisi Officialium & quæ ad conservationem Status internam de necessi-
tate requiruntur exceptis, intacte conservent, ulterioremque Nostram
desuper dispositionem expectent. Quod reliquum est, Fidelitates
vestras in universum omnes securas esse volumus, non solum
peculiaris erga easdem gratiæ & protectionis Nostræ Regiæ, sed
etiam indemnitis omnium Jurium ac Privilegiorum suorum,
quorum Nos Fidelitatibus Vestris manutentionem & conserva-
tionem

tionem appromittimus & spondemus, eorundem Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ interesse & commoda pro Nostreis reputantes. Ut itaque hæc Nostrea expressa voluntas ac intentio omnibus & singulis plene innotescat, mandamus, ut præsens Rescriptum Nostrium in Acta Publica inscribi, illudque more solito publicari, ac ab omnibus exactissime observari, curent, pro gratia Nostrea. In quorum fidem præsentis manu Nostrea subscriptas obfigillari mandavimus. Datum &c. &c.

XXIX.

Descriptio solennis ritus, & apparatus,
quo Celsissimus quondam Princeps, Fridericus Ca-
simirus, in Livonia Curlandiæ & Semigalliæ Dux, coram Throno
Regio Serenissimi Principis ac Domini, Domini Johannis III.
D. G. Regis Poloniæ, Magni Ducis Lithuanix, &c. per Lega-
tos suos, Christophorum Henricum, Liberum Baronem de
Puttkammer, Supremum Ducatus Præfectum, & Dietericum ab
Alten-Bockum, supremum Ducatus Mareschalcum, supre-
mosque suos Consiliarios, renovationem Investituræ
de Ducatibus Curlandiæ & Semigalliæ,

Varsovia, d. 25. Martii, A. 1683.

publice recepit,

Pro exemplo consueti moris investiendi Curlandiæ
Duces a Serenissimis Poloniæ Regibus adhibiti,

Ex Nicolai de Chwalkow Chwalkomsky, Equitis Poloni, & quondam
ipsius Friderici Cosimiri, Curlandiæ Ducis, in Aula Regis Poloni.
Residentis, Jure Publico Regni Poloniæ, Regiomonti, dicto anno
1683. edito, eidemque subjunctis ad calcem Addi-
tionibus, pag. 573.

de verbo ad verbum excerpta :

Præ-

PRæfixo a S. R. Majestate ad exsolvendum homagium termino duarum hebdomadarum ante Generalia Regni Comitia, d. 27. Jan. præterlapsi anni 1683. indicta, Domini Legati pone Varlaviam veniebant, Serenissimumqve Regem præstolabantur. Postquam dies 1. Februarii solenni introitui determinatus illuxisset, circa meridiem Domini Senatores & Officiales Regni, Magniqve Ducatus Lithuanix, tum & Serenissimi Regis Suecix, atqve Serenissimi Electoris Brandenburgici, Consilarii & Residentes, ille Dominus Simon Dörffler, hic Dominus Christophorus de Wichert, rhedas suas, ad numerum triginta quinque, ad Curiam Secretarii Regni Majoris, Domini Francisci Prazmowski, Stawki nominatam, mittebant. Postremo etiam obviam venit prædictus Secretarius Major, nomine Sacræ Regiæ Majestatis, & in Curia ad fores Domus subsistens, rhedaqve egressus, propensam Regiæ Majestatis voluntatem erga Illustrissimam Celsitudinem Suam denunciabat, ac de adventu DD. Legatorum gratulatus, eos in rhedam Regiam invitabat. Ad hæc Dominus Baro de Puttkammer, tanquam primarius Legatus, respondit, & sic in Curru Regio, a cujus latere uno Teutonici, ab altero Turcici, Celeres & Satellites Regii ibant, ad Civitatem per aream, in qua Cohors militum Supremi Mareschalci Regni, Domini Stanislai Lubomirski, soluto vexillo in armis stabat, eqvibus plus minus trecentis, & rhedis triginta tribus, præcedentibus, tribus vero sequentibus Dominorum Legatorum rhedis, cum eqvis desultoriis, rubicinibus ac eqvibus, atqve post hos rhedis duabus Minorum supra dictorum Residentum, ad hospitium in suburbio deducebantur. Die quarto ejusdem ad Audientiam privatam vocabantur, Supremus Stabuli, nunc Cameræ Regni, Præfectus, Dominus Matczynski, (ægrotaute Regni Succamerario) cum aliquot Aulicis

licis in prima Anticamera obviam veniens, illos per marmoream ad proximam Cameram deducebat. Serenissimus Rex ad mensam stabat, quem supraallegatus Baro de Puttkammer affabatur, tradebatque literas credentiales Celsissimorum Ducum, tam primogeniti Domini *Friderici Casimiri*, quam postgenitorum, Domini *Ferdinandi*, & Domini *Alexandri*. Sacra Regia Majestas affectum suum erga Illustrissimam Celsitudinem suam declarabat, & de nonnullis cum iisdem colloquebatur, donec Præfectus Stabuli Regni Legatos, & postmodum Nobiles Legationi additos, ad osculum manus Regiæ invitabat. Die quinta ejusdem per Dominum Zaluski, Cancellarium Sacræ Reginalis Majestatis, nunc simul Episcopum Kyoviensem, ante fores Cameræ prioris excepti ad Reginalem Majestatem deducebantur, cui negotia Illustrissimæ Celsitudinis suæ commendabant, & literas Credentiales tradebant, quibus acceptis Sacra Reginalis Majestas benignitatem suam Regiam erga totam Domum Ducalem contestabatur, inprimis vero ea Celsissimam Ducissam, non minus, quam piæ memoriæ Ducissam, se complecti, afferbat. Eosdem hac ipsa quoque hora Serenissimus Poloniæ Princeps ad se admittebat. Sequentibus postea diebus Dominos Senatores atque Officiales aggrediendo, ea, quæ ipsis commissa erant, promotioni eorum, more solito committebant, donec prorogatus a Sacra Regia Majestate terminus, dies nempe XXV. Mensis Martii, quo, utpote die Festo Annunciationis Beatissimæ Virginis, Consilia Comitialia cessabant, appropinquaret, ubi circa horam primam a meridie Dominus Losz, Castellanus Culmenfis, & supradictus Secretarius Regni Major in curru Regio ad hospitium Legatorum veniebant, atque eosdem ad Arcem deducebant. Celeres & satellites Regii, tam Germani, quam Turcici, a lateribus rhedæ ibant, & non procul

cul ab hospitio Legatorum usque ad Arcem milites DD. Senatorum & Officialium, tum vero in interiori exteriorique Arcis area cohortes custodiæ corporis Regii, solutis vexillis, quorum duodecim erant, armatæ stabant, atque clangore tubarum & tympanorum Legati excipiebantur. Venientibus ad Portam ferream Augustalis Senatorum præfatus Regni supremus, nec non Curia, Marechalci, Dominus Hieronymus Lubomirski, Principes Romani Imperii, obviam veniebant, & præmissis Curialibus Legatos ad Thronum Regium deducebant, in quo Sacra Regia Majestas sedens conspiciebatur. A dextris Dominus Joannes Gninski, Vice-Cancellarius Regni, a sinistris Dominus Vice-Cancellarius M. D. Lithuanix, Dominicus Nicolaus, Princeps Radziwill, porro ad latus solii a dextris Dominus Raphael, Comes in Leszno Leszczynski, Vexillifer Regni, vexillum feudale tenens, a sinistris Dominus Warszycki, Ensisfer Regni, districto gladio, stabant. In gradum Throni Regii inferiorem postquam in genua ritu solito procubuerant Legati, Dominus Liber Baro de Puttkammer sequentis tenoris verba fecit:

Hoc est illud encomium nominibus hominum altius, quod ab Altissimo Regibus tribuitur: Dii estis. Inter hos terrestres Deos Sacra Regia Majestas Vestra in Throno suo collocata de eo non aliter, tanquam de cælo, divite imbre beneficia Regia in terram Suam Sarmaticam, & ejusdem Status, membra, Principes hominesque, mittit ac demittit. Equidem virtus Sacræ Regiæ Majestatis Vestræ non patitur, ut aliquid radius Majestatis & benignitatis Regiæ vacuum reperiat, sed ut omnia divinitate Regia impleantur, virtus Regia Regium esse censet. Proveniunt autem ex augustissima Sacræ Regiæ Majestatis Vestræ manu nova & vetera beneficia, illa tribuendo, hæc conservando. Utroque horum hac vice Illustrissima Domus Curlandica

dica exornatur, dum Sacra Regia Majestas Vestra Illustrissimo ac Celsissimo Principi, Domino FRIDERICO CASIMIRO, in Livonia Curlandiæ & Semigalliæ Duci, Domino Nostro gratiosissimo, clementissime permisit, per Legatos confirmationem Jurium veterum & Investituram accipere, Homagiumque debito ritu præstare. Quam suavitatem Regiæ Gratiæ demissa gratiarum actione exosculando, flexis genibus per Nos rogat, dignetur Sacra Regia Majestas Vestra, tanquam supremus & directus Dominus, tenore Privilegorum & Investiturarum, jura per Serenissimos Reges Poloniae & Magnos Duces Lithuaniae ac S. R. Majestatem Vestram ipsammet clementissime concessa, clementissime confirmare, eumque de omnibus terris, civitatibus, villis, pagis, vicis, arcibus, præeminentiis, juribus omnibus & singulis, totoque Ducatu Curlandiæ & Semigalliæ in Livonia, investire. Quo nomine, juxta laudabilem morem in majoribus Feudis receptum, per Nos flexis genibus venerabundus ad pedes Sacræ Regiæ Majestatis Vestræ provolutus Homagium præstare, & Juramento fidem ac obedientiam per me solennibus verbis obstringere paratus est.

Hicce pronuntiatis respondebat supramemoratus Dominus Pro-Cancellarius Regni; Deinde Regia Majestas Feudale Vexillum e manibus Domini Vexilliferi apprehendebat & primario Legato ad manus tradebat, atque eundem apprehendentem vexillum sequentibus alloquebatur verbis:

Nos Johannes, Rex Poloniae &c. tanquam naturalis & supremus Dominus totius Livoniæ, Ducatumque Curlandiæ & Semigalliæ, annuendo precibus illustrissimi Friderici Casimiri, Ducis, tradimus & concedimus Illustritati suæ in feudum terras, civitates, oppida & arces, commemoratorum in Livonia Curlandiæ & Semigalliæ Ducatum, & ad eandem Illustritatem suam, per hujus ve-

xilli traditionem, in persona Generositatis tuæ, Christophori Henrici Putkameri, uti Plenipotentis Illustritatis suæ, investimus & instituimus, gratia & benignitate Nostra, qua Illustritatem suam ob singularia in Reges Regnumque Poloniae, Antecessorum quoque ejusdem Illustritatis Ducum, merita complectimur, speramusque, Illustritatem suam, beneficii bujus memorem semper futuram, gratamque pro eo se exhibituram.

Deinde cum liber Evangeliorum, quem Dominus Secretarius Regni Major tenebat, in sinum Sacrae Regiae Majestatis poneretur, primarius Legatus in supremo Throni Regii gradu genibus flexis manu sinistra feudale vexillum tenens, dextra vero super Evangelio posita, juramentum fidelitatis, secundum formulam Juramenti anno 1639. prælegente eandem Domino Pro-Cancellario, exsolvebat; Quo præstito Collegæ suo, Domino Dieterico ab Alten-Bokum, Vexillum tradebat, & ad inferiorem Theatri gradum in genua iterum procumbens pro Clementissima Infeudatione, tenore sequentium, gratias agebat:

Hic est ille dies sollemnis, quem Sacra Regia Majestas fecit, sed nec dies præsens, nec futura Illustrissimi ac Celsissimi Principis Nostri ætas, sufficient, deprædicandi laudibus gratisque debitis benevolentiam Regiam, qua Sacra Regia Majestas Vestra eundem, tradito hoc vexillo, de toto Ducatu Curlandiæ & Semigalliæ in Livonia clementissime investire voluerit, in quo vexillo Illustrissimus ac Celsissimus Princeps omnem fortunam, honores ac dignitates vebit. Felix tantarum rerum Portitor & Vëctor, sed felicior altera ex parte Illustrissimus ac Celsissimus Princeps Noster, quod in hoc vexillo etiam clementissimum tanti beneficii Datorem & Conservatorem vebat. Vebit enim in hoc vexillo augustissimum nomen Joannis Ter-
tiii,

tii, sacram salutis suæ ancoram, vebit contra omnes infortunii sagittas sacrum Sacræ Regiæ Majestatis Vestræ scutum, verius, quam Ancile Romanorum, de cælo delapsum; Vebit alitem Foris, qui, ad motum Serenissimorum Poloniæ Regum, expensis & coruscantibus alis, sæpe ad ipsos maris Baltici terminos volavit, & Domum Curlandicam texit ac tegit, vebit Equitem, qui jussu Regum semper adfuit, juvavit & proderit. Vebet autem hoc Palladium & Ancile suum omni venerationis cultu, eaque fide, quæ indissolubilior nodo Gordio, quem ferrum solvebat, est, annabit ac perennabit. Patet toti Christianitatis Orbi, quod Illustrissimus Princeps Noster prætexram gerens in carcere, schola illa ferrea ab Illustrissimo suo Parente hinc fidem didicerit & hausserit, quæ pro gloria Sacræ Regiæ Majestatis Vestræ & bono Reipublicæ nullam calamitatis ferrique scit timere duritiem, unde Illustrissimus Princeps Noster vitam & quicquid fortunarum Særa Regia Majestas Vestra, tanquam benignissimus Pater, nunc in Domo sua plantavit, & imposterum plantabit, in honorem Sacræ Regiæ Majestatis Vestræ & inclytæ Reipublicæ consecrat atque offert, ut sic fide illius homigiali, purius auro inventa, corona gratiæ & protectionis Regiæ in Domo illius Ducali æternum reposita inveniat.

Postea sæpessatus Dominus Vice-Cancellarius respondebat; Quibus finitis Dominus Marschalcus Regni Supremus Legatos ad capiendam sessionem in sellis, a sinistra Sacræ Regiæ Majestatis in supremo theatri gradu positis, invitabat, & Legatus Secundarius Engelbrechto Taube, Legationis Marschalco, Vexillum feudale tradebat. Inter sedendum primarius Legatus, juxta pristinam consuetudinem, paululum caput tegebat, mox tamen in honorem Sacræ Regiæ Majestatis iterum denu-
dabat, Aulici vero Ducales, nimirum Joannes Otto Rappe,

Felicianus Bukowski, Joannes Georgius Collrepp, & Henricus Wilhelmus Medem, ut & Secretarius Legationis, Polycarpus Bauer, ad osculum manus Regiæ vocati admittebantur. Hisce omnibus, DEI auxilio, feliciter peractis, Legati adhuc brevibus verbis Regiæ Majestati gratias pro beneficio Celsissimo Duci dato egerunt humillimas. Tandem inter congratulationes varias DD. Senatorum, qvi Legatis accedentibus, & excedentibus assurgebant, Dominus Regni & Curix Marschalci Legatos comitabantur, seqvente proxime & vexillum gerente Mareschalco Legationis, qvi, postquam ad rhedam Regiam Legati venerant, vexillum prædicto Domino Rappe porrigebat, & sic Legati ex Arce per supramemoratos Dominos, Castellatum ac Secretarium Majorem, eadem solennitate, qua deducti fuerant, (nisi qvòd Vexillum feudale proxime ante currum dictus Rappe Eqves ferebat) per civitatis aream & suburbium ad hospitium, ubi tubicines & tympanistæ Regii, tympanorum & tubarum hilari clangore, illos excipiebant, deducebantur. Finitis feliciter Comitibus, Sacra Regia Majestas, uti antehac multum pro bono publico curis, ita posthæc aliquid dedit lætitiæ, atqve in Palatio ad Villam novam convivium celebravit, ubi exhibuit

Qvalia purpurei comedunt obsonia Reges.

Dabatur etiam honos ibidem comparendi Legatis Curlandicis. Primum locum occupabat Augustissimæ Imperatoris Orator, Dominus Comes de Waldstein, alterum Serenissimi Electoris Brandenburgici Legatus, Dominus de Crocau, Consiliarius Status intimus, proxime Domini Legati Curlandici, & deinde DD. Senatores assidebant.

Ad materiam de Ceremonis Investituræ adjungo *Reversales,*

les, a Divo Rege Michaelē, prima vice, & a Majestate nunc Regnante bis, datas :

Joannes Tertius, Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kyoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czernieboviaeque, Significamus praesentibus literis Nostreis, quorum interest, universis & singulis: Misisse ad Nos, pro termino recipiendae Investiturae assignato, Illustrissimum Principem, Dominum Fridericum Casimirum, in Livonia Curlandiae & Semigalliae Ducem, Legatos suos, Generosos Christophorum Henricum, Liberum Baronem de Puttkammer, Supremum Ducatus sui Praefectum, & Dietericum ab Alten-Bokum, Supremum suum Marefchalcum, supremosque Consiliarios Ducatus sui Curlandiae, & quoniam Nos in hoc Actu Homagii, more veterum Investiturarum, Regalia indutos, Coronaeque homagiali redimitos esse, certae non permiserunt legalitates, declarandum censuimus, declaramusque hisce literis Nostreis, quod Actus hic nihil receptae consuetudini & solemnitati infeudationis ex pacto & providentia praedjudicare, nec pro exemplo aut praedjudicato in futuris, DEO dante, Homagiis reputari poterit. In cujus rei fidem praesentes manu Nostra subscriptas, Sigillis Regni & M. D. Lithuaniae communiri jussimus. Datum Varsoviae, d. 25. mens. Martii, Anno Domini MDCLXXXIII. Regni Nostri IX.

(L. S.)

Majoris Regni,

*Christophorus Taranowski,
Cracoviens. Varsoviens. Ca-
nonicus, Sacrae Regiae Ma-
jestatis Secretarius.*

(L. S.)

Minoris M. D. Lich.

*Holownia,
Sacrae Regiae Majestatis
Secretarius.*

Vt Celsissimus Dux notum redderet, se non modo ab Antecessoribus suis genus, sed etiam generositatem, quæ in iis semper enituit, ducere, ex speciali erga Sacram Regiam Majestatem & Rempublicam promptitudine, ac zelo in rem Christianam, certum Dimachorum optime instructorum numerum contra Turcas suppeditavit. Quam benevolæ alacritatis tesseram Sacra Regia Majestas non grato tantum animo excepit, sed & *Reversatibus* cavit, quod in præjudicium & sequelam trahi non debeat:

Joannes Tertius, DEI Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Polyniae, Kyoviae, Podoliae, Podlachie, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviae-que, Significamus presentibus literis Nostreis, quorum interest, universis & singulis: Qua ratione pertinax Orientis potentia, quæ funestam Hungariae cladem, totique Christianitati ruinam & interitum minabatur, nos invitaverit, cum Regni Ordinibus ea consilia mīre, quæ avertendi hujus ictus prodesse possent. Cum vero se opponendi tam ingenti potentiae ægre sufficeret una manus, communeque periculum commune auxilium requireret, requisivimus ab Illustrissimo Principe, Domino Friderico Casimiro, in Livonia Curlandiae & Semigalliae Duce, ut cum Nobilitate sua certa Nobis auxilii ferret; Non defuit ad propositiones Generosi Gielgud, Notarii M. D. Lithuaniae, Aulici Nostri, ore & in scriptis factas, clementissimis postulatis Nostreis, Illustritas sua cum tota sua Nobilitate Curlandica, Semigallica, & Piltenſi, dum certum numerum militum optime munitorum, cum sustentatione unius anni, computanda a mense Septembre præterlapsi anni ad Castra Nostra mittere literis promisit. Nos hanc declarationem non solummodo benevolo affectu amplectimur, verum etiam pro Nobis & Serenissimis Successoribus Nostreis, totaque Republica ex Senatus-

natus - Consilio, verba Nostro Regio cavemus, quod promptitudo ista, quam Illustritas sua & Ordo Equestris, extra pacta, quibus ad Vassallagium & servitia intra fines Ducatus solummodo præstanda obligantur, in mittendo milite declaravit, & juxta declarationem præstabit, Pactis conventis nihil derogare, nec quocunque tempore pro imponendo, vel exigendo aliquo, Pactis & asservationibus minus conformi, onere, a quoquam in sequelam & præjudicium trahi debeat, quin potius omnia sua Privilegia, Pacta, Immunitates ac Libertates, sanctas rectasque conservamus, Illustritatemque Suam cum universo Ordine Equestri, seu Nobilitate Ducatus & Districtus Piltensis, ab hocce, ex propensa, voluntate in præsentis Reipublico periculo promptissimo ac omni pactis minus conformi, onere posthac liberos & immunes esse, nec quidquam extra Pactorum tenorem exigi, aut imponi debere, verba Nostro Regio, pro Nobis & Serenissimis Successoribus Nostis, promittimus & cavemus. In cujus rei fidem præsentis manu Nostra subscriptas Sigillo Regni & M. D. Lithuanicæ communi jussimus. Dat. Javorovicæ, in Russia, d. 20. Mens. Junii A. MDCLXXXIV. Regni Nostri XI.

Joannes Rex.

(L. S.)

Minoris Regni.

*Stanislaus Szezuka,
Pocillator Varsen. Regens
Regni Cancellariæ.*

(L. S.)

Majoris M. D. Lith.

*Alexander Janowski,
Thesaurarius Staroduboviens.
Regiæ Majest. Secret.*

